MEHMET EYMÜR

ANALİZ

Bir MİT Mensubunun Anıları

Milliyet
YAYINLARI

ANALİZ
Mehmet Eymür

MİLLİYET YAYINLARI: 140

●

(Kefeliköy Cad. No: 35, 80880 İstanbul)

●

© Milliyet Yayın A.Ş. 1991

●

Birinci Baskı: Ağustos 1991

ISBN 975-506-097-9

Bu kitap Milliyet Yayın A.Ş.
Ofset Tesislerinde basılmıştır.

MEHMET EYMÜR

ANALİZ

Bir Mit Mensubu'nun Anıları

Milliyet
YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 8
GİRİŞ 10
İSTİHBARATA İLK ADIMLAR 13
TAKİP VE GÖZETLEME 17
BABAM 25
MAH'TAN MİT'E 31
GEHLEN VE İSTİHBARAT 37
MANUKYAN 45
CASUS AVCISI 49
ZİVERBEY KÖŞKÜ 57
BASKINLAR 67
KIZILDERE 77
YILMAZ GÜNEY 87
1972 MUHTIRASI 89
MEHMET EREL 99
SAVAŞMAN OLAYI 105
FABRİKATÖR 119
İSTİFA 131
MİT MÜSTEŞAR YARDIMCISI 137
MİT RAPORU 143
EMEKLİ İSTİHBARATÇILAR 151
BİR İSTİHBARAT DEVİNİN ÖLÜMÜ 155
EK 1 İSTİHBARİ TEŞEKKÜLLER VE TERİMLER 163
EK 2 KAYNAKÇA 175
İNDEKS 177

ÖNSÖZ

Kitabımı, çok sevdiğim çok özlediğim, ağabeyim, âmirim, dostum, M.Hiram Abas'a ithaf ediyorum.

Emekli olduktan sonra zaman buldukça hatıralarımı yazmaya başlamıştım. Bunu, açık toplumların bir gereği olarak görüyor ve gelecek nesiller için de faydalı buluyordum. Ancak yazılarım çok yavaş gidiyordu. 20-25 sayfa yazdıktan sonra uzun müddet ara vermiştim.

Yazdığım konular, çoğunlukla Milli İstihbarat Teşkilatındaki görevimle ilgiliydi. O kadar çok şey vardı ki, hangisini yazacaktım? Yazacaklarım, hem okuyucuya bazı mesajlar verebilmeli ve merak ettikleri konularda onları aydınlatmalı, hem de milli menfaatleri zedelememeli, yapıcı olmalıydı. Bu dengeyi bulmak ise hayli ustalık istiyordu. Diğer bir zorluğum ise yıllardır resmi yazışma diline alışmış olmamdı. Ne kadar dikkat etsem de bazen resmi yazışma diline sapıyordum.

Hiram Bey'in, 26 Eylül 1990 tarihinde şehit edilmesinden sonra ailesi, onun mesleği ile ilgili kişisel evraklarını bana vermek yakınlığını gösterdi. Bu, Hiram Bey nezdindeki özel yerimin bir sonucuydu. Evrakları incelediğimde onun son gününe kadar devlete hizmet etme çabalarını sürdürdüğünü, birçok konuda kıymetli değerlendirmeler yaptığını ve bunları rapor halinde devletin en üst kademelerine verdiğini gördüm.

Evindeyken, evin babadan kalma eski eşyalarına, mütevazi haline bakarak onun için manevi değerlerin ne kadar önemli olduğunu, maddiyata nasıl değer vermediğini bir kez daha anımsadım. Bu ev, meslek hayatında, herkesin ulaşması mümkün olmayan bir güce ve büyük imkanlara sahip olmuş tertemiz, onurlu bir devlet memurunun yaşantısının en bariz göstergesiydi.

Onun bütün ömrü mücadele ile geçmiş, haksız yere ve lâyık olmadığı şekilde suçlanmalara, iftiralara maruz kalmıştı. O ise doğru bildiği yoldan hiç ayrılmadı, düşüncelerini sonuna kadar müdafaa etti. Yaşamı sırasında bu topraklar için sessiz sedasız birçok iş yaptı, ölüm tehlikeleri atlattı ve bir keresinde ağır yaralandı.

Evraklarını okurken bu yürekli insan için yapabileceğim son görevin, kitabımı hızlandırmak ve kitapta ağırlıklı olarak ona yer vermek olduğunu düşündüm. Gittikçe duyarsız hale gelen toplumumuzun sadık bir parçası olup, onun iki günde unutulmasına izin veremezdim. O, Türkiye'nin yetiştirdiği en iyi istihbaratçılardan biriydi. Fikirleri yayınlanmalı, tartışılmalı ve onlardan yararlanılmalıydı. Yaşamı boyunca, mesleğinin gereği olarak sessiz kalmış ve kişisel saldırılara dahi cevap hakkını kullanamamıştı. Şimdi ise onu arkadan kahpece vurup, tamamen susturduklarını zannediyorlardı. Artık susmayacaktı. Bazen ölüler de konuşurdu ve onu ben konuşturacaktım.

Analiz[1] *istihbaratın ayrılmaz bir parçasıdır. Bu bakımdan, bir devrenin analizi niteliğinde olan kitabıma "Analiz" adını verdim. Kitabımda bazı olayları anlatıp, analizini yaparken mümkün olduğu kadar tarafsız olmaya çalışacağım. Zaman zaman yapacağım açıklama ve yorumlar ne bir müdafaa, ne de birilerini karalamak amacı taşımaktadır. Bu kitapta hatalarıyla, sevaplarıyla, sessiz dünyanın savaşçıları olan istihbaratçıların hayatlarından enstantaneler bulacaksınız.*

---

[1] ***Analiz: Tahlil, çözümleme, inceleme - Bir bütünün unsurlarını seçmek için yapılan inceleme.***

GİRİŞ

Meslek hayatımın bu şekilde sona ereceğini hiç düşünmemiştim.

Makamında oturan Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Selçuk üzgündü. Gözleri sulanarak "Bana en geç yarın cevabını ver" dedi. Yine de nezaket gösterip, nerede çalışmak istediğimi soruyorlardı.

Halbuki bir rapor hazırlamış ve bütün ülkeyi karıştırmıştım. Cumhurbaşkanı, Başbakan, hepsi zor durumda kalmışlardı. Yüksek makamlar birbirine ters düşen beyanatlar veriyorlar, "MİT Raporu diye bir rapor yoktur", "Böyle bir rapor vardır ama resmi değildir", "Bir MİT görevlisinin kendi kendine kaleme aldığı bir etüddür" diyorlardı. Onca sebep olduklarımdan sonra beni sürüm sürüm süründürmediklerine şükretmeliydim.

Kararımı hemen verdim. Gözümü Teşkilat'ta açmıştım, orada başlamıştım ve orada bitirecektim. Başka bir devlet dairesinde çalışmak istemiyordum. Ahmet Bey'e kararımı bildirdim. O yine de bana fırsat tanımaya çalışıyor, "Yarına kadar düşün" diyordu. İlgisine teşekkür edip yanından ayrıldım.

Yolda giderken düşünüyordum. Keşke yalnız olsaydım. Ahmet Bey, MİT'den başka bir kuruluşa tayin edileceklerin 6-7 kişi olduğunu söylemişti. Demek, Müsteşar'ın ve Hiram Bey'in söyledikleri doğruydu. Peki, Hiram Bey'in, Korkut Yarbay'ın, İç İstihbarat Başkanının ve diğerlerinin ne suçu vardı? Cumhurbaşkanı Kenan Evren rapor olayı ile bu personel arasında nasıl bir bağlantı kurmuş ve böyle bir emir vermişti?

Müsteşar Hayri Ündül'e, yazılı olarak, raporun tarafımdan kaleme alındığını belirtmiş, Teftiş Kuruluna da aynı yönde ifade vermiştim. Raporu hazırlarken, maiyetimde çalışan, arşivden bilgi aldırdığım, metni daktilo ettirdiğim arkadaşlarımdan bile bahsetmemiştim. Bütün çalışmayı tek başıma yaptığımı söyleyerek raporu üstlenmiştim. Zaten doğrusu da buydu. Ama memuriyette tecrübem vardı, genellikle kabak küçük memurun başına patlardı. Buna imkan vermek istemiyordum.

Daireye gelir gelmez Hiram Bey'in makamına girdim. Ahmet Bey'le görüşmemi ve kararımı anlattım. İlgili ünitelere iade edilecek evrakları

topluyor, lüzumsuzları imha ediyordu. Biraz sonra kendisinin de emeklilik dilekçesini vereceğini söyledi. Ahmet Selçuk kanalıyla yapılan Başbakanlık Müşavirliği teklifini kabul etmemişti. Konuşacak bir şey kalmamıştı.

Daireme indim. Yardımcım Korkut Yarbay ve diğer arkadaşlarım merakla bekliyorlardı. Korkut'la odama geçtik. Ona da görüşmemi ve kararımı anlattım. Kendisinin de ayrılacağını söyledi. Beklemesini istedim, dinlemedi. Bizim olmadığımız yerde o da durmayacaktı, "Zaten nasıl olsa benim de tayinim gelir" diyordu.

Önay, emekliliğimizi isteyen iki satırlık dilekçelerimizi yazarken bize göstermeden ağlıyordu. Ona takılarak üzülmemesini söyledik.

Dilekçeleri alıp Müsteşar'a çıktık. Bizi onurlandırıcı birkaç laf söylemekle birlikte, içinde olduğu badireyi bu şekilde atlatmış olmaktan son derece memnundu. Hemen dilekçeleri paraflayıp, gereği için Personel Dairesine havale etti.

Odama dönüp şahsi eşyalarımı toparlamaya başladım. Devamlı düşünüyordum, beynimden binlerce soru geçiyordu.

28 Mayıs 1988 tarihine rastlayan ertesi gün Daireye gittiğimde kendimi misafir gibi hissettim. İlişik kesme formları, üniteleri dolaşmıştı. Sosyal ünitelere borcum-alacağım yoktu. Personel Dairesinden bir arkadaş, ayrıldıktan sonra bildiklerimle ilgili hiç bir açıklamada bulunmayacağıma dair bir yemin belgesini imzalamam için getirdi. Rapor olayından dolayı kendimi müdafaa etmek durumunda kalacağımdan emindim. Yalan yere bu belgeye imza atamazdım. Reddettim. O zaman bana Teşkilat'tan atılanlar haricinde bütün emeklilere verilen "Hizmet Belgesi" ni veremeyeceklerdi. Ne yapalım o da eksik olsundu.

Büyük toplantı salonunda, başkan ve daire başkanlarından müteşekkil bir toplulukta, Müsteşar ve Hiram Bey'in kısa, formaliter veda konuşmaları, el sıkışmalar, öpüşmeler....

İçinde büyüdüğüm, yıllarca fiilen çalıştığım, 45 yıllık Servis hayatım sona ermişti.

İSTİHBARATA İLK ADIMLAR

Gökhan fısıldayarak ve işaretlerle sordu. "Birinci sualin üçüncü şıkkının cevabı ne?"

Birinci soru üç şıklıydı:

a) MİT nedir?

b) MAH nedir?

c) NAH nedir?

Ben de fısıldayarak Gökhan'a "Belki dinleniyordur, söyleyemem" dedim.

Biraz sonra Gökhan'a, son soru olan atom çekirdeğinin şematik yapısını sordum. Bana kızgın bir şekilde aynı cevabı verdi.

İmtihan olduğumuz odada ikimizin yalnız kaldığı bir sırada kağıdımı kaldırıp Gökhan'a,

a) MİT'in "Milli İstihbarat Teşkilatı",

b) MAH'ın "Milli Emniyet Hizmetleri",

c) NAH'ın "Nükleer Araştırma Hizmetleri",

olduğunu göstererek kopya verdim ve karşılığında Gökhan'dan atom çekirdiğinin şemasını aldım.

Teşkilat'ın Takip Şefliğinde göreve, 1 Ocak 1966'da Gökhan'la birlikte başlamıştık. Çok istememe rağmen babam Mazhar Eymür, kendi çalışırken beni Teşkilat'a almamıştı. İstanbul ve Bölgesi Merkez Şefliğinden emekli olduktan sonra, pek gönülden onaylamamakla birlikte, Teşkilat'a girmeme izin verdi.

Gökhan, Müsteşarlığın renkli simalarından biri olan Muhasebe Müdürünün oğluydu. Aynı zamanda İstanbul Maslak'taki bir özel kimya yüksekokuluna devam ediyordu. Sportmen yapılı ve fiziği iyi idi. İlk günler bu fiziki yapısı ile takipçiler arasında müspet bir intiba yarattı. Takipçiler

kısa bir zaman sonra samimiyetimiz artınca, başlangıçta beni gözlerinin pek tutmadığını ve "Yine bir torpilli hanım evladı geldi" diye aralarında konuştuklarını söylediler.

İmtihan, esasında bir şakaydı ve "NAH" diye bir kuruluş da mevcut değildi. Bu imtihandan sonra aramıza her katılan yeni memura böyle hoş geldin şakaları yapmak adet haline geldi. Birinci sualin ilk iki şıkkı ile, özellikle kimya okuyan Gökhan için hazırlanmış "atom çekirdiği" hariç, diğer suallerin hiç bir manası yoktu. Cevap verilmesi mümkün olmayan suallerdi. "Baskülün özgül ağırlığı nedir?", "Ytong'un değişim açısı nasıl hesaplanır?" gibi saçma sapan sualler. Göreve başlayalı 20-30 gün olmuştu. Soruları ben hazırlamış, imtihana da Gökhan'la birlikte girmiştim.

Gökhan, nasıl olduysa suallerin hepsini doğru olarak cevaplamıştı. Kâğıtları değerlendiren Şube Müdür Yardımcısı ile kıdemli memur, Gökhan'a çok başarılı olduğunu bildirerek tebrik ettiler. Gökhan, diğer bütün takip memurlarının da tebriklerini gururla ve bana muzaffer bir eda ile bakarak kabul etti.

Gökhan bu imtihanın hiç bir zaman şaka olduğunu anlayamadı. İmtihandan bir müddet sonra, bizlerin de teşvikiyle Takip Şube Şefimiz Rıza Albay'a, okuduğu branşa daha uygun olacağı için "MAH'tan, NAH'a nakli" için dilekçe verdi. Tosun da (Rıza Albay), şakaya katılmıştı. Gökhan'ın dilekçesini paraf edip, işleme konulması için yardımcısına talimat verdi. Dilekçeden sonra herkes birbirine el ile işaret yaparak, "Gökhan NAH'a geçiyormuş" diye şakalaşmaya başladı.

Gökhan'ın benzer davranışları devam etti. Kısa bir müddet sonra, toplu halde otururken, eski memurlardan biri Gökhan'a ajan numarasını sordu. Gökhan şaşırarak "Ne numarası?" diye bana baktı. Ben başımı sallayarak bana numaramı verdiklerini söyledim. Gökhan hemen Takip Şefinin yardımcısına giderek, kendi numarasını istedi. Herkes şakalara hazırdı. Yardımcı, Gökhan'a XY3158Z312567 gibi hayli uzun bir numara verdi. Gökhan bundan sonra dilekçelerinin altına bu numarayı da atmaya başladı.

Tosun, Gökhan'a kızıyor, fakat Ankara'da üst makamlara yakın olan babası nedeniyle fazlaca üzerine gitmiyordu. Gökhan'ın gün aşırı verdiği "Okulunun bulunduğu Maslak caddesinden sık sık Sovyet arabalarının geçtiği ve hayati tehlike içinde bulunduğu cihetle uygun bir yerinde taşımak üzere kendisine silah verilmesi" gibi saçma sapan dilekçeler, sonunda Tosun'un sabrını taşırdı. Gökhan'ı ilk önce İstanbul'da başka bir üniteye verdiler; daha sonra İstanbul ve Ankara'da bir çok ünitede dolaştı. Ankara'ya tayin olduğum 1975 yılında Gökhan'ın Teşkilat'tan ayrıldığını ve bir gazetede çalışmaya başladığını öğrendim.

Baba mesleğine ilk adımları atmıştım. İşimi seviyor ve bütün gayretimle çalışıyordum. Hayal meyal hatırladığım çocukluk yıllarında, Babıali'de, eski Hürriyet Gazetesinin yanındaki cumbalı, 3 katlı, arkasında çıkmaz sokağa açılan küçük bir bahçesi bulunan, kasvetli ahşap evden beri, baba mesleğine hevesliydim. O ev, o zamanki Milli Emniyet Hizmetlerinin İstanbul'daki Teknik Bürosuydu. Babam da oranın şefiydi.

Tek manzarası ön sokakta oturan, sırtlarına taktıkları deriden yapılmış heybelerine dayanarak uyuyan, yük taşıyan hamalların olduğu bu kasvetli evin üst katının bir bölümü de bizim oturduğumuz lojmandı. Evde sivil giysili rütbeli kişiler çalışır, aşağıdaki koğuş gibi yerde de birçok sivil giyimli er yatardı. Şimdiki Vilâyet binasının arkasındaki parkın, Cağaloğlu yokuşuna açılan kapısının hemen yanı başında da Milli Emniyetin İstanbul Merkez Şefliğinin binası bulunurdu.

TAKİP VE GÖZETLEME

Takip Şefliği Taksim Meydanına bakan eski bir binanın müstakil dairesindeydi. Göreve çıkan ve görevden dönen personel burada toplanır, yemek yer, rapor yazar, boş vakitleri şakalaşarak veya satranç oynayarak geçirirdi. Tosun olmadığı zaman "Ağabey" diye hitap ettiğimiz olgunluk yaşlarındaki kıdemli memurlar bile zaman zaman çocuk gibi olur, bazen itişme ve gürültüden alt katta bulunan dişçi rahatsızlık duyar, sekreteri gelip bizi kibarca ikaz ederdi.

Rıza Albay, Kore Savaşına katılmış bir subaydı. İçinde bulunduğu bir sığınağa isabet eden bomba patlamamış ancak bu olay Rıza Albay'da izler bırakmıştı. Deli dolu yanları olan, iyi yürekli bir insandı. Bazen gürültü yapmamıza kızar odasından "höst, höst, yine kadınlar hamamına çevirdiniz" diye bağırırdı. Önemli görevlerde heyecanlanır, bizimle birlikte çalışır, sair zaman sık sık görev yerine gelip bizi kontrol ederdi. Soğuk havalarda üşümememiz için bize fındık- fıstık, pekmez getirirdi. Bizlere arkadaş gibi davranmasına rağmen ondan çekinirdik.

Genellikle vardiya halinde çalışırdık. Önemli bir görev olduğunda vardiya filan kalmazdı. Bütün personel gece gündüz göreve çıkardık. Araç-gereç imkânlarımız az fakat görev şuurumuz ve şevkimiz üstündü. Önemli bir görevde ekibe alınmazsak üzülürdük. Görev saatleri haricinde de eski bir hedefimize veya şüpheli bir istihbaratçıya rastladığımızda peşine takılır, ilk fırsatta bürodan takviye personel isterdik. Bu tip tesadüfi rastlantılarla bir çok önemli temas ve faaliyet ortaya çıkmıştır.

Takip ve gözetleme (tarassut) görevi Teşkilat'ın en zor, yorucu ve mesuliyetli işlerinden biriydi. Bazen günlerce aynı noktada bekleyerek belli bir adrese gelmesi ihtimali bulunan bir şahsı on yıl önceki resminden veya tarifinden tespit etmeye çalışır, bazen hedef şahısların arkasından yorgunluktan haliniz kalmayıncaya kadar koşuştururdunuz. Aranan bir şahsın tespit edilmesi veya takip edilen bir hedefin gizli temas ve faaliyetlerinin ortaya çıkarılması durumunda bütün yorgunluklar unutulur, çekilen meşakkatler bir zafer mutluluğuna dönerdi.

Takip ve gözetleme faaliyeti ekip halinde yapılır. Ekip mensupları bir futbol takımının oyuncuları gibi hedefi paslaşarak götürürler. Takip, takip

edilen kişiye hissettirilmez ve takip neticesi gerekli hasıla alınırsa gol atılmış demektir.

On gün kadar süren bir gözetleme faaliyetinde çalışıyorduk. Teknisyenler yabancılara ait bir binaya mikrofon yerleştiriyorlardı. Binanın inşaatı yeni bitmişti, henüz boştu. Ancak bina sahibi yabancılar sık sık gelip binayı kontrol ediyorlardı.

Biz, hedef binaya giden bütün yolları tutmuş, kademeli olarak bölgeye yerleşmiştik. O tarihlerde telsizimiz filan yoktu. Muayyen işaretlerle birbirimizle haberleşirdik. Sağ elle saçı tarıyor gibi yapmanın bir manası, sol elle kulağı kaşımanın başka bir manası vardı. Bu tip işaretlerle etrafın dikkatini çekmeden gayet güzel anlaşırdık. Herhangi bir tehlike anında birbirimize ve bina kapısında bekleyen arkadaşımıza böyle haber verecektik.

O tarihte İstanbul en soğuk kışlarından birini yaşıyordu. Sıkı giyimli ve ayağıma çift çorap giymiş olmama rağmen, ayaklarım ve kulaklarım hissini kaybetmeye başlamıştı. Görev yerini terkedip bir yerde ısınmak aklımın köşesinden bile geçmedi. Bir anlık boşluk, bütün operasyonu tehlikeye sokmak demekti. Kaşkolu kulaklarımın üstüne sararak kulaklarımı biraz ısıttım. Ayaklarımın ısınması için yere vurmanın ise faydası olmadı. Sonunda civardaki bir gazete bayiinden gazete alarak bir apartmanın dış merdivenlerine oturdum ve ayakkabılarımı çıkarıp gazeteleri ayaklarıma sardım. Ayaklarım ısınmamıştı ama donmaktan da kurtulmuştu. Ertesi gün daha da tedbirli bir şekilde giyinerek işe geldim.

Uygun gözetleme noktaları bularak, meraklı mahalle sakinlerinin, esnaf ve mahallenin gençlerinin dikkatlerini çekmeden yürüttüğümüz bu sıkıcı ve zor görevi başarı ile yerine getirdik. Hedef binaya mikrofonlar yerleştirilmiş ve randımanlı bir şekilde çalışmaya başlamıştı.

Takip ve gözetleme sırasında bir anlık dalgınlık hedefi kaybetmenize sebep olurdu. Hedefi, kalabalığın arasında yürürken gözden kaçırırdık veya bazen takip ettiğimiz hedef karşı kaldırımdaki mağazadayken aradan geçen bir otobüs sebebiyle onu kaybeder, telaş içinde, ancak bu telaşımızı dışarıya belli etmeden deliler gibi hedefi aramaya başlardık. Onu yeniden bulduğumuz zaman dünyalar bizim olurdu.

Bir keresinde Kadıköy yakasında takip ettiğimiz bir hedef cenazeye gitmişti. Biz, bir an dikkatimizin başka bir olaya dağılması sonucu cenaze kortejini kaybettik. Daha sonra hedefi civardaki mezarlıklardan birinde bularak rahatladık. Özellikle Beyoğlu, Kapalıçarşı gibi kalabalık yerlerde hedefi bir an gözden kaçırmak onu kaybetmek demekti. Buralarda pürdikkat kesilirdik.

Bize bu işi öğreten kıdemli memurlar vardı. Bunların hepsi orta yaşlarda, kendilerine has özellikleri olan kişilerdi. Yeni katılanları eğitirler, onlara hedefi gözetlerken nasıl bakacaklarını, mimiklerinin nasıl olacağını, hedefe nerede yakınlaşıp nerede uzaklaşacağını ve daha bir sürü teferruatı öğretirlerdi.

Bu kıdemli memurlardan bazıları av köpeği gibi koku alır. İstanbul gibi kalabalık ve karışık bir şehirde, Sirkeci'de kaybettikleri bir hedefi Osmanbey'de bulurlardı.

Takipte hedefin kaçırılması ekip mensupları arasında üzüntü yaratırdı. En üzücü olay ise hedefin takibi hissetmesiydi. Her iki durumda da ekip mensupları birbirine girer, birbirlerini suçlar, sinirler iyice gerginleşirdi. Çok ciddi durumlar haricinde kişisel suçlamalar görev sonrası yazılan rapora yansımazdı.

İstihbarî konularda eğitimli bir hedef en zor hedeftir. Bu tip hedefler takip edildiklerini hissetseler bile bunu belli edecek herhangi bir davranışta bulunmazlar, ancak gizli faaliyet ve temaslarını erteleyerek normal yaşantıya girerler.

Türkiye'de bir bütün olarak istihbarî faaliyetlerde en disiplinli ülke Sovyetlerdir. İstihbaratın kurallarına harfiyen uyarlar ve dakiktirler. Hiç bir işi şansa bırakmazlar. Bütün istihbarî faaliyetleri planlı ve programlıdır. Demirperde ülkeleri içinde Sovyetler kadar başarılı olan bir diğer ülke de Romenlerdir. Bulgarlar ve Yunanlılar bazen soğukkanlılıklarını kaybederler. Takibi sezdikleri zaman dil çıkaran, el işaretleri yapan Bulgar ve Yunanlıları hatırlıyorum.

Bulgarların, Türkiye'ye yerleşen göçmenlerin arasında bir çok adamları vardır. Bu imkân onları, ülkemizde en çok faaliyet gösteren Demirperde istihbarat teşkilatlarından biri haline getirmiştir. Keza Rum azınlık yönünden Yunanlılar da böyle bir avantaja sahiptirler.

Suriye, Irak ve diğer Arap ülkelerinin istihbarat elemanlarından bazıları üstün vasıflı kişilerdir. Ancak bir bütün olarak alaturka davranışlardan vazgeçemezler. En büyük açıkları kadınlara ve paraya karşı olan zaaflarıdır. Birçoğu görevinden çok ticaretle uğraşırlar. Yurtdışı görevlerini en kazançlı bir şekilde tamamlayarak memleketlerine dönmek en büyük amaçlarıdır.

Batılı ülke istihbaratçıları Türkiye'nin müttefiki olmak avantajından faydalanarak gizlilik kurallarına çok dikkat etmezler. Her yerde kulakları olduğundan, istihbarat ve güvenlik teşkilatlarının kendilerine karşı etkili bir çalışma yapmadıklarını bilir, genellikle dikkatsiz ve açık çalışırlar.

İstihbarat bir akıl oyunudur. Bu oyunu akıllıca ve kurallarına uygun

oynayan daima kazanır. Bunun istisnası, tesadüfi rastlaşmalardır. Sovyet ve Demirperde ülkelerine karşı yürütülen planlı faaliyetlerde genellikle başarılı neticeler alınamamıştır. Ancak özellikle hedefleri en iyi tanıyan kişiler olarak takip memurlarının görev dışında veya başka bir görev sırasında tesadüfen rastladıkları hedefleri kısa süre izlemeleri önemli kontakların yakalanmasına ve gizli bir faaliyetin ortaya çıkarılmasına neden olmuştur. Bir de çeşitli ihbarlarla neticeye gitmek mümkündür.

Mesleğe ilk girdiğim günlerde imkânlar bir hayli kısırdı. Bazen trafik sıkışıklığı dolayısıyla bir hayli yavaş seyreden hedef arabayı, Beyoğlu Caddesinin bir ucundan diğerine kadar koşarak izler, Taksim'de nefes nefese bir halde taksi tutarak takibe devam ederdik. Genellikle hedefi gizler, şoföre kendimizi polis olarak tanıtarak, hedefi adi bir suçlu olarak gösterirdik. Bazı taksi şoförleri bizden daha hevesli olur, imkân olsa ücret bile almadan bizimle bütün gün çalışmayı arzularlardı.

Takip üniteleri, Amerikalılar tarafından kurulmuş, Amerikalılar bu ünitelere alınan personelden onların ilk eğitimlerine kadar her işle uğraşmışlardı.

Benim göreve başladığım tarihte Amerikalıların takip şubelerinde ve Teşkilat'taki aktif çalışmaları son bulmuştu. Yani Teşkilat'a ait çeşitli birimlerde herhangi bir Amerikalı çalışmıyor, ancak belli prosedür içindeki işbirliği ve temaslar devam ediyordu.

O tarihlerde iyi para almamıza rağmen, Teşkilat'ın fiili kadrolarında gözükmediğimizden, bu ileriki yıllarda özlük haklarımızda bazı sorunlar da yarattı.

1971 harekâtından sonra takip memurları da Teşkilat'ın fiili kadrolarında yer aldılar. Yine benim başladığım yıllarda, takip üniteleri sadece müşterek menfaatlere yönelik kullanılmıyorlardı. Az da olsa bazen diğer devletlerle müşterek çalışmalar da yapıyorduk.

Meslek hayatım boyunca, belki de ilk adımlarımı burada atmaya başladığım için, takipçilere ve takip ünitelerine özel bir önem verdim. Özellikle Ankara'da görev yaparken, Teşkilat'ın dışarıya açılan gözü ve kulağı saydığım bu üniteleri modern teşkilatlar seviyesine getirmek için büyük çaba harcadım. Hiç bir zaman arzu ettiğim dereceye ulaşamamakla birlikte bu ünitelerin gelişmesinde, faaliyeti yurt dışında bile yürütebilecek seviyeye gelmesinde etkin olduğumu söyleyebilirim.

Takip ünitesinde ve Serviste geçen yıllar zarfında takipçilerin imkanları bir hayli arttı. Çeşitli marka arabalar, telsizler, görüntü kayıt aletleri, içinde teknik çalışmalar yapılan minibüsler bu ünitelerin günlük yaşantılarına girdi. Ünitelerin personel sayısı da eskisine nispetle çoğaldı.

Sovyet Anatoli Petroviç Privalov'u belli periodlarla uzunca müddet takip etmiştik. Deneyimli bir istihbaratçıydı. Takipten bir hasıla alamadık. Ankara Sefaret kadrosunda kayıtlı görülmekle birlikte İstanbul'da faaliyet gösteriyordu. Sefaret kadrosundakilerin, Konsolosluk mensuplarına göre daha üstün diplomatik dokunulmazlıkları vardı. Bu bakımdan, gizli faaliyet mensupları bu şekilde güvenceye alınıyordu.

Privalov daha önce 1955-1961 yılları arasında Türkiye'de çalışmıştı. 1966'da yeniden Türkiye'ye tayin oldu. Genellikle büyük ülkelerin hepsi istihbarat ve dışişlerinde görevli memurlarını bu şekilde uzun süre bir bölgede tutup onları o bölgenin eksperi haline getiriyorlardı. Takip sırasında şehrin sokaklarını en iyi bilen kişiler olmamıza rağmen onlardan yeni yerler öğreniyorduk.

Privalov, Topağacı'nda bir evde oturuyordu. O tarihte bu normal bir Sovyet memuru için mutat dışı bir davranıştı. Genellikle Büyükelçilik dışında oturan bu gibi Sovyet memurların imtiyazlı ve istihbaratla ilgili kişiler olduğu teşhis ediliyordu. Bunların sefaretteki çalışma saatleri de belli bir saat ve programa bağlı olmazdı.

Başka bir görevden dönüyorduk, yorgunduk. Saat gecenin 01.30'u civarındaydı. Karnımız acıktığından Tünel'de Sovyet Konsolosluğuna yakın bir yerde durup birşeyler yedik. Beyoğlu hayli tenhaydı. Karnımızı doyurup arabaya yönelmiştik ki Konsolosluğun ağır demir kapılarının açıldığını ve bir Sovyet arabasının dışarı çıktığını gördük.

Direksiyondaki Privalov'du ve kullandığı araba kendi arabası değildi. Saatin geç olması, Privalov'un başka bir araba kullanması dikkatimizi çekmişti. En çok dikkatimizi çeken husus ise Privalov'un tek yön olan Taksim istikametine değil, ters istikamet olan Tünel'e yönelmesiydi.

Privalov'un arkasından süratle aynı istikamete yöneldik. Bütün hızımızla Aksaray istikametine giderek onu yakalamaya çalıştık. Kaybolmuştu, bulamadık. Hemen telefonla Takip Şefliğini arayarak bilgi verdik ve işbölümü yaparak bir kaç araba ile Privalov'u, gitmesi muhtemel yerlerde aramaya başladık.

Aksaray, Fatih, Zeytinburnu, Bakırköy bölgelerini deliler gibi aramaya başladık. Diğer arabalar da başka bölgelere dağılmışlardı. Privalov'un tam olarak nereye gittiğini bulamasak bile herhangi bir yere park etmiş arabasını bulmamız dahi bize bazı ipuçları verecekti. Zaman zaman ofise telefon edip diğer ekiplerden bir haber gelip gelmediğini araştırıyorduk.

Bütün ara sokakları tarıyorduk. Privalov sanki yer yarılıp içine girmişti. 04.30 civarında Ofisi tekrar aradığımızda Privalov'un evi civarında bekleyen arkadaşlarımızdan haber geldiğini ve Rus'un evine döndüğünü

öğrendik. Diğer bir haber ise iki takipçinin Privalov'un eve dönmesinden bir müddet önce Harbiye'de araba ile büyük bir kaza yapıp yaralandığı idi.

Harbiye'de, Merkez Komutanlığının karşısındaki kaza yerine gittiğimizde arabanın ağaca çarptığını ve nerede ise orada bulunan bir dükkanın içine girmesine ramak kaldığını müşahede ettik. Büyük bir kaza idi. Arabanın önü şoför mahalline kadar harap olmuş, direksiyonu sekiz şekline girmişti. Kaza yerinde bulunan arkadaşlarımıza göre kaza geçiren takipçilerin hayati bir tehlikesi yoktu. Arabayı kullanan Malatya'lı arkadaşımız Arap Mehmet şok neticesi bayılmış ancak gözlerini sedyede açınca sağlık görevlilerinin direnmesine rağmen ayağa kalkmıştı. Zaten çok kuvvetli bir bünyesi olduğundan birçok başka lakabı vardı. Yanında oturan Sedat ise çok konuşurdu. Bazen ona "çenen kopsun", "dilin kopsun" diye takılırdık. Şaka sözler tutmuş, Sedat'ın dili kopmuştu. Dili dikildiğinden bir müddet konuşamayacaktı.

Tosun kaza yerine gelmişti. Hemen arabanın oradan kaldırılması için tedbirler alıyordu. Privalov'u kendisine haber vermediğimiz için serzenişte bulundu. "Geç saat olduğu için sizi rahatsız etmeyelim diye düşündük" dedik. "Olur mu canım, böyle önemli bir durumda rahatsızlık mı olur" diye cevapladı.

Olayın en ilginç yönü, kaza 04.00 civarında olmuştu. Kaza yerine ilk gelen takipçiler Privalov'un oradan geçtiğini ve durup arabaya baktığını görmüşlerdi. Onu saatlerce arayıp bulamamışken, tesadüfler onun bizi bulmasını sağlamıştı.

Privalov gece yarısından sonra 2.5 saat kadar ne yaptı, kimlerle görüştü, neler aldı, neler verdi bilmiyorum. Bir tek bildiğim, bunun Türkiye'nin yararına bir iş olmadığıdır.

Bir gün gece, ertesi gün sabah vardiyasında çalıştığımızdan, sabah göreve devam ettik. Privalov ise 1967'de Türkiye'den ayrıldı.

Bir takip faaliyetine katılacak ekip personeli seçilirken genellikle görevin özelliğine uygun kişiler seçilirdi. Bu kişilerin birbirleriyle uyumlu olmasına, birinin eksik tarafının diğeriyle tamamlanmasına dikkat edilirdi.

Bazen takip ünitesi içindeki bütün personelin bilmemesi gereken kritik görevler olurdu. Bu tip görevlere "özel görev" adı verilir, diğer personel merak etse de göreve gidenlerden işin mahiyetini sormazlardı. Yine de göreve çıkanların övünme duygusu ve gevezelik etmeleri sonucunda zaman zaman bu görevlerin mahiyeti ile ilgili bilgiler sızardı.

Güvenilir bir memur olduğumdan bir çok kere bu tip "özel görevlere" çıktım. Bunların arasında Türkiye'nin kaderinde rol oynayan önemli isimler de vardı.

BABAM

Babam Mazhar Eymür muhabere subayıydı. 25 Eylül 1900 tarihinde Yunanistan Serfice'de doğmuş, babası Orduyu Hümayun Serfice 11. Alay 1. Tabur Kolağası Sıtkı Efendinin 1903 yılında vefat ederek Selanik'te Hortaç camii civarında defnedilmesi üzerine annesi ile İstanbul'a yerleşerek çocukluk yıllarını Kasımpaşa'da geçirmiş ve Kuleli Askeri Lisesine girmişti.

Askerî tahsilini ikmal etmeden henüz 18 yaşındayken, 1 Ağustos 1918'de talimgaha alınmış, 1919'da asteğmen, 1920'de de teğmen olmuştu. Bize ilk subay çıktığında, tüfeğin süngü takılmış boyunun kendisini geçtiğini anlatırdı. Zor ve sıkıntılı bir gençlik çağı geçirmiş, ailesinin geçimini yüklenmişti.

24 Eylül 1921 ilâ 23 Ağustos 1923 yılları arasında İstiklâl Harbine iştirak eden babam harbin bitiminde kırmızı şeritli "İstiklal Madalyası" almıştı.

Babam 1925 yılında üsteğmen oldu. 1928 yılında Harbiye Mektebine devam etti ve 1929'da Harp Okulunu bitirdi. Aynı yıl Fen Tatbikat Mektebine giren babam 1930'da yüzbaşı rütbesine yükseldi.

1932 yılında Fen Tatbikat Okulunu çok iyi derece ile ve 1'inci olarak bitirmiş, bir yandan da boş vakitlerinde elektrik şemaları çizip diğer aile fertlerine yardım ediyordu.

1936'da Ön yüzbaşı olan babam, 1938'de Kürt isyanına katıldı. Dersim Herakâtı için İstanbul Haydarpaşa Garından ayrılırken arkadaşları ile toplu bir şekilde çekilen resmin arkasındaki tarih 25 Mayıs 1938'i gösteriyordu.

Yine resim arkalarına göre 27 Mayıs 1938'de Elazığ'da Fırat Lokantasında, 30 Mayısta Elazığ'da Çadırlı Ordugâhta, 15 Temmuz 1938'de Pülür'de idi. Bu bölgede çekilen diğer resimlerin arkasında:

"Kodi Deresi, Kodi Deresinden Pülür'ün görünüşü, Hozat Mezarlığı, Ovacık Mezarlığı, Pülür çocukları, yüzleri hep kapalı gezen Kürt kadın tipleri, dehalet eden bir kafile, Seyit Rıza'nın evi, Pülür'ün eski ağalarından Budala, Şam uşağı başlarından bir kaç tip, Munzur suyundan geçerken, meşhur Dajık Baba" gibi notlar düşülmüştü.

Babam 1940'da yarbay, 1949'da albay oldu, 1956 yılında sivil kadroya geçti.

Servis hayatı 1940 yılında Kırklareli'nde başlamıştı. Daha sonra İstanbul Merkez Şefliğinde görevlendirilmişti. 1943 ila 1946 arasında Erzurum'da bulunmuş, 1946 yılında tekrar İstanbul'a dönmüştü. İstanbul Merkez Şefliğinin Teknik Bürosundaki görevi iki sene kadar sürdü.

Riyaset Makamı[2]'nın "Teknik Servis Şefliği"ni kurmak için görevlendirmesi üzerine 1948 yılında taşındığımız Ankara'da "ben ilkokul çağlarındaydım. Şehrin dışında, Kavaklıdere'de iki katlı bir binaya yerleştik.

Bugünkü MİT'in en büyük ünitelerinden biri olan "Elektronik ve Teknik İstihbarat Başkanlığının" ilk nüvesi bu binada atıldı. Birinci katta iki-üç küçük odadan müteşekkil elektronik tamir ve imalat atölyeleri, idari bürolar, asker koğuşu, üst katta bizim ve memurların kaldığı lojmanlar, yanda kapalı bir garajdan müteşekkil ilk Teknik Servis.

İlkokul çağlarımın başları bu etrafı boş, yakınında kavak ağaçlarının arasından akan bir dere bulunan, arkası bağlık evin etrafında, ağaç üstlerinde, dere içinde askerlerin, memurların arasında ve köpeklerle oynayarak geçti. O tarihte babamın makam arabası olan sarı - kahve renkli Jeep Steyşın arabaya binip oynamaya bayılırdım. Daha sonra Amerika'dan sandıklar içinde gelen yepyeni 1948 model Playmout "Kestirme"[3] arabaları ise bir harikaydı. Zamanla etrafımıza binalar yapılmaya, yollar açılmaya başladı.

Bir kaç yıl sonra şimdiki Dedeman Oteline yakın daha büyükçe bir binaya geçtik. Burası dört katlı, kapalı altı-yedi arabalık garajı bulunan bahçeli bir apartmandı. Zemin katta erat koğuşu, oto tamir atölyesi ve marangozhane, giriş katında atölyler, idari bürolar, birinci katta dinleme kısmı, tercümanlar, en üst katta kimsenin girmediği özel bir bölüm ve bizim oturduğumuz lojman vardı. Bu binada personelle birlikte faaliyet de artmıştı. Bir evvelki binadaki gibi burada da bir-iki Amerikalı çalışıyordu.

Yeni yerimizde en büyük zevkim Jeepleri ve diğer binek arabalarını

---

2 *Riyaset Makamı - Mensupları arasında Milli Emniyet Hizmetleri Karargâhına verilen isim.*

3 *Kestirme- Bir telsiz istasyonunun yerini tespit etmek (kestirmek) için, sinyallerin şiddeti ile yayının yönünü bulan alıcı cihazlar. Kestirme cihazı yüklü araçlar şehrin 3 ayrı noktasında durduğu takdirde, tespit ettikleri yönlerin kesiştiği noktada telsiz yayınının yapıldığı anlaşılmaktadır. Sabit Kestirme istasyonları da olup bir zamanlar Doğu Almanya'dan Türkçe yıkıcı-bölücü neşriyat yapan "Bizim Radyo"nun yeri bu şekilde saptanmıştır.*

kurcalamaktı. Artık çalıştırmasını ve bahçe içinde manevra yapmasını öğrenmiştim. Hatta bir tel parçası ile kontak anahtarı bulunan arabaları bile çalıştırmaya ve yavaş yavaş bahçe dışına çıkmaya başlamıştım. Yaşımın ve boyumun küçüklüğü, dışarıdan beni göremeyenlere araba kendi kendine gidiyor intibaını veriyordu. Babamdan çok korkmama rağmen bu hevesim ehliyet alana kadar devam etti.

Babam, ciddi, onurlu, sert mizaçlı, duygularını belli etmeyen, dostluğuna güvenilen, ölçülü bir insandı. O tarihlerde Başbakan İsmet İnönü'nün bile iki tane sık sık arıza yapan siyah Opel marka makam arabası vardı. Sırayla bir o, bir diğeri gelir aşağıdaki bahçede tamir edilirdi. Babamın emrinde ise hepsi sivil plakalı son model binek otomobiller dahil altıyedi araba vardı. O, devlet malını gözü gibi korur, eski model jeep steyşından başka araca binmez, Ankara'nın o soğuk kış günlerinde kızkardeşlerimin ve benim, servis için aynı istikamete giden arabaya binmemize dahi müsaade etmezdi.

Babamı, resimleri hariç hiç üniforma ile görmedim. Çok iyi bir elektrik, elektronik ve mekanik uzmanıydı. Durmadan çalışır, çalışmaktan anneme ve bize bile fazla vakit ayıramazdı. O tarihlerde çok yeni olan, ince tellere ses kaydı yapan büyük makaralı teyplerle, alıcı verici cihazlarla ve bir sürü aletle, gece yarılarına kadar didişir dururdu. Annem onu 4-5 kere çağırmasa yemek yemeği bile unuturdu. Zaman zaman çalışırken yanına gider, sağı solu karıştırır, prizlere teller sokar ve azar işitirdim.

Çok kuvvetli bir istasyondan Türkçe yayınlar yapılmaya başlanmıştı. İlk başlarda yayının nereden yapıldığı anlaşılamamış ve Türkiye içinde olduğu zannedilmişti. "Bizim Radyo"[4] adıyla komünist propogandası yapan bu yayın hemen hemen Türkiye'nin her yerinden dinleniyordu. Yayınların önlenmesi kuvvetli bir bozucu istasyon kurulması ile mümkün olabilirdi. Bu ise hem uzun bir zaman hem de bir hayli para gerektiriyordu.

Babam yoğun bir çalışmaya girdi. Bir-iki ay kadar sonra onun geliştirip çok ucuza malettiği bir aleti Türkiye'nin birçok yerine yerleştirdiler. Bizim Radyo artık dinlenemiyordu. Riyasetin babamı ve personelini ödüllendirdiğini, babamın yanında çalışanlardan öğrendim.

Bazen yurt içi seyahatlere giden babam, zaman zaman da geceleri kestirme arabaları ile göreve çıkardı. Büyük bir zevkle arabaların hazırlanmasını seyrederdim. Annem böyle zamanlarda telaşlanır, merak içinde babamı pencerede beklerdi.

Annem Cemile H. Eymür (Gürel), İstanbul'da büyümüş, zeki, görgü-

---

[4] *Bkz. dipnot 3*

lü, fedakar, daima babamın yanında yer alan, ailesine ve çocuklarına son derece düşkün tipik bir Türk kadınıydı. Bizleri iyi yetiştirebilmek ve okumamız için her imkânını seferber etti. Hâlâ da en büyük düşüncesi, biz çocuklarıyız.

Babamın SSCB ve diğer Demirperde ülkelerine, İsrail'e seyahetleri de oldu. Trenle gittiği SSCB seyahatinde iki kişi olduklarını ve münavebeli bir şekilde yemek yiyip uyuduklarını duymuştum. O tarihlerde nedenini bilmemekle birlikte sonradan bu seyahatlerinin Sefaretlere yerleştirilmiş mikrofonları tespit amacıyla olduğunu öğrendim. İleriki yıllarda onun yanında yetişmiş bir çok personel bu görevi başarı ile devam ettirdiler.

Annem, bir kez de gazetelerde babamla ilgili bir haber yayınlandığında hayli telaşlanmıştı. Türk gazetelerinin haberi Moskova mahreçliydi. Sınırı illegal olarak geçip SSCB'de faaliyet gösteren bir Türk casusu, telsizi ve diğer malzemesi ile birlikte yakalanmış, sorgulanıp mahkeme edildikten sonra asılmıştı. Adıgeçen sorgusunda, kendisini yetiştirenin babam olduğunu belirtmişti. Gerçi isim biraz yanlış yazılmıştı ama annem bahsedilenin babam olduğunu anlamıştı.

Kendi yetiştirdiği ajanın yakalanıp asılmasına çok üzülmüş olan babam bir nebze açıklamak mecburiyetinde kaldı. Ajan'ın bütün yakınları Rusya'da çalışma kamplarında öldürülmüştü. Sovyet rejimine karşı kinlendiği için ideolojik motifle hizmet ediyordu. Birçok kere sınırı geçip gelmiş, kendisine defaatle tembih edildiği halde lüzumundan fazla faaliyet gösterip riske girmiş ve yakalanmıştı.

Babam, Serviste şimdi bir çoğu rahmetli olan yakın arkadaşları ile zaman zaman bir araya gelir sohbet ederlerdi. Bazen konuşmalarına kulak misafiri olurdum. Yine böyle bir akşam bir araya geldiklerinde hepsi üzüntülüydü. Servisten emekli olan bir tanıdıkları rahmetli olmuştu. Rahmetli olan şahıs o yıllarda geceleri bazı binalara girer, kasa açarmış. Bir seferinde, aylarca uğraşıp önce bahçedeki azgın kurt köpeklerini kendisine alıştırmış, sonuçta çıplak ayakla binaya girmeye başlamış. Köpekler de onun arkasında dolaşırlarmış.

Ankara'nın o eski soğuk kış gecelerinde çıplak ayakları ile buzların üzerinde yürüyen bu isimsiz kahraman ölmüş, öldüğünde üzerinde birkaç kuruş para bulunmuştu. Ailesi muhtaç ve perişan haldeydi. Babam ve arkadaşları o gece onun beş parasız kalan ailesine nasıl yardım edeceklerini kararlaştırdılar.

Ankara Koleji'nin Kurtuluş Parkına bakan Lise 1 A sınıfında silah seslerini duyuyorduk. Yine Siyasal Bilgiler ve Hukuk Fakültesinde çatışma vardı. Atlı Polis Birliği parkla Kolejin arasındaki boş arazide yerini almış emir bekliyordu. Söylentilere ve gazetelere bakılırsa yüzlerce ölü ve

yaralı vardı. 555 K, "5'nci ayın 5'nci günü saat 5'te Kızılay'da" parolası bize kadar ulaşmıştı.

26 Mayıs 1960 geceyarısına doğru babama telefonla bilgi geldi. İhtilâl hareketi başlamıştı. Babamı ilk defa telaşlı görüyordum. Hemen yakında oturan birkaç personel çağrıldı, nöbetçi erlere herhangi bir müdahaleye karşı koymamaları için talimat verildi.

Babamın yardımcılarından Necdet Bey de yakınlarda oturduğundan hemen daireye geldi. Birlikte, en üst katta, lojmanın karşısındaki dairede bulunan "özel dinleme" bölümüne geçip, buradaki bazı bant ve evrakı imha ettiler.

Öğrendiğime göre orada muhalefet partisi CHP ve onun yöneticileri izleniyordu. Babam Necdet Bey'e "Kaç kere söyledim, bizi şu işlere karıştırmayın diye, bir türlü dinletemedim" şeklinde yakınıyordu.

O geceyi sabaha kadar hemen hemen hiç uyumadan heyecanla geçirdik. Devamlı radyoyu izliyorduk. Sabah mahalle arkadaşlarımla Dedeman Otelinin inşaatında buluştuk. İnşaatın üzerinden Atatürk Bulvarı ve Meclis Başkanının evi gözüküyordu. Evin karşısında bir tank mevzilenmişti. Harbiyeliler ve genç subaylar habire sağa-sola sorarak parlamenterleri topluyorlar bazılarını pijamaları ile götürüyorlardı. Arkadaşlar da birkaç evi subaylara gösterdiler hatta otomobil ile onları taşıdılar.

Sokağa çıkma yasağı konulmuştu. Akşam üstü evdeydim. İçişleri Bakanı Namık Gedik'in siyah Mercedes otomobili içinde bir subayla Dairenin önünde durdu. Balkondan izliyorduk. Subay kapıdaki nöbetçi ere birşeyler söyledi. Babam kapıya çıktığında, subay askerce selam vererek babamla da konuştu. Babam eve gelerek anneme gideceğini ve merak etmemesini söyledi. Babam Mercedesin arkasına, subay öne otururak hareket ettiler. Mahalledeki evlerden herkes merakla bakıyordu.

Babam geceyarısına doğru eve döndü. Gelişine kadar heyecanla bekledik. Dönüşünde, az konuşan ve ketum bir adam olmasına rağmen, annemin heyecan ve merakından anlatmak mecburiyetinde kaldı. Teknik konularda uzmanlığına başvurmuşlar. Namık Gedik'in intihar etmesi üzerine, bu gibi intihar teşebbüslerine meydan vermemek için ne gibi tedbirler alınması gerektiğini kendisine sormuşlardı.

Belki de bize öyle söyledi. Bahsetmediği çalışmalar yapmış olabilirdi. O tarihte parlamenterlerle birlikte sivil, asker Milli Emniyette görevli bir çok kişi de gözaltına alındı. Babam 1962 yılında 62 yaşında iken İstanbul ve Bölgesi Merkez Şefliğine veya diğer adıyla "İstanbul ve Bölgesi Emniyet Baş Müfettişliğine" tayin edilmiş, Trakya, Bursa, İzmit'in de dahil olduğu geniş ve önemli bir bölgenin başına geçmişti. Burada artık

oturduğumuz ev ayrıydı. Bu sebeple, adeta bir insanın mesleğinde geçireceği kadar bir süreyi içinde geçirdiğim, bağrında büyüdüğüm Teşkilat'tan, kısa bir müddet için kopmuştum, ta ki onun Ocak 1966'da aslî bir görevlisi oluncaya kadar.

Aynı dönem üniversite öğrencisiydim. Kız kardeşlerim evlenmiş, biri Bursa'da oturuyordu. Bir hafta sonu Bursa'ya gittik. Babam daireye gidecekti. Benim de gitme isteğim üzerine birlikte yola çıktık. Daireye uğrayıp bir müddet kaldıktan sonra Bursa'daki görevlilerle birlikte iki katlı küçük bir eve gittik.

Evde yerde bağdaş kurmuş oturan iki sakallı adamla ayakta duran iri yarı muhafız tipli birkaç adam vardı. Oturanlar biz girince ayağa kalktılar. Babam adamlardan daha yaşlısı ile tercüman vasıtası ile birşeyler konuştu. Ben yanlarında fazla kalmayıp dışarı çıktım, şoförlerin yanına gittim. Bunlar kim böyle diye sorduğumda İran'dan sürülen bir şahıs olduğunu, Türkiye'de misafir edildiğini söylediler. Fazla önem vermemiştim. Bir müddet sonra oradan ayrılıp eve döndük.

Yıllar sonra babamla konuşan o yaşlıca sakallı adamın dünyanın ve İran'ın kaderini değiştireceğini nereden bilebilirdim. O adam İran'ın dini lideri Ayetullah Humeyni idi.

Babam 13 Temmuz 1965'de devletine 50 yıl 10 ay hizmet ettikten sonra yaş haddinden emekli oldu. O'nu kokteyller, yemekler ve merasimlerle uğurladılar. İstanbul'da İtalyanlarla kurulmuş olan bir dinleme lokaline de merasimle ismini verdiler.

Babam, geri kalan yıllarını, evdeki küçük atölyesinde çalışarak, eşin dostun aletlerini tamir ederek, balık tutarak, dostlarını ziyaret ederek ve küçük kanaryası ile meşgul olarak mütevazı bir şekilde geçirdi. Hafta sonları maçları kaçırmaz, kitap okur, haberleri dinler, siyasi gelişmeleri devamlı takip ederdi. Bazen kendi yatak odasına kapanır ve bir müddet hafif sesle Kuran okurdu. En sık görüştüğü kişilerden biri babamı çok seven eski amiri Naci Perkel'di.

Seyrek de olsa İstanbul Merkezine giderek eski arkadaşlarını kısa bir müddet ziyaret eder, düşünceli ve kimseyi rahatsız etmeyi sevmeyen bir kişi olduğundan fazla oturmazdı. Merkez şefi ve yardımcıları kendisini kapıya kadar geçirirler, bahçede onu seven memurlar görünce koşup elini öperlerdi. Israrla arabayla yollamak istemelerine karşın, bunu reddeder, "Gazilere Mahsus" ücretsiz seyahat kartı ile otobüse binmekten mutluluk duyardı.

Aynı zamanda "Kanserle Mücadele Derneği"nin kurucularından ve faal üyelerinden olan babam, 29 Mart 1971'de yakalandığı akciğer kanserine yenilerek aramızdan ayrıldı.

MAH'TAN MİT'E

Eskiden Milli Emniyet Hizmetleri Reisliği olan Teşkilat'ın bu günkü gibi kanuni bir statüsü yoktu. Genç Cumhuriyette MAH (Milli Amale[5] Hizmet) olarak başlayan ve halen MİT olarak süren Teşkilat'ın hikayesi şöyleydi.

Bugünkü MİT'in ilk temeli İstiklâl Harbi sırasında atılmıştı. O tarihte kurulan Mustafa Muğlalı komutasındaki Askeri Polis Teşkilatı istihbarat ve karşı koyma görevleri ile de vazifeli idi. Teşkilatı Mahsusa, bütün imkansızlıklarına rağmen İstiklâl Harbi sırasında Anadolu'da büyük hizmetler vermiş, Harbin sonunda bu görev Genel Kurmay Haber Alma Şubesine devredilmişti.

Cumhuriyetin ilanından sonra, 1926'nın başlarında, Atatürk Genelkurmayda yapılan bir toplantıda "Bu böyle olmaz, muasır devletlerde olduğu gibi biz de modern bir istihbarat teşekkülü kurmak mecburiyetindeyiz" emrini verdi.

O tarihlerde General Naci Eldeniz, başında bulunduğu bir heyetle Avrupa'da Türk Ordusuna öğretmenlik yapacak subayların tespiti ile görevliydi. Ona istihbarat teşkilatı kurulması için uzman bir kimsenin bulunması talimatı verildi.

Naci Paşa hemen, 1912 ile 1919 yılları arasında ve harp boyunca Alman Genelkurmay Başkanlığı Askerî İstihbarat Hizmetinin Başkanlığını yapan ve bu teşkilatı yeniden organize eden General Oberst Walter Nikolai'yi buldu ve onu Türkiye'ye davet etti. Nikolai teklif edilen görevi kabul ederek 1926 yılının başlarında göreve başladı.

Nikolai'ye İstanbul Yıldız'daki Harp Akademisinde yer tahsis edildi. Burada sivil ve asker şahısları eğitti. Daha sonra bu şahısları beraberinde Almanya'ya götürerek pratik eğitim yaptırmalarını sağladı.

Eğitim gören personelin Türkiye'ye dönmesi ile birlikte 6 Ocak 1927 tarihinde, o zamanki Genel Kurmay Başkanı Fevzi Çakmak'ın yazılı çok gizli emri ile merkezi Ankara'da ve şubeleri de İstanbul, İzmir, Adana, Diyarbakır ve Kars'ta olmak üzere Milli Amale Hizmet Teşkilatı kuruldu.

---

5 *Amal: Emel'in çoğulu. Emeller, ülküler, mefküreler.*

Kısaca MAH olarak tanınan Teşkilat'ın kuruluşu ile o tarihe kadar Ordu Müfettişlerince yürütülen istihbarat hizmeti de MAH'a devredildi. Harf inkılabından sonra Teşkilat'ın ismi Milli Emniyet Hizmetleri olarak değiştirildi. Yeni ismin kısaca MEH olarak telaffuzu gerekiyordu. Bu ise kulağa pek hoş gelmiyordu. Atatürk'ün emri ile rumuz MAH olarak devam etti.

1965'e kadar şeklen, İçişleri Bakanlığına bağlı gözüken MAH esasında, kanuni olmayan ve gizli çalışan bir kuruluş olduğu için bu bağlantının pratikte bir önemi yoktu. Başlangıçta sadece A. Espiyonoj, B. Kontrespiyonaj, C. Propoganda ve D. Teknik ve Destek faaliyetlerinde bulunuyordu.

Ankara'da, Hacı Bayram Camii civarındaki dar bir sokak içinde, iki katlı, beş odalı ahşap binada faaliyete başlayan bu küçük fakat dinamik kadronun o yıllarda ülke yararına çok faydalı faaliyetlerde bulunduğu ve fonksiyonel çalıştığı bilinmektedir.

Şeyh Sait isyanı, Kızıl Lazistan çalışmaları, Kürtlerle Ermenilerin müşterek Hoybon ve Kürt Teali Cemiyeti faaiyetleri, Gizli Komünist Partisi faaliyetleri, Hilafetçi ve Saltanatçıların faaliyetleri, Hatay meselesi, Çiçero olayı MAH'ın uğraş konuları arasındaydı.

1927'de Alman generalinin eğitimi ile işe başlayan MAH, Türkiye'nin NATO'ya katılmasından sonra 1955 yılından itibaren Amerikan eğitimine ve dolayısıyla Amerikan sistemine döndü.

1953 yılında Genel Kurmay İstihbarat Başkanlığından Teşkilat'ın başına getirilen Albay Behçet Türkmen, Kurmay Yarbay Fuat Doğu'nun da dahil olduğu bazı kurmay yarbayları Teşkilat'a aldı. Altı kişilik bu çekirdek kadroyu eğitim görmek üzere Amerika'ya gönderdi. Daha sonra bu heyet Türkiye'ye dönüp Amerikalılar ile birlikte İstanbul'da Emirgan'da açılan okulda MAH personelini eğitmeye başladılar. Bir süre okulun Baş Öğretmenliğini yapan Kur.Yrb. Fuat Doğu daha sonra İstanbul Merkez Şefliği Operasyon Muavinliğine atandı.

MAH, 1965 yılında 644 sayılı MİT Kanunu ile Milli İstihbarat Teşkilatı adı altında legal bir kuruluş haline geldi. MAH, MİT'in ana bir birimi olarak hayatiyetini devam ettirdi. Milli Emniyet Hizmetleri Başkanlığı, İstihbarat Başkanlığı, Psikolojik Savunma Başkanlığı, İdari İşler Başkanlığı, Teftiş Kurulu Başkanlığı ve Hukuk Müşavirliği Müsteşar'a bağlı birimlerdi. 1971'de Elektronik ve Teknik İstihbarat Başkanlığı bu başkanlıklara katıldı.

644 sayılı kanunla MİT Müsteşarı başkanlığında Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu (MİKK) da kurulmuştu. Üyeleri Milli Güvenlik Kuru-

lu Genel Sekreteri veya Yardımcısı, MAH Başkanı, Genkur İstihbarat Başkanı veya Yardımcısı, Bakanlık görevlileri idi.

1976 yılında, Em. Orgeneral Hamza Gürgüç'ün zamanında, Personel Daire Başkanı Nuri Bey'in önderliğinde yürütülen reorganizasyon çalışmaları ile bir çok kuruluş değişiklikleri yapıldı, yeni üniteler ilave edildi.

Bu tarihlerde, Haber Toplama ve Kıymetlendirme birimleri ayrıldı. MAH Başkanlığı tamamen yurt içi istihbarata dönük bir başkanlık haline sokuldu. Teşkilat'ın kuruluşundaki en önemli temel birimlerden biri olan Kontrespiyonaj Dairesi bir kıymetlendirme ünitesi haline getirildi. Müsteşar Yardımcılığı ihdas edilerek bu makama General Nihat Yıldız atandı.

Bu değişiklikleri birçok diğer değişiklikler takip etti. Reorganizasyon çalışmaları sırasında genelde, Teşkilat'ın daha iyi faaliyet yürütmesi amacından uzaklaşılarak, bir takım dengeler hesap edildi, bazı personelin tasfiyesi için başında bulundukları ünitelerin fonksiyonları azaltıldı, bazı personel için yeni fonksiyonel üniteler kuruldu. Neticede, şubelerin ve dairelerin, bir başkanlıktan diğer başkanlığın emrine, bir binadan diğerine taşınması bir adet haline geldi.

01.11.1983 tarihinde 2937 sayılı" Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu" ile MİT'e yeni bir statü kazandırıldı ve Atatürk'ün MAH Başkanlığı da fiilen ortadan kalkarak tarihin sayfaları arasına gömüldü.

1927'de MAH olarak başlayan ve MİT olarak devam eden istihbarat teşkilatını günümüze kadar 22 kişi yönetmiştir. Reis ve Müsteşarlar şunlardır:

1. MAH Dönemi Reisleri

M. Şükrü Ali Öğel - (1927-1941 arası) 1896'da İstanbul'da doğdu. Harp Okulu mezunu. İstiklâl Savaşına katıldı. Milletvekilliği yaptı. 1927'de Atatürk tarafından MAH Reisliğine atandı. Tümgeneralliken emekli oldu. 1973'de öldü.

Naci Perkel - (1941-1953 arası) 1889'da İstanbul'da doğdu. Harp Okulundan mezun oldu. Balkan Harbine katıldı, esir oldu. 1915'de Irak Cephesinde yaralandı, aynı yıl İngilizlere esir düştü ve 5 yıl Hindistan'da esir kaldı. 1929'da Binbaşı rütbesinde MAH emrine tayin oldu. 1934'de Reis Muavini oldu ve sivil kadroya geçti. 1941'de Milli Emniyet Reisliğine getirildi. 1953'te Bağdat Büyükelçiliğine tayin edilmesi üzerine

MAH'tan ayrıldı. 1954'de yaş haddinden emekli oldu. 1969'da vefat etti.

Behçet Türkmen - (1953-1957 arası) 1899'da Mustafa Paşa'da doğdu. Harp Okulu mezunu. Atina Ateşemiliter Muavinliği, NATO Güney Doğu KKK Yardımcılığı yaptı. 1951'de MAH emrinde görevlendirildi. 1953'te Milli Emniyet Hizmetleri Reisliğine atandı. 1957'de Bağdat Büyükelçiliğine atanarak MAH'tan ayrıldı. Sonra Stokholm Büyükelçiliğinde bulundu. 1972'de öldü.

Emin Çobanoğlu - (1957'de vekâleten) 1901'de Serez'de doğdu. 1922 Harp Okulu mezunu. Teşkilat'ta çeşitli kademelerde çalıştı. 1957'de 9 ay Hizmet Reisliğine vekâlet etti. 1960'da emekliye ayrıldı.

Hüseyin Avni Göktürk - (1957-1959 arası) 1901'de Niğde'de doğdu. 1927'de Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Cenevre'de lisans, Berlin'de doktora yaptı. Hukuk ve Siyasal Bilgiler Fakültelerinde öğretim üyeliği, Çalışma Bakanlığı Müsteşarlığı, Milletvekilliği, Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakan Vekilliği yaptı. 1957'de Milli Emniyet Hizmet Reisliğine atandı. 1959'da Teşkilat'tan ayrıldı. Bilahare dokuz yıl Niğde Senatörü olarak Senatoda bulundu.

Ahmet Salih Korur - (1959'da vakâleten) 1905'de İstanbul'da doğdu. Askerî Rüştiyeyi bitirdi. İstiklal Savaşında askeri fabrikalarda çalıştı. Hukuk tahsili yaptı. Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü, Toprak ve İskan İşleri Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Müsteşarlığı yaptı. Müsteşarlığı sırasında 3 ay kadar Milli Emniyet Hizmetleri Reisliğine vekâlet etti.

Celalettin Tevfik Karasapan - (1959 - 1960 arası) 1901'de doğdu. Paris Siyasî ve Sosyal Bilimler Okulundan mezun oldu. Bükreş Büyükelçiliği yaptı. İngilizce, İtalyanca, Fransızca biliyordu. 1959'da MAH'ın başına getirildi. 1960'da ayrıldı ve 1961'de Afyonkarahisar Senatörü seçildi. 1974 yılında öldü.

Ziya Selışık - (1960-1961 arası) 1900 Kırşehir doğumlu. 1926 Harp Okulu Mezunu. 1938'de MAH'da Müfettiş olarak göreve başladı. Çeşitli kademelerde çalıştıktan sonra 1960-1961 arasında 7 ay, Hizmet Reisliği yaptı. Yaş haddinden emekli oldu ve 1966 yılında öldü.

Naci Aşkun - (1961-1962 arası) 1908'de Uşak'ta doğdu. 1930 Harp Okulu mezunu. Kurmay Yüzbaşı iken Teşkilat'a katıldı. İstanbul'da çalıştıktan sonra 1949-1952 arasında Erzurum Merkez Şefliği yaptı. Roma Ateşemiliterliği yaptıktan sonra 1960'da tekrar Teşkilat'a döndü. 1961-1962 yıllarında Hizmet Reisliği yaptı. Tümgenerallikten emekli oldu.

Fuat Doğu - (1962-1964 arası) 1914'de İstanbul'da doğdu. 1934 Harp Okulu Mezunu. 1954'den itibaren Teşkilat'ta çalışmaya başladı. İstanbul Merkez Şef Muavinliği, Adana Merkez Şefliği, Hizmet Reis Muavinliği,

MAH Başkanlığı yaptı. Afganistan'da bulundu. 1962-1964 yılları arasında 1'nci kez Hizmet Başkanı oldu. Ordu hizmetine döndükten sonra 1966'da MİT Müsteşarlığına getirildi. 1971'de Korgenerallikten emekli olup Lizbon Büyükelçiliğine atanması üzerine Teşkilat'tan ayrıldı.

Ziya Selışık - (1964-1965 arası) Bu devrede 11 ay Hizmet Reisliği yaptı.

2. MİT Dönemi Müsteşarları

Avni Kantan - (1965-1966 arası) 1910 İstanbul doğumlu. 1932 Harp Okulu Mezunu. Teşkilat'a katıldıktan bir süre sonra Ankara Merkez Şefliği yaptı ve Kabil'de dış görevde bulundu. 1965-1966 yıllarında 9 ay Hizmet Reisliğine vekâlet etti. 1966'da öldü.

Fuat Doğu - (1966 - 1971 arası)

Nurettin Ersin - (1971 - 1973 arası) 1918 Gelibolu doğumlu 1937 Harp Okulu mezunu. Ordunun çeşitli kademelerinde görev yaptı. 1967'de 66 Tümen Komutanlığından MİT emrine atandı. Psikolojik Savunma ve İstihbarat Başkanlıklarında bulundu ve aynı yıl Tümgeneral oldu. Tekrar orduya döndü. 1971'de Korgeneral rütbesi ile MİT Müsteşarlığına atandı. Müsteşarlıkta 1973'e kadar kaldı. Bilahare Temmuz 1974'de Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığı, Yüksek Askerî Şura Üyeliği, Jandarma Genel Komutanlığı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, KKK'lığı, Genel Kurmay Başkanlığı, Milli Güvenlik Konseyi Üyeliği yaptı.

Bülent Türker - (1973 - 1974 vekâleten) 1926 İstanbul, Üsküdar doğumlu. 1945 Harp Okulu mezunu. Tuğgeneral iken Milli Emniyet Hizmetleri Başkanlığına atandı. 1973-1974 yıllarında 7 ay MİT Müsteşarlığına vekâlet etti.

Bahattin Özülker-(1974'de) 1914 yılında İstanbul'da doğdu. 1933'de Deniz Harp Okulundan mezun oldu. Orduda uzun yıllar görev yaptı ve 1964'de Donanma Komutanı, 1966'da Genel Kurmay İstihbarat Başkanlığı yaptı. Koramirallikten emekli oldu. 1974'de MİT Müsteşarlığına atandı. Aynı yıl 7 ay görev yaptıktan sonra 26.9.1974'de Samsun'da görevi başında öldü.

Bülent Türker - (1974'de vekâleten) 1974'de 2 ay MİT Müsteşarlığına vekâlet etti.

Hamza Gürgüç - (1974-1978 arası) 1913'de Sinop'ta doğdu. 1933 Harp Okulu mezunu. Orduda iken Dersim harekâtına katıldı, Washington

Kara Ateşe Muavinliği, Bükreş Ateşemiliterliği, Dağ Tümeni Komutanlığı, Güney Doğu Avrupa Müttefik KKK Türk Yardımcılığı, CENTO Türk Askeri Temsilciliği, Genkur İstihbarat Başkanlığı, Yüksek Askerî Şura Üyeliği, 3.üncü Ordu Komutanlığı yaptı. 1974 yılında Orgenerallikten emekli oldu ve MİT Müsteşarlığına tayin edildi. 1978 yılında Teşkilat'tan ayrıldı. 1988'de öldü.

Adnan Ersöz - (1978- 1979 arası)

Bülent Türker - (1980 - 1981 arası)

Burhanettin Bigalı - (1981-1986 arası)

Hayri Ündül - (1986 - 1989 arası)

Teoman Koman - (1989'da göreve başladı)

GEHLEN VE İSTİHBARAT

Milli İstihbarat Teşkilatımızın tarihçesinden sonra, istihbaratın ve istihbarat teşkilatlarının bir devletin yaşamında ne kadar önemli yeri bulunduğuna değinmek istiyorum.

Hiram Bey bunu en iyi idrak eden ve yaşamı boyunca Türkiye'de milli yapıda, daha iyi bir istihbarat teşkilatının organize edilmesine çalışanlardan biriydi. Ona göre devlet çapında bir istihbarat iyi bir orkestra gibi, devletin çeşitli birimleri arasındaki sıkı koordinasyon ile ve bilgilerin tek elde toplanıp, tek elden dağıtılması suretiyle yürütülmeliydi.

İstihbarat eksikliği, dış politikada hükümetlerin yanlış kararlar almasına, devletin maceralara sürüklenmesine, iç politikada, yurdumuzda yaşandığı gibi bitmez tükenmez problemlere, teröre, istikrarsızlığa neden oluyordu.

İstihbaratla ilgili bir yabancı kaynağa göre istihbarat servislerini de teste tâbi tutmak mümkündür:

Bir Ülkenin İstihbarat Servisini Teste Tâbi Tutmak İçin Kriterler:

1. Servisin Bütünlüğü:

   a. Serviste çalışanların fikri.

   b. Diğer profesyonellerin görüşleri.

   c. Servis lehine taraf değiştirenlerin[7] sayısı.

   d. Başarılı olay-operasyon idare etme kabiliyeti.

   e. İstihbarata karşı koyma kabiliyeti

---

[6] *Nigel West'in "Games of Intelligence (Akıl veya İstihbarat Oyunları) isimli kitabı, ilk 1989'da yayınlanmıştır.*

[7] *Taraf Değiştirme - Bir ülkeye, hükümdara, partiye, ideolojiye, teşkilata, örgüte, dine olan inanç ve bağlılığın diğer bir ülke, parti, ideoloji, teşkilat, örgüt veya din lehine terkedilmesi, bırakıp kaçılması.*

- Sahte taraf değiştirmeleri belirleme kabiliyeti.
- Casus yakalama kabiliyeti.
- Hainliğe (ihanete) manî olma başarısı.
- Dost merkezi istihbarat teşkilatları ile irtibatların statüsü.

2. Operasyonel Güç
   a. Politik Çevre
      - Cinayetleri tasvip.[8]
      - Gizli (Örtülü) faaliyete muvafakat.
      - Siyah propogandaya izin verme.
   b. Kendi gelen ajanları idare şekli.
   c. Taraf değiştiren ve iltica edenlere davranış şekli.
   d. Hulûl (Köstebek yerleştirme).
   e. Çift taraflı ajan idaresi.
   f. Verimli sızma faaliyetleri.
   g. Taktik kabiliyet.
      - Eğitim.
      - Muhabere tekniği.
      - Taktik ajanların montesi.
      - İtibarlı muhabirlerle işbirliği.
3. Üretimden Faydalanma
   a. Bilginin zamanında neşredilmesi
   b. Güvenli kaynak olarak tanınma.
   c. Muhabere (Sigint[9]) istihbaratı yapan teşekküllerle ilişki.
   d. İstihbarî bilgilerin kıymetlendirilmesinde bütünü ile rol almak.

---

8 CIA'nın suikastlar düzenlemesi 1976'da CIA Direktörü Stansfield Turner zamanında Başkan Ford'un imzaladığı bir emirle yasaklanmıştır. Halen bu emrin yürürlükte olup olmadığı bilinmemektedir. Başkan Bush'un CIA'nın eski bir yöneticisi olması, Körfez Krizindeki gelişmeler ve Saddam problemi bu emrin yürürlükten kalkması için geçerli sebepler olabilir.

9 Sigint - (İng) Signals Interception and Analysis - Sinyal yakalama ve analiz.

Hiram Bey, bu testte olan ve olmayan birçok soruyu yıllarca kendi kendine sormuş ve teşkilatında birçok eksiklikler bulunduğu kanaatine varmıştı. Basit birkaç işlemle Türkiye'deki istihbarat çarkını düzenlemenin, MİT'i süper devletlerin seviyesinde olmasa bile, çağın gereklerine uygun bir teşkilat haline getirmenin milli yararlar sağlayacağını düşünüyordu. Gizli bir el, hep onun yakasından tuttu ve bu isteklerinin gerçekleşmesine manî oldu. İleriki sayfalarda Hiram Bey'in bu konudaki çabalarına sık sık değineceğim.

Hiram Bey, Müsteşar Muavinliği sırasında, makam odasındaki kütüphanesinde bulunan "Gehlen"in anıları ile ilgili kitabı birkaç kez okumuş ve bu kitaptan bazı notlar çıkarmıştı. Reinhard Gehlen, Batı Alman İstihbarat Teşkilatı BND'nin (Bundesnachrichtendienst) kurucusuydu. 1945-1968 yılları arasında bu kuruluşun şefliğini yapmıştı. Kitabının adı "Servis"ti.

Gehlen'in hatıratında istihbarat servisleri ile ilgili önemli görüşler yeralmaktaydı. Son yıllarda devamlı gündemde olan Milli İstihbarat Teşkilatımız ile yurdumuzda ayrı ayrı birçok birim tarafından yürütülen istihbarat faaliyetleri açısından[10] Gehlen'in hatıratından önemli mesajlar kapmak mümkündür.

Tecrübeli bir istihbaratçı olan Gehlen'in görüşleri için bir yorum yapmaya gerek yoktur. Bu görüşler, yurdumuzda yürütülen istihbarî faaliyetler açısından mevcut eksiklikleri gösterecek ve yorumu beraberinde getirecektir:

"İstihbarat faaliyetlerinin özü, her konuda bilgi edinme gereğinden başka, tarihin akışını izlemek ve istikbali görebilmektir.

Var olan büyük bir teşkilatı alıp modernize etmek, değiştirmek, geçmişteki tecrübelerden yararlanmak, sıfırdan başlamaktan daha zordur.

Tek bir rapor, rapor değildir. Ayrı ve bağımsız bir kaynak tarafından doğrulanmadıkça, hiçbir bilginin önemi yoktur.

Bir istihbarat servisi son derece hassas bir enstrümandır. En üst noktada herhangi bir aksaklık olduğunda, bunun yankıları, asıl ayrıntılar bilinmese dahi, zincir boyunca en alt halkalara kadar ulaşır.

(Milli) İstihbarat Servislerinin sayılarının çoğalması halinde, ortaya rekabet, güvensizlik ve birbirinin işine karışma gibi tehlikeler doğar. Bu gibi servislerin sayılarının çokluğu, düşman istihbarat unsurlarının bun-

---

[10] ***Yurdumuzda istihbaratla uğraşan birimler MİT, Genelkurmay (Ordu), İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Jandarma, Milli Güvenlik Kurulu, Cumhurbaşkanlığı olup bu birimler arasında koordinasyon ve işbirliği çok düşük seviyededir.***

ların içlerine sızmalarını da kolaylaştıracak ideal ortamlar oluşturur.

Bir istihbarat servisinin, devletin diğer kuruluşları için konulan kurallarla yönetilmesi her zaman mümkün değildir.

Bir gizli servis için, bürokrasinin verimi azalttığı, hatta yok ettiği, tecrübelerle görülmüştür. İstihbarat servisinde yetkili kişilerin en önemli görevlerinden biri bürokrasi ile savaşmaktır.

En büyük güvenlik ilkemiz "su geçmeyecek derecede kompartımantasyon"dur.

Bir istihbarat servisinin hazırladığı istihbarat özetleri yansız olmalı ve değerlendirmelerde duygularla hareket etmemelidir.

Servisin kalitesi hakkındaki hükmü, ancak raporların sürekliliği ve içeriği belirler.

Gizli servis makinasındaki her çark, bir diğeriyle o kadar iyi uyuşmalıdır ki, hiçbir çark diğerinden bağımsız olarak hareket edemesin.

Müttefik hükümetler gizli servis şeflerine servislerinin organizasyonu konusunda serbestî tanımışlarsa bunun nedeni işin en iyi bu şekilde yapılabileceği gerçeğidir.

Bir devlet görevlisi ne denli üstün niteliklere sahip olursa olsun, evvelce istihbarat alanında tecrübe kazanmamışsa, istihbarat servisinde üst düzeydeki bir göreve getirilmez.

Kaynakların güvenliği ve korunması söz konusu olduğunda, kamu kuruluşlarında uygulanan kurallara bağlı kalınması bir istihbarat servisi için geçerli değildir.

Bir istihbarat servisinde çalışan personel ne kadar değerli ise, o servis de o kadar mükemmeldir. İstihbarat servislerini ayakta tutan, karakterini oluşturan öğe, o serviste çalışan kimselerdir.

Kendisinin ya da ailesinin karşılaşabileceği tehlikelerin tamamen veya kısmen ortadan kalkacağı konusunda ikna edilmeden hiçbir aday göreve sevkedilemez.

İstihbarat işi, karargâhla büro dışında, yurtiçi ile yurtdışında birbirinden çok farklılıklar gösterir. İnisiyatif, karakter, enerji, kararlılık, yaratıcılık, zekice uygulama, geliştirme ve hayal gücü, uzmanca bir bilgiyle birlikte, bir istihbarat ajanında bulunması gereken niteliklerdir.

İstihbarat servisi mensupları, şefleri de dahil olmak üzere, hükümetin kararlarına etki edecek biçimde subjektif görüşler ileri sürmemelidirler. Bu yazılı olmayan bir yasadır.

Servis dışından, tecrübesi ve yeterli bilgisi olmayan kişiler önemli görevlere atanırlarsa, servis için bir tehlike haline gelirler. Normal emeklilik çağını çoktan aşmış bazı uzman kişileri göreve almak yararlı olur. Bir istihbarat servisinin uzun süredir görev yapan mensupları yoğun bir tecrübe sergilerler. Hiçbir servis bu nimeti cömertçe harcayamaz.

İstihbaratta sadece emir vermekle çok az şey elde edilebilir. Hele tamamen askerî yöntemlerin kullanılması hiç de uygun değildir.

Bir istihbarat servisinin başı, personelini, güçlü kişiliği, dehası, tecrübesi ve kişisel yetenekleriyle etkileyebilir.

Servis şefinin hem kendisi hem de yardımcısı için tek bir kural vardır. Emrine tevdi edilen teşkilatı, kendisinin şahsen yaratacağı güvene bağlı olarak yönetebilmektir. Fazla ileri gitmeden ve kontrolü bütünü ile kaybetmeden yapılabilecek en uygun şey sorumlulukları doğru olarak dağıtması ve önemli kararların alınmasını gerektiren konularda açık düşünmesini bilmesidir. Herşeyden önce, personel atamalarını bizzat kontrol etmesi gerekir.

Elde mevcut tecrübeler, bir istihbarat servisinin kurulması ve onun ahenkli bir şekilde çalışabilmesi için en azından beş yıla ihtiyaç olduğunu göstermektedir."

Gehlen'in anılarını kaleme almasından yıllarca sonra 1990'da, bu istihbarat ustasının fikirlerini benimseyen bir diğer istihbarat uzmanı "Hiram Bey" Gehlen'in anılarından da alıntılar yaparak Türk İstihbarat Teşkilatı'nın ne gibi eksiklikleri bulunduğunu, neler yapılması ve nasıl yapılması gerektiğini devletin en üst kademesine arzetmeyi görev addediyordu.

YAZILMIŞ BİR MEKTUP

Sayın Cumhurbaşkanım,

1. Dünyadaki devletlerin istihbarat örgütlerinin kuruluş amacı, yöneldikleri hedefler ve çalışma tarzları etüt edildiğinde bu istihbarat kuruluşlarının devletin rejimlerine göre 2 ana grupta toplandıkları görülebilir.

a. Dikta rejimlerinde istihbarat servisinin ana görevi, rejimi ayakta tutabilmek ve kendi halkında demokratik oluşumları, rejime karşı davranış ve fikirleri zamanında tespit ederek karşı tedbirleri oluşturmaktır.

Dikta rejiminin, normal olarak halkın iradesine karşı iktidarı sürdürmesi nedeniyle rejim, polis devleti hüviyetini taşır ve silahlı kuvvetler, istihbarat ve güvenlik teşkilatlarına dayanır.

Mezkûr devlet ve rejimlerde istihbarat servislerinin idaresi şahsi güvenlik endişesiyle ya diktatörün akraba ve yakınları veya ordu mensuplarına diktatör tarafından tevdi edilir. İstihbarat Servisleri de bahse konu devletlerde, her türlü hukuki çerçevenin dışında, ülke içinde ve dışında rejimi kollama faaliyeti yürütürler.

Son olarak Romanya Securitatesi ve Suriye Muhaberatı arz edilen İstihbarat Servisleri modeline misal gösterilebilirler.

b. Demokrasilerde ise, İstihbarat Servislerinin yöneldikleri hedef, halk rejiminin yanında olduğu için, yabancı devletlerden ülkeye yönelecek tehdit ve çalışmaları tespit ve ifna ile ülkenin politikasına yön verecek bilgilerin temini, ayrıca dış politikada devletin ihtiyacı olabilecek bilgileri temindir.

Demokrasilerde halka karşı rejimi koruma görevini servisler yüklenmediğinden, ordu ile İstihbarat Servisinin çok yakın olmasına ihtiyaç yoktur.

Demokrasilerde istihbaratın görevi bilhassa dış ülkelere yönelik olduğundan ve istihbarat bir ihtisas kabul edildiğinden, istihbarat teşkilatlarının üst seviyesinde görevde yetişmiş istihbaratçılar tercih edilirler.

Demokrasilerde, istihbarat teşkilatlarının askerî güçler ile ilişkileri, hedef devletler konusunda ordunun ihtiyacı olabilecek bilgileri Servislerin elde etmesi ve orduya aktarması ile sınırlıdır. Servisler demokratik siyasî otoritenin idaresi ve kontrolü altında görev yaparlar.

2. Yabancı İstihbarat Örgütlerinin Ana Hatları, MİT

a. Amerika:

İç istihbarat ve dış istihbarat çalışmaları olarak iki ayrı örgüt; FBI ve CIA tarafından yürütülmektedir. İki örgütte tamamen sivil kadrolara dayanmakta ve Amerika Başkanlık katında bir istihbarat bürosuyla temsil edilmektedir. Ordunun ayrı istihbarat kuruluşları bulunmaktadır.

Devlet çapındaki İstihbarat Komisyonunun seçtiği hedeflere karşı çalışmalara yönelen CIA, gelen bilgilerin kıymetlendirilmesini ve istihbaratın oluşmasını da kendi bünyesinde yapmaktadır. CIA Başkanı Amerika Başkanı tarafından seçilmekte ve Amerika'daki diğer istihbarat örgütlerinin de başkanlığını deruhte etmektedir.

b. İngiltere:

İç istihbarat ve dış istihbarat çalışmaları esas olarak iki ayrı örgüt MI5 ve MI6 tarafından yürütülmektedir. İki örgüt de sivil orijinlidir. Dış istihbarat kuruluşu MI6, Amerikan CIA'ya göre bir değişiklik arzetmektedir.

İlgili bakanlıklar bilgi isteklerini direkt olarak MI6'dan yapmakta ve MI6 topladığı bilgileri operasyonel kıymetlendirme haricinde bir kıymetlendirmeye tâbi tutmadan istek makamına intikal ettirmekte, bilgi burada kıymetlendirilerek istihbarata dönüştürülmektedir. Örgütler sivil otoriteye bağlıdır.

c. SSCB:

KGB ve GRU isimleri altında iki ana istihbarat örgütü mevcuttur. GRU asker orijinli, KGB ise SSCB Komünist Partisine bağlı sivil orijinlidir ve esas kudret KGB'de toplanmıştır. Bu örgüt topladığı bilgileri bünyesinde kıymetlendirmeye tâbi tutarak istihbaratı oluşturmaktadır. Hudut emniyeti ve iç güvenlikten de KGB sorumludur.

d. MİT:

Devletimizde MİT'in hangi makama tam olarak bağlı bulunduğu vuzuha kavuşmamıştır.

MİT Kanununda Teşkilat Başbakana bağlı olarak gösterilmekte ise de MİT Müsteşarının seçimi için MGK'nın tespit ettiği adayların devamlı muvazzaf general olması ve dolayısıyla Genel Kurmay ile ast-üst ilişkilerinin görevdeki etkinliği, 1980 yılı öncesi ve sonrasında Cumhurbaşkanlarının asker kökenli bulunmaları ve MİT başındaki general vasıtasıyla Teşkilat'a direkt karışmaları, kuruluşu günümüze kadar üç başlı ve nereninemrine uyacağını şaşırmış duruma getirmiştir.

Mezkûr zafiyet, eski yıllarda, Türkiye'de askerî darbe olacağının âdeta herkes tarafından öğrenildiği zamanlarda bile MİT'in Başbakanı durumdan haberdar etmemesi veya ön tedbirlerle darbeye karşı önlemlere yönelmemesi sonucunu doğurmuştur.

1980 öncesinde anarşiye ve siyasî cinayetlere karşı MİT etkin çalışmalara yönelebilse ve aktivitesi asgarî durumda tutulmasa memleketteki darbe şartlarının o zaman içinde oluşamayacağı düşünülmektedir.

1960 yılından 29 sene sonra devletimin başına geçen ilk sivil Cumhurbaşkanının, ülkemiz için hayatî bir kuruluş olan MİT'i demokrat ülkeler Servisleri normlarına kavuşturma ve esas hedeflerine etkin şekilde yöneltme için çareler oluşturabileceğine inanılmaktadır.

Hiram Bey raporunun bundan sonraki bölümlerinde;

— Türkiye'de iç ve dış istihbarat faaliyetlerini yürüten makamları saymakta, bunların arasında bir koordinasyonun bulunmamasından bahisle bir istihbarat komitesinin kurulmasını önermektedir.

— Raporun devamında 1969 yılından sonra MİT'in aslî görevlerin-

den uzaklaştığını, âdeta bir polis örgütüne dönüştüğünü, sonuç olarak da Türkiye'de bir istihbarat boşluğu yaşandığını ifade etmektedir.

— Bu arada Gehlen'in anılarındaki üç pasajı aynen raporuna koymaktadır:

"Hem İngiltere'de hem Amerika'da kabul edilen bir gerçek vardır. Eski bir devlet görevlisi ne denli üstün niteliklere sahip olursa olsun, evvelce istihbarat alanında tecrübe kazanmamışsa, istihbarat servisinde üst düzeydeki bir göreve getirilemez."

ve,

"İstihbaratta sadece emir vermekle çok az şey elde edilebilir, hele tamamen askerî yöntemlerin kullanılması hiç de uygun değildir."

ve,

"Bir istihbarat servisinde çalışan personel ne kadar değerli ise, o serviste o kadar mükemmeldir. İstihbarat Servislerini ayakta tutan, karakterini oluşturan öğe, o serviste çalışan kişilerdir."

MİT'in personel politikası Gehlen'in işaret ettiği bu hakikatlere şimdiye kadar tamamen aykırı şekilde yürütülmüştür. Servisin başına, mutlaka mesleğinde çok başarılı ancak istihbaratta tecrübesiz Generaller getirilmiş, askerî emirler ile teşkilatın yürütülebileceği sanılmış, tecrübeli personel kaybına uğranmıştır.

Gayet normal olarak da sonuç memnuniyet verici değildir.

— Raporun son bölümünde ise Türk İstihbarat Sisteminin etkin bir işlerliğe kavuşturulması için gerekli düzenlemeler maddeler halinde sıralanmaktadır.

MANUKYAN

Fatih Ormanı o kadar sessizdi ki en ufak bir fısıltı dahi yankılanıyordu. Babıali'deki çocukluk devrimde beni omuzlarına alıp gezdiren, parka götüren rahmetli Mehmet Şansal ile yanyana ağaçların arasında, ıslak çimenler üzerinde yatıyorduk.

O, Babıali'deki askerlik görevinden sonra teşkilatta kalmış ve ciddi çalışması, ketumiyeti ve iyi insanî ilişkileri ile teşkilatın aranılan bir teknik adamı haline gelmişti.

Şansal'ın önünde uzun antenli askerî sahra tipi bir telsiz vardı. Bir süreden beri uğraşıyor ama diğer telsizle irtibat kuramıyordu.

Sovyet casusu Manukyan'a bu gece suçüstü yapılacaktı. Biz Maslak asfaltından ormana giren yola yakın bir yerde duruyorduk.

Detrap[11] noktası 300-400 metre kadar ilerdeydi. Etrafında tertibat alınmıştı. Aylardır yürüttüğümüz takip faaliyeti nihayet sona erecekti. Telsiz doğru dürüst çalışmıyordu. 400 metre ilerisi ile irtibat kuramıyorduk. Arkadaşlarla konuşup kademeli olarak durup işaretlerle haberleşmeyi kararlaştırdık. Telsize güvenemezdik. Gecenin karanlığına gözlerimiz alışmıştı. Manukyan veya onu sevk ve idare eden Rus ormana bu yönden girerlerse onu ilk önce ben görecek ve işareti verecektim.

Manukyan, Şansal'la bizim bulunduğumuz yönden geldi ve orman yoluna girdi. İşaret dalga dalga detrap bölgesine ulaştı. Nefeslerimizi bile tutmuştuk. Çıt çıkmıyordu. Bir süre sonra yol kenarındaki bir kaya parçasının altı olan detrap yerinden koşuşmalar ve sesler geldi. Arkadaşlar haberi ulaştırdılar. Manukyan enterne edilmiş ve götürülmüştü.

Manukyan'ın Sovyetlerle gizli haberleşmesine daha önce de şahit olmuştum. Dolmabahçe Stadyumunun batı yanından çıkan ve Vali Konağı Caddesine açılan (şimdi mecburi istikamet olarak kullanılıyor) yokuşun ortalarında idi. Önce Manukyan yukarıdan yürüyerek gelmiş ve boş arazi-

---

[11] *Detrap: İngilizce "Dead Drop" teriminden Türkçeye adapte edilmiş olup, gizli faaliyette ajan ile onu sevk ve idare eden arasında kullanılan gizli haberleşme yöntemlerinden biridir. Ajan ve idareci daha önceden kararlaştırılan belli bir ağaç kovuğu, belli bir taşın altı gibi bir yerlere mesaj bırakıp alırlar ve birbirleri ile bir araya gelmeden haberleşirler. Türkçede "Canlı Posta Kutusu" olarak kullanılmaktadır.*

de bulunan ağacın yanında küçük tuvaletini yaparken detrap noktasına mesajları bırakmıştı.

Manukyan stadyum civarındaki detrapa mesaj bırakacağı gün sabahtan itibaren ustaca testlerle arkasını kontrol etmiş, takip edilmediğine kanaat getirmişti. Gizli faaliyetlerin kuralları bununla da yetinmiyordu. Manukyan detrap noktasına gitmeden önce Fransız Hastanesinin civarındaki belli bir yere emniyet işaretini vermiş, bir tehlike olmadığını belirtmişti.

Bu kadar tedbir de yeterli değildi. Manukyan detrabı doldurduktan sonra geldiği yöne geri dönmüş yokuşun üst tarafındaki bir ağaca detrabın dolu olduğunu belli eden işareti koymuştu.

Detrap yerinin karşısında bulunan metrûk gazinonun bahçesindeki büyük ağaca tırmanmıştık. Aramızda bir hayli mesafe olmasına rağmen bölgeye ve detrap yerine hakimdik. Film gibi faaliyeti izliyorduk. Takipçiler geniş bölgeye yayılmış ve sabit noktalardan gözetleme yapıyorlardı.

Manukyan'ın ayrılmasından 15-20 dakika kadar sonra Sovyet memurun aşağıdan geldiğini gördük. Diplomatik plakalı araba ile Beşiktaş istikametinden gelmiş ve araba stadın yanından yokuşa sapar sapmaz otodan inmişti. O yukarı doğru ilerlerken içi kalabalık olan Sovyet arabası iki kez Taşlık'tan tur atarak Sovyet'in yanından geçti ve güvenliğini kontrol etti.

Sovyet detrap noktasına yaklaşırken yokuşun yukarı tarafında ortaya çıkan bir diğer Sovyet aşağı doğru yürümeye başladı. Herhalde güvenlik ve detrap dolu işaretlerini o kontrol etmişti. Yanyana geldiklerinde hiç durmadan ve konuşmadan geçtiler.

Sovyet bir müddet sonra ağacın yanındaydı. O da Manukyan gibi davranıp bir müddet oyalandı. Sonra oradan ayrılıp yukarı doğru yoluna devam etti. Maçka Oteli sapağına geldiğinde arkadan gelen ve üçüncü turunu atmış olan Sovyet arabasına binip uzaklaştılar.

Bu meslek hayatımda yaşayabileceğim en güzel olaydı. Sovyetlerin bir gizli buluşmasını film gibi seyretmiştim.

Manukyan'ın Fatih Ormanında enterne edilmesinden sonra Şansal'la yerimizden kıpırdamadık. Sıra Rus'a gelmişti. Yarım saat geçmemişti ki, Rus'un otomobille ormanın Kilyos istikametinden detrap bölgesine yaklaştığı işareti geldi. Yerimizde kaldık.

Kısa bir süre sonra bağrışmalar gelmeye başladı. Koşarak detrap bölgesine gittim. Sovyet Yuri Vladimirovich Maksimov'un[12] ayaklarında ba-

---

[12] *Yuri Vladimirovich Maksimov - Türkiye'de ilk 1961-1965, ikinci olarak 1967-1968 yılları arasında çalıştı. 1968'de "İstenmeyen adam" ilan edilerek sınırdışı edildi.*

lıkçı çizmesi ve üzerinde spor bir kıyafet vardı. İlk bakışta denizden yeni dönmüş, ağlarını toplayan bir balıkçıya benziyordu. Detrapı boşaltmaya yalnız gelmişti. İri yarı bir adamdı. Kendisini tutmaya çalışanlara şiddetle karşı çıkıp kurtulmaya çalışıyordu. Sonunda kollarını arkasından kıvırıp hareketsiz hale getirdiler o vaziyette yürüyerek 200 metre kadar ilerdeki Orman İdaresine ait binaya götürdüler.

Ankara'dan yetkili âmirler gelmişti. Binada onunla görüştüler. Herhalde usulen bir kimlik kontrolünden sonra kendisine bizimle çalışması halinde bu olayı unutabileceğimiz söylenmiştir.

Maksimov kısa bir müddet sonra diplomatik statüsü icabı serbest bırakıldı. Kazaya uğramış bir balıkçı gibi perişan bir vaziyette arabasına binip bölgeden uzaklaştı. Ertesi gün Sovyetler Birliğine geri dönüyordu.

Sovyet Casusu Manukyan, yakalandığı gazete manşetlerinde günlerce yer aldıktan sonra mahkemece müebbet hapis cezasına çarptırıldı.

Manukyan, filmciydi. Beyoğlu'nda Mis Sokağı civarında oturuyordu. Sovyetler onu bir savaş halinde kullanmak üzere eğitmişlerdi. Gömülü uzun mesafeli telsizi vardı. Sovyetler zaman zaman kendisine işten kopmasın diye küçük görevler veriyorlardı. Manukyan'a mesajlar ve talimat, radyo vasıtasıyla Moskova'dan geliyordu. Manukyan bu mesajları şifre blokları vasıtasıyla çözüyor, en üst katta bulunan evinin balkonundan hareketli hale getirdiği su tahliye borusunu çıkardığı zaman mesajları doğru aldığı anlaşılıyordu. Sovyetler o sokaktan geçip göz ucuyla mesajların alınıp alınmadığını anlıyorlardı. Yani hiçbir şekilde yüzyüze temas yoktu.

Yakalandıktan sonra evinde yapılan aramada casuslukla ilgili malzeme ve şifre blokları Manukyan'a ait agrandisörün özel bir bölmesinde bulundu.

Bu mükemmel kurulmuş faaliyete nasıl sızabilmiştik bilmiyorum. Kimbilir, belki de Manukyan ABD Konsolosluğuna gidip itirafta bulunmuş ve kendi ayağı ile kaderini çizmişti...

CASUS AVCISI

Hiram Bey'i İstanbul'da Takip Memuru iken tanımıştım. Takipçilerin diğer personel tarafından tanınmaması için karargâha fazla girip çıkmaları istenmezdi. Zira bazen karargâhın talimatı üzerine bazı teşkilat personeli de takibe alınırdı. Bu bakımdan onu sadece bölümünü ilgilendiren ve bizim de takibini yaptığımız faaliyetler sırasında görmüştüm. Popüler, işine hakim ve lider yapılı idi.

1932 yılında İstanbul'da doğan Mustafa Abas'a dedesi Mübarek Galip Eldem[13] , Hiram adını koymuştu. Hiram Bey'in Annesi Roksan Hanım Atatürk'ün Balo Tertip Heyetinde yer almış, kültürlü bir İstanbul hanımefendisiydi. Atatürk'le birlikte çekilmiş resimleri olan Roksan Hanımın ailesi, Sadrazam Koca Hüsrev Paşa[14], Sadrazam Ethem Paşa[15] ve Müşir Şakir Paşa[16]'ya dayanıyordu. Meşhur ressamlarımızdan Osman Hamdi[17] Bey, Roksan Hanımın babasının amcasıydı.

---

13 *Mübarek Galip Eldem - (1871-1938) Arkeolog, Müzeler Genel Müdürü.*

14 *Sadrazam Koca Hüsrev Paşa - Abaza asıllı. 3'üncü Selim zamanında Mısır'da İskenderiye muhafızlığı, 1801'de Vezirlik, Mısır Valiliğinde Kaptanı Deryalık, 2'nci Mahmut zamanı Azakiri Mansure seraskerliği, Abdülmecit devrinde Sadrazamlık, Tanzimat Fermanı okunduğu zaman Sadrazam bulunuyordu. 1854'de öldü.*

15 *Sadrazam Ethem Paşa - (1818-1893) Devlet ve ilim adamı. Avrupa'da tahsil etmiş, Enstitution Barber'de okumuş Maden Mühendisi olmuştur. Abdülmecit'e Fransızca ve diğer ilmi dersler vermiş, 1856'da Vezir, Hariciye Nazırlığı, Nafıa, Maarif, Ticaret, Adliye Nazırlıkları, Abdülhamit zamanında Sadrazam. Eşi Şerife Hanım Saray Hazinedar Baş Ustası.*

16 *Müşir Şakir Paşa - (1838-1899) Hersek Erkânı Harbiye Reisliği, 1876 Rus Harbinde Ferik olarak Komutan, Petersburg Elçiliği Müşiri, Girit Vali Vekilliği, Anadolu Vilayetleri Umum Müfettişliği.*

17 *Osman Hamdi Bey - (1842-1910) Arkeoloji ve Resim sahasında ilim adamı. Umuru Ecnebiye Müdürü, Bağdat'ta Matbuat Ecnebiye Müdürü, 1881'de Müze Müdürü, 1883'de Güzel Sanatlar Akademisini kurdu. Teşhir ettiği tablolarıyla Avrupa'da tanınmış, İskender'in lâhdini bulmuştur. Eskilisar'da gömülüdür.*

Dede Mübarek Galip Eldem Viyana İmparatorluk Jimnazyumunda Arkeoloji ve Filoloji okumuş, Arkeolojiye ait birçok eser yazmıştı. Moskova, Londra, Paris, Berlin, Viyana Arkeoloji Akademilerine Fahrî Üye olmuş, Fahrî Doktorluk Ünvanı kazanmıştı. Hars ve müzeler Genel Müdürlüğü, Telif ve Tercüme Heyeti Azalığında bulunmuştu. Anadolu Milli Mücadelesine iştirak eden Mübarek G. Eldem kıymetli bir bilim adamıydı.

Dedesinin koyduğu Hiram adı Masonluğun kurucusu Hiram Ustadan geliyordu. Bu isim ömrü boyunca Hiram Bey'e problemler getirdi. Ona Masonluk yakıştıranlar, Ermeni asıllı olduğunu söyleyenler çıktı. O ise bu isimden hiç gocunmadı ve bu ismi saklamak, Mustafa ismini kullanmak gereğini duymadı. O kendisini biliyor ve dedesinin taktığı isimden hiçbir tedirginlik duymuyordu.

O, bütün yaşamı boyunca kendisini genç yaşta girdiği mesleğine vermiş ve son gününe kadar mesleğinden kopmamıştı. Ne bir siyasî partiye meyli, ne de bir cemiyetle, dernekle ilişkisi oldu.

Baba Abbas Hilmi Abas, Yugoslavya'nın Üsküp ili Palanka ilçesinde 1910 yılında doğmuştu. Büyükbaba Süleyman Nadir (Abazoviç) geniş arazisi olan varlıklı bir kişiydi. Baba Hilmi Abas 1924'te Türkiye'ye gelmiş, tahsilinden sonra gemi kaptanı olmuştu. Japonya'dan, Türkiye'ye ilk gemiyi getirmiş, 1967 Kıbrıs sorunu çıktığı zaman gemisi ile Mersin'de DKK'lığının emrine girmişti. Gençlik, Sakarya ve Türkiye'nin en büyük şileplerinden biri olan General Ragıp Gümüşpala'nın kaptanlığını yaptı. Uzun boylu, yakışıklı, kibar bir insandı.

Hiram Bey çocukluk ve gençlik yıllarını Moda'da geçirdi. Spora ve özellikle yüzmeye, boksa meraklıydı. Lise çağlarında Moda'nın renkli, kavgacı simalarındandı. Üsküdar'ın kabadayıları bile bu yüreği pek, yumrukları kuvvetli genç adamdan çekinirlerdi. Saint Joseph'te liseyi ikmal ettikten sonra eğitim için Paris'e gitti. Bir yıl kadar Paris'te kaldı. Ailenin maddi imkanları elvermediğinden hem okumaya, hem de profesyonel boks maçlarına katılarak para kazanmaya çalıştı. Ancak Paris'te okumak bir hayli masraflıydı. Neticede geri dönmek mecburiyetinde kaldı.

Mülkiyeye girdi. Arkadaşları onu Mülkiyenin kavgalı maçlarından hatırlarlar. Hiram Bey'in yumruğunu yiyen bir daha kalkamazmış.

Hiram Bey, 1957'de Siyasaldan mezun olur olmaz Teşkilat'a katıldı. İstanbul'da göreve başladı. Atak çalışması, görevindeki inatçılığı onun kısa zamanda parlak bir memur olmasını sağladı.

1959 yılında Sovyetler Birliği'ne Batum'a tayin oldu. Batum Dışişlerindeki dış postların en kötüsü idi. Ancak teşkilat yönünden önemli bir

posttu. Belki de bu önem bizden ziyade o bölgelerde tahditli faaliyeti olan ABD istihbaratı için daha fazlaydı. O tarihlerde Batum'da diplomatlara birçok yer yasaklanmıştı. Hatta şehrin içindeki bazı bölgelere bile girmeleri yasaktı.

Hiram Bey Batum'da yalnız değildi. Başında kendisinden kıdemli olan NÇ isimli Teşkilat mensubu vardı. NÇ aşırı içki içiyor bazen konsolosluk dışında, umumi yerlerde sızıyordu. Hiram Bey birkaç kez kendilerini izleyen Sovyet Gizli Polisinin, NÇ'yi kollarına girip Konsolosluğa getirdiğini müşahade etmişti.

Konsolosluk tam başı boş durumdaydı. Konsoloslukta görevli Yuri Viktoroviç KGB'nin adamıydı. Hiram Bey kendisinden önce KGB'nin geceleri Konsolosluğa girip kasayı açtığını öğrenmişti. Yirmiden fazla odası olan Konsolosluk binasının üst katındaki odalarında eşi çocuğu ile kalırken, Hiram Bey gecelerce alt kattaki şöminenin içinde pusuya yatıp Konsolosluğa gizlice girecekleri tespite çalışmıştı.

Ruslar onun varlığından rahatsız olmuşlardı. Oğluna "verem" teşhisi koydular, karısının hemen apandisit ameliyatı olması gerektiğini belirttiler. Hepsi asılsız çıktı. Korkutup kaçırmaya, zehirlemeye kalktılar. Hiram Bey kolay pes edecek adam değildi. Sonunda bir yıl kadar sonra Türkiye'ye izinli geldiklerinde Fuat Paşa onu tekrar geri yollamadı. Eşyaları arkasından geldi.

Batum'daki operasyon hasılasını değerlendiren Amerikalılar, Batum'dan dönüşünden sonra NÇ'nin Sovyetlerce angaje edilmiş olabileceğini belirterek MİT'e sorgulanmasını teklif etmişler, o zamanki yönetim herhalde Teşkilat'ı yıpratır gerekçesiyle bunu uygun görmemişti.

NÇ bir müddet pasif görevlerde tutulmuştu. Daha sonraları kritik bir görevin başına verilmesi planlandığında Hiram Bey'in Müsteşar'a yazılı olarak bu hususu hatırlattığını anımsıyorum. Onu bu göreve vermediler, ancak bir süre sonra yönetim değişince güneydeki büyük illerimizden birine Bölge Daire Başkanı olarak atadılar. Bir süre burada Başkanlık yapan NÇ daha sonra bir trafik kazasında hayatını kaybetti. Olaydan sonra, kaza sırasında NÇ'nin üzerinde bulunan yüklüce bir paradan ve bazı yolsuzluklardan, bir pavyonda dansöz olarak çalıştığı iddia edilen kızından bahsedildi. Bir müddet sonra hepsi unutuldu.

Kanaatimce, "Teşkilat yıpranmasın" gibi kısır bir zihniyetle örtbas edilen bu tip şüpheler, hem şüphelenilen kişilerin (belki de hiç hakketmedikleri halde) ömürleri boyunca ve hatta ölümlerinden bile sonra, kötü bir şekilde anılmalarına sebep olmuş, hem de Teşkilatı ve dolayısıyla devleti tahminlerin fevkinde yıpratmıştır. En önemli husus ise, "Kol kırılır yen içinde kalır" şeklinde müdafaa edilen bu zihniyetin, "nasıl olsa hep kapa-

tıldı yine kapatılır" düşüncesini yaratarak bu tip faaliyetler içerisinde bulunanlara cesaret vermesidir. Meslek hayatım boyunca Teşkilat içinde ve dışında bunun birçok misaline rastladım.

Hiram Bey, tekrar Türkiye'ye döndü. Batum'da hem KGB'nin sıkı kontrolü altında, hem de NÇ şüphesi ile ne derece yararlı olabildiğini kestirmek zor.

Türkiye'ye dönen Hiram Bey İstanbul'da Kontrespiyonaj[18] çalışmalarına devam etti. Kontrespiyonaj teşkilatın temel faaliyetlerinden biriydi. MAH'ın ilk kuruluşunda da ana birimler Espiyonaj[19] ve Kontrespiyonajdı. Her iki birim de istihbarat teşkilatlarına özgü yöntemleri tam olarak kullanan birimlerdi. Ancak Kontrespiyonaj daha kuvvetli daha oturmuş ve daha faaldi.

Türkiye'de iç sorunlar artınca sanki bu sorunların arkasında dış güçler yokmuş gibi Kontrkomünizm, Yıkıcı ve Bölücü Faaliyetler gibi birimler kuruldu. Bu birimler daha ziyade polisiye yöntemlerle ve günlük olaylarla uğraşmaya başladılar, istihbarat teşkilatına özgü yöntemlerden uzaklaştılar. Böylece istihbarat faaliyetleri gittikçe yozlaşmaya, çalışmalardan hasıla alınmamaya başladı.

Hiram Bey'in ve benim temelimiz Kontrespiyonajdan geliyordu. Önce karşı koyma faaliyetinde tecrübe kazanmış, daha sonra espiyonaj faaliyetinde çalışmıştık.

İstihbarat bir akıl mesleğidir. Bazen oyun içinde oyun olur. İyi bir istihbaratçı olayları iyi tahlil edebilen, görüntünün arkasındaki esas nedenleri araştıran, analiz ve sentez kabiliyeti bulunan kimsedir.

Hiram Bey 1964 yılında kursa katılmak üzere Londra'ya yollandı. 1 ay kadar kalıp kurs hitamında Türkiye'ye döndü. 10 yıl sonra, 1974'de Teşkilat'tan bir arkadaşımla birlikte benim de yollandığım Londra'daki "CENTO Koruyucu Güvenlik Kursu" daha kısa sürmüştü.

Bu kursta "Gizlilik Dereceli Bilgilerin Korunması, Personel Teftişleri" gibi konularla "SSCB, Çin İstihbarat Teşkilatları" gibi konularda bilgi almıştık. Kursta, biri CENTO'da görevli olmak üzere üç Türktük. Ayrıca üç Pakistanlı ile iki de İranlı vardı. Kursun bittiği gün Kıbrıs Barış Harekâtı başlamış, hudutlar da kapatılmıştı. Biz de orada bayağı heyecanlanmıştık.

---

18 Kontrespiyonaj: Espiyonaja karşı koyma faaliyeti. Bir ülkede casusluk ve benzeri gizil faaliyetler yürüten yabancı unsurların bu faaliyetlerini önlemek için yapılan karşı çalışmaların tümü.

19 Espiyonaj: Yabancı bir ülkede yürütülen casusluk ve benzeri gizli faaliyetlerin tümüdür.

1967 yılındaki Slavik operasyonu Hiram Bey'in yürüttüğü başarılı faaliyetlerden biriydi. Avusturya asıllı Adolf Slavik 1918 tarihinde Viyana'da doğmuştu. Viyana Üniversitesinden "Hukuk Doktoru" olarak mezun olan Slavik 1932 yılında "Hitler Gençleri" ve "Avusturya Gençleri", 1938 yılında "Waffen SS Teşkilatı" isimli Nazi organizasyonlarına üye olmuş ve aktif faaliyette bulunmuştu.

İkinci Dünya Harbi sonunda Amerikalılara esir düşen Slavik 1945 yılında Viyana'ya dönmüş ve Halk Mahkemesinde yargılanarak mahkûmiyet almıştı. Sovyet İstihbarat Teşkilatı KGB ile ilk teması "Stein Cezaevi"nde başlayan Slavik işgal kuvvetlerinin Avusturya'yı terketmesinden sonra Viyana'daki Sovyet Sefaretindeki özel bir şubeyi, KGB Binbaşısı rütbesiyle yönetmişti.

Daha sonra Cezayir'e giderek, buraya yollanan Çekoslovak silahlarının dağıtımını organize eden Slavik, 1949-1960 yılları arasında çeşitli ülkelerde güvenilir bir Sovyet Ajanı olarak çalıştı.

1960 yılında İstanbul'a gelen Adolf Slavik ithalât-ihracat işleri ile iştigal eden bir şirkete hissedar olarak katıldı. Slavik bilahare şirketin tüm hisselerini alarak adını da değiştirdi.

Faaliyetin maskelenmesi tamamlanmıştı. Şimdi istihbarî çalışmalara başlamanın sırasıydı. Slavik, gazetelere Türkçe ders verecek öğretmen aradığına dair ilan verdi. Emekli Hava Subayı Küçükkutlu bu işe talipti. MİT Küçükkutlu ile temas kurdu. Faaliyet izlenmeye başlandı.

Slavik, Küçükkutlu'dan tanıdığı generallerin ve önemli görevlerde çalışan subayların listesini istedi. Bunu, Türkiye'deki siyasî partilerin ve koalisyon hükümetlerinin durumu hakkındaki rapor isteği takip etti. MİT, Küçükkutlu'yu besliyor, iştahını kabartacak bilgiler Slavik'e akıyordu. Slavik'in faaliyeti ile ilgili birçok başka teması da öğrenilmişti. Sıra faaliyetin çökertilmesi safhasındaydı. Slavik, Küçükkutlu'dan NATO'ya veya Harp Akademileri Komutanlığına girmesini istemişti. Küçükkutlu'nun Harp Akademilerinde Tercüman olarak görevlendirildiğine dair belgeler ve kimlik kartları MİT'çe hazırlandı.

Slavik, 1 Şubat 1967 günü, istemiş olduğu askerî maksatlı bilgileri Küçükkutlu'dan alırken suç üstü yakalandı. Sorgulanmasından sonra 1'inci Ordu Askerî Mahkemesinde yargılandı ve Sovyetler lehine casusluktan 6 yıl hapse mahkûm oldu. Slavik daha sonra Bulgaristan'da mahkûm Türkler ile takas edildi.

Zamanın MİT Müsteşarı Fuat Doğu, Slavik yakalanmadan önce faaliyeti yürüten Hiram Bey'i zamanın Başbakanı Süleyman Demirel'e göndererek faaliyet hakkında bilgi sunmasını sağladı. 35 yaşlarındaki genç ve

başarılı memur, devrin Başbakanına detaylı bir brifing verdi.

1967 yılında Kıbrıs dolayısıyla Yunanistan'la harbetme noktasına gelmiştik. Yurdun bazı bölgelerinde karartma yapılıyordu. Biz, bütün takipçiler Yunanlıların peşine düşmüştük. Siyasî Şube memurları ile Yunanlıları açık şekilde izliyor, onların herhangi bir faaliyette bulunmasını engelliyorduk.

Servisin Yunanistan'dan bilgi ihtiyacı vardı. Bu kritik zamanda, gözüpek, iş bilen, güvenilir bir istihbaratçının hedef bölgeye yollanması zarureti doğmuştu. Bu iş için Hiram Bey seçildi. Onbeş gün içinde apar topar Atina'ya yollandı.

1967'nin Eylül ayında Sefarete gittiği zaman orada bulunan diplomatlar şaşırmış, kendisine "Biz buradan dönmeye bakıyoruz, sen buraya geliyorsun, kendi arzunla mı geldin?" diye sormuşlardı.

Atina'da 9 ay kadar çalışılabildi. Yunan makamları tarafından "istenmeyen adam" ilan edilmiş ve kısa süre içinde Yunanistan'ı terk etmesi istenmişti. Hiram Bey, Yunan Gizli Servisi KYP'nin kendisine suç üstü yapacağını son anda sezmiş ve olay yerinden uzaklaşıp Müsteşar Yardımcısının evine gitmişti.

Hiram Bey'in Atina öyküsünü o günkü gazetelerden izleyelim:

"CIA, Ajanları Atina'ya bildirmiş.

MİT ajanlarının Yunanistan hakkında "Amerikan askerî yardımları, verilen malzeme ve teslim tarihleri, Ege'deki füze üslerinin yerleri, Liman Havaalanı, Sanayi tesisleri hakkında ayrıntılar, Yunan Savaş Sanayii ve 2, 6, 8, 10, 11, 12, 15 Yunan Tümenleri" konularında son derece gizli bilgiler de topladıklarını belirten Akrepolis Gazetesi CIA ve KYP arasındaki işbirliğine de dikkatleri çekmiştir.

Atina AP. AA

Bir denizcilik işletmesinde çalışan 29 yaşındaki Athanassiadis Pantelis adında bir Yunanlı, Türk Büyükelçiliği için casusluk yapma suçundan 10 yıl hapse mahkûm edilmiştir. Savcının "müebbet hapis" cezası isteğiyle mahkemeye sevkedilen Athanassiadis, Türk Büyükelçiliğinin ikinci katibi Mustafa Abas'a Yunan donanmasının nerelerde bulunduğu, kesin rakamlarla gücü, Yunan Deniz Kuvvetlerinin üsleri ve Kıbrıs'ta bulunan Yunan kuvvetlerinin mevcudu ile ilgili bilgiler vermekle suçlanmıştır."

Hiram Bey eşi ve çocukları ile Türkiye'ye dönerken Yunan Gizli Servis (KYP) mensupları birkaç kez onun arabasını sıkıştırıp uçuruma yuvarlamaya teşebbüs ettilerse de buna muvaffak olamadılar.

1968 ortalarında Takip Şefliğindeki görevimden ayrılarak askere gittim. Atina'dan dönmüş bulunan Hiram Bey de aynı yılın Ekim ayında Beyrut'a tayin oldu. Esasında ona hem Paris hem de Beyrut teklif edilmiş, o görev bakımından Beyrut'un daha aktif olacağı ve kendisinin daha yararlı hizmetler yapabileceği düşüncesiyle Beyrut'a karar vermiştir.

Onun için iş önde geliyordu. Maddi sorunlar yüzünden tahsilini tamamlayamadığı Paris'te parası bol rahat bir yaşam, çocukların istikbali ve tahsili gibi faktörler bu karara etkin olmamış, o silahların patladığı, casusların çarpıştığı Beyrut'u tercih etmişti.

Hiram Bey, 1971 yılına kadar kaldığı Beyrut'ta başarılı faaliyetlerde bulundu. Geniş bir ajan şebekesi ve iyi bir haber ağı kurdu.

Ortadoğu'nun Hiram Bey'in meslek hayatında daima önemli bir yeri oldu. O, dünyanın bu hastalıklı ve problemli bölgesindeki hadiseleri dikkatle izliyor, olayları Türkiye açısından yorumluyordu.

Hiram Bey 1971-1976 arasında İstanbul'da, 1976-1980 arası Ankara'da görev yaptı. 1980'de ilerideki sayfalarda açıklanacak nedenlerle emekliliğini isteyerek Teşkilat'tan ayrıldı. Bir müddet özel sektörde çalıştı. Bu devrede Cumhurbaşkanlığı tarafından özel olarak görevlendirilerek Lübnan'daki ASALA ve diğer Ermeni Terör örgütlerine karşı faaliyet yürüttü. Zamanında kurmuş olduğu ajan şebekesi çok iyi ve halen etkin olduğundan operasyonel çalışmaları bir hayli verimli oldu.

1986'da MİT Müsteşar Yardımcılığına atanan Hiram Bey, MİT Raporu olayından sonra zamanın Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in talimatı ile başka bir göreve atanmasının istenmesi üzerine kendi isteği ile emekliye ayrıldı.

Hiram Bey, genç denecek bir yaşta, 58 yaşında öldürüldü. Bu yarım asırlık yaşantısına, her dakikası dopdolu, asırlık bir ömrü, bitmez tükenmez bir kavgayı sığdırdı. 1971 yılında Beyrut'tan döndükten sonra onu giderek daha yakından tanıdım, âmirim, ağabeyim, sırdaşım, kaderdaşım, sırtımı her zaman rahatlıkla dayayabileceğim güvenilir bir dostum oldu. İleriki sayfalarda bu birlikte geçen yaşantıdan örnekler vermeye devam edeceğim.

ZİVERBEY KÖŞKÜ

1970'in ortalarında Teşkilat'a geri döndüm. Artık takip memurluğum sona ermişti. İstanbul'da Kontrespiyonaj Şubesi emrine verilmiştim. Faaliyet saham Orta Doğu ülkeleri idi.

12 Mart 1971'de Ordu Muhtıra vermişti. Türkiye'de terör olayları artıyordu. Sıkıyönetim vardı. Kasım 1971'de vekâleten bulunduğum ünitenin başına Grup Âmiri olarak tayin edildim. Aynı tarihlerde Hiram Bey Beyrut'tan dönmüş ve Şube Müdürümüz olmuştu.

O tarihlerde Arap talebelerin kurduğu birçok illegal cemiyet vardı. El-Fetih, El-Saika, Demokratik Cephe, Halk Cephesi, Irak Talebe Birliği, Suriye Talebe Birliği vb. gibi. Kanunlarımıza göre kökü yurt dışında olan bu tip cemiyetlerin faaliyetleri yasaktı. Bu cemiyetlerin aşırı soldaki Türk talebeleri ile irtibatları oluyor, onların Orta Doğu ülkelerinde terör eğitimi görmelerine ve silahlanmalarına aracılık yapıyorlardı.

Orta Doğulu gençler Türk Kültürünü yaymak için çıkarılan bir kanundan yararlanarak kolay bir şekilde üniversiteye giriyor, Türk Kültürü almak yerine ülke için zararlı, her türlü faaliyette bulunuyorlardı. Bunların arasında yıllardır aynı sınıfta okuyan üniversite çağını çoktan aşmış kişiler vardı.

İlgili kuruluşlarla işbirliği yaparak bu cemiyetlerin elebaşılarını tespit ettik. Bir kısmını sınırdışı ettirdik. Daha sonra Sıkıyönetim bu Cemiyetleri kapattı, yönetici ve üyelerini mahkemeye verdi.

İyi bir eleman ağı kurmuş her türlü yeni faaliyetin daha başlangıcında haberini almaya başlamıştık. Bir müddet sonra her faaliyetlerinin haber alınmasından tedirgin olan Arap talebeler, bir evde 3-4 kişi bir araya gelmeye korkar oldular.

Arap talebelerle irtibatlı olan Nahit Töre'yi Teşvikiye'deki bir evde bu şekilde, elemanlarımızdan haber alarak yakalatmıştık.

Hedef ülkelere gelen-giden mektuplar sansüre tâbi tutuluyordu. Çok iyi Arapça bilen bir tercümanımız vardı. Esmer, ufak tefek göbekli olan bu tercümanımıza "Hazret" diye hitap ederdik.

Orta Doğu ülkeleri ile ilgili sansür faaliyetini Hazret yürütürdü. Hazret, Suriye istihbaratı Muhaberat'a mektupla bilgi aktarıldığını, mektupları

Arapça el yazısı ile yazan şahsın takma isim kullandığını tespit etmişti.

Hazret, günlerce uğraştı ve inatla çalıştı. Binlerce mektubu kontrol edip, sonunda aradığını bulmuştu. Takma isimle yazılan istihbarî mektuplar, Suriye'de bulunan yakınlarına sıradan mektuplar gönderen Şerafettin Eyüb'e aitti. Hazret, her gün gelip giden binlerce mektup arasında, takma isimle yollanan yazı karakterine uygun bir mektup bulmuştu.

Tanıdıkları arasında Eşref Abaza olarak tanınan Şerafettin Eyüb'ü kontrole aldık ve operasyonel çalışmalara başladık.

1940 Kuneytra doğumlu Eyüb, Abaza asıllıydı. 1964 yılında yurdumuza gelmiş, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne kaydolmuştu. Aksaray'da bir apartman dairesinde oturuyordu. İstanbul'daki Kuzey Kafkas Yardımlaşma Derneğine üyeydi. Asker şahıslarla dostluk ilişkileri kurmuştu.

Takip ve gözetleme neticesinde Eyüb'ün birçok irtibatı meydana çıkmış; faaliyet alanı tespit edilmişti. Bir talebe ile bağdaşmayacak şekilde para harcayabiliyordu. Suriye'nin Türkiye'de bulunan istihbarat elemanları ile direkt bir irtibatı yoktu.

Neticede Eyüb'ü sorguya almaya karar verdik. İstanbul 1'inci Ordu Savcısından izin alarak adı geçeni 8 Temmuz 1971'de gözaltına aldık, evinde arama yaptık. Evinde gerekli delilleri bulmuştuk. Yolladığı mektupların suretleri, askerî talimnameler, faaliyetiyle ilgili notlar.

Eyüb, sorgusunda bilmediklerimizi de söyledi. 1965 yılından beri Sovyetler hesabına çalışıyordu. Sovyetler kendisini iki kez araba bagajında Tarabya'daki Sovyet Elçiliğine ait ikametgâha götürmüş ve burada 8-10 günlük eğitime tâbi tutmuşlardı. Sovyetlere para karşılığı çalışıyordu.

Suriye'ye hizmeti ise 1967'de başlamıştı. Ağabeyi Suriye Hava Kuvvetlerinde yüksek rütbeli bir subaydı. Suriye'ye ailesinin yanına gittiğinde, Muhaberat'ın teklifini kabul etmiş ve o tarihten itibaren faaliyeti yürütmüştü. Diğer tarafla anlaşmasında olduğu gibi, amacı paraydı.

Eyüb, Askerî Mahkemece yargılanıp mahkûm oldu. 2 Eylül 1978 tarihinde Suriye'de Türkiye hesabına casusluktan yakalanıp müebbet hapse mahkûm olan Türk asıllı Muhammed Memo Muhammed ile mübadele edildi.

Çok çalışıyorduk. Hiram Bey'in gelişi ile daha da hareketlenmiştik: olaylar ise durmuyordu. Deniz Gezmiş ve arkadaşları, üniversite olayları, Sibel Erkan isimli genç kızın Mahir Çayan ve arkadaşları tarafından rehin alınması, Çayanların Zırhlı Birlikten kaçışı, İsrail Başkonsolosu Elrom'un kaçırılışı ve öldürülmesi, İstanbul'un ev ev arandığı Fırtına 1 Tatbikatı ve benzeri birçok olay.....

Çayan ve arkadaşları Maltepe'deki Zırhlı Birlikten kaçmışlardı. Ankara'dan gelen Memduh Paşa olayın soruşturulması ile görevli idi. Teşkilat'tan İstanbul Daire Başkan Yardımcısı YS Albay ile beni bu soruşturma ekibinde görevlendirdiler.

Memduh Paşa, kalender, babacan tavırlı, güleç yüzlü, iyi niyetli, milliyetçi bir askerdi. İşe ilk, Zırhlı Birlikten başlandı. Kendisine geniş yetki verildiği belli oluyordu.

Çayan ve arkadaşları uzunca bir tünel kazmışlar ve asker elbisesi giyerek Zırhlı Birliğin ortasındaki tutukevinden kaçmışlardı. Birlik içinden yardım gördüklerine dair emareler vardı.

İlk önce kaçış günü nöbetçi olan kişiler tespit edildi. Erinden subayına kadar hiçbirisi daha önce ne bir olaya karışmış, ne de kötü sicil almıştı. Ben pek birşeye karışmıyor, bir görev verilmedikçe dinlemede kalıyordum. Zaten aralarındaki hem en genç olan hem de tek sivil bendim. Bu ilk araştırmalardan herhangi bir netice alınamadı.

Birkaç gün sonra Tutukevinde görevli bütün subay ve erlerle teker teker mülakat yapılmaya başlandı. Yine bir netice alınamadı. Çayan ve arkadaşları günlerce çalışmışlar, dünyanın toprağını kazıp bu toprağı tuvalete istiflemişlerdi. Görünüşe göre kimsenin olayla ilgili bilgisi veya şüphesi yoktu. Sadece koğuşların kontrol edilmemiş olmasından dolayı büyük bir ihmal olduğu anlaşılıyordu.

Memduh Paşa'nın çağırttığı üsteğmen ve teğmenler teker teker geliyor, çakı gibi durup sertçe selamlarını veriyorlardı. Hepsi temiz yüzlü, itimat telkin eden kişilerdi. Memduh Paşa onlar çıktıktan sonra arkalarından "Zaten bu Harp Okulunu üçüncülükle bitirmiş, bu da şüpheli olamaz" gibi iyi niyetli laflar ediyordu. Zırhlı Birlikte 8-10 gün süren soruşturma kitlenmiş, hiçbir netice alamamıştık.

Teğmen Fuzuli Yazıcı da Zırhlı Birlikte görevli subaylardan biriydi. Firar olayından birkaç gün önce üslerine tutuklulardan THKP-C[20] mensubu Rüçhan Manas ile evlenmek istediğine dair dilekçe vermişti. Teğmen halen Selimiye'de tutuklu bulunuyordu.

YS Albay'a onun alınıp teşkilatın Erenköy'deki sorgu bürosunda sorgulanmasını önerdim. YS Albay "Yahu asker adam. Sorgulanmasına izin vereceklerini zannetmem" dedi. Bununla beraber önerimi Memduh Paşaya açtı. Memduh Paşa tahminlerimizin aksine bu öneriyi müspet karşıladı. Memduh Paşanın İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Faik Türün ile konuşmasından ve bizim İstanbul MİT Başkanından tasvip almamızdan sonra Teğmen Fuzuli Yazıcı'nın Ziverbey Köşkünde sorguya alınmasına karar verildi.

---

[20] *THKP-C : Türk Halk Kurtuluş Partisi - Cephesi*

Ziverbey Köşkü esasında şüpheli ve istihbarî değeri olan mülteciler ve göçmenler için kullanılan yüksek duvarlı, heybetli ağaçları bulunan genişçe bahçeli, iki katlı eski bir köşktü. Altta bir bodrum katı ve bahçede müştemilatı vardı.

Bazısı yüksek rütbeli mülteciler burada misafir edilir, bir yandan kendilerinden istihbarî ve siyasî bilgiler alınırken diğer yandan onların bahçe içinde serbest ve güvenli bir şekilde dolaşması ve kendilerini yüksek duvarlar arkasında huzurlu hissetmeleri sağlanırdı.

Bu tip faaliyetler hergün olmadığından Ziverbey Köşkü genellikle hareketsiz ve sessiz kalıyor, bazen uzun süren casusluk sorgularıyla hareketleniyordu. Kısa süreli sorgu ve mülakâtlar başka yerde yapılırdı.

Uzun kasalı bir Landrover, birkaç er ve Erenköy'de görevli sivil memurla birlikte Selimiye'ye gittik. Sivil giyimli Teğmen Fuzuli Yazıcı'yı Landroverin arkasına bindirdik. Hareket eder etmez Teğmen Fuzuli Yazıcı'ya kelepçe ve gözbağı takıldı. Bu bizim binalarımızı ve personelimizi saklamak için her zaman yaptığımız bir işlemdi. Teğmen Fuzuli Yazıcı şaşırmıştı. Kendisinin subay olduğunu, kelepçe takılıp gözlerinin bağlanamayacağını söyledi. Nereye götürüldüğünü sordu. Hiç cevap vermedik. Tedirgin olmuş, korkmuştu.

YS Albay'la Teğmen Fuzuli Yazıcı'yı sorguya aldık. Temiz yüzlü, daha sakalları çenesinde yeni terlemeye başlamış gencecik bir subaydı.

Sorgu Bürosuna ilk defa bir subay alınmıştı. YS Albay belki kendi de subay olduğundan, hatta bir de subay oğlu bulunduğundan teğmene karşı çok yumuşak davranıyor, duygusal hareket ediyordu. Sorgu mülakât şeklinde seyretmekteydi.

Teğmen Fuzuli Yazıcı'nın iki yarım gün süren bu sorgusundan bir netice alamamıştık. Teğmen'in birçok şeyi gizlediği kanaatindeydim. Ertesi gün, YS Albay Zırhlı Birliğe gittiğinden sorguya ben devam ettim.

Süheyla Abla o gün orada nöbetçi daktilo idi. Fuzuli Yazıcı'yı sorgu odasına getirdik. Gözleri kapalıydı. Biyografisini ve o güne kadar ki yaşamını sistemli bir şekilde tespit edip yazıya geçirmeye başladık. Teğmen, Rüçhan Manas'la ilişkisine geldiğimde mantıksız ve tutarsız cevaplar veriyordu.

Teğmeni tutarsız cevaplarıyla sıkıştırmaya başladım. Doğruyu anlatıncaya kadar burada kalacağını söyledim. Arka arkaya sualler sormaya devam ettim. Bir müddet sonra o kadar şaşalamış ve sıkışmıştı ki ağlamaya başladı. Herşeyi anlatacağını söyledi. Hepimiz rahatlamış ve sakinleşmiştik.

Teğmen Fuzuli Yazıcı gözyaşları içinde anlatmaya başladı. Onun bu

davranışı karşısında hislenen Süheyla Abla da ağlıyordu. Kır saçlı orta yaşın üzerinde bir kadındı.

Cezaevindeki örgüt mensupları görevli subaylara "çengel atmak" için gerekli stratejiyi tespit etmişlerdi. Teğmen Fuzuli Yazıcı'ya Rüçhan Manas çengel atacaktı.

O gece genç teğmen nöbetçiydi. Hücrelerin dışında oturduğu yerden hücreye bakarken Rüçhan Manas ile gözgöze geldi. Biraz sonra tekrar baktığında yine gözgöze geldiler. Genç teğmen etkilenmiş, içinde bir şeyler kıpırdanmaya başlamıştı.

O günkü gözgöze bakışma kısa bir süre içinde teğmenin Rüçhan Manas'a bağlanmasını sağlamış, karşılıklı sohbet, sarılma ve öpüşmeler, nöbetçi subay odasına konulan bir yatak ile neticelenmişti. Teğmen askerî birlik içindeki cezaevinde Rüçhan Manas'la ilişkisini iyice ilerletmişti. Cezaevine rakılar getiriliyor, çiğ köfteler yapılıyordu. Birçok subaya da çengel atılmıştı.

Teğmen Fuzuli Yazıcı'nın bundan sonra anlattıkları benim hiç bilmediğim konulardaydı. İyi bir sorgucu ve inatçı bir araştırmacıydım. Bıkmadan usanmadan saatlerce, günlerce çalışabiliyordum. Ancak bu konulara yabancıydım. Bu da sorguda çok büyük bir eksiklikti.

Teğmen Fuzuli Yazıcı, THKP-C'nin "Askerî Aparatı" olduğunu ve bunun başında Mahir Çayan'ın kayınbiraderi Hava Yüzbaşı Orhan Savaşçı'nın bulunduğunu söylüyordu. Türkiye birkaç bölgeye bölünmüş ve bu bölgelere de "yıldız, güneş" gibi kod adları verilmişti. Her bölgenin askerî sorumlusu vardı. İstanbul bölgesinin sorumlusu Piyade Yüzbaşı Haldun Yeşil'di. Zırhlı Birlikte de birçok subay örgüte katılmıştı. Kaçış olayında rol alanlardan biri Teğmen Olcay Özsever'di.

Bir çay molası verip İstanbul Merkezini aradım. İlgili Şubede görevli bir arkadaşı buldum. (Halen üst düzeyde bir görevli olduğundan ismini vermiyorum). Mahir Çayan'ın, Orhan Savaşçı isimli bir kayınbiraderi olup olmadığını sordum. Olmadığını söyledi. Yine de arşivden bakacaktı. Sibel Erkan olayından sonra Çayan'ın sorgusuna katılmış, Çayan'dan yedi göbeğini sormuşlardı. Bir müddet sonra arşivde de böyle bir bilgi olmadığını söyledi.

Telefonda bir parça Teğmen Fuzuli Yazıcı'nın anlattıklarından bahsettim, "Palavra atıyor, yalan söylüyor" dedi.

Bu tip davranışlara ve kanaatlere bütün meslek hayatım boyunca sık sık rastladım. Hiç araştırma gereği duymadan başkalarının yaptıklarını hiçe sayan, değer vermeyen personelle ve sizin önemli gördüğünüz konular için "bundan birşey çıkmaz" diye kestirip atan âmirlerle çalıştım.

Konuyla ilgili Şube, başlangıçtan itibaren Memduh Paşa'nın başında olduğu soruşturma heyetinin bir netice alamayacağına kanaat getirmiş, bu sebeple onlar heyete personel vermediğinden ben görevlendirilmiştim. Eski Müsteşar Yardımcımız Recep Ergun Paşanın dediği gibi "bila fasıla, gayri hasıla" çalışıyorlardı.

Fuzuli Yazıcı'nın samimi olduğuna kanaat getirmiştim. Yine de içime bir kurt düşmüştü. Tekrar anlatmasını istedim. Eksiksiz ilk seferki gibi herşeyi anlattı. Bence anlattıkları doğruydu. Ayrıca kendisini de suçlayacak bir ifadeyi vermesi için herhangi bir neden yoktu.

YS Albay'ı Zırhlı Birlikten bulup, sorguda bazı gelişmeler olduğunu söyledim ve gelmesini istedim. Bir saat kadar sonra geldi. Anlattıklarımı dinledikten soura bir kez de kendisi teğmenle konuştu. Umutlanmıştı. Memduh Paşaya bilgi vermek üzere ayrıldı.

Memduh Paşanın Sorgu Bürosuna gelme arzusunu İstanbul Bölge Daire Başkanına bildirdik. Uygun görüp izin verdi. Akşam üstü Memduh Paşa Ziverbey köşküne gelmişti. YS Albay'ın anlattıklarından heyecanlanmıştı. Günlerdir soruşturmadan bir hasıla alınamamıştı. Şimdi bir ip ucunun elde edilmesinden çok memnundu. Yine de hepimiz bu konulara yabancı olduğumuzdan öğrendiklerimizi ihtiyatla karşılıyorduk.

Teğmen bir kez de Memduh Paşaya bildiklerini anlattı. Bir süre sonra ben sorguyu detaylandırırken, Memduh Paşa Sorgu Şube Müdürünün odasında, kulağında kulaklıklar, bizim sorgu odasında konuştuklarımızı dinliyor, çalışkan bir lise talebesi heyecanıyla öğrendiği bu yeni bilgileri haldır haldır not haline getiriyordu. Memduh Paşa Teğmen Fuzuli Yazıcı'nın doğruluğuna kanaat getirmişti. Bir ara mola verip yanlarına gittiğimde bana sarılıp yanaklarımdan öptü, çok iyi bir iş başarmıştım.

O akşam ilk önce Teğmen Olcay Özsever alındı. Biraz direndikten sonra birçok şeyin tespit edildiğini anlayıp itirafta bulundu. O, Teğmen Fuzuli Yazıcı'dan daha bilgili ve aktifti. İstanbul sorumlusu Yüzbaşı Haldun Yeşil'in evini de biliyordu.

O gece sabaha karşı Merkez Komutanlığına bağlı ekiplerle birlikte Yüzbaşı Haldun Yeşil'in evi basıldı. Evde bulunan diğer örgüt mensubu ile birlikte Ziverbey'e getirildiler.

Olaylar birden bire bir çığ gibi büyümeye başlamıştı. Askerî kesimdeki örgütlenme Teğmen Fuzuli Yazıcı'nın da bildiğinden fazlaydı. Yurdun her tarafından yüzbaşı, üsteğmen, teğmen rütbesinde subaylar getirilmeye başlandı.

Yüzbaşı Orhan Savaşçı da birliğinden alınarak Erenköy'e getirilmişti. Mahir Çayan'ın eşi Gülten Çayan'ın ağabeyisiydi. Çayan'ın yedi göbek sülalesini araştıranlar kayınbiraderi Savaşçı'yı atlamışlardı.

Olayların gelişmesi üzerine ilgili Daire Başkan Yardımcısı dahil bu Şubenin görevlileri Ziverbey'e dolmuşlardı. Memduh Paşanın yeni karargâhı da burası olmuş, Ziverbey Köşkü bir anda Türkiye'nin en önemli yeri haline gelmişti.

Bina, gözaltına alınanlara yetmiyordu. Zemin kat ve müştemilatlar da kullanılmaya başlanmış, dış emniyet ve nöbet hizmetleri için bir-iki manga komando eri getirilmişti. Siyasî Şubeden seçilen personel de takviye olarak geldiler. Sorgulardan alınan bilgilerle örgüt evleri basılıyor, örgüt mensupları ile silah, bomba ve patlayıcılar ele geçiriliyordu.

Ziverbey'deki bu gelişmelerle birlikte çalışmayı ilgili şubenin personeline bırakmıştım. Sorgu faaliyetlerini polisle birlikte yürütüyorlardı. Siyasî Şube, Merkez Komutanlığı ve Ziverbey Köşkü gözaltına alınanlarla doluydu. Herkes sabahlara kadar çalışıyor yine de mevcut personel işe yetmiyordu.

Memduh Paşa ve YS Albay bana ayrı bir ilgi gösteriyorlar, tereddüt ettikleri her konuda fikrimi alıp beni onore ediyorlardı. Sevdikleri ve itimat ettikleri bir insandım.

Ziverbey'de sorgulananlar arasında tanıdığım ilginç kişilerden biri olan AS'den bahsetmek istiyorum. Yüzbaşı Haldun Yeşil'le aynı günlerde yakalanmıştı. İstanbul sorumlusu olduğu için ağırlık Haldun Yeşil'e verilmiş, AS ve diğerleri pek mühimsenmemişti.

Sorguda Haldun Yeşil ve diğerlerinin itiraflarda bulunmalarına karşın başka bir grup tarafından sorgulanan AS hemen hiçbir şey anlatmamıştı. Sorgucular sinirlenmiş, hakaret etmiş, zorlamaya başlamışlardı. Ondan en ufak bir ses bile çıkmıyordu. Daha önce yaptığı gibi bazı suallere az da olsa cevap bile vermiyordu. Birkaç gün sonra sorgucular çaresizlik içindeydi. Olağanüstü yapıda bir örgüt mensubu ile karşılaşmışlardı.

AS'yi alıp bir sorgu odasında karşılıklı oturdum. Gözlerini açtım. Ona sadece kendisinin orada bulunmadığını, o konuşmasa bile birçok kişiden alınan bilgilerin birbirini tamamladığını, mantıksız bir davranış içinde olduğunu telkin etmeye çalıştım. O hiç konuşmayan adam bana gayet rahat cevap vermeye başladı. Meğer kendisine hakaret edildiği ve kötü muamele yapıldığı için direnip konuşmuyormuş. Tabiî bana da hemen herşeyi anlatmadı. Benim bilgi derecemi yoklayıp ona göre cevaplar veriyordu.

AS ile zamanla daha yakınlaştık. Esasında son derece önemli bir kimseydi. Bir ara örgütün kuryeliğini yapmıştı. Alınanlardan birçoğu, mensup olduğu hücre mensupları ve hücre evi ile ilgili bilgileri biliyorlardı. Diğerleri hakkında yarım yamalak bilgi sahibiydiler. Halbuki AS, her tarafa gidip geldiğinden Türkiye çapında birçok örgüt mensubunu tanıyor, birçok hücre evinin yerini biliyordu.

Yaptığı işleri tasvip etmemekle birlikte AS'ye sempati duyuyordum. Karşılıklı konuştukça onu daha iyi tanıyordum. Temelde iyi yönleri, iyi fikirleri olan bir insandı. Olaylara tek zaviyeden bakan, hasta fanatiklerden değildi. Belki de olaylar onu düşüncelerinin ötesinde bir yere itmişti.

O anda tamamen karşısında yer almakla birlikte Türkiye'nin sorunlarını ben de idrak ediyor ve düzeltilmesi gereken bir çok çarpıklığın bulunduğunu düşünüyordum. Öğrencilik yıllarında, arkadaşlık duygusu ile masumane yürüyüşlere katılıp, birkaç polis copu yedikten sonra kendimi olayların ortasında bulmam pekâlâ mümkündü. Ama bu devreyi kazasız belasız aşmış ve devlet hizmetindeki yerimi almıştım.

Meslek hayatım sırasında, fanatik yapılı kişiler ile ruh hastası sayılabilecekler dışında olaylara giren birçok kişinin önce temiz; kendilerince milliyetçi düşüncelerle eylemlere katıldığını, sonuçta maksatlı kişilerce yönlendirildiklerini ve olayların akışının, onları belki de hiç istemedikleri ve düşünmedikleri noktalara getirdiğini müşahade ettim.

Buna karşılık, eşitlik isteyenlerin, adalet isteyenlerin, haklı noktalardan başlayıp sokağa dökülmelerini, karşıt fikirlere düşman olmalarını, zora başvurarak, adam öldürerek bir neticeye gitmeye çalışmalarını, insanoğlunun bencil yaradılışına, çelişki ve tutarsızlığına bağlıyorum. Nerede tezgahlandığı belli olmayan büyük oyunlar içinde, kendilerinin de büyük olduğunu zannederek kullanılan zavallı küçük insanlar...

AS, bütün iyi ilişkimize rağmen faaliyetle ilgili zor bilgi veriyor, kader birliği yaptığı arkadaşlarına karşı hıyanet etmekten rahatsızlık duyuyordu. Esasında birçoğunun yaptığı gibi herşeyi daha sorulmadan anlatıp, bilahare, örgüt arkadaşlarına çok büyük işkence altında ifade verdiğini beyan edebilirdi. Diğer sorgulardan parça bilgiler alıp ondan şahıslar ve örgüt evleri hakkında bilgi istiyordum.

Bazen onu saatlerce ikna etmeye çalışıyordum. Evlerin zaten bilindiğini, detaylı bilgi verildiği taktirde iyi bir operasyonla her iki taraftan da kimseye bir şey olmadan arkadaşlarını yakalayabileceğimizi, zaten her şeyin çorap söküğü gibi ortaya çıktığını söylüyordum.

Bir kez ikimiz araba ile dolaşmaya çıktık. Arabayı ben kullanıyor o da yanımda oturuyordu. Şimdiki aklımla böyle bir riski göze alabileceğimi zannetmiyordum. Yolda sıcak ekmek ve peynir alıp yedik. Uzun bir konuşmadan ve baskın sırasında herhangi birinin ölümü halinde bunun kendi mesuliyeti olacağını ifade etmemden sonra ikna olup bana uzaktan örgüte ait bir evi gösterdi. Ziverbey'e gittiğimizde de "benden başka adam yok mu? Hep bana söyletiyorsunuz. Beni hain haline getirdiniz" diye söylene söylene evin iç taksimatını, örgüt mensuplarının kaldıkları odaları, nöbet tutulan mahalli, silahların ve cephanenin saklandığı yeri çizerek

gösterdi.

Bugün hayatta olan bir çok insan yaşamlarını AS'nin bu zoraki hainliğine borçludurlar. İnşallah onunla ilgili bu samimi ifadelerim çarpıtılıp, ona haketmediği yakıştırmalar yapmazlar. Aradan geçen bunca zamandan sonra onun o tarihlerde arzuladığı gibi yurdun bir köşesindeki bakkal dükkânında sakin ve mutlu bir hayat geçiriyor olmasını temenni ederim.

Okuyucular haklı olarak şu ana kadar sorgulama ve işkence iddialarına neden değinmediğimi soracaklar. Ziverbey köşkünden bahsederken, yıllardan beri gündemde olan bu konulardan bahsetmemi isteyeceklerdir. Herkesi tatmin etmenin mümkün olmadığını bilmekle birlikte yine de bu konuya gireceğim.

Sözlük manasına göre "sorgu", suç niteliğinde olan bir sorun üzerine, ilgili bulunanlara sorular yönetme işi, "sorgulamak" ise birine birçok soru yönelterek suç niteliğindeki bir meselede rolü olup olmadığını araştırma işlemidir.

İstihbaratta sorgu, önemli bir bilgi edinme, haber toplama yöntemidir. İstihbarat teşkilatlarının vazgeçemeyecekleri ana faaliyetlerinden biridir.

Sorgulanan şahıs, istenilen bilgileri açıklamak hususunda tabiî bir direnç gösterir. Bu direnç, istenilen bilgileri vermesi halinde gerek kendisine, gerekse suç ortağı olan yakın arkadaşlarına zarar geleceği inancındandır.

En küçük kusurunu, en ufak suçunu dahi gizleme temayülünde olan insanın, tabiatıyla çok ağır bir cezayı gerektiren suçunu kendiliğinden kolaylıkla açıklaması beklenemez.

Hiçbir insan ruh ve karakter yapısı bakımından bir başkasına benzemez. Bu bakımdan bir kimseye tatbik edilen sorgulama şekli, aynı ölçülerle bir başkasına uygulanamaz. Her sorgu yeni bir olaydır.

Sorgu için bir suçun veya bir şüphenin mevcudiyeti lâzımdır. Sorgu neticesinde geçmiş olayların gerçek yüzü ve olayları yaratanlar ortaya çıkabileceği gibi planlanan olayların da önlenmesi mümkün olabilir. Ayrıca sorguda, sorgulananı her türlü şüpheden arındıracak bir kanaate varmak da mümkündür.

Sorgulananlar, karakterlerine göre genel bir tasnife tâbi tutuldukları taktirde; (a) İşbirliğine hazır ve samimi olanlar, (b) İşbirliğine yanaşmayan aksi ve sert mizaçlı olanlar, (c) Geveze ve yalancı olanlar, (d) İşbirliğine hazır gibi görünen fakat samimiyetsiz davrananlar şeklinde sınıflandırılabilirler.

Sorgulamanın sevk ve idaresi, üstün dereceli meslekî bilgiye, geniş bir kültüre ihtiyaç gösterir. Sorgu, beyinler arasında bir düello, entellektü-

el bir oyundur. Sorgu, sorgucu bakımından da zor, yorucu ve mesuliyetli bir iştir.

Sorgu, bilimden azamî ölçüde faydalanan bir sanattır. Ancak bu, şüpheli şahıs hakkında peşin kanaatlerden hareketle ona eziyet etme sanatı değildir. Maksat üzüm yemektir. Bağcıyı dövmek değil. Sorgulama hiçbir şekilde işkence değildir, olmamalıdır.

Sorgulama hiçbir şekilde işkence değildir derken, sorguların her zaman tatlı bir sohbet havasında geçtiği iddiasında bulunmuyorum. Sorgularda zeka oyunları, psikoloji bilgisi gibi faktörlerin de yer alması gayet doğaldır. Esasında sorgunun doğasında zorlayıcı ve hürriyeti kısıtlayıcı bir yön vardır.

Hümanist düşünce, bir insanın başka bir insan tarafından sorgulanmasını münakaşa konusu yapmaktadır. Bu belki masum insanların hürriyetlerinin bir müddet kısıtlanması, psikolojik baskı altında kalmaları yönünden geçerli olabilir.

Ancak suç işleyen veya işlediğinden şüphelenilen insanların sorgulanmasından başka bir alternatif de yoktur. İnsan öldüren, soygun yapan, suç işleyenlerin, yakalandıklarında sorgulanmadıklarını ve suçlarının, suç ortaklarının tespit edilmediği bir ülke, bir dünya düşünün. Acaba nasıl olurdu.

Bütün söylemek istediğim, sorguda bir amaca yönelik olmak üzere, hürriyetleri kısıtlayıcı ve zorlayıcı unsurlar vardır ve bunlardan kaçınılmaz. Bunları işkenceden ayırmak gerekir.

Netice itibariyle sorgunun ana malzemesi insandır. Her tip ve her karakterde insan. Gerek sorgucu, gerekse sorgulanan yönünden her sorgu ayrı bir vak'adır. Karşısında bulunan kişinin çaresizliğinden istifade ederek, insanlık dışı hislerini, sadist duygularını tatmin eden, sorgunun amacını aşan sorgucular olabileceği gibi, sorgulananlar içinde de en sabırlı ve ilimli sorguculara dahi tahrik edip tahammül hadlerini aştıran kişilerin bulunması mümkündür. Meslek hayatım süresince bunun birçok misaline rastladım.

Sorguların bir işkenceye dönüşmemesi için devlete ait sorgu yapılan yerler modern ve denetimli hale getirilmeli, sorgucular fiziki değil, aklî üstünlüğü olan kişiler arasından seçilerek bu kişiler, soru sorma sanatı ve insan psikolojisi konularında eğitilmelidirler.

BASKINLAR

Sorgulardan alınan bilgilerle örgüt evlerinin tespit edilip basılması için bir ekip kurulmuştu. Hiram bey bu ekibin başındıydı. Teşkilat'tan 6-7 kişi idik.

Emniyet 1'inci Şubenin ekipleri ile birlikte çalışıyor, Merkez Komutanlığı ile koordine ederek basılacak evin durumuna göre askerî kuvvet alıyorduk. Güvenlik gerekçesiyle ve dağılmaması için bilgileri son ana kadar başka makamlara vermiyorduk.

Genellikle sorgudan alınan bilgileri önce araştırıyor, evlerin yerlerini tespit ediyor, planlarını çiziyor ondan sonra baskınları kendi kontrolümüzde gerçekleştiriyorduk. Bazı hâllerde hızlı hareket etmek gerekiyordu. Bu takdirde yeri gösterecek şahsı da yanımıza alarak doğrudan polis ve askerle birlikte basılacak yere gidiyorduk.

Birinci Şubenin fırtına gibi bir ekibi vardı. Cesur, deneyimli, iyi anlaşan bir ekipti. Çelik yelekleriyle göz açıp kapayana kadar eve girip duruma hakim oluyor, herhangi bir çatışmaya mahal vermeden teröristleri enterne ediyorlardı. Biri hariç, Kartal, Maltepe, Bebek, Hisar, Cihangir, Yakacık, Bakırköy, Sarıyer, Küçükköy, Feriköy, Sağmalcılar, Balmumcu, Valideçeşme, Beyoğlu ve Büyükada'da bir çok ev bu şekilde can kaybı olmadan sessiz sedasız basıldı.

Hariç tuttuğum olay şu: Kartal'daki gecekondu tipi bir ev sarılmıştı, baskın yapılacaktı. Evde pek hareket görülmüyordu. Nerden patladı ise bir silah patladı. Birisi "evden ateş ediyorlar" dedi. Her yandan eve ateş edilmeye başlandı. Çemberin diğer tarafındakiler ateş ettikçe ve seken mermiler kafalarımızın üstünden geçtikçe evden ateşe devam edildiğini sanıyorduk. Ateş teatisi 8-10 dakika kadar sürdü. Bilahare evde kimselerin olmadığı ve evin terkedildiği anlaşıldı.

Örgüt evlerinin çabuk ve sessiz sedasız bir şekilde basılması can kaybının olmamasının yanısıra başka avantajlarda sağlıyordu. Baskından sonra eve "hücre kuruluyor" yani birkaç polis memuru bırakılıyordu. Bilahare olaydan habersiz, örgüt evine gelen diğer teröristlerde bu şekilde enterne ediliyordu.

Biz baskınlarda daha geri planda kalıyor, baskından sonra evin aranmasında faal rol alıyorduk. Özellikle zemin dairelerde ev içinde, tabanın

kazılması suretiyle elde edilmiş gizli odalar ve bölmeler buluyorduk. Bu yerlerde bazen o semti havaya uçuracak kadar patlayıcı ve silaha rastlanıyordu.

13 Şubat tarihinde sorgudaki bir şahsı alarak Ankara'ya gitmiştik. Ankara'da Merkez Komutanlığı ile koordine ederek birkaç ev bastık, silah ve patlayıcılar ile birlikte birkaç örgüt üyesi yakalandı. Aynı akşam İstanbul İç Levent Menekşe Sokağındaki bir evde Mahir Çayan ve arkadaşları kıstırılmış, çıkan silahlı çatışmadan sonra Çayan ve arkadaşları kaçarak izlerini kaybettirmiş, büyük bir fırsat kaçırılmıştı. Herkes birbirine düşmüş. Polis MİT'çilerin korkup kaçtığını ve kendilerini yalnız bıraktığını söylüyordu.

Bu olay Hiram Bey'e çok tesir etti. Teşkilat mensuplarının korkak olarak vasıflandırılmasını hazmedemiyordu. Basılan bir kaç eve çelik yeleği olmadığı halde en önde girdi.

18 Şubat 1972 günü Çayanların Fındıkzade'de bir evde kalabileceğini tespit etmiştik. Önce gidip araştırmasını yaptık. Fındıkzade'de 4-5 katlı apartmandı.

Gece yarısına doğru Merkez Komutanlığına bağlı bir birlik evin etrafını çevirdi. Hiram Bey yine en önde çelik yelekli polis timi ile birlikte gidiyordu. Biz de onu yalnız bırakmıyor arkasından izliyorduk. Kalabalık bir grup ana kapıdan girip daire kapısının önüne geldik. Hepimiz sığmadığından bir kısmı merdivenlerdeydi. Kapıdan evin içini dinlediler. Pek ses gelmiyordu. İki kişi birden yüklenip kapıyı kırdılar ve eve dalındı. Daire giriş kapısından sonra bir hol, sonra bir küçük oda vardı. Bu odanın bir kapısı diğer bir odaya diğer bir kapısı da küçük bir koridorla arkadaki başka bir odaya açılıyordu. Hiram Bey'in ilk odaya dalması ile birlikte silahlar patladı. Karşılıklı ateş başlamıştı. Birtakım polisler arka odaya koştular, burada bulunan terörist kızlar o binayı havaya uçuracak kadar büyükçe bir dinamit lokumu demetini ateşlerken manî olup hareketsiz hale getirildi.

Her şey saniyeler içinde oluyordu. Hiram Bey elinde silah birden geri dönüp koşarak dışarıya çıktı. Ne olduğunu anlamamıştık. İki polis memuru makinalı tabancaların ucunu odaya sokmuş, görmeden içerisini tarıyordu. Odadan da dışarıya kesif bir ateş açılmıştı. Her tarafı barut kokusu kaplamış, toz duman olmuştu. Hiram Bey'in dışarı çıkmasından sonra birisi dışardaki camdan odanın içini taradı. Bizim bulunduğumuz odaya da ateş edilebileceğini düşünerek dışarıdan ateş edilmemesi için bağırdık.

Ateş edilen odadan haykırışlar ve inlemeler geliyordu. Kanlar içinde iki kişi sürünerek dışarıya çıktı. Çelik yelekli polisler yer değiştirerek içeriden açılan ateşe mukabele ediyorlardı. Biraz sonra içeriden "ateş kesin

teslim oluyoruz" diye bağırmalar geldi. Polisler "Tek tek ve yerde sürünerek çıkın" diye karşılık verdiler. Kapıdan kafasını çıkaranı, diğer polisler sırtından çekip bulunduğumuz odanın ortasına getiriyorlardı. Çıkanlardan biri örgütün muhasibi Ziya Yılmazdı. Polisler çekince buzda kayar gibi, büyük bir kan izi bırakarak odanın ortasına geldi. Yarı ölü gibiydi. Yerde cansız gibi yatanların pek yaşayacağına ihtimal vermiyordum. Hepsi yaşadı. Çatışma bitmişti. Odaya girildi. Ziya Yılmaz'ın kullandığı silah 14'lü tabir edilen cinstendi, şarjörü özel yapılmış, 30 mermi alıyordu.

Dışarı çıktık. Hiram Bey'i merak ediyorduk. Koşarak neden dışarı çıktığını anlamamıştık. Yaralandığını, yarasının ağır olduğunu, hastaneye kaldırıldığını söylediler. Birden dünya başımıza yıkıldı.

Hastaneye gittiğimizde Hiram Bey'i ameliyat masasına almışlardı. Ziya Yılmaz'ı ve diğerlerini de yanındaki diğer ameliyat masalarına getirdiler. Hastane polis ve askerle dolmuştu. Yanına gittik.

Boğazından ve omuzundan yaralanmıştı. Buna rağmen bir şeyi yokmuş gibi bizimle konuşmaya başladı. Bana "Hüviyetimin bulunduğu cüzdanı ve silahımı sen al, sende kalsın, eve bir şey söylemeyin" dedi. Bizi üzüntülü görünce teselli etti. Ameliyata başlayacakları için odayı terkettik.

Sonradan Hiram Bey'den; odaya girer girmez Ziya Yılmaz'ın açtığı ateşle yaralandığını, kendisinin de ateşe cevap verdiğini, Ziya Yılmaz'ın kalorifer peteğinin üstüne çıkıp odada bulunanlardan birini önüne siper alıp kendisini koruduğunu, vurulup dışarı çıkınca hırslanıp camdan odaya ateş ettiğini, teşkilata ait bir araçla hastaneye giderken şoförün ağladığını ve telaşından kaza yapmasına ramak kaldığını öğrendik.

Merkez Komutanı Fevzi Aysun Paşa olayı takip etmiş, hemen hastaneye gelmişti. Sarılıp bizi öptü. "Siz Hiram Bey'i merak etmeyin, ben her türlü tedbiri aldırırım. Aynı kuvvetle (Merkez Komutanlığına ait) operasyon yapılacak diğer evlere gidin" dedi.

Arnavutköy'de Çayan ve arkadaşlarının kalabileceği bir ev daha vardı. Ancak bilgiyi veren evin kesin yerini bilmiyor, üç apartmandan biri diyordu.

Konvoy halinde Arnavutköy'e gittik. Sabahın erken saatleri idi ve henüz hava karanlıktı.

İlk iki bina 2-3 katlı küçük binalardı. Daire daire aramaya başladık. Sabaha karşı ne olduğunu anlamadan yatağından kalkan insanların yatak odaları dahil aranması, özel yaşantılarına girilmesi pek hoş bir şey değildi. Ancak başka yapacak bir şey yoktu. Ev sahiplerine karşı kibar davranılıyor, onlar da anlayışla karşılıyorlardı.

İlk iki evden sonra üçüncü büyük, 7-8 katlı apartmana sıra gelmişti. Önünden ve yanından yol geçen yenice bir binaydı. Telsizden, gelişmeleri izleyen Siyasî Şube Müdürü rahmetli Mahmut Dikler'in telaşlı sesi duyuldu. "O bina benim oturduğum bina" diyordu. Apartmanın üst katlarından aramaya başladık. Bekâr olan Mahmut Dikler kız kardeşi ile birlikte oturuyordu. Bina kendilerine ait olduğundan aynı zamanda yönetici olan kız-kardeşi ile konuştuk. Daha ziyade evde oturan gençlerin ve bekârların olup olmadığını araştırdık. Talebelerin oturduğu bir daire vardı. O daire de arandı, şüpheli hiçbir şeye rastlanmadı.

Sıra Fındıkzade'deki gibi apartmanın bodrum katına gelmişti. Hava artık aydınlıktı. Zil çalındı ve genç bir kız kapıyı açtı. Kendisine kibar bir şekilde arama yapılacağı söylenerek eve girildi. Evde yalnız olup olmadığını sorduk. Bir kız arkadaşı ile kalıyordu, ancak seyahatte olduğundan evde değildi. Adı L.A. idi. Kız arkadaşı Ş. ise, İzmir Sıkıyönetim Komutanının kızı idi.

Polisler odalara dağılmış bakıyorlardı. Evin salonundan açılan koridordan arka odalara gittim. Sağda bulunan yatak odasına girdim. Yatak hiç bozulmamıştı. L.A.'nın yanına giderek kimin odası olduğunu sordum. Benim odam dedi. Salondaki kanepede battaniye ve yastık vardı. Orada yattığını söyledi.

Polislerden biri gelerek yatak odasının yanındaki dip odada peruk bulduklarını söyledi. Odada bir divan, odanın girişinde ise plastik fermuarlı bir dolap bulunmaktaydı. Dolabın karşısındaki duvarda bulunan yüksek pencere yandaki yola bakıyordu. Peruk, bir erkeğin kullanabileceği cinstendi. Çayan ve arkadaşlarının eşgâl değiştirmek için peruk kullandıklarını öğrendiğimizden ev sahibinden kime ait olduğunu sormalarını istedim.

Koridorda bulunan banyo ve tuvalete şöyle bir baktım. Her yer aranıyordu. Tekrar yatak odası önüne gelmiştim ki birden silah cayırtısı duyuldu. Silah ve makinalı tabanca sesleri dip oda tarafından gelmişti. Hemen bütün odaları boş olarak gördüğüm için seslerin binanın içinden mi yoksa sokaktan mı geldiğini kestiremedim. Yatak odasının kapısında yere çömeldim. Odanın içinde arama yapan bir polis memuru vardı. Bina içinde ve dışında koşuşmalar, bağrışmalar duyuluyordu. Ne olduğunu anlayamadan dışarıdan da ateş edilmeye başlandı.

Bizim bulunduğumuz odanın yüksek penceresinden de içeri mermiler gelmeye başladı. Ateş edilmemesini ve bizim odada olduğumuzu bağırdık. Bu arada yanda bulunan odadan birisi "Mehmet Ağabey, sen misin?" diye seslendi. Kim olduğunu sordum. 1. Şubenin çelik yelekli polis memurlarından T. idi. "Ben çok ağır yaralandım, ölmek üzereyim" dedi. Ne

olduğunu anlatmasını istedim.

Odayı ararken fermuarlı dolaptan birinin ateş ettiğini karnından ağır yara aldığını, çok kan kaybettiğini, kendisinin de elindeki makinalı tabanca ile dolabı taradığını ve dolabın devrildiğini, içinden hala ateş edildiğini, ancak yapılan bu atışların kendisine gelmediğini söyledi. Hakikaten kısa fasılalarla 1-2 el ateş ediliyordu.

Camı açıp dışarıdakilerle irtibat kurarken T.'den tam yerini tarif etmesini istedim. Dolabın karşısında, pencerenin altında yerde oturduğunu söyledi. İçeriye ateş edilmemesini, seken mermilerin kendisine geldiğini ilave etti. Dolapta kaç kişi olduğunu bilmiyordu. Dolap odanın kapısına doğru, girişe manî olacak şekilde düşmüştü.

Sesinden T'nin durumunun iyi olmadığı anlaşılıyordu. Yine de sorularımıza cevap veriyordu. Bir yanlışlık yapmadan onu kurtarmamız lâzımdı. Dışarıdan diğer ekip mensupları gelmişti.

Dolaptan atışlar kesilmişti. Kısaca ne yapılacağı kararlaştırıldı. T.'nin bulunduğu oda kapısının diğer tarafına sıçrayan bir kişi ile kapının diğer yanındaki devrik dolaba kurşun yağdırarak odaya girdiler. Silah sesleri kesilmişti. T.'yi dışarıya taşırken eve gelen diğerleri de dolabın içinden ölü bir şahsı çıkardılar. Bir elinde 14'lü bir silah diğerinde bir naylon torba içinde mermiler vardı. Ölü terörist Ulaş Bardakçı idi.

T. İlk Yardım Hastanesine götürülmek üzere steyşın bir arabaya taşınırken bu saçı sakalı uzamış polis memurunun terörist olduğunu zanneden bir assubay koşarak gelip bitkin vaziyetteki T.'ye bir-iki tokat attı. Herkes ne olduğunu şaşırmıştı. Assubay T.'nin polis memuru olduğunu öğrenince ağlamaya başladı. Çok üzülmüştü. Bu arada dışarıdan açılan ateşle bacağından yaralanan bir polis memuru da hastaneye sevkedildi.

Olay yerine bakan evlerin pencerelerine ve balkonlarına insanlar çıkmıştı. Bağırarak ve alkışlayarak, güvenlik kuvvetlerini kutluyorlardı.

Ulaş Bardakçı'nın cesedini sokağa çıkardılar. Taşımak üzere beklerken cepleri arandı, şifreli bazı notların bulunduğu kağıt parçaları ile bir tomar para bulundu. Para sayılarak görevlilerden birine teslim edildi.

Ev sahibesi L.A. silah sesleri üzerine kaçmış ve apartmanda gizlenmişti. O'nu da bulup götürdüler.

Görev bitmişti. Çayanlar bulunamamış ancak örgütün üst düzey yöneticilerinden Ziya Yılmaz yaralı, Ulaş Bardakçı da ölü olarak ele geçmişti. Bu insanların karşılarındaki onca büyük kuvvete karşın mukavemet etmelerini mantıksız buluyor, ölü bir insanın idealleri için mücadele edemeyeceğini düşünerek; onları bu kadar büyük nefrete ve intihara sürükle-

yen nedenleri çözmeye çalışıyordum.

Bölgeden ayrıldık. Üzüntülüydük. Hemen Hiram Bey'in ve T.'nin durumunu öğrenmek üzere hastanelere koştuk. Hiram Bey, ameliyat olmuş ve hayatî tehlikeyi atlatmıştı, şaka yapmaya bile başlamıştı. T. ise bağırsaklarından uzun bir parçanın alındığı kritik bir ameliyata alınmıştı. Sonra iyileşti ve görevine devam etti. Vakit buldukça onları ziyaret ediyorduk.

Ziya Yılmaz ve arkadaşları da iyileşiyorlardı. Ziya Yılmaz karnından, bacağından ve kolundan üç kurşun yarası almıştı. Çatışma neticesi Ziya Yılmaz'la birlikte yakalanan Hüseyin Özkan, Şerafettin Serdar, Osman Cahit İyigün ayaklarından vurulmuşlardı. Oradaki sahneyi gördükten ve bana âdeta saatlerce sürmüş gibi gelen silah atışlarına şahit olduktan sonra onların nasıl yaşayabildiğine akıl erdiremiyordum.

Fındıkzade ve Arnavutköy baskınları devlet kuvvetlerine moral vermiş, örgütlerde çöküş başlamıştı.

Müsteşar Nurettin Ersin Paşa İstanbul Bölge Daire Başkanlığınca yürütülen faaliyetlerden son derece memnun kalmıştı. 19 Şubat 1972'de tamim ettiği çok acele bir mesajda şöyle diyordu:

"1. İstanbul Bölge Daire Başkanlığının son bir hafta içinde anarşistleri meydana çıkarma hususunda gösterdiği üstün gayret çok verimli sonuçların elde edilmesine vesile olmuş, büyüklerimizin takdirini kazanmıştır.

Bu sonuçların ve devam edecek yeni çalışmaların operasyonu çökertmeye kadar götüreceğine inanıyorum.

2. İstanbul Bölge Daire Başkanlığı personelinin, başta değerli Daire Başkanı T.D. olduğu halde gece gündüz demeden hatta canları pahasına gösterdikleri vatan perverane gayreti takdir, bu yoldaki başarılarının devamını temenni eder, bütün personeli sevgi ile gözlerinden öperim.

3. Üstün bir vazife anlayışı içinde gözünü kırpmadan hareket ederken, çene ve omuzundan yaralanan ve çok şükür böylece kurtulan değerli arkadaşımız Hiram Abas'ı ayrıca takdir eder acil şifalar dileği ile gözlerinden öperim.

4. Emrin bütün personele tebliğini rica ederim. Ersin"

Birinci Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Faik Türün de operasyonların gidişatından memnundu. 25 Şubat 1972 günü yayınladığı mesajda bu memnuniyetini şöyle ifade ediyordu:

"13 Şubat 1972 günü yapılan İçlevent Menekşe Sokağı operasyonunun devamı olarak 19 Şubat 1972 günü uygulanan Fındıkzade ve Arna-

vutköy operasyonlarında görev alan güvenlik kuvvetlerinin; Vatan ve Cumhuriyete kasteden şehir eşkiyaları ile bunlara yataklık edenleri ölü veya diri olarak ele geçirmede gösterdikleri fedakarlık, cesaret ve başarılarından dolayı başta komutanı Tümgeneral O. Fazıl Polat olduğu halde İstanbul Merkez Komutanlığı personelini, yine Emniyet Müdürü ve İstanbul Bölge Dairesi Başkanı başta olmak üzere Emniyet ve İstanbul Bölge Dairesi mensuplarını takdir ederim.

Bütün ilgililere tebrik ve teşekkürlerimi bildirir, başarı dilerim."

Hiram Bey takriben bir hafta sonra hastaneden çıkıp kolu alçıda görevine başladı. Esasında istirahatliydi. Bu yüzden maaşı da kesilmişti. Bu uygulamaya üzülmekle birlikte görevine devam etti. Kendisini seven ve uzakta olup ziyaretine gelemeyenler mektupla geçmiş olsun diyorlardı. Bunlardan biri eski Müsteşarımız Lizbon Büyükelçisi Fuat Doğu idi. Fuat Paşa, Hiram Bey'in yaralandığını geç haber almıştı. 11 Mayıs 1972 tarihinde Lizbon'dan yolladığı duygu dolu mektup şöyleydi:

"Sevgili Evladım Hiram

1 Mayıs günü akşamı Sami Bey'le birlikte beybaban beni ziyarete geldiler. O gece Sami Bey'in bir yemeği olduğu için bir müddet sonra ayrıldı ve biz, "ben, hanım ve beybaban" 12'ye kadar konuştuk ve dertleştik.

Herşeyden önce bir anda bende şok tesiri yapan geçirmiş olduğun rahatsızlık dolayısıyla üzüntümü belirtmek isterim. O kadar ani tesir yaptı ki beybaban "paşam keşke söylemeseydim" demek mecburiyetinde kaldı. Yukarıdaki hitabımdan da anlayacağın ve eskiden beri bildiğin gibi sizleri genç yaşta şirkete almış, gerek karakter ve gerekse bilgi ve memleketseverlik duygularınızı yakînen görmüş olan ben sizlere hakîkaten bir evlat gözü ve sevgisiyle bakagelmişimdir. Benim şu anda ayrı olmamın bir değeri yoktur. Duygularım, sizlere olan şefkatim ebedidir. Bu bakımdan bu sürpriz haber beni ve eşimi son derece üzmüştür.

Şu anda üzüntümü bildirmekten ileri bir yardım yapamadığım için mülteessirim. Şayet mazideki imkanım bulunmuş olsa idi seni Almanya'ya göndermek veya İngiltere'de umumi bir kontrolden geçirmek isterdim.

Şu anda yapabileceğim yegâne şey beybabana da Sami ile beraber söylediğimiz gibi mümkün olursa kızımla beraber buraya kadar uzanmanı ve bir moral tatili yapmanı tavsiye etmekten ibaret olacaktır. Bu ziyaretle aynı zamanda senin durumunu görüşmek ve beybabanın bazı istikbalinle alakalı haklı endişelerini burada bir karara bağlamak mümkün olacaktır. Satırlarımı bitirmeden önce seni sonsuz duygularımla tebrik eder, sevgi ve takdir hislerimle gözlerinden ve yanaklarından öperim.

Beybabanı tanımak benim için büyük bir bahtiyarlık oldu. Senin gibi

güler yüzlü, hoşsohbet ve güngörmüş olan bu çelebi insanla konuşmak, şu yalnızlık içindeki hayatımda bana renk verdi. Kendisine her zaman beklediğimi bildirdim.

Satırlarıma son verirken ben ve eşim tekrar geçmiş olsun ve tebrik temennilerimizi iletir, kızımızın ve senin ve yavrularınızın muhabbetle gözlerinden öper sizi tanrıya emanet ederiz.

T.C. Lizbon Büyükelçisi Fuat Doğu."

Bu mektup, eski tarihlerdeki Teşkilat mensuplarının bağlılığı, bir eski âmirin genç personeline şefkat dolu hisleri bakımından güzel bir örnektir.

Arnavutköy Baskını, İzmir Sıkıyönetim Komutanının kızı olan Ş.'nin adının olaya karışması, teröristlerin Siyasî Şube Müdürüne ait bir binada kalması bakımından değişik bir veçhe taşıyordu.

Sıkıyönetim Komutanı ve Memduh Paşa özellikle Siyasî Şube Müdürü Mahmut Dikler ile L.A. ve teröristler arasında bir bağ olmasından şüpheleniyorlardı. Mahmut Dikler'i tanır ve severdim. Uzun boylu, esmer, yakışıklı bir polis müdürüydü. Aileden varlıklı olduğundan şık giyinirdi. Çeşitli konularda iş birliği yapmış, güvensizliğimizi gerektirecek bir davranışına rastlamamıştık. Yine de hissi davranmayıp araştırmak lâzımdı.

L.A.'ya kızıyorduk. Bize yanlış bilgi vererek iki arkadaşımızın yaralanmasına ve bir teröristin ölümüne neden olmuştu.

Sorgusunda olayın bu şekilde gelişmesinin sorumlusu olduğu söylüyor, olayın manevî baskısını ona yüklüyorduk. Esasında yaşadığı olayın şokunu hala taşıyordu. Örgütle derin bir ilişkisi yoktu. Sempatizan seviyesindeydi. Sorgu neticesinde Mahmut Dikler'le hiçbir ilişkisi olmadığını da anladık.

L.A. sorgunun uzunca sürmesi üzerine bunalmış, kısa süren bir sinir krizi geçirmişti. Ankara Kolejinde okumuştu. Odadakileri çıkarıp gözlerini açtım. Ona benim de Kolejli olduğumu söyledim. Sohbet etmeye başladık. Rahatlamıştı.

O günden sonra L.A. ile aramızda orada bulunan diğerlerine kıyasla yakın bir ilişki başladı. Nöbetçiler vasıtasıyla beni çağırttırıyor, yanında oturup kendisiyle konuşmamı istiyordu. Ona üzülüyordum. Güzel bir kızdı, üstündeki bir hayli kirlenmiş çizgili erkek pijamaları ve yıkanmamaktan kıtıklaşmış saçları ile sefil bir görüntü sergilemesine rağmen yine de gözlerine vuran hoş bir gülüşü vardı.

L.A., tuvalete götürüldüğü zaman nöbetçi askerlerin kapıyı yarı açık bırakmasından doğal olarak rahatsız olmuştu. Genellikle sorgu bürosunda erkekler bulunduğundan o hengâme içinde bu husus hiç düşünülmemişti.

Güvenlik yönünden nöbetçilere böyle emredilmişti. Oradaki yöneticilere söyledim. Bundan böyle L.A.'nın ve diğer kadınların rahat tuvalete girmeleri sağlandı. Gidiş gelişlerinde memure arkadaşlar da görevlendirildi.

Herhangi yanlış anlamaya sebep olmaması için L.A. ile olan yakınlığımı Memduh Paşa ve diğerlerine bildirdim. Güvenilen bir insan olmam bana yakın kişilerin söylediğimin dışında bir şey düşünmemesini sağlıyordu. Bu özelliğimi meslek hayatım ve bütün yaşantım boyunca devam ettirdim.

Hemen hergün L.A.'nın odasına uğruyor, oturup konuşuyordum. Ayrılırken üzülüyordu. Birkaç kez Hiram Bey de konuşmalarımıza katıldı.

Bir akşam yine bir örgüt evinin araştırması için gitmiştik. Hiram Bey L.A.'ya benim bir baskında öldüğümü veya yaralandığımı söylemiş. Hiram Bey'i yakînen tanımayanlar onun ne zaman şaka, ne zaman ciddi konuştuğunu anlayamazlardı. L.A. çok üzülmüş ve ağlamış.

Ertesi gün beni görünce şaşırdı. Hiram Bey bana anlatmıştı. Şaka olduğunu söyledim. Hiram Bey'i hiç affetmedi. Serbest kaldıktan birkaç sene sonra sol bir yayında Ziverbey'i anlatırken Hiram Bey'den bahsetmiş ve onu tanımadığından, yaptığı her şakayı ciddiye aldığını belirtir şekilde ifadelerle işkenceci ve sadist olduğunu söylemişti. Bana ise torpil yapıp, hatıratında bahsetmemişti. L.A.'nın şimdi nerede olduğunu ve ne yaptığını bilmiyorum. Onun bu kitabı okuyacağını ümit ediyor ve içten mutluluk dileklerimi yolluyorum.

KIZILDERE

Çayanların izini sürüyorduk. Kaldıkları evleri bastığımızda onlar evi terketmiş oluyorlardı. Acele terkedilmiş ve çay bardakları dolu vaziyette yerler bulduk. Sonunda eşya taşıyan bir kamyonetle eşyaların arasında Ankara'ya gittiklerini öğrendik. Kalacakları emin bir yer kalmamış ve İstanbul'u terketmişlerdi.

Çayan ve arkadaşları 1972'nin Mart ayında Karadeniz sahilinde ortaya çıktılar. Sinop'ta görevli 3 İngiliz teknisyeni kaçırıp rehin alarak hükümetten taleplerde bulunan bir bildiri yayınladılar. Bu olayı kendi ağızlarından anlatalım:

"Muhtarın evine geldiğimizin akşamı radyodan Nihat Erim'in daha önce yazıp bıraktığımız bildirideki taleplere karşı cevap teşkil eden mesajı, CHP Genel Başkanı İnönü'nün halkı bizim yakalanmamız için yardıma çağıran mesajı, Tabiî Senatörlerin bu olayı tel'in eden mesajları, Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga'nın yakalandığına dair mesajlar okundu. Bütün bunlar bizim üzerimizde olumlu etkiler yapmadı. Hepimiz daha da hırçınlaştık."

Teröristler en son Ünye taraflarında görülmüşlerdi. Bu Ziya Yılmaz'ın bölgesi idi. Kolu alçılı Ziya Yılmaz Erenköy'e getirilerek sorgulandı. Ziya Yılmaz suallere ters cevaplar veriyor, dikleniyor, orada bile bize Markstan Leninden bahsederek komünizm propogandası yapmaya çalışıyordu. Çayanların bölgede nerede saklanabileceğini bilmiyordu. Uzun zamandan beri bağları kopuktu.

Sorguya Hiram Bey de geldi. Rakibini görmek istiyordu. Ziya'ya kendini tanıtarak, ateş ederken arkadaşlarını siper almasını yakıştıramadığını söyledi. Ziya inkar etti. Ona göre öyle bir şey vaki değildi. Hiram Bey üsteledi. Ringe çıkmış, dövüşmüşler ve ikisi de hasar almıştı. Ziya'ya kişisel bir husumet duymuyordu.

Bu bölgede faaliyet gösterenlerden bir diğer kişi sorgudaki Üsteğmen M.B. idi. Memduh Paşa bize ve çalışmalarımıza o kadar güveniyordu ki sanki biz olmazsak olay çözülemezdi. M.B.'yi de alıp hemen bölgeye hareket etmemizi istedi.

27 Mart 1972 günü saat 19.00 civarında tutuklu Üsteğmen (M.B.) ile birlikte Ankara'ya hareket ettik. Büyük steyşın bir arabada, YS Albay,

Üsteğmen, şoför, ben ve iki arkadaşımız daha vardı. Kolu alçılı vaziyette bizi uğurlayan Hiram Bey gelmek istemiş fakat Bölge Daire Başkanı izin vermemişti. Yolda bir yandan Üsteğmen M.B.'ye sualler soruyor ve Çayanların nereye gitmiş olabileceğini tespite çalışıyorduk. Fazlaca bir bilgisi yoktu. Galiba boşuna yanımıza almıştık.

28 Mart 1972 sabahı erken saatlerde Ankara Bölge Daire Başkanlığına uğradık. Nöbetçi memurundan Ankara heyetinin de sabah hareket edeceğini öğrenerek bir çay içip yola devam ettik. Samsun Bölge Müdürlüğüne uğrayıp 28 Mart saat 10.00 civarında Ünye'ye ulaştık.

Ünye'de Samsun Bölge Müdürü ve yardımcısıyla konuştuk. Kendilerinden kaçırma olayı ile ilgili birçok şahsın alındığını, ancak orada bulunan Ankara Merkez Komutanının ve Bölge Jandarma Komutanının soruşturma ve tahkikatı yürüttüğünü, kendilerini soruşturmaya karıştırmadıklarını ve bilgi vermediklerini öğrendik. Yapacak bir şey yoktu. Beklemeye başladık.

Öğleden sona MİT Müsteşarı Korgeneral Nurettin Ersin, Ankara Bölge Daire Başkanı ve Ankara Bölgeden 6-7 kişilik bir ekip ile birlikte Ünye'ye geldi. Müsteşar gerekli temaslarda bulunarak sorgulamanın MİT mensuplarınca yapılmasını, Jandarmanın ise alınan sonuçlarla koordineli olarak yakalama ve baskın işlerini yürütmesini emretti.

Ankara ekibi ile birlikte, sağlıklı bir sorgulamaya pek uygun olmayan şartlarda, çalışmaya başladık. Başlangıçta gözaltına alınmış olan şahıslar şunlardı:

1. Avukat A.K.
2. Avukat Ş.Ş.
3. Öğretmen H.G.
4. Kuyumcu T. D.G.
5. Çiftçi M.Ç.
6. Öğretmen H.A.
7. Terzi A.K.
8. S.T.A.
9. N.A.
10. Çiftçi A.P.
11. Bakkal A.Ş.
12. Şoför K.Y.
13. Terzi F.S.

Kimden ve nasıl başlayacağımızı bilmiyorduk. Gözaltında tutulan şahıslar bir an önce netice almak için biraz fazla hırpalanmışlardı. Ankara ekibi ikiye bölündü ve üç ekip olduk. Ayrı ve sırayla şahısları alıp sistemli bir şekilde sorgulamaya başladık.

İlk olarak ayrı ayrı aldığımız kişilerden (A.K.), (Ş.Ş.)'ye birkaç soru tevcih ettikten sonra, bu işin şöyle veya böyle çözüleceğini, zaten hırpalanmış olduklarını ve işi uzatmayıp bize yardımcı olmalarını telkin ettik. Avukatlar sorgu sırasında Mahir Çayan ve arkadaşlarının yerini Öğretmen H.G.'nin bilebileceğini, zira adıgeçenin bir müddet önce çobanlık yaptığını ve bu sırada aldığı talimat gereğince bölgede birtakım mağaralar bulduğunu, Çayan ve arkadaşlarının da bu mağaralarda saklanabileceğini belirttiler. Sıra avukatlardan aldığımızı (H.G.)'e satıp onu konuşturabilmekteydi. H.G.'yi ikna etmek diğerlerinden zor ancak tahminimizden de kolay oldu. Evet Tekkiraz Köyü civarında örgüt için bazı mağaralar tespit etmişti. H.G. öğleden sonra Avukat Ş.Ş. ile birlikte Ünye'deki Jandarma Komando Birliğini bu mağaralara götürdü. Hava kardıktan sonra Ünye'ye döndüklerinde mağaraların boş olduğunu öğrendik. Sorgulamaya fasılasız devam ediyor fakat işe yarar bir bilgi alamıyorduk. Mevcut şahısların hepsi sorgulanmıştı. Diğer ekiplerin sorguladığı şahısları bir kez daha sorgulamaya başladık.

(M.Ç.)'den bundan 4 ay kadar önce Ballık Köyü civarındaki mağaralara Ahmet Atasoy ile birlikte sandıklarla cephane taşıdığını, taşıma sırasında Ünyeli olan Ziya Yılmaz'ın iş yerine ait Jeep ile şoför K.Y.'ye ait Jeeplerden faydalanıldığını, Ballık köyü eski muhtarının da olaydan haberi olduğunu öğrendik. Bu bilgiyi Jandarmaya ilettik. Meslekî tecrübemiz ve hislerimiz Öğretmen H.G.'nin daha çok şey bildiğini fakat konuşmadığını söylüyordu. Gece yarısından sonra onu tekrar sorguya alıp, detaylı sorgulamaya başladık. Geriye doğru dönerek günlerini nasıl geçirdiğini teferruatlı olarak anlattırmaya başladık. H.G. sıkışmaya başlamıştı. Sabah olduğunda istediklerimizi öğrenmiştik. Bize bilgi vermiş olmaktan korkuyor, biz ise yanlış yönlendirilmiş olmaktan endişe ediyorduk.

Mahir Çayan ve üç arkadaşı 24 Mart 1972 Cuma gününe kadar Öğretmen (H.G.)'nin N.'nin Köyündeki evinde saklanmışlar, Cuma günü "Amca" denilen Niksarlı yaşlı şahıs Çayan ve arkadaşlarını alarak Niksar'daki ağıllara götürmüştü. Yaşlı şahıs ve Çayanları bir inter kamyon taşımıştı.

Çiftçi M.Ç., öğretmen (H.G.)'nin bilgilerini tamamladı ve "Amca"nın Ballık Köyü eski muhtarının yanına gelip giden kısa boylu, yaşlıca bir şahıs olduğunu söyledi.

Mozaikler tamamlanıyordu. Ballık Köyü eski muhtarı zaten akşam

alınmıştı. Bizi hiç yormadan bu şahsın Niksar'ın Abdaltamu Köyünden H. isimli kişi olduğunu bildirdi.

Öğretmen H.G., "Amca"nın elli yaşlarında olduğunu, sık sık Tekkiraz Köyüne gelip gittiğini ve yün ticareti yaptığını belirterek mozaikleri tamamladı.

Durum Niksar'a bildirildi. Şahsın tespiti halinde yakalanması istendi.

Niksar'a gitmeye ve iz sürmeye karar vermiştik. Ankara ekibi, Öğretmen H.G. daha önce Jandarma birliğini boş mağaralara götürdüğü için verdiği bilgilere pek itibar etmiyor, gözaltına alınan diğer şahısları detaylı sorgulamaya devam ediyorlardı.

Ünye'ye gelişimizden bir gün sonra yani 29 Mart 1972 günü öğlen saatlerinde, Öğretmen H.G.'yi de yanımıza alarak Niksar'a hareket ettik. Yolda Tekkiraz Köyü Jandarma Karakoluna uğradık. Jandarma ve köylü "Amcayı" hatırlıyor fakat ismini ve köyünü kimse tam olarak bilmiyordu. Jandarma Komutanına araştırmaya devam etmesini ve yolda bir başka karakoldan telefon edip bilgi alacağımızı bildirdik.

Niksar'a giderken yolda Tokat Jandarma Alay Komutanı ve Niksar'daki Jandarma Komando Birliği Komutanı ile karşılaştık. Ünye'ye gidiyorlardı. Bir tespit olursa kendilerini beklemeden Niksar'daki birlikle hareket etmemizi, kendilerinin yetişeceklerini bildirdiler.

Yoldaki bir Jandarma Karakolundan Tekkiraz Jandarma komutanını aradık. Haber şaşırtıcıydı. "Amca"nın biz uğramadan önce Tekkiraz'da olduğu ve otobüsle Niksar'a hareket ettiği tespit edilmiş ve Almus Köyü Jandarmasına şahsın yakalanarak bize intikal ettirilmesi için talimat verilmişti. Şehirde tespiti pek mümkün olamayacak, ismi bile tam bilinmeyen bir şahsın kırsal bölgede ne çabuk tespit edildiğine şaşmıştım. Yola devam ettik.

Karşı istikametten gelen Karayollarına ait bir vasıta Amcayı ve Jandarmaları bize ulaştırdı. "Amca" tarife uyuyordu. Elli yaşlarında, 1.55 boylarında zayıf, çelimsiz görünümde idi. Öğretmen H.G. Amcayı teşhis etti. Amcayı ayak üstü sorguladık. Korkmuştu ve sorularımıza hemen cevap verdi. Niksar'ın Abdaltamu Köyünden H.Y. idi. Almus Köyü Jandarma Karakoluna geldik. H.Y.'ye olayı sorduk. Evet, Ahmet Atasoy'un talimatı ile hareket etmiş ve 24 Mart günü Nurettin Köyünden kamyonla teröristleri alarak Niksar'ın Kızıldere Köyündeki bir ağıla götürmüştü. Halen orada olduklarını sanıyordu.

H.G. ve H.Y. ile birlikte yola devam ettik. Niksar'a vardık. Ünye ile telefon konuşmaları yapıldı, bilgi verildi. Komando birliği ile gece hareket edilmesi ve sabaha karşı Kızıldere Köyünün sarılması talimatı alınma-

sı üzerine gerekli hazırlıklara başlandı. Planlama yapıldığı sırada Müsteşar ve Ankara Bölge Daire Başkanı Niksar'a gelip planlamaya nezaret ettiler.

29 Mart saat 23.00 sularında asker elbisesi giydirilmiş olan H.Y., bir sivil rehber ve Assubay rehberi alarak Jandarma Komando Birliği ile yola çıktık. Biz önlerde Jeeple gidiyorduk. H.Y. yanımızdaydı. Yolda bizi kandırmamasını, eğer yalan bir şey söyledi ise koca birliği boşuna götürmemesini söylüyor, o da bize yeminler ederek doğru söylediğini belirtiyordu. H.Y. yolda Çayanlarla birlikte köye sandıklarla cephane ve çok miktarda silah, el bombası götürdüklerini de anlattı.

Son derece dik ve bir tarafı dağ, diğer tarafı uçurum olan daracık bir yoldan tırmanıyorduk. Askerî araçlar bile çamurlu olan yolda zor ilerliyordu. Aşağılardan, belki 1.5-2 kilometre uzaklıktan birliğin sonunu görebiliyorduk. Işıkları inci bir kolye gibi kıvrımlar çizerek dağa yaslanmıştı. Araçlar gecenin sessizliğinde sanki bütün yurttan duyulacakmış gibi gürültü çıkarıyorlardı. Birliğin seyyar mutfak, ambulans dahil her şeyi vardı. Askerler günlerden beri arazi taraması yapmış olmanın yorgunluğunu taşımalarına rağmen zinde ve heyecanlı gözüküyorlardı.

Jeepin şoförü birkaç kere aracı kaydırdı ve uçurumun kenarına kadar geldik. Yüreğimiz ağzımıza gelmişti. Dere yataklarından geçerken bir-iki araç çamura saplandı. Ünimog arazi araçları bunları kurtardılar.

Saat 02.00 sularında bir vadiye geldik. Buradan itibaren yaya tırmanılacaktı. Yoksa araçların gürültüsünün Kızıldere Köyüne ulaşıp teröristleri alarme etmesi mümkündü.

Saat 03.00'e kadar birliğin geri kalan kısmının gelmesini bekledik. Birlik komutanı ile Tokat Jandarma Alay Komutanı da burada birliğe yetiştiler. Araçları, şoförleri ve yeterli sayıda nöbetçiyi bırakarak yürüyüşe başladık.

Niksar'da bize de parka ve bot vermişlerdi. Yol son derece çamurlu ve dikti. Ayaklarımızın altına yapışan çamuru zaman zaman silkeleyip atarak yola devam ediyorduk.

Saat 04.30 sularında dağın tepesindeki Kızıldere Köyüne ulaşıldı. Hava halen karanlıktı. Köyün girişinde bir manga kadar asker mevzilendirilerek yürüyüşe devam edildi. Köy iki bölümdü. Yürüyüş istikametimize göre sol tarafta bir yamacın üstünde bize yakın olan bölümü vardı. Muhtarın evi de bu bölümdeydi. Sağ tarafta 600-700 metre kadar aşağıda ise köyün öteki bölümü vardı. Boş arazi olan arasından geçerek ilerdeki ağıllara doğru yürüdük.

H.Y.'nin köyün 700-800 metre kadar dışındaki ağılları göstermesi

üzerine askerler geniş bir çember halinde ağılların etrafını sarmaya başladı. Hava yavaş yavaş aydınlanmaya başlıyordu. Ağıllarda ise hiçbir hareket yoktu.

Bu arada Komutanlar, bir teğmen ile bir assubayı, köyün muhtarını almak üzere muhtarın evine yolladılar. Bir süre sonra teğmen nefes nefese geldi. Muhtarın kapısını çaldıklarında muhtar kapıyı açarak gizlice ellerine bir kağıt sıkıştırmıştı. Kağıtta evde 13 kişinin olduğu yazılı idi.

Birliğin bir kısmı ağıllar civarında bırakıldı ve asker hemen muhtarın evini sarmaya başladı. Evin bir tarafı yamaca yaslanmış, kapısı da yandaydı. Hava aydınlanmıştı. Altta taştan yapılmış bir ahır kısmı, giriş kapısının aksi istikametinde ise samanlık vardı.

Mahir Çayan ve Ömer Ayna'nın pencereden dışarı baktıklarını gördük. Askerler megafonla teröristlere çağrıda bulunarak etraflarının sarıldığını ve teslim olmalarını söylediler. Mahir Çayan cevaben "Bütün Dünyanın ve Türkiye'nin gözünün şu anda orada bulunduğunu, yaklaşıldığı veya ateş açıldığı takdirde ellerinde bulunan 3 İngiliz rehineyi derhal öldüreceklerini, ölmeye ve öldürmeye kararlı olduklarını, sonuna kadar çarpışacaklarını" bildirdi.

Teröristler İngiliz rehineleri tek tek pencereye getirmeye başlamışlardı. Rehineler, çaresiz bir şekilde isimlerini söyledikten sonra İngilizce olarak herhangi bir harekette bulunulmamasını aksi taktirde öldürüleceklerini söylüyorlardı.

Çayan ve arkadaşları marşlar söylemeye ve zaman zaman askerlere laf atmaya başladılar. Bizi sivil pantolonlarımızdan tanımışlar, "Sam Amcanın adamları", "Faşist MİT'çiler" gibi sözlerle bizleri kızdırmaya çalışıyorlardı. Aramızda 150-200 metre kadar mesafe vardı. Biz de onlara cevap veriyorduk. Erlere ise dokunaklı laflarla tesir etmeye çalışıyor, faşist subayların emriyle hareket etmemelerini telkin ediyorlardı.

Bekleme devresi başlamıştı. Muhtarın evine yakın bir evdeydik. Bulunduğumuz evden onları görüyor ve zaman zaman camdan karşılıklı atışmaya devam ediyorduk. Bize MİT'çiler diye seslenip isimlerimizi ve benzeri şeyleri soruyorlardı. İçlerinde en çok konuşan ve en çok hakaretamiz laflar sarfeden Ertuğrul Kürkçü idi.

Bu arada çatıda yer yer kiremitleri kaldırarak kendilerine mazgal delikleri ve gözetleme yerleri açtılar. Bir çarpışma için gerekli hazırlıkları yapıyorlardı. Bir ara evden çıkan dumanlardan bazı şeyleri yaktıklarını anladık.

Bir süre sonra "Faşişt Yönetimin Temsilcisi muhtarı ve ailesini serbest bırakıyoruz" diyerek muhtarı ve ailesini serbest bıraktılar. Faşist

muhtar ilk önce kendilerine yardımcı olmuş evinde barındırmış, sonra askeri görüp sıkışınca ihbarda bulunup kendini kurtarmak istemişti. Bundan Çayanların hiçbir zaman haberi olmadı.

Kendilerine tesir etmeye gayret ettik, teslim olmalarına iknaya çalıştık, ailelerini getireceğimizi ve kendileri ile konuşturacağımızı söyledik. Sibel Erkan olayını anımsatarak devletin gücünün her zaman daha fazla olduğunu, neticenin her ne olursa olsun aleyhlerinde olacağını belirttik.

Sonradan öğrendiğimize göre bu telkinlerimiz aralarında ihtilaf çıkmasına sebep olmuş. Bir kısmı teslim olmaya yanaşmışlar. Ancak Mahir Çayan duruma hakim olarak teslim olmayı düşüneni vuracağını söylemiş.

Çayan ve arkadaşları morallerini yüksek tutmak için marşlar söylemeye devam ettiler. Bir müddet sonra helikopterler gelmeye ve evin arka tarafındaki yamacın arkasına inmeye başladı. Biz de evden çıkıp tepeye gittik. YS Albay yere bir kaput sermiş üzerinde uyuyordu, yorgunluktan perişandı.

İçişleri Bakanı, MİT Müsteşarı, Tokat Valisi, Jandarma Genel Komutan Yardımcısı, MİT Ankara Bölge Daire Başkanı ve diğerleri gelmişti. Ankara'ya bilgi vermek için bazıları helikopterle gidip geliyorlar, planlamalar yapıyor, geceye kalındığı takdirde ne yapılacağı düşünülüyordu. Bir operasyon ihtimaline karşı çelik yelek istenmişti. Zaman zaman megafonla teslim çağrısı yapılıyor, teröristler buna olumsuz cevaplar veriyorlardı.

Türkiye Cumhuriyetinin güvencesinde olan üç İngiliz rehin alınmıştı. Bütün dünyanın gözü Kızıldere'deydi. Konu önemli idi. Zira devletin prestiji mevzubahisti. Herkes İngilizlerin nasıl sağ kurtarılabileceğini düşünüyordu. Yiyecekleri varsa teröristler aylarca dayanabilirlerdi. İstekte bulunabilir ve bu istekleri yerine getirilmezse İngilizleri tek tek öldürmeye başlayabilirlerdi.

Ya gece olunca duruma nasıl hakim olunacaktı. Projektörler getirip evi çepeçevre aydınlatmak lâzımdı. Teröristler köyün içine dağılır veya ormanlık olan araziye kaçarsa işler daha da zorlaşacaktı.

Pilotlar jetlerle gelip evin üstünde yükselerek uçağın tazyiği ile evi çökertebileceklerini ve o kargaşada rehinelerin kurtarılıp teröristlerin bir kısmının sağ yakalanabileceğini söylediler. Bu öneri üzerinde tartışılırken birden bir cayırtı koptu.

Saat 14.30 sularındaydı. Her tarafımızdan mermiler vınlayarak geçiyordu. Helikopterle gelenler tepeden aşağıya doğru kaçtılar. Biz yere yattık. Ben küçük bir makine ile fotoğraf çekmeye çalışıyordum.

Alay komutanı megafonla ateş kesilmesini emretti. Askerler ateşi kestiler. Ancak evden silah ve el bombalarının atılmasına bir süre daha devam edildi.

Megafonla tekrar çağrı yapıldı. Ancak bu sefer cevap veren olmadı.

15-20 dakika sonra çatışma tekrar başladı. Ortalık toz duman olmuştu. Bu sefer çatışma daha uzun sürdü. Evden hiç ses gelmiyordu. Megafona da cevap veren olmadı.

Çelik yelekler gelmiş bazı subaylar hazırlanmıştı. Evin çatısından ve muhtelif yerlerden binaya girildi. Hiç mukavemet olmadı. Bir müddet sonra çelik yelekliler kapıdan dışarıya çıktı.

Eve gittik. Manzara korkunçtu. Birçoğu ellerinde patlayan el bombaları ile parçalanmıştı. Saffet Alp henüz yaşıyordu. Ancak el bombası karnını parçalamış ve organları dışarı çıkmıştı. Birkaç dakika sonra öldü. Koridor ceset doluydu. Çatıya çıkan merdiven altında yere oturmuş vaziyette üç İngiliz elleri arkalarından bağlı ve birbirlerine yaslanmış vaziyette duruyorlardı. Hepsi de başlarından vurularak öldürülmüşlerdi. Fotoğrafla durumu tespit ettik.

Ölenlerin bir kısmı teşhis edildi. İngilizlerle birlikte 13 ölü vardı.

Çok yorgun ve uykusuzduk. Oradan ayrıldık ve Niksar'da üstümüzü değişip yola koyulduk. Şoför gece dinlenmişti. Yol boyu uyukladık. Bolu'ya geldiğimizde haberlerden Ertuğrul Kürkçü'nün sağ olarak samanlıkta yakalandığını öğrendik. Evde İngilizlerle birlikte 13 değil 14 kişi olduğunu anladık. Mahir Çayan, Cihan Alptekin, Ömer Ayna, Sinan Kazım Özüdoğru, Hüdai Arıkan, Sabahattin Kurt, Nihat Yılmaz, Ertan Saruhan, Ahmet Atasoy ve Saffet Alp ise ölmüşlerdi.

Bu sırada Hiram Bey de aynı haberi Erenköy'de Ziya Yılmaz'la birlikte dinliyordu. Haberi duyan o ters Ziya Yılmaz birden çökmüş.. Hiram Bey'e her şeyi anlatmaya başlamıştı.

Yüzbaşı İlyas Aydın'ın da Kızıldere'ye geldiğini ve baskından önce oradan ayrıldığını öğrenmiştik. Sonradan Ertuğrul Kürkçü ve İlyas Aydın'ın MİT ajanı olduğu iddiaları yayılmaya başladı. Her ikisinin de MİT'le bir alakası olmadığını biliyorum. Ancak İlyas Aydın, benim için de bir şüphedir. MİT değil ama herhangi başka bir örgütün THKP-C içindeki ajanı olabilirdi.

Olaydan 1 yıl kadar sonra Ertuğrul Kürkçü mahkemede olayın diğer

tarafında kalan tek insan olarak anlatıyor [21], *"Çatıdaki merdivene açılan-deliğe kendimizi attık. Önden Saffet, arkadan ben yuvarlandım. Mahir İngilizler diyerek onların vurulmasını emrediyordu. Bir arada yere yuvarlandık. Kafamı doğrulttuğumda ılık ılık bir şeylerin başıma aktığını hissettim. Mahir'in kolunun çatıdan aşağıya sarktığını gördüm. Koşarak yukarıya tırmandım. Atış devam ettiğinden kolundan çektim. Başından vurulmuştu. Mahir diye bağırarak cevap istedim. Ancak ondan cevap alamadım. Mahir'le uğraştığım süre içinde diğer arkadaşlardan biri veya birkaçı 3 İngiliz'i vurarak öldürmüşlerdi. Ben hayatta hiç kimsenin duymayacağı kan sesini duydum. Artık bu meselede hiçbir etkinlikleri kalmadığı halde, İngilizlerin boşu boşuna akan kanlarının sesini duydum. Silaha sarıldığım için tarihe karşı ve kendi halkıma karşı suç işlediğim inancındayım"* diyordu.

---

[21] *31 Mayıs 1973 tarihli Günaydın Gazetesi.*

YILMAZ GÜNEY

Kızıldere olayından sonra bu geçici görevde kısa bir müddet daha çalıştım. Belki de anlatacağım olay Kızıldere'den önce idi. Tam hatırlamıyorum. Olaylarla ilgili Şubenin başında Necati adında bir arkadaşımız vardı. Ağzı laf yapan, bildiklerini ekleyip süsleyip iyi satan, iş bitiren bir kişiydi. Göz boyamış ve kısa zamanda şubenin başına getirilmişti. Devamlı Erenköy'e gelip gidiyordu. Memduh Paşa ve Bölge Daire Başkanlığı Yardımcısının itimadını kazanmıştı.

Sorgulardan, Fırtına 1 tatbikatı yapılıp bütün İstanbul ev ev arandığı zaman Çayanların, Yılmaz Güney'e ait Levent'teki bir evin çatısında saklandığı öğrenilmişti. Normal olarak Yılmaz Güney'in alınıp sorgulanması gerekirdi. Necati sorgudan alınan bilgileri tam olarak iletmiyor, Memduh Paşaya, Yılmaz Güney'in MİT'in elemanı olduğunu, ondan bilgi aldıklarını söylüyordu. Bunun doğru olmadığını öğrenmiştim.

Necati de Yılmaz Güney gibi Adanalı idi. Bazı akşamlar Şişli'de Yılmaz Güney'in kardeşinin işlettiği bir klübe gidip kumar oynuyordu. Cüzdanı bir memurda bulunmayacak kadar para doluydu. Eşi de kumar klüplerine ve evlerdeki kumar partilerine katılıyordu. Necati, Amerikan sigarasının kaçak satıldığı devrede Amerikan sigarası içer, arabasını gönderip bir yerlerden karton karton sigara aldırırdı.

Memduh Paşaya, Necati'nin doğru söylemediğini düşündüğümü bildirdim. Yılmaz Güney'in alınmasına karar verildi ve bu husus Necati'den gizlendi.

Yılmaz Güney'i Bebek'teki meşhur bir kumarhanede bulup, kumar oynarken aldık. Viskisini yarım bırakmak mecburiyetinde kaldı. Şaşırmıştı. Herhalde, Necati'nin kendisine verdiği güvencenin pek geçerli olmadığını düşünüyordu.

Arabada bize, kendisine küfür edilmemesini ve kötü muamele yapılmamasını rica ederek, bildiği herşeyi söyleyeceğini belirtti. Arabalı vapurla karşıya geçerken onu Hiram Bey'le arabada baş başa bıraktık. Necati'ye yeni bir ev aldığını ve döşediğini, aynı apartmanda yanyana dairelerde oturduklarını söylemiş.

Biz Yılmaz Güney'i kumarhaneden alırken Yılmaz Güney'in evi civarındaki bir ekip de Necati'nin sırdaşı olan makam şoförünü makam araba-

sı ile Güney'e yolladığını tespit etmişler. Güney'in alınacağını her nasılsa öğrenen Necati, son anda Güney'i alarme etmeye çalışmıştı.

Yılmaz Güney Ziverbey'de en itibar gören kişilerden biri oldu. Temiz çarşaflar, temiz kıyafet ve gayet yumuşak bir muamele... Hatta kendisi ile hatıra fotoğrafları bile çektirenler vardı. Sorgusuna katılmamakla birlikte daha önce bilinenler dışında fazla bir şey anlatmadığını öğrendim. Güney, sevilen bir aktör olmanın avantajını Ziverbey'de de kullanabilmişti.

Aynı günlerde 1'inci Şubede eşi Fatoş Güney'in alınmış olduğunu ve üzerinde bulunan beyaz bir elbise ile daracık, basık bir hücre gibi yerde oturduğunu gördüm. Şube gözaltına alınanlarla doluydu. Kocasına sevgisi ve bağlılığından başka bir günahı olmadığını düşündüğüm bu iyi aileden gelme genç kadını Şube Müdürü ile konuşarak iki büklüm oturduğu yerden çıkarttırıp rahat etmesini sağladım. Kendisi ile konuşup eşinin iyi olduğunu, bildiklerini anlattığını, zaten bu bilgilerin başkalarından da öğrenildiğini ve bildiği bir şey varsa saklamadan anlatmasını telkin ederek yanından ayrıldım.

Necati bu olaydan sonra Teşkilat'tan ayrılmaya mecbur bırakıldı. Sonraki yıllarda kendisinin Adana'ya yerleştiğini öğrendik. Birkaç yıl sonra aldığımız habere göre Necati evinde banyo yaparken düşüp ölmüştü. Teşkilat'ta istikbali olan ve hızlı yükselen bir memur beşerî hırslarına mağlûp olmuştu.

Hiram Bey, ben, baskın ekibinde bulunan Kontrespiyonajdaki diğer arkadaşlar ile YS Albay tekrar aslî görevlerimize dönmüştük. YS Albay bir müddet sonra Ankara'ya tayin oldu.

Ziverbey'deki sorgular bizden sonra da devam etti. İhtilâl hazırlığı içinde olduğundan şüphelenilen bazı üst rütbeli subaylar bu devrede Ziverbey'den geçtiler. Yine bu devrede iki örgütsel kitap okuyup örgüte daha yeni yönelen, herhangi bir eyleme girişmemiş kişiler dahi Erenköy'de sorguya alındı.

Bunlar, Ziverbey'de önceden planlanmadan, gelişen olaylar karşısında kendi kendine başlatılan haklı bir faaliyetin, haklılığına gölge düşürdü. Ziverbey Köşkü yıllar boyunca gözlerin oyulduğu, tırnakların söküldüğü, kızgın şişlerle insanların dağlandığı bir ortaçağ zindanı gibi anılmaya başladı.

1972 MUHTIRASI

Durmadan dinlenmeden çalışıyorduk ama birşeylerin iyi gitmediğinin farkındaydık. Teşkilat'ta iyiye doğru bir gelişme yoktu. Birçok olumsuzluğu görüyor ve yaşıyorduk.

Sonunda düşüncelerimizi ve kendi aramızda konuştuklarımızı kaleme alıp, gördüğümüz aksaklıkları kademeli üstler aracılığı ile Müsteşar'a sunmayı kararlaştırdık. Ekim 1972'de kaleme aldığımız ve Hiram Bey'le benim de dahil olduğum 30 imzalı bu yazımız Müsteşarlık tarafından bir "muhtıra" olarak değerlendirildi ve önce bir "başkaldırı" olarak nitelendirildi.

Müfettişler geldi, ifadelerimizi almaya yeltendiler. Reddettik. Neticede müfettişlerle toplu halde görüştük. Müsteşar "gerekirse İstanbul'a kilit vururuz" demiş. Aldırmıyorduk. Zira imza atanlar olarak hepimiz işimize son derece hakim kişilerdik. Herbirimiz birçok takdirname ve ödül almıştık. İstanbul Merkezinin bütün yükünü çekiyorduk. Ölesiye çalıştığımız ve bütün yükünü çektiğimiz bu teşkilatta bir robot gibi davranamazdık. Ortada gizli bir şey yoktu. Açıkça imzalarımızı atmıştık. Önerilerimiz iyi niyetli ve tamamen Teşkilat'ın sorunlarıyla ilgiliydi. Kişilere yönelik bir tavrımız yoktu. İstanbul'un kapısına kilit koyarlarsa bizde kendimize başka iş bulurduk.

Neticede müfettişler gelip gittiler ve olay soğumaya bırakıldı.

Şimdi 18 yıl önce yazılmış olan bu yazıya bir göz atalım:

"İstanbul ve Bölge Daire Başkanlığına

Servisimizi çok seven ve vatanımıza bağlı olan bizler, şimdiye kadar dışarıda daha iyi imkânlarla çalışmayı reddederek çeşitli görevleri istekle yerine getirmiş, çalışmalarımızla âmirlerimizin takdirlerini kazanmış kişileriz.

Amacımız her zaman olduğu gibi halen de vatanımıza faydalı olmak ve Teşkilatımızı yükseltmektir. Servisimizin çeşitli nedenlerle tam randıman ile görev görmediğini, diğer devlet teşekkülleri ile arasında intibaksızlar olduğunu, işlerin aksadığını görmekte ve Teşkilatımızda geniş çapta bir reforma gitmek ihtiyacını kuvvetle duymaktayız.

Daha iyi bir Servis ve daha iyi bir Türkiye için en iyi niyetlerimizle,

çalışma ve mücadelemize, bundan sonra meydana gelebilecek bütün şart ve ortamlarda da devam edeceğimize, şahsi kaygu ve düşüncelerin tutumumuz üzerinde rol oynamayacağına inanılmasını üstlerimize arzederiz.

Teşkilatımızdaki bugünkü aksaklıklar ile randımanı düşürücü hususlar, bunların görüşümüze göre düzeltilebilmesi için gerekli reformlar aşağıda bilgilerine sunulmuştur;

1- Personel,

Teşkilatımız, yüklendiği görevlere nazaran devamlı eksik ve kifayetsiz bir kadro ile çalışmaktadır. Malî şartlar muvacehesinde Servis, personeline imkân sağlayamadığından Servisten ayrılmalar olmakta, kaliteli yeni personel de Servise intisab etmek istememektedir.

... Teşkilat'a yeni alınan bir memurun verimli olabilmesinin 3 ila 5 seneye ihtiyaç gösterdiği göz önüne alındığı takdirde, ileride randıman sağlayacak kalitede eleman alamamanın yanında, Servisten vaki ayrılmaların Teşkilatımızı, memleketimizin içinde bulunduğu şartlara rağmen daha uzun yıllar randımansız bir durumda tutacağı meydandadır.

Diğer yandan, devletin diğer müesseselerinden bilhassa Ordudan yapılan tayinlerle, Servisimizin alt kademelerinde hasıla sağlayacak memura, K/O'e ihtiyaç varken üst kademeler doldurulmakta ve masa haricinde çalışacak memurlar yerine Teşkilat'a tecrübe ve ihtisası bulunmayan üst derecede idareci alınmaktadır.

Çeşitli devlet müesseselerinden yapılan atanmalar, Servis tecrübesi bulunmayan şahısların özel ihtisası gerektiren durumlar haricinde (teknik işler, askerî kıymetlendirme gibi), Servisin idari karar kadrolarında (Gr. Amr, Şube Müdürü, Operasyon Muavini, Bölge Daire Başkanı, Merkez Daire Başkanı gibi) istihdam edilmesinin, Teşkilat'ın randımanına menfi yönden tesir edeceğini, her şeyden evvel bu görevlerin bir ihtisası gerektirdiğinin düşünülmesini, muayyen süre alt kademelerde başarılı bir şekilde çalışmadan bu makamlara getirilenlerin gerekli değerlendirmeyi yapamayacağına inanılmasını arzu etmekteyiz.

Ordudan Servise maledilecek subayların da azamî Yzb. rütbesine kadar genç olarak Servisimize alınmalarının ve bir daha Orduya dönmeyerek Servis çalışmalarına intibak etmelerini, verebilecekleri hasıla yönünden zaruri görmekteyiz.

Yıllarca Serviste muvaffakıyetle hizmet görmüş olan bir şahsın hak kazandığı bir mevkiye dışarıdan yapılan bir tayinle başka birinin atanmasının, bu mensubumuzun çalışma ve yükselme azmini kıracağına ve dolayısıyla randımanının azalacağına bizlerce muhakkak nazarıyla bakılmaktadır. İstikbalden ümit edilenler, yani terfi etmek ve yükselmek düşüncesi

çalışma şevkini ve randımanını arttırır. Aksi halde küskünlükler ve kopmalar meydana gelecektir.

Servise yeni alınacak personel mevzuuna gelince;

Her yeni alınacak personelin ciddi bir tetkik tahkikten sonra, istihdam edileceği kadroya göre (şoför, K/O, daktilo, takip memuru vs. gibi) bir doktor ve psikoloğun da dahil olduğu heyet tarafından tetkik edilerek, yeteneklerinin, ruhî, fikri ve bedeni durumunun incelendikten sonra Servise intisab ettirilmesi uygun olur kanaatindeyiz.

Teşkilatımızda kaliteli personel istihdamı ve halihazırda bulunanların Servisten ayrılmalarını önleyebilmek için "Devlet Personel" ve "MİT Teşkilat" kanunlarında gerekli düzeltmelere artık acilen gidilmesi, kadroların yeniden ele alınarak tanzimi, yan ödemelerde teşkilat içinde ayrılıklar yaratmayacak adil bir hal şeklinin bulunması elzemdir ve bu hususun derhal kesin şekilde devletimiz üst kademe idarecilerine belirtilmesi takdirlerine arzedilir.

Keza Servisimize, özel ihtisas sahibi ve üstün yeteneklere haiz olanlar hariç emekli personel alınmaması Servis kadrolarının hasıla sağlayamayan personel ile işgal edilmemesi yönünden lüzumludur.

Aktif politika içinde bulunan şahısların yakınlarının, bir ailenin bütün fertlerinin ve çok miktarda hanım memurun da Teşkilatımızda çalışmasını mahzurlu bulmaktayız. Bilhassa son zamanlardaki olaylar göz önüne alınarak yeni alınacak personel seçiminde çok dikkatli davranmak gerekmektedir düşüncesindeyiz.

2- Tayinler

Gerek iç gerekse dış tayinlerin bir mükâfatlandırma ve cezalandırma olarak mütalâa edilmemesini, ihtisasa önem verilmesini ve muvaffak olunan görevlerde memurların gerektiğinde uzun yıllar kullanılmasına lüzum olduğu kanatindeyiz.

"Dış görevlere ancak bir defa gidilir ve bu masa başında yapılacak bir imtihan ile olur, dışarıdan gelen bir memur muhakkak Anadolu'ya tayin edilir" gibi katı prensiplerin Servisimizde yer almamasını, tayinlerde görevin özelliği ile şahsın yeteneklerinin göz önüne alınmasını uygun mütalâa etmekteyiz.

Faal görevin esas imtihan olduğunu, tecrübe ve ihtisas sahibi memurların göreve göre dış ve iç vazifelere verilmesini, bunda sıra, aslî maaş, kıdem, yaş değil görevin ve şahsın özelliğinin, maske durumunun göz önüne alınmasını düşünüyoruz. (Mesela 50 yaşında bir memurun 1 veya 2'nci katip olarak dış göreve gönderilmesi uygun kaçmamaktadır.)

Ayrıca Bölge Daire ve Merkez Daire Başkanlarına, gerekçelerini göstermek suretiyle kendi personeli arasında gerekli ayarlama ve iç tayinleri yapmalarına yetki verilmesini, yani dahili tayinlerde personelini daha iyi tanıyan ve değerlendiren bu makamların söz sahibi olmasını, keza terfi edecek ve dış göreve gidecek personelin seçiminde de bu makamların tavsiyelerine tam uyulmasını uygun mütalâa ediyoruz.

Mühim olarak nitelendirdiğimiz diğer bir husus, Servis Başkanı ve diğer idari makamların görevde devamlılık prensibine uygun şekilde uzun yıllar aynı makamda kalmalarının sağlanması hususudur.

3 - Eğitim ve Kurslar

Eğitim ve kurslar, Servis mensuplarına nazarî olarak değil, tatbiki ve gerçekçi olarak tatbik edilmeli, bu arada yine konularda kurslar uygulanmaya başlanmalı, bu eğitim ve kurslardan geçen bir Servis mensubu gerçekten verimli bir hale gelebilmelidir.

Kurs öğretmenleri de bu işlerde uzun müddet çalışmış tecrübeli şahıslar olmalı, kurslar sadece notlardan okunarak verilir durumdan çıkarılmalı, tatbikata kurslarda önem verilmelidir.

4- Çalışma Usul Metot ve Araçlarında Yenileme

a- Fikrî

Teşkilatımızın çalışmalarında süratle bir modernizasyona gitmesi zaruridir. Her şeyden önce modern bir çalışma zihniyetinin Teşkilat'a girmesi, muhafazakârlığın, bürokrasinin ve kırtasiyeciliğin asgarîye indirilmesi, çalışmanın süratlenmesi ve verimli olması bakımından katı normların kaldırılarak elâstiki bir tutumla hareket edilmesi uygun olacaktır.

Zamanımızda bütün dünya servisleri, iktisadi, teknik, içtimai, biyografik ve coğrafi istihbarata en az askerî ve siyasî istihbarat kadar önem vermektedir. Servisimizin de yeniden bir teşkilatlanma ile bu konulara yeterince eğilmesi zaruridir.

b- Teknik

Bütün dünya servisleri istihbarî çalışmalarda esas olan arşivlerini elektronik makineler ile sağlarken (Suriye servisinin iki seneden beri), Teşkilatımızda bu husus hâlâ dikkate alınmamıştır. Dolayısıyla herhangi bir vak'ada arşivlerimizdeki bilgilerden tam manasıyla istifade imkânı hasıl olmamaktadır.

Diğer taraftan dünya istihbarat servislerinin topladığı bilgilerin en az yüzde sekseninin açık kaynaklardan olduğu malûmlarıdır. Servisimiz,

açık bilgileri toplayıp tasnif etmek, ancak bunların dışında kalan tamamlayıcı bilgileri operasyonel çalışmalarla elde etmek gibi bir faaliyete tam manası ile girememiştir.

Böyle bir çalışmaya girebilmenin ancak kuruluş ve Teşkilat'ta yapılacak büyük bir reform ile gerçekleşebileceği muhakkaktır. Mevcut araç ve teknik malzeme de halihazırda randımansız bulduğumuz çalışmalarımıza dahi kifayetten çok uzaktır. Yabancı memleketlerde açılan istihbarat araçları sergilerine kifayetli ve lisan bilir mensuplarımız gitmeli ve çalışmalarımızda kullanacağımız modern teknik aletlerle teşkilatımız kuvvetlendirilmelidir.

Bütün bunların malî imkânlarla tahditli olduğunu biliyor, bu bakımdan gerektiğinde Servisimizin malî gücünü geliştirmek ve devlete yük olmayı bir nebze azaltmak için emsal Servisler gibi bazı ticari yatırımlara girişerek, Servisimizin gelir kaynakları temin etmesini teklîf ediyoruz. (Dış memleketlerde İngilizler ve İsrail ve Amerikalılar tarafından kurulan, çalışmalara maske sağlayan, ayrıca operasyonların mahallinde finansmanına imkân veren firmalar)

5- Eleman Durumu

İstihbarat servislerinin can damarı olan eleman çalışmaları da istendiği gibi yürümemektedir. Mezkûr konuyu ikiye ayırmak mümkündür;

a- Türkiye içindeki Elemanlar:

Bu elemanlar, artık bütün maddi menfaatleri çok kısıtlı iken sadece vatanı için ideolojik olarak çalışmayı kabul etmekten uzaktırlar. Kendilerini hizmete razı etmek bazı şartlara bağlı kalmaktadır. Bu şartlar Servisçe yerine getirilmedikçe hasıla sağlamak mümkün değildir. Elemanlara tatminkâr ödemeler yapılabilmesini lüzumlu görmekteyiz.

b- Dıştaki elemanlar için de bunların çoğu ideolojik veya başka motifler ile değil maddi motifler ile çalışmaya razı edilebileceklerinden tatminkâr bir bütçenin bu işe tahsisini gerekli bulmaktayız.

6- Diğer Devlet Teşekkülleri ile İlişkiler

Servisimizin Türkiye iç ve dış politikasında rol oynamasını ve bunun hükümet ve Bakanlıklarca normal karşılanmasını gerekli görmekteyiz. Son sol hareketlerde, Servisin geçmiş yıllarda ne kadar haklı olduğu anlaşıldığı, Dış Temsilciliklerimizdeki bazı casusluk olaylarında Servisimizin buralarda ne kadar lüzumlu bulunduğu görüldüğü halde Servis, ilgili Bakanlıklardan ve Hükümetten çalışmalarla ilgili gerekli tavizleri alamamıştır.

Hâlâ Dışişleri Bakanlığı elçiliklerde Servise bir kadro vermeyi pren-

sip olarak güçleştirmekte, ancak muayyen küçük kadrolar tahsis ederek, gerek kadrolarla gerekse Dışişleri Bakanlığı personelinin davranışlarıyla mensuplarımızı deşifre etmektedir.'

Dış görevlerde diğer devlet müesseselerinin (Turizm Tanıtma, Ticaret Bakanlığı, Türk Hava Yolları, Basın-Yayın, TRT gibi) kadrolarından da faydalanma cihetine gidilmesi uygun olacaktır.

Türkiye içerisindeki durumlarda da Servisimizin hiç bir parti ve zümrenin tesirinde kalmadan Türkiye'nin güvenliği için görüşünü empoze etmesi, diğer devlet teşekküllerinin bu servis politikasına yardımcı olmaları, lüzumludur kanaatindeyiz.

7- Diğer Bazı Hususlar

Planlama

Büyük operasyonlarda ve servisin varmak istediği nihaî hedeflerde Serviste tecrübeli ve çeşitli kademelerde yetişmiş olgun kimselerin planlamaları yapmasına ve planın uygulanması sırasında çeşitli devlet teşekkülerinin tesiri altında kalınmamasına taraftarız. Servis politika dışında, fakat Türkiye politikasını etkileyen ve hatta politikaya yön veren bir müessese haline gelmelidir.

Servisin Memuruna Sahip Çıkması

Servis, görev verdiği bir memurun başına görevin ifasında gelebilecek hadiselerde onun yanında olmalı, ona destek sağlamalıdır.

Bu husus memurlarımızda güvenlik duygusu bırakmamakta, randımansız çalışma sonucunu doğurmaktadır. Servisimizin el altından dahi olsa, daima memurunu etkili şekilde desteklemesi, onun yanında olması lâzım geldiğine inanıyoruz.

8 - Netice Olarak:

Serviste acilen köklü bir reforma ihtiyaç olduğunu, böyle bir reforma gidileceği zaman en idealini düşünerek veya başka yerlerden adapte ederek değil, en alt kademeye kadar inerek bizzat çalışmaları ve gerekli ihtiyaçları müşahade etmek suretiyle kararlara varılmasını, fikir teatisinde bulunulmasını, bu hususta tecrübeli, güvenilir kimselerden faydalanılmasını elzem buluyoruz.

İspat edemeyeceğimiz fakat emarelerini şifahi olarak karinelerle belirtebileceğimiz bir husus, servis içinde idari mekanizmaya etkisi olan, yabancı devletler lehine çalışan şahıs veya şahısların bulunduğudur.

Geçmiş senelerde birçok emsal Servislerde bu gibi olayların meydana çıkarılması nedeniyle bu hususa önemli eğilinmesini ve gerekli çalış-

maların güvenilir şahıslar tarafından gizlilikle yapılmasını istemekteyiz.

Yetişmiş personelimizin devamlı kaçmasına çalışan kadrolara, Servis içerisinde yükselme tanınmamasına, üst makamlara dışarıdan Servis tecrübesi olmayan kimselerin atanmasına, diğer devlet dairelerinden tamamen ayrı bir görev içerisindeki memurlarımızın personel kanunu muvacehesinde geçimlerini güçlükle sağlar duruma düşürülmelerini Servisimizi güçsüz hale itmek politikası olarak karşılamaktayız.

En az diğer devletler gibi Türkiye de iyi işleyen, iyi bir istihbarat Servisine muhtaçtır kanaatindeyiz.

Servisimizin gelişme ve kalitelenmesi çalışmalarına karşı çıkanların dolaylı şekilde Türkiye aleyhine davranışa girdikleri düşüncesini taşımaktayız.

Türkiye ve Servisi çok seven, uzun senelerden beri sadece Servisin malı olan bizlerin yukarıda sunduğumuz hususları kaleme almaktaki gayemizin yapıcı ve iyi niyetli olduğuna inanılmasını ve yazımızın sayın Müsteşarımıza intikal ettirilmesini saygılarımızla arzederiz.

17 Ekim 1972

2	*Şb. Md.*	*4*	*Gr. Md.*	*2 Şb. Md.*	*Müa*	*4 Şb. Md.*	*Mua*
1-4	*Gr. Amr*	*II-1*	*Gr. Amr*	*II- 2*	*Gr. Amr*	*II-3*	*Gr. Amr*
II-4	*Gr. Amr*	*II-5*	*Gr. Amr*	*II-6*	*Gr. Amr*	*Şah.*	*Gr. Amr*
Kar.	*Gr. Amr*	*II-7*	*Gr. Amr*	*IV-3*	*Gr. Amr*	*IV-7*	*Gr. Amr*
I-2	*Gr. K/O*	*II-3*	*Gr. K/O*	*II-3*	*Gr. K/O*	*II-5*	*Gr. K/O*
II-5	*Gr. K/O*	*II-7*	*Gr. K/O*	*II-8*	*Gr. K/O*	*IV-2*	*Gr. K/O*
IV-2	*Gr. K/O*	*IV-3*	*Gr. K/O*	*IV-4*	*Gr. K/O*	*II-1*	*Gr. K/O*
II-2	*Gr. K/O*	*II-3*	*Gr. K/O*				

Teşkilat'ın çalışanları ve Teşkilatı yakından bilenler 18 yıl önce yazılan bu satırların bazı bölümlerini halen geçerliliğini taşıdığını düşüneceklerdir.

Muhtıranın yazılmasından 4 ay sonra hepimize birer ikaz yazısı geldi. Müsteşarlığın 21 Şubat 1973 tarihli ikaz yazısında şunlar yazılıydı.

"İstanbul ve Bölgesi Daire Başkanlığında görevli bulunan 30 memur tarafından hazırlanıp imza edilerek sözü edilen Daire Başkanına verilen 17 Kasım 1972 tarihli muhtırada; Teşkilat ve personel konularında yapılması gereken bazı reformlara değinildiği ve Müsteşarlık Makamının tasarrufunda bazı işlemlerin tahlil ve tenkide tâbi tutulduğu ve taleplerde bulunduğu görülmüştür.

Muhtırada sözkonusu edilen hususların bir kısmının yapılmış olduğu ve bir kısmının da yapılmasına çalışıldığı 3 Mayıs 1972 tarihli ve 5 numaralı Müsteşarlık günlük emrinde açıkça izah edilmiştir. Bu emri okuduğunuzu imzalamak suretiyle tescil etmiş olduğunuz halde yapılan ve yapılmakta olan reformların yapılmadığını ileri sürmeniz gerçekle ve 5 numaralı günlük emirdeki bilgiler ile bağdaşmamaktadır.

Bu davranışla yetinmeyip, grubunuzu teşkil eden arkadaşlarınızın tamamı veya bir kısmı tarafından kaleme alındığı şüphe götürmeyen aynı mealdeki imzasız bir mektup Cumhurbaşkanına, Başbakana, Genelkurmay Başkanına ve Kuvvet Komutanlarına gönderilmiştir. Üç sayfadan müteşekkil 2 Aralık 1972 tarihini taşıyan bu imzasız mektubun, evvelki davranışı gölgede bırakacak seviyede, teşkilat birliğini, kademeler arasında bulunması gereken güven, saygı ve gizlilik prensiplerini tamamen haleldar edecek mahiyette olduğu görülmüştür.

Mezkûr muhtıra ve mektupta ileri sürülen hususların; gerçekleri inkâr ve art fikirlerle değerlendirerek onları özel maksatlar için istismar vesilesi olarak kullanıldığı hükmünden başka bir görüşe varmak mümkün görülememektedir. Nitekim Teftiş Kurulunun yaptığı araştırma da bu görüşümü teyid etmektedir.

Bundan sonra; üst kademeleri işgal eden ve idari tasarrufu elinde bulunduran kimseleri zayıflatmak suretiyle itimatsızlık telkini ve birliği bozucu hareketlere iştirakten kaçınmanız hususunda sizi bu defalık ikaz ediyorum. Tekerrürü halinde gereken kanuni işleme tâbi tutulacağınızı önemle tebliğ ederim.

Nurettin Ersin

Korgeneral

MİT Müsteşarı"

Bu da nereden çıkmıştı. Bizim böyle imzasız mektuplarla bir ilişkimiz olamazdı. Tenkitlerimizi açıkça ve imzalarımızı atarak yapmıştık. Bizler için ağır bir iddiaydı.

Hemen oturup cevap hazırladık. Sessiz kaldığımız takdirde olay üzerimizde kalırdı.

Bir müddet sonra sağa sola imzasız mektup gönderenlerin tespit edildiğini öğrendik. İmzasız mektuplar Ankara'da, başında bir albayın olduğu daire başkanlığından çıkıyordu. "Personel Güvenirliğini Tahkik Etmek" için kısa bir süre önce kurulmuş olan bu özel birim bir müddet sonra kapatıldı.

İkaz emri üzerine Hiram Bey'in, Müsteşar Nurettin Ersin'e verdiği cevapla bu konuya son verelim:

"01 Mart 1973

Sayın Korgeneral Nurettin Ersin

MİT Müsteşarı

Sayın Generalim,

21 Şubat 1973 gün ve Prş. Şb. 804702 sayılı ikaz etme emrini tebellüğ etmiş bulunuyorum. Yanlış bir kıymetlendirmeye tâbi tutulduğu kanaatini edindiğim bazı hususları Müfettişler ile yapılan görüşmeden sonra bir defa da nezdinize izah etmeyi faydalı gördüm.

17 Kasım 1972 tarihli ve otuz imzalı yazımızın muhtıra olarak kıymetlendirilmesinin niyetimiz ve hakiki durumla bağdaşmadığı Müfettişlere de izah edilmiştir.

5 Mayıs 1972 Tarihli ve 5 numaralı Müsteşarlık günlük emriyle, Müsteşarlıkça muhtıra olarak vasıflandırılan 17 Kasım 1972 tarihli 30 imzalı temenni yazımız karşılaştırıldığında Müsteşarlık reform planlamalarının inkar edilmesi gibi bir tutumun mevcut olmadığı, ayrıca bu reformların bir bütün haline gelmesi için iyi niyetli bir çalışmanın tarafımızdan yapılmış olduğu da barizdir düşüncesindeyim.

Diğer taraftan, ikaz emrinizde Sayın Cumhurbaşkanına, Sayın Başbakana, Sayın Genelkurmay Başkanına ve Kuvvet Komutanlarına gönderildiğini belirttiğiniz imzasız mektubun tarafımdan veya tarafımızdan gönderildiği hükmüne varılmış olması beni şaşırtmış ve üzmüştür.

İmzasız bir mektubu gönderecek kadar şerefsiz ve Servis terbiyesinden uzak olmadığım kanaatindeyim. Aksi ispat edilmedikçe böyle beni şerefsiz bir duruma düşürecek hususu da kabul etmemekteyim. Aksi durum tebellür ederse ağır şekilde cezalandırılmamı da şimdiden emirlerinize arz ederim.

Sayın Generalim, mezkûr noktada bir hususu daha bilgilerinize sunmak isterim, Sayın Cumhurbaşkanımızın Tunus seyahatine kendilerini korumak üzere iştirak etmek şerefine erişmiştim. Hürmet ettiğim diğer Kumandanlar ve makamlardan da tanımak şerefini taşıdıklarım mevcuttur. Servis ve Türkiye'nin menfaatine olan hususlarda mezkûr makamlara bir müracaatta ismimi saklamak gibi küçük davranışa teşebbüs etmek ihtiyacını duymayacak karakter ve durumdayım.

Sayın Generalim, 1957 yılında üniversite tahsilimden hemen sonra Servise girdim ve Müsteşarlık görevini yürütmüş Sayın Ahmet Salih Korur, Sayın Hüseyin Avni Göktürk, Sayın Ziya Selışık, Sayın Naci Aşkun, Sayın Celal Karasapan ve Sayın Fuat Doğu'nun emrinde görev gördüm.

Geçmiş Müsteşarlarımızın bazıları tarafından zamanın Başbakanlarına, İçişleri Bakanlarına iyi sonuç alınmış işlerin izahı için çıkarıldım. Tebrik edildim. Hizmet anlayışım şahıslara hizmet değil, Türkiye'nin menfaatleri için çalışmaktır. Bu sebeple üst makamı zayıflatmak itimatsızlık telkin etmek gibi bir harekete tevessül ettiğimi kabul etmemekteyim.

Sayın Generalim, işimi çok severim. Türkiye'ye de hizmet vazifem ve amacımdır. Ancak gururuma, ismime düşkünüm. Bunların zedelenmemesi halinde Servis prensiplerine uygun tarzda uzun seneler teşkilatta çalışacağım. Teşkilat'ın ilerlemesi için her mücadeleyi sonuna kadar sürdüreceğimi saygılarımla arzederim.

Hiram Abas

K/E Şb. Md.

İstanbul ve Bölgesi Daire Bşk.lığı"

MEHMET EREL

Mehmet Erel'den nasıl şüphelenilmişti bilmiyorum. Bu şüphe bizden önceki tarihlerde ortaya çıkmış ve onunla temas eden Keysofiserlere[22] teması kesmeleri talimatı verilmişti. Erel'le görüşen Keysofiserlerden biri de Şemsi Bey'di. Şemsi Bey emri dinlememiş, Teşkilat'tan gizli olarak Erel'le irtibatını sürdürüyordu.

Bulgaristan, Peştere 1927 doğumlu Emin oğlu Mehmet Erel daha önce, Amerikalılarla müşterek bir operasyonda kullanılmıştı. Erel yedi yaşında iken 1934 yılında ailesi ile göç ederek Türkiye'ye gelmiş, İstanbul Ticaret Yüksek okulunda okumuştu. Fransızca, İngilizce, İtalyanca, Almanca, Bulgarca ve Macarca dillerini konuşuyordu.

Şemsi Bey, James Bond gibi iri yarı, yakışıklı bir insandı. Takip Şefliği yapmıştı. Teşkilat'ın popüler tiplerindendi. O tarihte Sorgu Bürolarının Âmirliğini yapıyordu. Yani hep önemli, kritik ve birçok bilginin geçtiği görevlerde yer almıştı.

Mehmet Erel dinleniyordu. Teşkilat'la ilişkisi kesilmesine rağmen Şemsi Bey'in görev yaptığı Takip Şubesine ve Sorgu bürosuna gittiği tespit edilmişti.

Mehmet Erel yurt dışına gidip geliyordu. Ticari hayatı çabuk yükselen bir trend çizmişti. Malî durumu bir hayli iyiydi. Özellikle, Şemsi Bey'in başında bulunduğu ve şüpheli Bulgar göçmenlerin sorgulandığı yerlere girip çıkması dikkatleri fazlasıyla çekmişti.

Neticede Mehmet Erel 1972'nin Aralık ayında sorguya alındı. Sorgu, Şemsi Bey'in başında bulunduğu büroların dışında yapıldı. Konum olmadığı halde Şube Müdürümüz olan Hiram Bey tarafından bu sorguda görevlendirildim. Zaman zaman önemli faaliyetler çıktığında Grup Âmirlikleri arasında bu tip imeceler yapılırdı.

Mehmet Erel, 45 yaşlarında, hafif dökülmüş ve kırlaşmış saçlı, kül-

---

[22] *Keysofiser: İngilizce "case officer" deyiminin Türkçeye adapte edilmiş şekli. - Herhangi bir istihbari vak'ayı araştıran, bu meyanda çeşitli kategorideki elemanları sevk ve idare eden istihbarat görevlisi. Bu görevi masa başında yapıp değerlendirmeye tâbi tutan kişiye ise Deskofiser "desk officer" denilir.*

türlü, itimat telkin eden, son derece zeki bir insandı. Sorgusu sırasında işbirliğine yanaşan, sorgucuyu rahatlatan tiplerdendi. Sorulan her şeye cevap veriyor, saatlerce gayet düzgün ve net bir şekilde konuşuyordu. Son derece kibardı. Onun kibarlığı, bizim de ona kibar davranmamıza neden oluyordu.

Erel'in, Sovyet Rusya ve diğer Doğu Bloku ülkelerle ticari ilişkileri vardı. 1958 yılında ticari amaçla Bulgaristan'a yaptığı seyahatte Vasil Stayanov ile tanışmış, Stayanov Erel'e yakın ilgi göstererek Peştere'deki akrabalarını ziyaret etmesine yardımcı olmuştu.

Vasil Stayanov aynı yılın Ekim ayında İstanbul Bulgar Ticaret Ateşeliğine tayin olmuştu. Bulgaristan ile zaten ticari ilişkisi bulunan Mehmet Erel'le kolaylıkla temas kurdu ve ilişkileri derinleştirdi. Konuşmalarda ondan Bulgaristan'daki akrabaları, ticari ve maddi durumu, sosyal çevresi, emniyet ve istihbarat teşkilatlarındaki tanıdıkları hakkında bilgi alıyordu. Sonunda Erel'e Bulgaristan lehine çalışması için hizmet teklifinde bulundu. Bulgaristan'la olan ticareti genişleyecek ve Erel çok para kazanacaktı. Erel görevi kabul etti.

Erel arada bir Bulgaristan'a gidiyordu. Orada Bulgar istihbaratı DS'nin başı ile tanıştı. Artık Bulgarların üst seviyede bir ajanı haline gelmişti.

Stayanov, 1963'de Bulgaristan'a dönünceye kadar Erel'den,

- Milli Birlik Komitesi Üyelerinin karakterleri, zaafları,

- CHP ile MBK arasındaki ilişkiler ve CHP'nin MBK'ya etkisi,

- 14'lerin tasfiye edilmelerinden sonra orduda bir bölünme olup olmadığı ve 14'leri tutanların çoğunlukta olup olmadığı, gibi bilgiler istemiş, Erel bu konuda derlediği bilgileri Stayanov'a iletmişti.

Stayanov'un Bulgaristan'a dönmesinden sonra faaliyet devam etmiş, ancak bilgi alış verişi Sofya'ya kaymıştı. Stayanov, Erel'den:

- MİT Mensupları hakkında biyografik bilgiler, görevleri, zaafları, ailevi ve malî durumları, ideolojik eğilimleri,

- Türkiye'nin daha ne kadar göçmen kabul edeceği,

- Bunun Türkiye'nin ulusal politikasına mı yoksa parti politikalarına mı bağlı kalacağı,

- Göçmenler arasında şüphelilerin nasıl saptandığı,

- Bu şüphelilerin nasıl ve ne kadar süre ile kontrolde tutuldukları,

- Edirne'deki göç bürosunda bir tanıdık olup olmadığı,

- Türk-Amerikan Servisleri arasındaki ilişki ve benzeri bilgileri istemiştir.

Bu arada Bulgaristan'la ticari teması iyi şekilde devam eden Erel'in Bulgaristan'dan alacağı miktarlar gittikçe yükselmeye başlamış, Bulgarlar Erel'in parasının büyük bir bölümünü devamlı bloke ederek onun üzerinde baskı kurmuşlardı.

Bulgarlar, faaliyetlerini gizlemek için Erel'e Cenevre ve İtalya'da paravan şirketler kurdurmuşlar, Erel, Bulgarlar lehine Avrupa'da da faaliyet göstermişti.

Şemsi Bey'e çocuklarının yurt dışında tahsili gibi bazı maddi imkânlar yaratmış, eşine bir kürk almıştı. Bulgarların verdiği bir-iki göçmene ait ismin sorgulamadan temiz çıkmasını Şemsi Bey vasıtasıyla sağlamıştı. Bunlardan biri halen yanında çalışıyordu.

Bulgarlar Erel'e ilginç görevler de vermişlerdi. Bazı ünlü kişilerin özel hayatlarını incelettiriyorlardı.

Erel'e göre Bulgarlar o tarihlerde aşırı sağcıların İlim Yayma Derneğine para ve silah yardımı yapıyorlardı. Bulgarların Türkiye ile ilgili planı sağı silahlandırıp sokağa dökmek ve sol üzerinde bir baskı grubu kurarak onların harekete geçmesini sağlamaktı. Sol karşı faaliyete ve silahlı harekete başlayacak, sonunda ordu müdahale edecekti. Ordunun baskı kurması üzerine, halk ayaklanması ve iç savaş başlayacak; böylece bir kaç aşamalı planla halk iktidarı gerçekleşecekti.

Mehmet Erel'in daktilo edilmiş 70-80 sayfa tutan ifadesini günlerce çalışıp bitirmiştik. Hiram Bey, Mehmet Erel'in dublajda[23] olabileceğini ve Amerikalılara da çalışabileceğini düşünüyordu. Zira müşterek faaliyette kullanılan bir çok elemana daha sonra Amerikalıların yanaştığı bilinen bir hususdu.

Şemsi Bey de Amerikalılarla çok yakın münasebetteydi. Hiram Bey'in kanaatine göre eğer Mehmet Erel dublajda değilse Şemsi Bey Amerikalılar tarafından Erel'e özellikle yakın tutulmuştu.

Sorgudan bu konuda bir bilgi alamadık ve neticede bu bir şüphe olarak içimizde kaldı. Oyun içinde oyun varsa bu kadarını çözememiştik.

Emir verilmişti. Dosyaları alıp bir arkadaşımla birlikte Ankara'ya Karargâha gittik. Müsteşar Yardımcısı ve diğer üst âmirlere bilgi verdik. Toplantılar yapıldı. Esas konu Erel'den ziyade Şemsi Bey'le ilgili idi. Ona

---

23 ***Dublaj: Bir ajanın ağırlığı bir tarafta olmak üzere iki istihbarat servisine birden çalışması. Bu tip ajanlara Dubl-Ajan adı verilir.***

ne yapılacağı düşünülüyordu. Silah taşıdığı için bu silahın nasıl alınacağı ve mukavemet ederse ne yapılacağı saatlerce tartışıldı. Neticede Şemsi Bey ne sorgulandı ve ne de teşkilattan kovuldu. Teftiş kurulunca yapılan bir idari soruşturmadan sonra Ankara'ya Sorgu Bürosu Âmirliğine atandı.

Şemsi Bey birkaç yıl sonra teşkilattan ayrıldı veya ayrılmak mecburiyetinde bırakıldı. Bir müddet Amerikalılarla yakın ilişkisi bulunan tanınmış büyük bir firmada çalıştı. Kasım 1978'de bir kalp krizi geçirdi. Bilahare uzunca bir müddet Hilton Otelinde bir daireye yerleşti. Masrafları meşhur bir baba tarafından ödeniyor, otel idaresi ve etrafı tarafından MİT İstanbul Başkanı olarak biliniyordu.

Bu arada Şemsi Bey'in Amerikalılarla ilişkisi devam ediyor. CIA İstanbul Temsilcisi Charles'in evinde verdiği özel yemeklere katılıyordu. Charles, hükümetin değişmesi halinde bunun MİT'e etkilerinin ne olacağını, MİT Müsteşarı ve İstanbul Bölge Daire Başkanlığının değişip değişmeyeceğini merak ediyordu.

Yakın tarihte vefat eden Şemsi Bey hayatının geri kalan kısmını ünlü babanın yanında ve onun bir iş yerinin Müdürlüğünü yaparak geçirdi.

Mehmet Erel'in dosyası Hukuk Müşavirliğince incelendikten sonra Genelkurmay Askerî Mahkemesine tevdi edildi ve Erel Bulgaristan lehine casusluktan tutuklandı. Milli Müdafaaya Hıyanetten 12 yıl 6 ay ağır hapis cezası ile mahkûm edildi. Daha sonra, Yargıtay safhasında neler olduğunu, ardı ardına süren ve bitmeyen işler nedeniyle bilmiyorum. Bildiğim kadarıyla cezasını çekip tahliye oldu ve 1988 veya 1989 yılında vefat etti.

Erel konusuna son vermeden ilişkili bir mevzuya değinmek istiyorum:

Erel konusundan sonra aradan yıllar geçmişti. 1990 yılında bir dostum telefon ederek yeni çıkan bir kitabı okuduğunu, kitabın büyük bir bölümünün Hiram Bey ve benim üzerime inşa edildiğini, kitapta yerden yere vurulduğumuzu bildirdi.

Kimin yazdığını sordum. Yazan Emekli Büyükelçi İsmail Berduk Olgaçaydı. Kitabın adı ise "Tasmalı Çekirge". Hiç tanımadığımı söyledim. Dostum kitabı yollayacağını söyledi. İstanbul'a telefon açtım ve Hiram Bey'e böyle birini hatırlayıp hatırlamadığını sordum, bana söylenenleri aktardım. O da hatırlamamıştı.

Dostumun gönderdiği kitabı alıp şöyle bir göz geçirdim. Emekli Büyükelçinin ismi Mehmet Erel'in ifadesinde geçmiş, Mehmet Erel Bulgaristan'da Bulgar istihbaratına tanıştırdığı şahıslar arasında Olgaçay ismini de vermişti.

Yazılarından engin bir kültürü ve geniş bir muhayyile gücü olduğu anlaşılan Sayın Büyükelçi, Mehmet Erel'in avukatı vasıtasıyla 1976 yılı başında öğrendiği bu olayı 14 yıl sonra gündeme getirmiş ve (o tarihlerde hiç bir sorgu suale muhatap olmadığı halde) bütün meslek hayatı boyunca Hiram Bey ve benim tarafımdan kendisine komplolar düzenlendiği kanaatine varmıştı.

Büyükelçi Olgaçay'ın, Mehmet Erel'in verdiği ifadelerinde ve şimdi hatırlanması mümkün olmayan yüzlerce isimden biri olduğu anlaşılıyordu. O tarihlerde Büyükelçilik gibi önemli bir makamı işgal etmediğine göre bizlerce hatırlanmaması da normaldi. Teşkilat ve adli makamlar o tarihte yaptıkları araştırma ve değerlendirmede herhalde Erel'in Olgaçay'la ilgili ifadesini geçersiz saymışlar veya Olgaçay'ı suçlu görmemişlerdi ki Büyükelçi herhangi bir soruşturmaya, sorgu ve suale muhatap olmamıştı.

Buna rağmen, böyle bir ithama maruz kalmanın ne kadar ağır bir şey olduğunu idrak ediyor, ancak adalete tevdi edilen ve gizliliği kalmayan bir olayın Büyükelçi tarafından neden 14 yıl saklı tutulduğunu anlayamıyordum. Sayın Büyükelçi neden 14 yıl önce bu olayı öğrenir öğrenmez âmirlerine koşup tepki göstermemiş, neden bu çirkin iftira için hukukî yollara başvurmamıştı.

Emekli Büyükelçi Olgaçay'ın bu olaydan hareketle geliştirdiği teoriler, elmayı armutla toplayıp bir neticeye varması ve bütün dünyanın merkeziymişcesine herkesin onunla uğraştığına vehmedip bir çok olayı kendisiyle bağlantılı kılması, gerçekten çok ilginçti.

Bu muhayyilesi, kültürü geniş Büyükelçimize kitabımda bir kaç cümle ile cevap verip aydınlatmak ve bu konuyu kapatmak istiyorum:

Bay Olgaçay, Kitabınızda yer alan ve yabancı bir istihbarat teşkilatı tarafından telefon dinlemelerine dayanarak verilen rapor, yurt dışındaki kaçakçıların yurt içindeki bir kişiyle vaki görüşmeleriyle ilgilidir. Ne rapor bana gelmiş, ne de zamanın Cumhurbaşkanına veya Sıkıyönetim Komutanına tarafımdan iletilmiştir. Cumhurbaşkanı veya Sıkıyönetim Komutanına bu tip raporları ancak Teşkilat'ın en üst seviyedeki görevleri verebilir. Benim sadece bilgim olmuştur.

O raporda bahsigeçen siz değil o tarihte Cumhurbaşkanlığında görevli bir zattır. Raporun sizinle ilgili olduğuna nerden ve nasıl kanaat getirip neredeyse koca bir kitabın yarısında hiç tanımadığınız bizlerle ilgili teoriler ürettiniz? Kendinizi bir kaçakçı gibi düşünmeniz garip... ?

Sayın Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk beni teşkilattan atmadı. Bir milletvekilinin oğlunu gözaltına aldığım için zamanın Başbakanı Ecevit MİT'ten başka bir teşkilata tayinimi istedi. Raporlu olduğum için tayinimi

tebellüğ etmedim ve rapor bitiminde durumumun düzelmesi üzerine Teşkilat'taki görevime devam ettim. Acaba siz rahmetli Cumhurbaşkanımız Korutürk ile ailevi yakınlığım olduğunu biliyor muydunuz?

Sizinle Paris'te çalıştığını belirttiğiniz ve 1988'de ziyaretine gittiğiniz teşkilat mensubu HT, namıdiğer Hüseyin Bey'in hakkınızda ne rapor verdiğini bilemem. Ancak mesleğimin ilk yıllarında tanıdığım Hüseyin Bey'i tuhaf davranışları nedeniyle pek sevmediğimizi, sorgu bürolarında ışıkları kapattırıp mumlar yakarak korkutucu olma maskaralıklarının aramızda alay mevzuu olduğunu belirtebilirim.

Bildiğim kadarıyla çok seneler önce teşkilattan ayrıldı ve boğazdaki havuzlu evinde yaşamaya başladı. Teşkilat'la hiç bir alakası kalmadı. Yıllar sonra Erel konusu ile ilgili olarak neden ona gittiğinizi anlayamadım. Yoksa siz hâlâ onun MİT'de etkin bir görevde olduğunu mu sanıyordunuz?

Paris'te beraber olduğunuz ve takdir ettiğiniz Galatasaraylı diğer kişi Hiram Bey'in ve benim çok yakın dostumuzdur. Geniş hayal gücünüzü bozmak istemem ama, eğer görüşebilirseniz Hiram Bey ve benim için yazdıklarınızın ne kadar saçma sapan, tutarsız olduğunu size daha iyi izah edecektir. Kim bilir belki bir diplomata yakışacak incelikle geç de olsa özür dileme nezaketini gösterirsiniz.

SAVAŞMAN OLAYI

1975'de Ankara'ya, Bölge Daire Başkanlığı Takip Şube Müdürü oldum. Daire Başkanım YS Albay'dı. Onun emrine tayin olmaktan dolayı sevinçliydim. YS Albay beni şube personeline en iyi şekilde takdim etti. Çalışkanlığımdan, başarılarımdan bahsederek bana olan yakınlığından ve itimadından bahsetti. İlk defa bu kadar kalabalık bir topluluk karşısında konu olmaktan heyecanlanmıştım. Birkaç kelime de ben konuştum. Konuşurken bacaklarımın titrediğini hissediyordum.

1970'de yaptığım evlilik iyi gitmemiş, boşanmıştım. Bu evliliğimden olan 3 yaşındaki oğlum Ankara'da annesinin yanında kaldığı için onu daha sık görebilecektim.

Takip şubesi kontrolü zor bir şubeydi. Ankara'nın çeşitli bölgelerinde sabahın erken saatlerinden gece yarılarına kadar sokaklarda görev yapan personeli denetlemek, önemli işlerde işin başında olmak gerekiyordu.

Personel miktarı ile araç gereç ve telsizlerin artması çalışmayı tersine etkilemişti. Gözetleme yaptıkları yerin yakınında bir yere takip aracını çekip hep birlikte içinde oturuyor, gazete mecmua okuyup, sohbet ediyorlardı. Bu görevi menfi yönden etkiliyor, hem kısa zamanda çevrenin dikkatini çekiyor, hem de kendi dikkatleri dağıldığından bazen hedefi görmüyor, kaçırıyorlardı.

Takipçilerin görev bitiminde yazdığı raporlar da teferruatsız ve baştan savma idi. Takip edilen şahısla ilgili diğer Şubeler Takip Şubesinin işine karışıyor, görev yerine gidip müdahalede bulunuyor, bazen tetkik etmeden Ankara'da olmayan bir şahsın takibini istiyorlardı.

YS Albay'ın da desteği ile zaman içinde bütün bu olumsuzlukları asgarî seviyeye indirerek Takip Şubesini Ankara Bölgesinin en iyi ünitelerinden biri haline getirdik.

Ankara'da Kavaklıdere'de bir çatı katında yalnız oturuyordum. 1976'da Hiram Bey de İstanbul Bölge Daire Başkan Yardımcılığından Ankara'ya Müsteşarlık Karargâhının Kontrespiyonaj Daire Başkanlığına tayin edildi. Çocukların tahsili nedeniyle ailesi İstanbul'da kalmıştı. Benim oturduğum evde birlikte kalmaya başladık.

Hiram Bey uyumlu, düşünceli, medeni bir ev arkadaşı idi. Ev kirasına katılma talebini reddettiğim için habire eve birşeyler alıyor, bana masraf ettirmiyordu. Genellikle geç yattığımdan sabahları zor uyanıyordum. Bana "Hadi kalk artık tembel adam" diye seslendiğinde o çoktan sporunu yapmış, çayı demlemiş, kahvaltıyı hazırlamıştı. Zaman buldukça akşamları birlikte geziyor, dışarıda veya evde yemek yiyorduk. Ona mesai haricinde "ağabey" diye hitap ediyordum. Yakından tanıdıkça daha çok sevmiş, bir ağabey gibi benimsemiştim.

1974 Kıbrıs Barış Harekâtından sonra Ağustos ayında Hiram Bey'le birlikte kısa süreli bir görevle Beyrut'a gönderilmiştik. Orada bazı temaslarda bulunup FKÖ'nün EOKA'cıları eğittiğine, lastik botlarla Kıbrıs'ın güneyine silah ve mühimmat sevkettiklerine dair bilgiler aldık. O tarihler için önemli bilgilerdi.

Bu seyahatte, Beyrut Elçiliği Konsolosu Bilge Erol'la tanıştık. Renkli bir kişiliği olan Dışişlerinin "Korkunç Yengesi" ile dostluğumuz takip eden yıllarda da devam etti. Onun dostu olmak, her zaman, düşmanı olmaktan daha iyiydi. Bir kez hışmına uğradım ve birbirimize girdik ama sonra ilişkimiz düzeldi.

Herkesin birbirini vurduğu Beyrut'a giderken bize bu kritik görev emrini veren zamanın Müsteşarı rahmetli Em. Amiral Bahattin Özülker sanki geri dönmeme ihtimalimiz varmış gibi sarılıp bizi öpmüş, sırtımızı sıvazlamıştı. Hiram Bey'i, babası Abbas Kaptandan, beni ise Bahriyeli olan dayılarım dolayısıyla tanıyordu. Her ikimizle de şakalaştı. Bana "Ne o bıyıklar öyle, manavlara dönmüşsün" diye takıldı. Yanından ayrılır ayrılmaz bıyıklarımı kestim. Dönüşte beni görünce "Yahu sen bayağı doğru dürüst adammışsın" diye yeniden takıldı.

Arnavut Bahattin, sağlık şartları elvermediği halde zamanın Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün isteğini emir telâkki edip 1974 yılında Müsteşarlığa gelmişti. Aynı yıl Samsun'da Teşkilat'ı denetlerken geçirdiği bir kalp krizi neticesinde öldü. Kısa Müsteşarlığı zamanında Teşkilat'ta çok sevilmişti. Ömrü vefa etseydi, kendisini diğer Müsteşarlardan ayıran özellikleri ve dünya görüşü ile Teşkilat'ı çok ileriye götürebileceğini tahmin ediyorum.

Kıbrıs Harekâtından sonra Türk Silahlı Kuvvetlerinin durumu ve hükümetin, askerî ve diplomatik konularda alacağı kararların gizlilik derecesi artmıştı. Amerika Birleşik Devletleri Türkiye'ye karşı ambargo kararı almış, karşılık olarak Amerikan üslerinin faaliyetlerini durdurmayı gündeme getirmiştik.

Dostlarımızla ilişkilerdeki soğukluk istihbarî alandaki işbirliğine de yansımıştı. Hızla silahlanan Yunanistan'dan saklanması gereken bilgilerin

ABD ve İngiliz Haber alma Örgütleri kanalıyla bu ülkeye sızmaması için gerekli tedbirler alınıyordu. Bilgi teatisi ve işbirliği çok düşük seviyedeydi. Kıbrıs'daki Türk Silahlı Kuvvetlerinin miktarı, faaliyetleri, yabancı istihbarat kuruluşlarının ilgi odağıydı.

25 Aralık 1977 tarihli gazetelerin manşetlerinde "MİT İstihbarat Başkan Yardımcısı casusluk iddiası ile tutuklandı." "Sabahattin Savaşman Amerika ve İngiltere Hesabına Casusluk Yapmakla Suçlanıyor" ibareleri yer alıyordu.

Bu haberden bir kaç ay kadar öncesine gidelim.

Ankara Bölge Daire Başkanı YS Albay beni çağırdı. Verilen çok önemli, hassas bir görevdi. Teşkilat içinden birinin takip ve kontrole alınması isteniyordu. Hem de İstihbarat Başkan Yardımcısı.

Kuruluşa göre Müsteşar'ın altında Başkanlıklar vardı. Birimler, Başkanlık, Daire Başkanlığı, Şube Müdürlüğü gibi sıralanıyordu. O tarihte İstihbarat Başkanlığı teşkilatın fonksiyonel ana ünitelerinden biriydi ve Savaşman da bu Başkanlıkta Yardımcılık görevini deruhte eden emekli bir Kurmay Albaydı. Konu vatana ihanet şüphesi ile ilgili olduğu için emri alıp hemen harekete geçtim.

Daha önce YS Albay'ın ilettiği bu tip bir emre, usulüne uygun bir şekilde itiraz etmiş, Müsteşarlıktan gelen bu emrin tekrar gözden geçirilmesi konusunda kendisini ikna etmiştim.

Konu o tarihte İstihbarat Başkanı olan Em. General NY ve Diyarbakır Bölgesinin başında iken Ankara'ya tayin edilen FK ile ilgiliydi. Onların da takibi istenmişti.

NY Paşa, İstanbul Daire Başkanlığı yapmış, ben de emrinde çalışmıştım. Babamın yardımcılığını yaptığından, halef-selef olmuştu. Atatürk çizgisinde, sevdiğim, saydığım, güvendiğim bir âmirdi.

FK hizmetleri ile teşkilatta efsaneleşmiş, Suriye'de yakalanıp eziyet görmüş, personeli ile arkadaş ilişkisi içinde olan biriydi. FK'nın ünlü bir devlet adamına yakın olduğu herkesce bilinirdi. O da bu yakınlığı saklamaz, açık hareket ederdi.

YS Albay'a teşkilat içinde kendisinin de bildiği gibi üst kademede çekişmelerin olduğunu, bizi de alet edip kullanmaya çalıştıklarını, bu insanların inandığımız, sevip saydığımız âmirlerimiz olduğunu, bir hıyanetleri mevzubahisse her türlü imkanı kullanıp kendilerini kontrol altında tutabileceğimizi, ancak bunun tamamen o tarihlerde Personel Daire Başkanı olan Nuri Bey ile MAH Başkanlığına vekâlet eden Mehmet Ali Bey'in Teşkilatın kontrolünü ellerine geçirmek ve rakiplerini tasfiye etmek arzu-

sundan kaynaklandığını ifade ettim. Müsteşar'ın da bu emir için yanlış yönlendirildiği kanaatinde olduğumu, teşkilat içinde herkesin birbirini takip ettirmesi halinde başka işlerle uğraşmaya vakit bulamayacağımızı söyledim.

YS Albay'da özel bir yerim vardı. Bana güvenir, oğlu gibi sever, bazen dik kafalı hareketlerimi ve taşkınlıklarımı hoşgörü ile karşılardı. Babacan yönleri olan bir insandı. İstanbul'da en zor günlerde birlikte çalışmış, kader birliği etmiştik. Bıkmadan, usanmadan yeni bir memur heyecanı ile çalışırdı. Rütbesini hiç bir zaman bir üstünlük mevzuu yapmadı. Küçüklerinin önerilerine kulak veriyordu. Ön sezileri kuvvetli idi ve genellikle onu yanıltmazdı.

Müsteşar'la bir daha görüşüp, kararın yeniden gözden geçirilmesini önereceğini bildirdi. Neticede NY Paşa ve FK'nın takip isteğinden vazgeçildi. Zaten FK da bir müddet sonra emekliliğini isteyip Teşkilat'tan ayrıldı. Ayrılmadan önce ve sonra Teşkilat'taki rakipleri, hakkında, özellikle kadın kız ilişkileriyle ilgili bir çok çirkin iddiayı yaydılar.

O tarihlerde MAH Başkan Yardımcılığı boşalmıştı. FK, YS Albay, eski İstanbul Daire Başkanı TD en kıdemli Daire Başkanları idi. Nuri Bey, Hiram Bey'den devraldığı Orta Doğudaki görevinden dönmüş ve Ankara'da Personel Daire Başkanlığına getirilmişti.

Nuri Bey, tesir kabiliyetini ustaca kullanarak Müsteşar Hamza Paşayı etkisine almış, teşkilatta reorganizasyon yapmak bahanesi ile teşkilatın şemasını değiştirerek, kademe, kademe yerini sağlamlaştırmaya başlamıştı.

Personel Daire Başkanlığı, İdari İşler Başkanlığına bağlıydı ve başında da Celal Bayar'ın eski yaveri Kemal Eker vardı. Nuri Bey Kemal Eker ile geçinemiyordu. Kemal Eker'in gelini Sonia Belçika asıllıydı. Bir süre sonra, zannedersem Cumhuriyet Gazetesinde, Kemal Eker'in gelininin, makam otomobiline binerken resmi çıktı. Tabiatıyla bu iş için benim başında bulunduğum Takip Şubesi kullanılmıştı.

Bu olay Kemal Eker'in teşkilatta sonu oldu. Emekliye sevkedilen Kemal Eker, kendinden önce MİT Okulunda görevliyken emekli edilen beş kişi gibi Danıştay'da iptal davası açtı. 28 Ekim 1976 tarihli Cumhuriyet Gazetesi "Atama ve emeklilik işlemlerinin devam ettiğini ve örgütte bazı istifalar olduğunu, bu işlemlerin MİT içinde yeni kadrolaşma çalışmalarına yönelik olduğunun sanıldığını" belirtiyordu.

Temmuz 1990'da gazetelerde Kemal Eker'in, 7 yaşındaki oğlu Doruk'u görmek üzere Belçika'dan gelen eski gelini Sonia Dhont'u tabancayla üç yerinden ağır şekilde yaraladığını okudum ve üzüldüm. Belçikalı gelin Kemal Eker'in kader çizgisinde şanssız bir rol üstlenmişti.

Kemal Eker'in emeklilik olayı benim de gözümü açtı ve başında bulunduğum ünitenin bir daha bu tip olaylarda kullanılmamasına gayret ettim.

Neticede Nuri Bey'in Personel Dairesi, İdari İşlerden koparak Müsteşar'a Bağlı müstakil bir ünite haline geldi.

MAH Başkan Yardımcılığının boşalması üzerine o tarihte emsalleri arasında en kıdemsiz olan Konya Bölge Daire Başkanı Mehmet Ali Bey vekâleten bu göreve atandı. Kendisinin FK'nın maiyetinde çalıştığı söyleniyordu.

Bir-iki kez Konya'dan Ankara'ya geldiğinde YS Albay'ın odasında görmüştüm. YS Albay'a "Ağabey bence Türkiye'de en büyük tehlike sağcılar. Bir solcu kaçsa tutun desen yüzlerce kişi tutar, bir din adamı kaçsa kimse yakalamaz" mealinde laflar ediyordu. Bölge Daire Başkanlığı yapan bir kimsenin bu basit benzetmelerle sağ-sol olaylarına teşhisler koymasını garipsediğimi hatırlıyorum.

Savaşman'ın takip ve kontrole alınması istenildiği tarihte Hiram Bey Kontrespiyonaj yani Casusluğa Karşı Koyma Daire Başkanıydı. Âmiri durumunda olan Savaşman'ın batılılarla ilgili çalışmalara özel ilgi göstermesi bu konulardaki evrakları bir müddet elinde alıkoyması dikkatini çekmiş, şüphelerinin doğruluğunu tespit için bir kaç denemede bulunmuştu. Denemeler neticesinde kanaatleri pekleşmiş, sonuçta bu tereddütlerini İstihbarat Başkanı NY Paşaya açmıştı. NY Paşa da, araştırması sonucunda Savaşman'ın davranışlarında bir acaipliğin olduğunu anlamış ve konu Müsteşar Hamza Gürgüç'e intikal ettirilmişti.

Teşkilat'ın içinden birinin takibi zordu. Konu önemli olduğundan hedefin 24 saat kontrolde tutulması, Savaşman'ın Karargahtan çıkışından itibaren takibe alınması, evinin devamlı gözetlenerek giriş çıkışının ve gelip gidenlerinin izlenmesi gerekiyordu. Bütün bunlar hem karargâhtaki diğer personele, hem Savaşman ve çevresine hiç sezdirilmeden yerine getirilmeliydi. Ayrıca Takip Şubesinde daha önce Savaşman ile çalışmış ve ona yakın bir -iki personel de vardı. Onların da ağızlarını sıkı tutmaları gerekiyordu.

Şube personelini toplayarak görev hakkında bilgi verdim. 24 saat faaliyet esasına göre ekipleri hazırladık. Karargâhta da çalışmamızı yaptık, çalışma sahalarımızın keysinglerini (kroki) çıkararak bekleme ve gözetleme noktalarımızı saptadık. Ankara Bölgenin diğer şubelerinin de faaliyetten haberi olmayacak, takip ve gözetleme faaliyetinin yanısıra her türlü teknik, tetkik -tahkik işlemlerini biz yürütecektik. Tam bir gizlilik esastı. Bir faaliyete rastlarsak dökümante etmemiz, yani faaliyeti fotoğraf ve filme almamız gerekiyordu. NY Paşa ve Hiram Bey ile de koordine ederek

bütün hazırlıkları aynı gün içinde tamamladık. Bölge Daire Başkanlığından güvenilir 3-4 hanım arkadaşla ekibimizi takviye ederek göreve başladık. Göreve başlamadan önce Savaşman'a yakın olan personelle ayrı ayrı konuşarak ağızlarını sıkı tutmalarını tembihledim.

Takipçiler meşakkatli işlere alışık, teşkilatın en fazla yükünü çeken, genellikle lise mezunu personeldi. Netice alamadıkları, günlerce aylarca beklemeli monoton görevlerden sıkılır, ne kadar ağır olursa olsun önemli ve hareketli işlerde bütün güçleri ile çalışırlardı. Ben Şube Müdürlüğüne getirilinceye kadar bu şubede hiç kadın personel çalışmamıştı. Israrlı önerilerim üzerine şubeye kadın personel de alındı, bu hanımlar tahminlerin üzerinde başarılı olarak şubeye ve teşkilata büyük katkıda bulundular. Çoğunlukla hedefler, arkasından yürüyen, bir arabada bekleyen erkeklerden şüpheleniyor, ancak kadınlar olduğunda tedirginlik duymuyorlardı.

NY Paşa, Savaşman'ın Karargahtan çıkışını telsizle bize bildiriyor ve biz Savaşman'ın makam arabasını karargahtan itibaren kontrole alıyorduk. İlk günler genellikle alış verişten sonra evine soktuk ve sabaha kadar gözetleme devam ettiği halde olağanüstü hiç bir harekete rastlamadık. Çankaya'da oturduğu apartmana gelip giden herkesi de ayrı ayrı kontrol ediyorduk. Zamanla apartman sakinlerini tanıdık. Ekipler vardiya halinde çalışıyor, ben bütün vardiyalarla birlikte çalışıp ekipleri sevk ve idare ediyordum.

Aynı günlerde bir gün Karargâha İdari İşler Başkanı TT Albay'ın yanına uğramıştım. Zannedersem öğlen tatili idi. Odada bir iki kişi daha vardı. TT Albay sık sık görüştüğüm, özel hayatımda da dostluk kurduğum ve sevdiğim bir kişiydi. Görevi sırasında ciddi durduğu, pek kimselerle samimi ilişki kurmadığı ve fazla eğilip bükülmediği için teşkilatta pek sevilmeyen, çekinilen bir kimseydi. Halbuki özel ilişkilerinde nüktedan, yaşamayı, eğlenmeyi seven, sözüne güvenilir mert bir insandı. Kendisini sever, sayar, o da bana bir arkadaş gibi davranırdı.

Odasında otururken Savaşman da geldi. Kendisini bir kez teşkilattan birinin düğününde görmüş, aynı masada oturmuştum. Onun da beni fazla tanımadığını sanıyorum.

Takip şubesi teşkilatta hem her faaliyet ünitesine hizmet verdiği için bu ünitelerce bir nevi ayak işlerini yapıyormuş gibi hakir görülen, hem de faaliyet açısından teşkilatın en kritik görevlerinin geçtiği kapalı bir kutuydu. Altlarında telsizli arabaları ile şehrin her yerinde dolaşan, polis kuvvetlerinin bile girmeye cesaret edemediği kurtarılmış bölgelerde faaliyet yürüten bu insanlar diğer personelin merakını çeker, onlardan bir parça da ürkerlerdi.

TT Albay'ın odasına gelen Savaşman'ın devamlı beni süzdüğünü his-

sediyor, buna rağmen rahat davranıyordum. Tabiatıyla gizli faaliyet yürüten birinin kendisini izleme mevkiinde olan diğerine tedirginlikle bakması doğaldı. TT Albay konuşma sırasında Savaşman'a takılıyor, onun çay ısmarlamamasından bahisle şaka yollu hasisliğine değiniyordu.

Bir müddet sonra gitmem gerektiğini söyleyerek ve hepsiyle vedalaşarak ayrıldım.

Savaşman takip ve gözetleme faaliyetinin başlamasından 4-5 gün sonra bir akşamüstü Karargahtan elinde büyükçe bir evrak çantası olduğu halde çıktı. Hava erken kararıyordu. Makam arabası doğrudan doğruya Savaşman'ın Çankaya'daki evine geldi. Savaşman apartmana girip otomatiğe bastığında makam arabası da civardan uzaklaşıyordu. Merdiven otomatiği söndüğünde hedefin eve girdiğini düşündük. Fakat kısa bir süre sonra Savaşman elinde çantası olduğu halde karanlıktan dışarıya süzüldü. Bütün ekipler harekctlenmiş, sinirler gerilmiş, telsiz konuşmaları sürekli hale gelmişti.

Takipçiler telsizin muhtemel dinlenmesine karşı kodlu konuşur, âdeta yeni bir lisan gibi rakamları yan yana getirerek cümleler kurarlardı. Bu onlara şubeye yeni başladıklarında ilk öğretilen işlerden biriydi. Takipçiler hedef hakkında birbirlerine bilgi verir, devamlı olarak hem takip edilenin, hem de kendilerinin tam yerlerini bildirirlerdi. İyi yapılan bir takibi en tecrübeli istihbaratçının dahi sezmesi zordu. Ancak böyle çok hassas takip faaliyetleri için bazen en az 6-7 araç ve 15-20 personel kullanılması gerekir, bunlar araçlarla ve yaya olarak takip edilenin arkasında, önünde ve yanlarında hareket halinde olur, devamlı değişerek hedefi bir top gibi paslaşarak götürürlerdi. Herhangi bir nedenle hedefin dikkatini çeken ya en geri planda kalır, yada faaliyetten çekilirdi. Takip personelinin, fiziği, giyim kuşamı ve davranışları ile dikkat çekmeyen, hergün rastlanan sıradan insanlardan olması esastı.

"118-52-17, 126-14-161...." Telsizden hedefin yanında çantası olduğu halde evinin yanındaki merdivenlerden Güvenlik Caddesi istikametinde ilerlediği, çok tedirgin olduğu, sık sık arkasını kontrol ettiği bildiriliyordu. Hedefin mehteranlar gibi ikide bir durup arkasını kontrol ederek yürüyüşü video ve fotoğraf ile dökümante edilmeye başlandı. Savaşman geç yaşta şoförlük öğrenen ve arabayı acemice kullanan birine benziyordu. Tecrübeli bir istihbaratçı hiç bir zaman bu şekilde anormal hareketler yapmaz, bir takım ustaca testlerle kontrolde tutulup tutulmadığını araştırır, en ufak şüphede faaliyetini ertelerdi.

Savaşman arkasını araya araya Güvenlik Caddesinin ortalarında, bahçe içindeki iki katlı villâ tipi eve gelip girdi. Hemen civarda tertibatımızı aldık. Ben video ve fotoğraf ekibine katıldım. Eve başka giren çıkan ol-

madı. Bir-birbuçuk saat kadar sonra Savaşman evden çıktı. Dönerken gelişine göre daha rahat bir hali vardı.

Ertesi gün Güvenlik Caddesindeki evde oturan tek kollu, 55-60 yaşlarındaki adamı kontrole almış, hizmetçi dahil evde oturanların kimliklerini ve resimlerini öğlene kadar tespit etmiştik. Ev sahibi İngiliz uyruklu A. Denton Thompson'du. Birleşmiş Milletlerde görevliydi. Asker orijinli olup bir kolunu savaşta kaybetmişti. Savaşman'ın İngilizlerle gizli bir faaliyet içinde olduğuna kanaat getirmiştik.

Öğleden sonra gerekli ekipmanları alıp Müsteşar'ın odasına gittik. Fotoğrafları ve videoyu Hamza Paşaya göstererek konu hakkında arzda bulunduk. Savaşman'ın hareketleri o kadar barizdi ki Hamza Paşa "Şimdiye kadar tereddütlerim vardı. Ancak filmi seyrettikten sonra ben de kanaat getirdim. Faaliyete devam edin" dedi.

Hamza Paşa belli başlı Başkanlarla görüşüp konuyu onlara da açmış, ne yapılması gerektiği konusunda fikirlerini almıştı. Hiram Bey'in suç üstü yapılması teklifine karşı Mehmet Ali Bey ve Nuri Bey bir Başkanlar Toplantısında konuyu ortaya atıp Savaşman'ı itirafa zorlamayı telkin etmişlerdi. Kesin bir karar alınamamıştı. (Esasında bu tip faaliyetlerde Personel Daire Başkanının operasyonel konularda bilgisi olması ve fikir yürütmesi mutat bir davranış değildi.)

Gizli buluşmalar genellikle muayyen aralıklarla olur. Biz yakın tarihte bir buluşma beklemiyorduk. Thompson'un evine gidişinden bir kaç gün sonra Savaşman yine çantası ile Karargahtan çıktı. Sonradan yakalandığında o gün çıkarken Mehmet Ali Bey'e rastladığını, onun kendisine "Sabahattin çantan yeni mi?" diye sorduğunu, bunun kendisine yapılmış bir ikaz olduğunu o anda anlayamadığını hayıflanarak belirtti.

Savaşman o akşam yürüyerek ve yine etrafını kollayarak Çankaya'dan inip Nenehatun Caddesinin alt başlarındaki bir apartmanın birinci katındaki daireye girdi. Bu sefer uzaktan kontrole aldık, herhangi bir fotoğraf ve video çalışması yapmadık. Ertesi gün daire sahiplerini tespit edip kontrole aldık. Resimlerini temin ettik. ABD uyruklu assubay Inarae Onsager Tuslogda görevliydi ve eşi Lyle ile bu adreste oturuyordu.

İkinci bir adres ve arka arkaya yapılan buluşmalar bizi şaşırtmıştı. Evlerin sahipleri daha önce Türkiye'de istihbarî faaliyetleri tespit edilmemiş, hiç bilinmeyen kişilerdi. Acaba bu bir ABD -İngiliz müşterek operasyonu muydu? Çok önemli bir konu olduğu için mi üst üste gizli buluşma gerçekleşmişti? Her buluşmada ayrı ayrı evler mi kullanılıyordu? Bu soruların cevabını bir an önce öğrenmeyi arzuluyorduk.

Neticede Karargâh Savaşman'a suç üstü yapılmasına karar verdi! Sa-

vaşman evlerden herhangi birine, yine aynı şekilde gittiği zaman kapıda bekleyecek ve çıkışında suç üstü yapacaktık. Evlerin içine girmemiz uygun görülmemişti.

Ben böyle bir suç üstü yapılmasının Savaşman'a suç yüklemeyeceğini, bunun tek taraflı bir suç üstü olacağını ve ileride Savaşman'ın her şeyi inkar ederek kendisini hukuki yönden kurtaracağını düşünüyordum. Bunu YS Albay'a da söyledim.

"Ne yapalım Mehmet, ben de aynı şeyleri söyledim ama neticede bu emirde ısrar ettiler" dedi. Hiram Bey de böyle bir suç üstü yapılmasına köpürmüş, böyle yapılacaksa hiç yapılmasın daha iyi diyordu.

Neticede hazırlıklara başladık. YS Albay Ankara Bölgenin teknik ekibini de şubenin emrine verdi. Ses tespiti yapacak, video ve fotoğraf çekecek, kapıdan çıkar çıkmaz Savaşman'ı enterne edecek personel toplu halde ve ayrı ayrı, her iki adrese göre talimatlandırıldı. Savaşman alındıktan sonra bindirileceği kapalı minübüs bile hazır durumdaydı. Savaşman yakalandıktan sonra takipçiler hem her iki adresi, hem de bilinen ABD ve İngiliz istihbaratçılarını kontrole alarak neler yapacaklarını ve tepkileri tespit edeceklerdi. Ekipler günlerce hazır bir durumda Savaşman'ın evlerden birine gitmesini beklediler.

Beklenen gün nihayet geldi. O günlerde Karargâhta Savaşman'a, bazı batılılarla ilgili ikinci derecede hakiki evraklarla birlikte kasıtlı olarak hazırlanmış sözde çok önemli bir faaliyetle ilgili evrak da arzedilmiş, Savaşman evrakları alıkoymuştu.

Her zamanki gibi çantası ile çıkan Savaşman'ın hangi eve gideceğini merak ediyorduk. Bütün personel doğal olarak çok heyecanlıydı. Savaşman'ın bir başka adrese de gidebileceğini düşünüyor ve hata yapmamaya çalışıyorduk.

Savaşman Çankaya'dan aşağıya Nenehatun Caddesinin altıdaki eve doğru yürüyor, tereddütlü adımlarla kaderine doğru gidiyordu. Adres belli olmuştu.

YS Albay heyecanla operasyon ekiplerine katılmıştı. Savaşman Onsager'in evine girdikten bir müddet sonra YS Albay, ben, teknik ekip, birkaç takip personeli apartmanın içine girdik. YS Albay'la Onsager'in kapısına kadar gelip kulağımızı dayayıp içeriyi dinlemeye çalıştık. Diğerleri merdivenlerde bekliyordu. İçeriden gelen konuşmalar anlaşılmıyordu. Bir ara üst üste çekilen ve bir fotoğraf makinasinin deklânşör sesine benzeyen bir ses duyduk. Arada evin içinde gelip gidenlerin ayak sesleri duyuluyordu.

Herşey bir anda oldu. Kader Müsteşarlığın emirlerini dinlememiş ve

Savaşman'ın kurtulmasına imkan vermemişti. Birden kapı açıldı ve Lyle Onsager ile karşı karşıya geldik. Kocası Inarae de arkasındaydı. Ev sahipleri evi terkediyordu ve Savaşman yanlarında yoktu. Aniden bir hata yapıp yanlış daire tespit edebileceğimizi düşündüm. YS Albay ayağını araya koyarak kapıyı yüzümüze kapatmak isteyen ev sahiplerine manî oldu, kapıyı iterek önde biz, arkada ses ve film ekibi ve de diğerleri içeriye girdik.

Koridorun sağında oturma salonu vardı. Salonda Savaşman ve gözlüklü bir şahıs ayakta duruyorlardı. Bizi gören Savaşman birden paniğe kapılıp sağa sola koşuşmaya başladı. Takipçiler hemen onu yakaladılar.

Gözlüklü şahıs kanepenin önünde duran bir takım evrakı telaşla ceketinin iç cebine attı. YS Albay'ın müdahale edip bunları almak istemesi üzerine şiddetle mukavemet ederek boğuşmaya başladılar. Sert bir şekilde müdahale etmem üzerine şahıs "Diplomat, diplomat" diye bağırmaya ve İngilizce olarak dokunulmazlığı olduğunu söylemeye başladı. Kendisine casusluk faaliyeti ile diplomatlığın bağdaşmadığını, cebindekileri çıkarmadığı takdirde zor kullanacağımızı söyledim.

Bilahare CIA mensubu William Philips olduğunu anladığımız şahıs sakinleşerek cep defterini, Savaşman'a imzalattığı para makbuzlarını, hüviyetini çıkardı, ceplerini boşalttı.

Kanepenin önündeki sehpada gizlilik dereceli evraklar duruyordu. Evin bir köşesinde çam ağacı ve altında hediye paketleri vardı. Karı-koca ev sahipleri ise diğer bir köşede tedirgin bir şekilde duruyor, meraklı gözlerle olanları izliyorlardı.

Takipçiler Savaşman'ı yemek masasının yanına bir sandalyeye oturtturmuşlar ve kollarını arkaya kıvırmışlardı. Savaşman'ın canının acıdığını söylemesi üzerine kollarını bırakmalarını söyledim. Takipçiler faaliyet sırasında işe kendilerini kaptırır, hedefe hep hırslanırlar. Ancak çoğunlukla bu hırslarını gideremezler. Şimdi ellerine fırsat geçmiş, casus yakalanmıştı. Kollarını kıvırarak hırslarını almak istiyorlardı.

Kapıdan girişimizden itibaren ses ve görüntü tespitleri devamlı yapılıyordu. Evde kısa bir arama yaptık, zabıt tuttuk. Kapıyı dinlerken duyduğum fotoğraf makinasına benzer sesin kaynağını bulamadık. Halbuki dışarıdayken duyduğum sesten evde gizli belgelerin resimlerinin çekildiğine bayağı kanaat getirmiştim.

Neticede delilleri ve Savaşman'ı alarak daireyi terkettik. William Philips başını ellerinin arasına almış kara kara düşünüyordu.

Savaşman'ı kapalı bir minibüse bindirip Ankara Bölge Daire Başkanlığına getirdik. YS Albay'ın makam odasının yanında istirahat için ayrılmış banyolu küçük bir bölüm vardı. Savaşman oraya yerleştirildi ve başına nöbetçi konuldu.

YS Albay telefonla gerekli yerlere bilgi verdi. Savaşman yakalanmış ancak faaliyet bitmemişti. Takipçiler göreve devam ediyor, teknisyenler olay anında çekilen fotoğrafları tabediyorlardı.

Olay yerinden diğer evraklarla birlikte William Philips'in ajanda tipi cep defterini de almıştık. Defterde Savaşman'la kararlaştırılmış randevuları gözüküyordu. Küçük bir şekilde bu tarihlerin yanına SS diye yazmıştı. Küçük küçük şifreli yazıldığı anlaşılan başka ibareler de vardı.

Gözüme belli tarihlerin yanında aynı şekilde küçücük yazılmış M. Ali yazısı takıldı. YS Albay'a gösterdim. "Yoksa o da mı?" dedi. Bilahare "Belki resmi randevularla ilgilidir" dedi. Bir müddet sonra Mehmet Ali Bey, arkasından da Nuri Bey geldi.

Mehmet Ali Bey askerlik arkadaşı Savaşman'a üzülmüştü. Gözyaşlarını tutamadı. YS. Albay kısaca suçüstü faaliyeti hakkında bilgi verdi, bu arada CIA mensubunun defterine ve randevulara da değindi. Mehmet Ali Bey'e "Defterde sizin de adınız var" dedim. Durakladı, "Hani nerede bakayım" dedi. Defteri kendisine gösterdik. Hafifçe gülümsedi ve bir yorum yapmadı. William Philips'in cep defterindeki M. Ali isminin oraya neden yazıldığı, defterdeki tarihlerin resmi görüşme tarihleri olup olmadığı araştırılmadı ve hiç bir zaman öğrenilmedi.

Nuri Bey de Savaşman'a üzüntüsünü gözyaşları ile ifade etti. Konu hakkında konuşuluyordu ki nöbetçi memuru gelip Hiram Bey'in geldiğini söyledi. Mehmet Ali Bey bana dönüp "Şu herifi buraya almayın" dedi. Ben tepki gösterdim, "Siz kendiniz söyleyin" diye cevap verdim. O sırada Hiram Bey'in sesi koridordan duyuldu. YS Albay hemen çıkarak Hiram Bey'i karşıladı ve yandaki toplantı odasına aldı.

Müsteşarların emri üzerine Savaşman'ın sorgusuna Hiram Bey, YS Albay ve ben katıldım. Savaşman büyük bir moral çöküntüsü içindeydi. Durmadan sigara içiyor, zaman zaman ağlıyordu. Pişmanlık duyuyordu. Bu utançla yaşayamayacağını ve cezaevinde kahrından öleceğini söylüyordu. Yaşarsa yapacağı en iyi şeyin kitap yazmak olacağını belirtti.

Hiram Bey'in kanaati Savaşman'ın İran'da Askerî Ataşelik yaptığı zaman angaje edildiği idi. Ancak Savaşman Amerikalılara hizmetinin bir yıl gibi yakın bir tarihte başladığını belirtiyordu. İlk önceleri İngilizlerle olan ilişkisini de gizledi. Güvenlik Caddesindeki evi bildiğimizi anladığı zaman o evde SIS'den (İngiliz Gizli Servisi) Robin Seeley ile buluştuğunu, her iki servise de birbirinden habersiz hizmet ettiğini bildirdi.

Suçüstü sırasında elde edilen para makbuzlarından Savaşman'a o ayki maaşının yanı sıra üstün hizmetleri dolayısıyla bir maaş kadar ikramiye verildiğini anlamıştık. Esasen bu para dolar olarak Amerika'da bir çöpcü-

nün alabileceği kadar düşüktü. Savaşman ise buna karşılık Kıbrıs'daki askerî gücümüz, MİT'in kontrol altında tuttuğu batılı istihbaratçılar ve faaliyetleri gibi yüzlerce önemli konuda bilgi aktarmıştı. Devletin hayatî, çok gizli milli bilgileri ucuza satılmıştı.

Sorgusu kısa sürmüştü. Kendisine iyi muamele etmiştik. Akşam yemeklerinde beraber oluyor, zaman zaman gece dışarıya yürüyüşe çıkarıyorduk. Sorgusu bittikten sonra Askerî Mahkemeye giderken gözyaşları içinde sarılarak veda etti, bizleri yorduğu için özür diledi.

Savaşman'ın avukatlığını sol çevrelerce iyi tanınan meşhur bir hukuk profesörü üstlendi. Ancak ismi ortaya çıkmadı ve perde arkasında kaldı. Mahkemede Savaşman bir komploya uğradığını söyleyecek, seneler sonra cezaevinden Genel Kurmay Başkanına yazdığı mektupta tarafımdan işkenceye tâbi tutulduğunu belirtecekti. Genelkurmay Askerî mahkemesi maddi delilleri yeterli görmüş ve Savaşman'ı ağır hapis cezasına mahkûm etmişti.

Olaydan sonra Hamza Gürgüç Paşa ABD ve İngiliz Servis Başkanlarına ağır bir mektup yolladı. Her iki servisten de gelen cevapta özür dileniyor, bu tip faaliyetlerin bir daha yapılmayacağı belirtiliyordu. Savaşman'ı sevk ve idare edenler suçlarını kabulleniyorlardı. Amerikalılar Savaşman'ın yakınlarına Sefarette görev vererek ona olan vefa borçlarını ödemeye devam ettiler.

Geçen yıl Hiram Bey ailece gittiği bir restoranda Savaşman'la karşılaşmıştı. Şık giyimli olan Savaşman ve ailesi kalabalık bir masada yemek yiyorlardı. Selamlaşmadılar ve birbirlerini görmemezlikten geldiler. Savaşman yemeğin bitişinde ayağa kalktığında Hiram Bey onun felç geçirmiş olduğunu anlamıştı. Savaşman restorandan çıkarken Hiram Bey'in arkasına geldiğinde iki elini omuzlarına koyup "Hiram ne haber" demiş, Hiram Bey de kısaca "iyiyim" karşılığını vermişti. Hiram Bey herşeye rağmen Savaşman'ın felç geçirmesine üzülmüştü.

Savaşman olayından sonra âmirleri Hiram Bey için, *"Operasyonun planlanmasından çökertilişine kadar geçen süre zarfında gösterdiği hassasiyet, dikkat, titizlik, gizliliğe riayet ile kısa zamanda hasıla alınmasına medar olan üstün gayret ve disiplinli çalışmaları, her türlü takdirin fevkindedir. Bu nedenle, örnek çalışmaları; Üstün Başarı Hizmet Belgesi ile Şilt Beratı Talimatının 4. ncü maddesinin a, b, c, d, ve g bendlerine uyan Kontrespiyonaj Daire Başkan Vekili Hiram Abas'ın, "Üstün Başarı Belgesi" ile, Personel Talimatının 106 ve 107'nci maddelerine göre de "Tak-*

dirname ve Ödülle" taltifi ve bu durumun Teşkilat içerisinde tanim edilmesi uygun mütalâa edilmektedir." diyorlardı.

Neticede, 19 Aralık 1977 tarihinde Müsteşar tarafından Hiram Bey 1500.- TL., ben 500 TL. ödül ile taltif edildik. Hiram Bey'in sayısını bilmiyorum, ancak bu benim meslek hayatımın başlangıcında itibaren aldığım teşekkür, takdirname ve ödüllerin 10'uncusuydu.

FABRİKATÖR [24]

Aralık 1977'de Savaşman'a suçüstü yapılmasından hemen sonra Savaşman'a suçüstü yapanlara, karşı taarruz hazırlıkları başladı.

Hiram Bey'e göre "Covert Action Operation" [25] için kullanılan Fabrikatör, başında Güney Sadık'ın bulunduğu bir siyasi partinin yayın organı gazetesiydi.

1968 yılında bir siyasi örgütün Federasyonu Başkanlığına gelen Güney Sadık 1969 yılında Milli Demokratik Devrim konusunda Mihri Belli ile arasında görüş ayrılığı çıkması üzerine, bir sol grubun liderliğini üstlenmişti.

1978 yılında Sadık Siyasi bir parti kurdu ve Genel Başkanlığını üstlendi. Parti taktikleri arasında, fırsat kollamak, uzun süreli bir çatışma ve mücadele yürütmek, düşmanı daraltmak, birleşebilinecek bütün güçlerle birleşmek gibi yöntemler vardı. Hedef legal olanakları sonuna kadar kullanarak güçlenmekti. Silahlı eylemler ilerideki aşamada düşünülmeliydi.

---

[24] *Fabrikatör- Amerikan İstihbarat Servisi tarafından kullanılan bir terim olup "siyasî ve şahsi maksatlar için, genellikle hakiki ajan kaynaklarına sahip olmaksızın uydurma veya şişirme haber üreten şahıs veya grup" anlamındadır. Paper Mill (Kağıt Fabrikası) tabiri de aynı maksatla kullanılmaktadır.*

[25] *Covert Action Operation - Örtülü (Gizli) Faaliyet Operasyonları: Hakiki organizatörü gizlemek ve gerektiğinde onun ilişkisini ve sorumluluğunu reddetmek imkânı yaratmak amacıyla planlanan ve uygulanan operasyonlardır.*

12 Eylülden sonra Sadık, partisine, yasalara dikkat edilmesini, yönetim aleyhine herhangi bir tavır alınmamasını, aleyhte söz söylenmemesine özen gösterilmesini tembih etmişti. Yönetim diğerleri gibi bu partiyi de kapattı.

Sadık, 1988'de CP'yi kurdu. Parti, Milli Demokratik Devrim stratejisini benimsemekte ve sosyalist bir devlet biçimini amaçlamaktaydı. Parti aynı zamanda bir zamanlar en büyük düşmanı olan PKK'nın ve Abdulah Öcalan'ın da propogandasını yapıyordu.

İşte, Hiram Bey'in Fabrikatör'ün başı olarak nitelendirdiği Güney Sadık, çizgileri sık sık değişen bu adamdı...

Fabrikatör, yani gazete yayınına 1978 Mart ayının ortalarında başladı. "Ne Amerika, Ne Sovyetler Birliği" sloganları ve sokak afişleri ile ortaya çıkan parti, proleter devrimci çizgide, ABD ve Sovyet aleyhtarı tutumda, Maoist düşüncede bir görüntü sergiliyordu. Ara sıra usulen Batı devletlerine de çatmakla birlikte esas hedefi Emperyalist Sovyetler ve sahte TKP idi.

Hiram Bey, Fabrikatör'ün arkasındaki gücün, Savaşman'ın bilgi sattığı ülkelerden biri, yani ABD, İngiltere veya bu ülkelerle menfaat bağı bulunan, ve Osmanlı devrinden beri Türkiye'nin iç işlerine karışmayı adet edinen Fransa gibi sömürgeci bir devlet olduğu kanaatindeydi.

Zaten bu ülkeler ve diğer birkaç Avrupa ülkesi Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan beri bazen hissettirerek, bazen hissettirmeden Türkiye'nin kader çizgilerini ellerinde tutuyorlardı. Türkiye Cumhuriyetinin tarihe mal olmuş Başbakanı İsmet İnönü 1963 yılında Bakanlar Kurulunda Kıbrıs bunalımı rahatsızlığını açık bir şekilde dile getirmişti. Ordular yönetmiş, savaşlar kazanmış, Cumhuriyetin kurulmasında rol almış olan İsmet Paşa bu konuda çaresiz kaldığını belirtiyor, *"Daha bağımsız ve şahsiyetli dış politika izlenmesini istiyorsunuz. Herkes aynı şeyden bahsediyor. Nasıl yapacağım ben bunu? Karar vereceğim ve işi teknisyenlerime havale edeceğim. Onlar etraflı çalışma yapacaklar, teklifler hazırlayacaklar. Yapabilirler mi bunu? Hepsinin etrafında uzman denilen yabancılar dolu, iğfal etmeye çalışıyorlar, muvaffak olamazlarsa işi sürümcemede bıraktırmaya çalışıyorlar. O da olmazsa karşı tedbir alıyorlar. Bir görev veriyorum. Neticesi bana gelmeden Washington'un haberi oluyor. Sonucu memurumdan önce sefirimden öğreniyorum. Böyle mi teslim ettik biz devleti? Bana şimdiye kadar bunlar tarafından hazırlanmış, derdimize deva bir rapor göstermediler. Hepsi yasak savma kabilinden şeyler. Ne yapıyorsak yine biz kendi elemanlarımız ile yapıyoruz. Peki bu binlerce adam, "avara kasnak" gibi dolaşmıyor. Elbette kendileri için önemli marifetleri var. İstiklâl Harbinden sonra sulh anlaşmasında esas mücadele bu uzmanlar konusunda oldu. Yoksa hudutlar meselesi fiilî*

bir durum idi. Tazminat işini iki devlet biz aramızda hallederdik. Bütün mücadele, idaremize tasallut yüzünden çıktı. Bir tek uzman vermek için büyük tavizler vermeye hazırdılar. Dayattık, biz onların niçin ısrar ettiklerini biliyorduk. Onlar, bizim niçin inatla reddettiğimizi biliyorlardı. Böyledir bu işler; Peygamber edası ile size dünyaları vaat ederler, imzayı attınız mı ertesi gün gelmişlerdir. Personeli gelmiştir. Üsleri gelmiştir. Ondan sonra sökebilirsen sök, gitmezler. Ancak bu meselenin üzerine vakit geçirmeden eğilmek lâzım. Yoksa bağımsız dış politika güdemeyiz. Fakat zannetmeyiniz ki kolay bir iştir. Savuşturulan iki üç badire bunun yanında çok kolay kalır. Teşebbüs ettiğimiz zaman başımıza neler geleceğini kestiremem." diyordu.

Dünya Liderliği ve bütün dünyada yürüttüğü faaliyetler dolayısıyla haklı olarak en çok Amerika'nın ve CIA'nın adı çıkmıştı. Aşağı yukarı herkes birçok gizli faaliyetin arkasında onları arıyordu. Yurdumuzda sessiz sedasız önemli faaliyetler yürüten diğer batılı ülkelerden, birçok kimsenin fazla bilgisi olduğunu zannetmiyorum.

Fabrikatör gazetenin ilk günlerinde "Haber ve Makalelerden Sorumlu Müdürü" eski bir örgüt üyesiydi. İstanbul'da Robert Kolejde görevli bir İngiliz'e ait lojmanda telsizlerle ve başında perukla yakalanmıştı. İngiliz'e ait bu ev, örgüt mensuplarının saklandığı bir barınak haline gelmişti.

Olayda İngiliz'in rolü pek irdelenmemişti. Kontrespiyonajla diğer ünitelerin arasındaki çalışma ve düşünce farkı bir kez daha ortaya çıkmıştı. Bir İngiliz'in evinde faaliyet gösteren bu kişinin Fabrikatörün ilk yayınlarında sorumlu bir mevkide olması ilginçti...

Hiram Bey'e göre Güney Sadık ve Fabrikatör'ün Türkiye'deki misyonu şöyleydi:

1. Türkiye'de hızla gelişen ve Batı dünyası için tehlikeli hale gelen Sovyet yanlısı aşırı solu, yeni bir doktrinle bölmek, birbirine düşürmek, parçalamak, etkisiz hale getirmek,

2. Devlet içinde, Orduda MİT'te, Poliste, Özel Harp'te kendi çizgilerinde olmayan, düşünce ve faaliyetleri ile organizatörü zor duruma düşürecek unsurları çeşitli yöntemlerle tasfiye etmek, bu kilit müesseselerde etkinliği arttırmak,

3. Türkiye'de politik ve ekonomik istikrarsızlığı pompalayan faaliyetleri devam ettirerek, ülkenin güçlenip organizatörün emelleri dışında tamamen bağımsız ve milli bir politika izlemesini engellemek.

Fabrikatör 1980 yılına kadar misyonunu başarılı bir şekilde yerine getirdi. 1980'den sonra devamı olan dergiler göreve devam ettiler.

Fabrikatör, 7 Ağustos 1978 günü *"Kontrgerilla Şeflerini Açıklıyoruz"* diye yayına başladı. İlk hedef İstanbul Bölge Daire Başkanlığı eski yardımcısıydı.

Aynı gün, Fabrikatöra'de Güney Sadık'ın beyanatı da yer aldı. Sadık *"Kıbrıs'taki Bayraktarlık Türkiye'deki tertip ve kışkırtmaların ocağıdır"* diyor,*"Bayraktarlığın Özel Harp Dairesinin Kıbrıs'taki Özel Şubesi olduğunu"* söylüyordu. Demek ki Kıbrıs'taki Türk faaliyeti birilerini rahatsız etmiş, Özel Harp Dairesinin milli menfaatler doğrultusunda kullanılması bu birilerini kızdırmıştı. Aynı açıklamada Sadık'a göre *"Hiram Abas, 12 Marttan bu yana gerçekleştirilen bütün provokasyonlardan doğrudan doğruya sorumluydu."*

8 Ağustos 1978 tarihli gazetenin birinci sayfasında manşetten verilen haberi şöyleydi:

"CIA'nın okullarında 4 yıl eğitilen

Kontrgerilla şefi

İstanbul'daki bütün provokasyon ve

tertiplerin ardında ki beyin:

M. HİRAM ABAS

**. M. Hiram Abas, İstanbul'daki bütün provokasyon, tertip ve operasyonları planlayan Kontregerille şefiydi. CIA ve MİT adına Faik Türün'e danışmanlık yapıyor, İstanbul Kontrgerilla Karargâhı ile CIA ve MİT'in irtibatını sağlıyordu. * Gemi batırma olayları, Elrom olayı, Fırtına Tatbikatları gibi tertip ve saldırılar Hiram Abas'ın başı altından çıktı. * Hiram Abas, işkence ve operasyon hastası. Görevli olmadığı halde 12 Marttaki bütün baskınlara, operasyonlara en önde katıldı. Provokasyonları yönetti. Yeni işkence yöntemleri geliştirdi ve bu yöntemlerin uygulanmasına bizzat katıldı."*

Fabrikatör, baş köşeye Hiram Bey'in 18x12 cm. ebadında bir fotoğrafını koymuştu. Fotoğrafın altında şunlar yazıyordu.

"Künyesi

Adı:	Mustafa Hiram Abas
Doğum Yılı ve Yeri:	1932-İstanbul
Ana Adı:	Fatma
Baba Adı:	Hilmi
Bitirdiği Okullar:	1952'de Saint Joseph Fransız Lisesi 1957'de Siyasal Bilgiler Fakültesi
12 Martta Görevi:	CIA ve MİT adına Faik Türün'e danışmanlık Kontrgerillanın giriştiği bütün provokasyon, tertip ve saldırı harekâtlarını planlamak, İstanbul Kontrgerilla Karargâhı ile CIA ve MİT'in irtibatını sağlamak
İstanbul'daki Adresi:	Cemil Topuzlu Caddesi 32/2 Çiftehavuzlar Tlf:554170"

Bu adres Hiram Bey'in şehit edildiği tarihe kadar oturduğu evin adresi idi. Fabrikatör, Batılılara casusluk yapan bir kişinin yakalanmasında önemli rol üstlenen Hiram Abas'ı, CIA'nın adamı gibi göstererek, her şeyin arkasında CIA'yı arıyan karşı güçlerin hedefi haline getirmişti.

12 yıl önce fotoğrafı, adresi, otomobilinin markası verilerek hedef gösterilen, CIA'nın değişik yerlerdeki okullarında 4 yıl eğitim gördüğü, provakasyon, sabotaj ve işkence yöntemleri öğrendiği, Mason olduğu, Marmara yolcu gemisi ile Eminönü araba vapurunun batırılması, İsrail Başkonsolosu Efraim Elrom'un öldürülmesi gibi provokosyon eylemler düzenlediği, insan öldürmeye düşkün olduğu, yeni işkence yöntemleri geliştirdiği ve sorgulananlara *"cop soktuğu"* iddia edilen Hiram Abas'ın bu kadar yaşaması bile mucizeydi.

Fabrikatör'ün esas gayesini bilmeyen ve oyun içinde ne gibi oyunlar olduğunu tahmin edemeyen normal bir yurttaş bile eline fırsat geçse Hiram Bey'i boğup öldürmek, böyle bir insan kasabını ortadan kaldırmak isterdi.

Hiram Bey, bu yayınlardan 10 yıl kadar sonra, Müsteşar Yardımcısı olduğu zaman, ilk kez resmî temaslar için bir haftalığına Amerika'ya gitmişti. ABD'de 4 yıl sabotaj provokasyon ve işkence eğitimi gördüğü tamamen yalan ve maksatlıydı.

Peki, Hiram Bey'in fotografı ve biyografisi ile onun "Batum'a, Atina'ya ve 30.9. 1968 ila 1.12.1970 arası Beyrut'a gönderildiği" gibi normal bir basın kuruluşunun ulaşması mümkün olmayan doğru ve gizli bilgiler Fabrikatör'ün eline nasıl geçmişti. Demek ki organizatör personelin biyografisine ve çeşitli gizli operasyonel bilgilere ulaşabilecek kadar Teşkilat'a sızabilmişti.

Fabrikatör ertesi gün, yani 9 Ağustos 1978 günü yine Hiram Bey'i manşet etmişti. Hiram Bey'in evinin ve otomobilinin resimleri bulunan bu yayında şöyle deniliyordu.

"Hükümet neden susuyor?

Halen devlet görevlisi olarak işbaşında.

M. Hiram Abas, Ankara MİT Merkezindeki MAH Başkanlığında görevli Casusluk iddiası ile yakalanan MİT İstihbarat Daire Başkan Yardımcısı Sabahattin Savaşman'ı Hiram Abas ihbar etti.

Hiram Abas Sabahattin Savaşman olayında önemli rol oynadı. Bilindiği gibi bu yılın başlarında MİT istihbarat Daire Başkan Yardımcısı Sabahattin Savaşman Kıbrıs konusundaki bazı gizli karar ve haritaları CIA ve İngiliz Entelijans ajanlarına verirken yakalandı ve tutuklandı. Yakalanma olayı, MİT'in Gaziosmanpaşa semtindeki "Misafir evi - Guesthouse"[32] nde meydana geldi. Savaşman burada, belgeleri CIA ajanı William Philips'e verirken üç MİT ajanı tarafından yakalandı.

Aslında Savaşman MİT ajanlarının sürekli yaptığı işlerden birini yapıyordu. MİT ajanları gerektiği zamanlar, gelişmelerden CIA'yı haberdar eder, CIA'nın yardım ve tavsiyelerini alırlar.

Ama bu sefer ki olayın bilinmeyen ilginç bir yönü de vardı. Savaşman'ı ihbar eden, CIA'nın okullarından yetişen ve 12 Mart sırasında bütün gelişmelerden CIA'yı haberdar eden Hiram Abas'tı.

Hiram Abas, Savaşman'ı yalnızca ihbar etmekle kalmadı. Misafir Evine bizzat giderek onu yakaladı.

---

[32] ***Halbuki suçüstü daha önce de bahsedildiği g ibi Amerikalılara ait bir evde meydana gelmişti. Olayın MİT'e ait bir evde meydana geldiği belirtilerek konu kasıtlı olarak saptırılıyor, MİT'ten bir grup MİT'e ait bir evde diğer MİT mensubuna tertip yapmış havası veriliyor.***

CIA'nın adamı Hiram Abas, neden Savaşman'ı CIA ajanı diye ihbar ederek birdenbire "vatansever" pozuna girmişti? İşin aslı şuydu: 12 Mart'tan sonra Hiram Abas'ın ve MİT içindeki bir kesimin itibarı sarsılmış ve bunlar tasfiye edilme tehlikesiyle karşı karşıya kalmışlardı. Bir olay yaratarak tekrar itibar kazanmaları gerekiyordu. Bunun için Savaşman "feda" edildi. Bu görevi de provakasyon ve baskın ustası Hiram Abas yerine getirdi. Hiram Abas, Savaşman'ı yakalayarak MİT içindeki bu günkü itibarlı ve etkili yerine ulaştı ve yerini sağlamlaştırdı."

Fabrikatör, Savaşman'ı müdafaa eden yazıları ile hata yapmış esas amacını belli etmişti.

Fabrikatör bununla da kalmadı. 30 Temmuz 1979 tarihinde *"Teşkilat, CIA'nın Orta Doğu Zinciri, Üçüncü Adamın Not Defteri"* başlığı ile cezaevindeki Savaşman'ın kendi ağzından onun casusluk hikâyesini yayınladı. Savaşman nedense bu ilginç hikâyesini o kadar büyük ve tarafsız gazete varken belli okuyucusu olan sözde solcu, sıradan bir gazeteye vermişti... 7 gün süren casusluk hikâyesi buram buram kokuyordu. CIA ve İngiliz Gizli Servisinin Ajanı Savaşman masum, tertibe, işkenceye maruz kalmış bir zavallı gibi gösteriliyordu. Esas hedef Hiram Bey ve bizlerdik. Yavuz hırsız ev sahibini bastırıyordu.

Savaşman'ın İstihbarat Başkanı NY'den sonra Fabrikatör'ün 24 Ağustos 1978 tarihli yayınında manşet bendim. Benden sonra 26 Ağustosta YS Albay'la ekip tamamlanmıştı. Var olmayan bir *"Kontrgerilla Örgütü"* içinde gösterdikleri diğer kişileri topluca teşhir ederken bizlere özel bir yer ayırmışlardı:

"Erenköy İşkence

Merkezindeki "Binbaşı"

MEHMET EYMÜR"

Yayında benim fotoğrafım diye, oturduğum evin önünde Renault bir arabaya binen dazlak başlı bir şahsın resmini basmışlardı. Resmin altında *"Mehmet Eymür (Cengiz Abaoğlu);"* başlığı altında hakkımda bilgiler vermişlerdi.

Fabrikatör, Hiram Bey'le ilgili yayında hata yapmış, açıklar vermiş, kaynaklarını zor duruma sokmuştu. Bu sefer basit yanlışlıklar yaparak kaynakları kurtarmaya çalışıyordu.

O tarihte, Bebek'te oturduğum evin adresine ulaşan, zemin katta oturduğuma kadar bilgi edinen Fabrikatör nedense yan apartmanın en üst katında oturan bir komşunun fotoğrafını çekmek yanlışlığını yapmıştı... Ayrıca benim takma ad olarak kullandığımı söylediği "Cengiz Abaoğlu ismi

de teşkilatta çalışan bir arkadaşıma aitti. Fabrikatör benimle ilgili yayında şunları ilave etmişti.

"Erenköy'deki işkence merkezinde "Binbaşı" olarak çağrılırdı. Buradaki bütün işkenceleri M. Eymür yönetti ve uyguladı. Babası eski MİT'çilerden Mazhar Eymür. Babasının himmetiyle MİT içinde hızla yükseldi. Halen MİT'te önemli bir mevkide bulunuyor. Eymür 35 yaşlarında, uzun boylu, kumral, soluk benizli ve dazlak. Beşiktaş'ta Resim ve Heykel Müzesinin yanındaki MİT Merkezinde çalışıyor. Küçük Bebek'te oturuyor. Muhabirlerimiz, Eymür'ün yukarıdaki fotoğrafını evinden çıkarak turuncu renkli Renault arabasına binerken çektiler.

İstanbul Kontregerila

Karargâhındaki "Beşli Çete"

İstanbul

Kontrgerillasında

İşkence, Provokasyon ve

İstihbaratı Yöneten

"Beşli Çete" den

Mehmet Eymür, "Cengiz Abaoğlu" Takma İsmini de Kullanıyor.

Eymür, Eyüp Özalkuş'un Yardımcısı Olarak Erenköy İşkence

Merkezindeki Bütün İşkenceleri Yönetti ve Uyguladı.

Eymür" İşkence Merkezinde "Binbaşı" Diye Çağrılırdı.

Eymür MİT içindeki MC Yanlısı Cuntadan."

Fabrikatör'ün bizlerle ilgili Deception'ını [33] çözmek bizim için zor değildi. Ancak bizim çözmemiz bir şey değiştirmedi. Fabrikatör görevini en iyi şekilde yerine getirmiş ve zamanın Başbakanı Bülent Ecevit bile etkilenerek "Kontrgerilla, işkence" edebiyatına katılmıştı. MİT, Polis pasifize edildi. MİT sorgulardan çekildi. Özel Harp Dairesi sıkı bir denetim altına alındı. Neticede 1979'da artan iç çatışma ve istikrarsızlık 12 Eylül 1980 ihtilâlini getirdi. Türkiye yine ayağa kaldırılmamış, ölmemiş ama sürünen bir ülke statüsünü muhafaza etmesi sağlanmıştı.

---

[33] ***Deception- Yanıltma (Bir millet, grup veya şahsı, yanlış yola sevk etmek amacıyla düzenlenmiş faaliyet.)***

Savaşman olayından sonra CIA ve İngiliz MI6 in başkanları, Müsteşar Hamza Gürgüç'e bu tip olayların tekerrür etmeyeceğine dair teminat vermiş. Ancak bu söz tutulmadı.

Fabrikatöre, el altından bilgi veren ve yazılar hazırlayan bir Emekli Hava Kurmay Albay 16 Mart 1983 tarihinde İstanbul'da CIA mensubu ile gizli bir buluşma sırasında suç üstü yakalandı.

MİT İstanbul Bölgesi başarılı bir çalışma yapmış, olay iyi bir şekilde delillendirilmiş ve ayrıca tenha bir yerde gerçekleşen gizli buluşma görüntülenmişti. Amerikalı John, 34 CA 200 plakalı aracı kullanıyordu.

İhtilâl faaliyeti ile ilgili "Balon Operasyonu" nda da ismi geçen Ordu'da, Teşkilat'ta üst düzeyde ilişkileri bulunan A.T. sorgusunda bu güne kadar kamuoyuna yansımayan ilginç şeyler anlatmıştı.

A.T, casusluk faaliyetini on yılı aşkın bir süredir devam ettiriyordu. İngiliz Haberalma Servisi SIS'den John, Amerikan Merkezî Haberalma Servisinden Nick, Billiy, John ve ismini hatırlayamadığı, "sarhoş" adını taktığı kişiler ile ilişki kurmuştu. "Devletin emniyeti ve dahili veya beynelmilel siyasî menfaatleri icabından olarak gizli kalması gereken bilgileri" bu kişilere yazılı olarak veriyordu. Suç sabitti. Ayrıca evinde yapılan aramada da yeni birçok delil elde edilmişti. Görüleceği üzere bu olayda da CIA ve İngiliz Gizli Servisi MI6 yan yanaydı.

A.T. tevkif edildi, mahkemesi kamu güvenliği sebebiyle kapalı olarak yapıldı ve yayın yasağı konuldu! Belki bir gün bu yasak kalkar ve A.T.'nin anlattığı ilginç olaylar kamu oyuna yansır.

A.T, tutuklu bulunduğu cezaevinden İstanbul Bölge Daire Başkanlığına bir mektup yazdı ve sorgusu sırasında kendisine gösterilen yumuşak ve nazik muameleye teşekkür etti.

Bir müddet sonra gazeteler A.T.'nin cezaevinde kalp krizinden öldüğünü yazdılar. Em. Hava Kur. Alb. A.T. gazetelerde çıkan birkaç ufak haberle kaldı ve unutulup hafızalardan silindi.

İlginç olan basın kuruluşlarının hiç birinin ulaşamadığı bilgilere her nasılsa ulaşabilen Fabrikatör'ün, bu sefer bu konuda suskun kalmasıydı. Hem de A.T. eski bir kaynakları ve yazarları olduğu halde...

Fabrikatör tarafından bu kadar hırpalanan Hiram Bey, Amerika, İngiltere, Fransa, Almanya veya batılı diğer ülkelere düşman mıydı? Hayır. Bu

büyük ülkelere ve onların dünya çapında operasyonlar yürüten kuvvetli istihbarat teşkilatlarına sempati ile baktığını ve onların Türkiye ile yakın işbirliğine inandığını rahatlıkla söyleyebilirim. Suçu, yapması gerekeni yapmak, kendi devletinin menfatlerini ön planda tutup, bu büyük ülkelerin Türkiye'deki haksız menfaatlerini engellemekti. Bu yüzden hiç affedilmedi.

Fabrikatör ölümüne kadar ve hatta ölümünden sonra bile onunla uğraşmaya devam etti. Onu ölümünden sonra *"Mafyanın adamı"*, *"Silah Kaçakçısı"*, *"Uyuşturucu Kaçakçısı"* olarak göstermeye gayret etti. Tanımayan, bilmeyen kişilere *"lâyığını bulmuş"* dedirtecek cinsten yayınlar yaptı. Âdeta azmettirenin kendileri olduğunu belirtir ve devletin adaletine meydan okurcasına *"Biz zaten gidici olduğunu çok önceden bildirmiştik"* diye başlık attı.

Burada, Fabrikatör'ün bütün faaliyetlerine yer verip Hiram Bey gibi vatanına bağlı, başarılı bir istiharatçının yükselme ihtimali olduğu tüm devrelerde neler yaptığını anlatmak mümkün değil. Bunun için bir çok belge ortaya koyarak ayrı bir kitap yazmak gerekir. Üzücü olan ciddi haber vermesi ile tanınan bir çok gazetenin Fabrikatör'ün yayınlarını kendilerine kaynak olarak kullanmasıdır. Ölümünden sonra yayınlanan ve Hiram Bey'in *"Amerika'da 4 yıl istihbarat eğitimi gördüğü"* gibi.

Şimdi sözü Hiram Bey'e bırakalım:

"1978'de Fabrikatör gazetesinin yayınları mevcuttur. Bu gazete benim evimin de fotoğrafını çıkardılar. Benim talebelik fotoğrafımı çıkardılar. Ben işkenceci olarak gözüktüm. Ben ruhî bozuklukla köpeklerimi kurşuna dizen bir adam olarak gözüktüm, vs. Bu hemen Sabahattin Savaşman'ın yakalanmasından sonradır. Sabahattin Savaşman olayında yakaladım ve güzel bir operasyondu ve ondan sonra bu yayın hemen başladı.

SORU: Solcu Güney Sadık'ın Amerika hesabına casusluk yapan bir adamı yakalayan kişiye hasmane bir tutum alması çelişki değil mi?

Evet.. Yalnız Sadık'ın çok iyi etüt edilmesi lâzımdır.

Başbakanla yaptığım Suriye seyahatinden sonra bu sefer MİT içerisinde bir sivilleşme hikâyesi ortaya atıldı ve aday olarak gösterildim. Yine bir odak noktası haline geldiğim anda da, tekrar dergide, yayınlar başladı. Suriye seyahatinden sonra aleyhimde yapılan yayınlarda, bütün hikayeleri tekrarladılar, başka bir şey yok.. Ve sonuçta da bu sivilleşme hikayesi herhalde kendilerini fevkalade rahatsız etti, tekrar üzerimize geldiler.

Bunlar 1978'de MİT hakkındaki yayınlarla MİT'i pasif duruma sokabildiler.

SORU: Başardılar mı?

Evet.. Sadece kısa süre için başardılar. Bunu kabul edebilirsiniz, başardılar.. Şimdi 1978-88'deki benim aktivitemin, yönelmek istediğim yerler, kurduğum daire, çalışmalar, Güney Doğuda biraz terörün azalması.. Ve PKK faaliyetine bakarsanız, PKK faaliyeti Güney Doğuda bir eylemdir. Ama esas büyük faliyet Avrupa'da Ermeniler gibi beynelmilel sahada muvaffak olacaklar. Para bütünüyle Avrupa'dan gelmektedir. Bu çapta bir faaliyetin tek başına bir Güney Doğu olarak düşünülmesi hatalıdır. Ve, ben bunun için çok geniş çapta bir çalışma gerektiği kanısındayım. PKK sadece bir terör faaliyeti değildir. PKK Türkiye'yi bölme faliyetidir. PKK Avrupa'daki Kürtleri, Kürt asıllı Türkleri bölme faaliyetidir. Bunun bir bütün halinde görülmesi lâzım. Ve ona göre mücadeleyi Dışişleri Bakanlığı yapar ama, bize düşüyor yani eski bize. Ben bunu koruyorum. Yani neticede herhalde yine sıkıntılar başlamıştır malûm yerlerde ve bunun neticesinde Güney Sadık yine üzerime üzerime geldi.

Güney Sadık iyi bir kafa, kabul etmek lâzım. Ve bunun yanında bazı başka şeyler de yapıyor. Mesela benim hakkımda yazdıracağı, yazacağı bazı yazılar olursa, öğrendiklerime göre, dış ülkelerden yayınlattırıyor. Ordan iktibas ediyor, suça da girmiyor. Şimdiye kadar ben Güney Sadık'ın yazdıkları üstüne hiç gitmedim. Benim hakkımda yaptığı en büyük suçlama, ağırıma çok giden bir suçlama benim CIA ajanı olduğum, CIA tarafından yetiştirildiğim, bunun yanında MOSSAD'la çok yakın ilişkiler içerisinde olduğum vs. Bu bir iddiaydı, üzerinde durmadım. Çünkü ben mesleğimle devletime karşı sorumluyum. Kendimi müdafaa etmek için daha fazla afişe edemem. Aldırmadım da."

Bu kitabın yazıldığı, 1990'ın son, 1991'in ilk aylarında, Fabrikatör'ün, yeni tertip ve kışkırtmalar içine girdiğini, bazı düzmece telefon ihbarlarına dayanarak yayınlar yaptığını, bir dönemde yayınlamış oldukları bir takım sansasyonel yalan haberleri aynı resim ve aşağı yukarı benzer laflar kullanarak yinelediklerini, ben de dahil olmak üzere bir takım insanların ağzından çıkmış gibi yorumlar vererek tüm dünyanın ve Türkiye'nin kritik günler yaşadığı şu günlerde, ülke zararına çabaya ve bitmeyen hastalıklı kampanyaya devam ettiklerini ilgi ile izliyorum. Başkalarına ajan yakıştırmasında bulunarak kendi durumlarını örtbas etme yöntemlerine de her zamanki gibi devam ediyorlar.

Kanaatimce Fabrikatör basit bir yıkıcı yayın olarak düşünülmemeli, ilgililerce konu bir espiyonaj faaliyeti olarak ele alınıp, arkasındaki güçler

her kimse, deşifre edilmeli, faaliyet tamamen bir casusluk faaliyeti olarak dikkate alınmalıdır. Ayrıca adlî makamların da, Fabrikatör'ün sorumluları hakkında, Hiram Bey ve birçoğunun cinayeti ile ilgili olarak, cinayete azmettirmekten soruşturma açması gerekir düşüncesindeyim.

İSTİFA

Hiram Bey konuşmaya devam ediyor.

"1980 yılında 12 Eylülden önce Daire Başkanıyken istifa ettim. İstifa sebebim teşkilatımın teröre karşı daha aktif bir görev almasının engellenmesiydi. Bunun yanı sıra ideolojik silah kaçakçılığına karşı aktif bir şekilde yönelinmesini istedim.

Gerekçeli bir yazı yazdım. Ama gerekçeli istifayı kabul etmediler. Dediler ki "iki satır istifa mektubu yazman lâzım. (istifa ediyorum, emekliliğimi istiyorum) de ki, Emekli Sandığına gönderebilelim."

Fakat 12 Eylül sabahı karar alındı. "Devam edilecektir, kimse görevden ayrılmayacaktır" diye. Ağustos sonunda istifa etmiştim. Üç ay daha çalıştım. Sonra emekliliğimi istedim, ayrıldım. Çünkü ben servisimin Türkiye'ye yönelik her türlü tehlikeye karşı birinci derecede muhatap olmasını, bunu önlemeye çalışmasını istiyordum.

Bütün hayatımca da istedim. Alınan bilgiler sadece yetkili makamlara vermek için değildir. Alınan bilgiler servisler tarafından kullanılır.

Teröre karşı alınan bilgi, teröre karşı yapılacak aktif operasyonlarda kullanılır. Bunda da MİT'e büyük görevler düşer. Aynı şekilde ideolojik silah kaçakçılığı; yani Türkiye'yi içinden yıkmak, bölmek için yapılan silah kaçakçılığına karşı da bir dairenin kurulmasını çok istedim, birçok mücadele verdim. Bu konuda 80 öncesinde görüş ayrılıkları olmuştur."

Bu sözler Hiram Bey'e aitti ve 8 Haziran 1988 tarihinde Güngör Mengi ile yaptığı mülakâtta söylenmiştir.

Acaba 1980'de Müsteşarlıkça kabul edilmeyen istifa dilekçesinde neler vardı?

BİR BELGE

"Ülkemizdeki sıkıyönetim ve rejimin, yıpratan anarşi ve terör ile Türkiye'ye karşı, bilhassa Varşova paktı üyesi ülkelerin yürüttüğü espiyonaj ve yıkıcı faaliyetlere karşı mücadelenin ana görev olarak MİT Müsteşarlığına ait olduğuna inanmaktayım.

Türkiye dışında ülkemiz misyon mensuplarına devamlı yapılan saldırıların önlenebilmesi için uygulanacak karşı çalışmaların da MİT Müsteşarlığı vazifeleri arasında bulunduğu kanısındayım.

Türkiye'yi parçalamaya yönelik anarşi ve terör ile bölücülük eylem ve çalışmalarının durdurulamamış olması, MİT Müsteşarlığının görevinde başarı sağlayamadığını göstermektedir. Bu ise Müsteşarlığın çalışma usul ve metodlarında, personel politikasında acele revizyona gidilmesi gereğini ortaya koymaktadır.

Böyle olduğu halde, MİT Müsteşarlığına bir sene süreden beri yeni personel alınmamakta, kadrolar ortalama yüzde 30 seviyesinde tutulmakta ve MİT Müsteşarlığı iç ve faaliyet politikasından memnun olmamaları neticesi, son sekiz ayda 150 kişi civarında, yetişmiş ve aktif görevde çalışan memur ve idareci, MİT Müsteşarlığından ayrılmış bulunmaktadır. Ayrıca Müsteşarlıktan kopmaların devam edeceği, personelin büyükçe bir bölümünün dışarıda iş aramasından anlaşılmaktadır.

Bu sene yapılan terfilerden sonra, kadrosu yükselmiş olduğundan daha üst görevlere tayinlerinin yapılması gereken MİT Müsteşarlığı mensuplarının atamalarının yapılmamış ve bütün tayinlerin de durdurulmuş olduğunu öğrenmiş bulunmaktayım.

Mezkûr husus, MİT Müsteşarlığının mevcut ve yararsız faaliyet ve personel politikasını, önümüzdeki günlerde de sürdüreceğini göstermektedir.

Maruz durum muvacehesinde, bugünkü MİT Müsteşarlığı yönetiminde yararlı hizmet yapamayacağıma inandığımdan, emeklilik muamelelerimin yapılmasını emir ve tensiplerine sunarım.

23 Ağustos 1980

Hiram Abas

KED [35] *Başkanı"*

Gerekçeli istifa kabul edilmemiş. 12 Eylül yönetimince alınan karar nedeniyle Hiram Bey istifasına rağmen Kasım ayına kadar görevine devam etmişti.

Aynı tarihlerde ben yurt dışı göreve gitme hazırlığındayım. 1978'in so-

---

[35] ***KED- Kontrespiyonaj Daire***

nunda Ankara'da yürütülen kritik bir operasyonel çalışma sırasında başında bulunduğum Takip Şubesi bu operasyonun güvenliğini sağlamakla görevliydi. Görev yerine giden operasyon ekibine ait vasıtanın yolunu kesen birtakım gençlerin ekibe ve aracı kullanan asker şoföre hücum edip tartaklaması üzerine duruma müdahale ettim. Gençlerden biri bir CHP Milletvekilinin oğluydu. Kimliğini tespit etmek istediğim gencin "ben milletvekili oğluyum, sen kim oluyorsun da bana soru soruyorsun" demesi üzerine genci zorla arabaya soktum ve özür dilemesi ve kimliğini ibraz etmesi üzerine tekrar bıraktım.

Ertesi günü kıyametler koptu. Konu TBMM'ye intikal etti. CHP Milletvekili ve ekibi Başbakan Bülent Ecevit'ten benim MİT'den atılmamı istediler, aksi halde Meclis'ten çekilecekleri beyanında bulundular. CHP'nin Meclis'teki durumu zaten kritikti. MİT Memurin Muhakemat Kurulunun "Görevini yapmıştır, yargılanmasına lüzum yoktur" kararına rağmen Danıştay'ca yargılanmama karar verildi.

Kısa bir müddet sonra Takip Şube Müdürlüğü'nden alınıp MİT Okuluna "Öğretim Görevlisi" olarak verildim. Akabinde Başbakan'ın yazılı emri ile MİT'ten "Devlet İstatistik Enstitüsü'ne tayin edildim. Raporlu olduğumdan bir yıla yakın bir süre tayin emrini tebellüğ etmedim. Bilahare iktidar değişikliği üzerine Süleyman Demirel'in Başbakanlığı zamanında tayin emri iptal edildi ve yeniden Teşkilat'taki görevime devam ettim, daha sonra MİT Okulundan Kontr Espiyonaj Daire Başkanlığı emrine atandım. Burada Batı Devletleri Şube Müdürlüğü'ne bakmaya başladım. Amirim Hiram Bey'di.

Hiram Bey Kasım ayında ayrılıyordu ama yine de içi rahat değildi. Teşkilatın başındakileri bir kez daha uyarmanın faydalı olabileceği kanaatiyle, Kasım 1980'de Müsteşar'a hitaben bir mektup yazdı:

"MİT Müsteşarlığının çeşitli kademe ve görevlerinde 23 yıl fiilî hizmet görmüş bulunmaktayım.

Ülkemizi bütünüyle sarsan, demokratik rejimi ve sıkıyönetimin amacına ulaşamaması nedeniyle, ordumuzu ve devletin temel kuruluşlarını yıpratan, iç ve dış terörizm ile anarşiye karşı, MİT Müsteşarlığının etkin bir mücadele veremediğine inandığımdan, görevimden ayrılırken, aşağıdaki hususların, makamlarına arzında yarar görmekteyim.

Hizmetten artık ayrılmış bulunduğumdan, davranışımda, vatanımın selameti dışında bir amaç gütmediğimin bilinmesini takdirlerine sunarım." şeklinde başlayan mektupta Hiram Bey özetle Türkiye'nin istihbarat çarkındaki aksaklıkları belirtiyor, istihbaratın ne şekilde kullanılması gerektiğinden bahisle, MİT Müsteşarlığının durumunu, açık bir dille tahlil ediyordu.

Hiram Beyin bu mektubundan bazı pasajları sunmak istiyorum:

- "İstihbarat Servisleri, iç konularda derledikleri bilgileri ilgili makamlara ulaştırmakla beraber, bu bilgileri operasyonlarda da hasmı tesirsiz hale getirmeye, ifna etmeye yöneltirler. Anarşi ve terör konularında bu durum örgütlerin parçalanması, lider kadrosunun gözden düşürülmesi, dışarıdan oluşturulan silah, para yardımının kestirilmesi çarelerinin araştırılması ve uygulanması şeklinde olabilir.

- Terör ve eylemlere karşı mücadele, eylemden sonra suçluların aranıp, yakalanması şeklinde olamaz. Suç odakları kurutulur, bu da istihbaratla sağlanır. Halbuki, maruz husus MİT Müsteşarlığının bugünkü çalışmalarıyla yapılamamaktadır.

Müsteşarlık, örgüt kadrolarında tespit edebildiği isimleri ilgililere vermekle yetinmekte olup, görevini yaptığını zannetmektedir.

- İstihbarat Servisleri, teröre karşı mücadelelerinde en kısa zamanda haber toplayabilme metodlarını kullanırlar. Sürat ve yeterlilik önem taşır. MİT Müsteşarlığı, çalışmalarını çekingenlik ve Müsteşarlık kadrosunun bilgi yetersizliğinden bu yola dönüştürememiştir.

Tevkifatlarda, sorgulamalara girmekten Müsteşarlık emirleri ile kaçınmakta ve sorgulamaların böyle durumlarda imkan yaratacağı ve istihbaratın ana kan damarlarını oluşturan ajanlanma faaliyeti, yapamamaktadır.

Terör, anarşi dönemlerinde, tetkik, tahkik, yaklaşma gibi uzun süreli çalışmalar için Devlet güçlerinin zamanı yoktur. Ajanlar verdikleri bilgi ve hasıla ile kontrolde tutulur, hizmete zorlanırlar. Ayrıca, çabuk ve ani sorgulamalarla yeni terör odaklarına da yönelinilir.

Servis bu çalışmaları yapmadığından, inisiyatifi teröre kaptırmaktadır.

- Terör ve anarşiye karşın, halkın, devletin yanında olmasını sağlamak büyük önem taşımaktadır. Bu ise devletin anarşiye karşı üstünlüğü yavaş yavaş ele geçirmesi ve halkın psikolojik şekilde bu yardıma hazırlanması ile olur.

MİT Müsteşarlığında bir Psikolojik Savunma Başkanlığı mevcut olduğu halde, hiç bir faaliyet yürütülmemektedir.

- Türkiye'deki anarşi ve terörizmin gelişmesi ve örgütlerin silah ihtiyacını temin konusunda, kaçakçılık büyük bir faktör teşkil etmektedir.

Alınan bazı bilgilere göre, Türkiye'den uyuşturucu madde yurt dışına çıkmakta, karşılığında silah girişi olmaktadır. Kaçakçılık konusunda, il-

gili merciler arasında bir çok toplantı yapılmış, MİT Müsteşarlığının bu konuda bilgi derlemesi kararına varılmıştır.

Ancak, kaçakçılık konusunun şaibeli bir iş olması, hudutlardaki bazı askerî ve sivil şahısların, görevlilerin bu konuya karıştıkları müşahede edildiğinden, MİT Müsteşarlığı konu üzerine yeterince eğilmemektedir.

Müsteşarlıkta kaçakçılık ile ilgili bölümler kurulmamış ve kaçakçılık üzerine ajanlanma şifahi emirler ile önlenmiştir.

Devletin kararına uygun olarak ve anarşi ile terörizmin önlenebilmesi yönünden, MİT mezkûr konuya çalışmalarını teksif etmelidir.

- Ülkemizin yurt dışında bulunan görevlileri, bir devamlılık içerisinde, Ermeniler tarafından şehit edilmekte ve kanlarının yerde bırakılmayacağı beyanları verildiği halde, herhangi bir işleme tevessül edilmemektedir. Konuyla ilgili olarak, MİT'in iç ve dışta elemanlanması, örgütlerin içine sızma çalışmaları yapmış olması gerekirken, böyle bir faaliyet yürütülmemiştir.

Diğer yönden, temsilcilerimizin öldürülmelerinin iki-üç polisle koruma yapılarak önlenemeyeceği ortadadır. Temsilcilerimizin öldürüldüğü ülkelerin güvenlik kuruluşları da, muhtemelen siyasî nedenlerle, gerekli şekilde eğilmemektedirler.

Yurt dışında görevli vatandaşlarımızın hayatlarını, Ermeni eylemlerine karşı ve ülkemiz dışında mukabil eylemler düzenleyerek korumaları icap etmektedir. Bunun geçerli örnekleri, Filistinlilere karşı İsrail tarafından verilmiştir. Görevin de sadece MİT Müsteşarlığına düştüğü kanısı taşınmaktadır.

- Siyasi ağırlık koyma bakımından Amerika, Kanada gibi ülkelerde Türk lobisi tesisinde yine MİT Müsteşarlığının bazı görevleri yüklenmesi gerekli ise de bu konuda da Müsteşarlık bir çalışma yapmamaktadır.

- MİT Müsteşarlığının bu günkü kadroları tetkik edildiği zaman, ortalama 3/4 kadrosunun destek personeli olduğu, bu kadrolarda çok fazla kadın ve birbirleri ile yakın akrabalar (aile şirketi gibi) ile emeklilerin çalıştığı görülecektir.

Aktif faaliyeti gayet kısıtlı bir kadro ile yürütmeye çalışan bir istihbarat servisinden daha fazla başarı beklemek, çok iyimserlik olacaktır.

- MİT Müsteşarlığının kadrolarında Müsteşarlık katına karşı bir güvensizlik doğmuştur. Bu, alt ile üst kopukluğu, tabiî olarak hasılayı menfi yönden etkilemektedir.

- MİT Müsteşarlığı bugünkü, açık haberler üzerinde çalışır bir basın

ajansı hüviyetinden kurtarılmalı, hakiki bir istihbarat servisi durumuna getirilmelidir.

- Bu günkü durumda, kıymetli Silahlı Kuvvetlerimizin, terör karşısında muvaffakiyet sağlamayarak yıpranması, devletimizi temelden sarsacaktır. Halbuki, büyük operasyonlardan sonra üzerine fazla şimşek çekmiş istihbarat servislerinin ve bazı mensuplarının revizyon ve tensikata tâbi tutulduğu bir çok ülkede görülmüş ve önemli sakınca yaratmadığı müşahede edilmiştir."

Bu mektup sekiz yıl önce 1972'de amatör bir ruhla yazdığımız "muhtıra"nın daha profesyonelce kaleme alınmış bir şekliydi ve âdeta "istihbarat dersi" verir nitelikteydi. Acaba Teşkilat'ın daha verimli çalışması neden ve kimler tarafından engelleniyordu. Bazen binlerce kişilik silahlı birliklerden daha etkin bir silah olan istihbarat neden kullanılmıyor, atıl durumda tutuluyordu. Acaba Hiram Bey daha etkili mevkilerde veya MİT Müsteşarı olsa bir şeyleri düzeltebilir miydi? Bilmiyorum.

Belki bu soruların cevabına ileriki sayfalarda daha çok yaklaşacağız.

Hiram Bey ile emekliliğinden bir müddet sonra özel teşebbüste çalışmaya başladı. İki çocuğu da okuyordu. 30 bin lira maaşla ailesini geçindiremezdi. Büyük paralar kazanmadı ama ailesini geçindirebildi.

Ben iki yıl komşu bir sosyalist ülkede yurt dışı görevde kaldım. İzinli geldiğim zamanlar hariç bu süre zarfında çok az görüştük. İki yıl sonra görev sürem dolmadan bu ülkeden istenmeyen adam olarak ayrılarak yurda döndüğümde beni hudutta bekliyordu.

Bu devrede Ermeniler üst üste Türkiye'nin dış temsilciliklerde görevli memurlarını öldürmeye başladılar. Büyüklerimiz, düzenlenen törenlerde bu eylemlerin karşılığının verileceğini ölenlerin "kanlarının yerde kalmayacağını" söylüyorlardı. Bir müddet bu sözler havada kaldı.

Köşk, Hiram Bey'i çağırarak "kan davası" konusunda görevlendirdi. Fiilen Köşk kadrosunda gözükmesi mahzurlu olabilirdi ama ödemeler Köşkten yapılacaktı. Hiram Bey kolları sıvadı. Türkiye'nin prestijini kurtarmak görevi yine ona düşmüştü...

MİT MÜSTEŞAR YARDIMCISI

1982 'de yurt dışı görevden döndükten sonra 1 yıl kadar Mardin'de MİT Bölge Müdürlüğü yaptım. 1983 yılının sonuna doğru Ankara'da Kontrespiyonaj Dairesi bünyesinde yeri kurulmuş olan "Kaçakçılık Şube Müdürlüğü'ne tayin oldum ve tekrar Ankara'ya döndüm.

Kaçakçılık Şubesindeki görevim kısa sürdü. Aynı yıl terfi etmiş, Kontrespiyonaj Daire Başkan Yardımcısı olmuştum. Daire Başkanlığının tek Yardımcısı olduğum için bütün şubeler gibi Kaçakçılık Şubesi de bana bağlıydı.

Mart 1984'de Dündar Kılıç, takiben Behçet Cantürk MİT'te sorguya alındı. Sorgu ekibinin başında bulundum. 1985'de MİT okuluna öğretim görevlisi olarak tayin edildim. (1980 yılında gittiğim Yurt Dışı Görevimden, 1985 yılında tayin olduğum MİT Okulu arasındaki, özellikle kaçakçılıkla mücadele devresi, ayrı bir kitaba sığacak kadar ilginç olaylarla doludur. Bu bakımdan, burada bu zaman dilimine yer verilmeyecektir.)

1985 yılının sonlarına doğru Hiram Bey'in Teşkilat'a geri döneceği söylentileri yayılmaya başladı. Benim zaten konudan haberim vardı.

Bir öğle tatilinde MİT Okulunun eğitim görevlileri için ayrılmış lokalinde oturuyorduk. Savaşman gibi şüphelendiğimiz ve halen üst görevde olan şahıs da oraya gelmişti. Bana "ne o Mehmet, Hiram Teşkilat'a geri dönecekmiş. Kontrespoyonaja mı gelecek?" diye laf çarptı. "Ben de duydum, herhalde ya Müsteşar, ya da Müsteşar Yardımcısı olarak gelecekmiş" diye karşılık verdim. "Olur mu canım onu o mevkilere getirmezler" diyerek kahkahalar atmaya başladı..

Hiram Bey Ocak 1986'da MİT Müsteşar Yardımcısı olarak Teşkilat'a geri döndü. Dönüşü birçok kişi tarafından samimi bir sevinçle karşılandı. Daha önce arkasından atıp tutanlar, küfür edenler, Teşkilat'a dönmemesi için Bakanları, Paşaları, Parti Liderlerini kapı kapı dolaşanlar da artık onu ne kadar sevdiklerini, nasıl yakın olduklarını söylüyorlardı. Hiram Bey onların da dostu, kardeşi ve ağabeysi olmuştu.

Müsteşar Yardımcısı Hiram Bey'in odasının açıldığı koridorda uzun bir kuyruk oluşmuştu. Herkes tebrik etmeye gelmişti. Oradan geçiyordum bana kahkahalar ile gülen şüpheli de sıradaydı. O günden sonra onu sık sık Müsteşar Muavinine saygılarını sunarken gördüm.

Hiram Bey, daha önce kendisine tavır alanları biliyordu. Görevin gereği olduğuna inandığı bir kaç değişiklik haricinde kimse ile oynamadı. Eski olumsuz tavırlarına rağmen şimdi kendisine yakın olmaya çalışanlara sırtını dönmedi. Affedici oldu.

Hiram Bey'in gelişi ile ilgili samimi duyguları yaşlı ve emekli bir Teşkilat mensubunun ağzından dinleyelim.

"16 Ocak 1986

Muhterem Hiram Bey,

1960 yıllarında hasbelkader karıştığım bir hedef ülke içindeki çalışmalarımızın seyri esnasında; "Büyük Usta" bir Daire Başkanının [36], Riyaset koridorlarında - uzakça bir mesafeden tanıttığı, teksif edilmiş bir enerjinin dinamikleştirdiği, yerinde duramayan bir genç silueti ilk defa şahsen görmüş... Çeşitli hedefler içinde ve bilhassa Pire Koyunda fırtınalaşmasının menkıbelerini aynı "Usta" nın ağzından dinlemiştim. Ve yıllar sonra Türkiye'deki KYP [37] ajanları üzerinde İstanbul Merkezinin Aykut Bey eliyle temin ettiği bir seri başarının ardındaki beyin ve cür'et olan... Kendilerini ideolojik hezeyanlara kaptırıp hasım lejyonlarında vatan düşmanlığı yapanların kurşunları üzerine gözünü kırpmadan atılan şövalye ruhu ile tarihimizi yaratan kahramanlar arasına karışan.. Ve Ankara'da Amerikan Servisine dahi darbe indiren...Müstesna başarıların ardındaki Hiram ismi; 1960 yılı ortalarında 1970 ortalarına kadar hafızamda ve gönlümde; kahramanlık menkıbelerinde zikredilen isimler misali bir "efsane" dir. Komprime bir zekadır. O büyük ustanın kaybından sonra sevk idarecilerin genellikle yitirdiği "cür'et", "ataklık" ve "başarı" dır.

Bu hissiyat ile yeni görevinizi tebrik ediyorum. Servise yeni bir ruh vereceğinize kesinlikle inanıyorum. Hassaten, karşı karşıya geleceğiniz bir kadro meselesinin başarınızda büyük rol oynayacağına kaniim.

Kadro ve personel işlerini tedvir hususunda Daire Başkanlığınız ve Şube Müdürlüğünüzde teşriki mesai ettiğiniz genç mutemet arkadaşlarınızı yanınıza almakla bu hayatî konuyu halledeceğinizi ve çalışmalarınızın

---

[36] *Muhtemelen eski Diyarbakır Bölge Daire Başkanı FK kastediliyor.*

[37] *KYP- okunuşu KİP- Yunan Gizli Servisi.*

sabote edilmesini önleyeceğinizi umut etmek isterim.

Başarınız için en kalbi dileklerimle.

A.S."

Hiram Bey'in gelişine ilk önce şiddetle karşı çıkan Müsteşar Burhanettin Bigalı, tayinin gerçekleşmesinden sonra ona bir hayli yumuşak ve yakın oldu. Bütün operasyonel konuların idaresini Hiram Bey'e bıraktı.

Bigalı Paşa gitmiş. Hayri Ündül Paşa Müsteşar olarak gelmişti.

Ben Hiram Bey'in gelişinden birkaç ay sonra kurulan Güvenlik Dairesine tayin olmuştum.

Hayri Ündül, Hiram Bey'in meslekî üstünlüğünden rahatsız oluyor, onun Devletin üst kademeleri tarafından aranmasını çekemiyordu. Yavaş yavaş, Hiram Bey'i pasifize etmeye, onun önerilerinin aksini yapmaya başladı.

Hiram Bey sonunda konuyu üst makamlara aktarmaya ve gerekirse teşkilattan ayrılmaya karar verdi. Nasıl olsa bu şekilde Teşkilat'a bir faydası olmuyordu.

Onun özel evraklarına göz atarak Müsteşar Hayri Ündül'den yakınmasının nedenlerine ulaşalım:

"31. Ağustos 1987

Sayın Başbakanım,

Emrinizle 12 Ocak 1986 tarihinden günümüze kadar MİT Müsteşar Yardımcılığı görevini, şeref duyarak yürüttüm. Göreve başlarken hedefim MİT'i, içte ve dışta Devlet istihbaratını üretebilecek yeni norm ve iç düzenlemelere kavuşturmaktı.

Zamanın MİT Müsteşarı ve halen 2 nci Ordu Komutanı Orgeneral Burhanettin Bigalı döneminde, kendilerinin bana itimat göstermesiyle Teşkilat'ta yeni kuruluşlar ve iç düzenleme oluşturabildim.

Ancak, yeni Müsteşar Korgeneral Hayri Ündül ile servisin istikbali yönünden düşünce ve görüşlerimiz tamamen zıd düşmektedir. Bu ana fikir ayrılıklarını aşağıda bilgilerine sunmakta zaruret duyuyorum.

a. Sn. Müsteşar personel ile sözleşme yapılmasına, asker ve sivil arasında bölünme olacağı gerekçesi ile tam olarak karşıdır...

Bu günkü maaşlar ile kaliteli, lisan bilir üniversite mezunlarını teşkilata almak ve barındırmak imkansız hale gelmiştir. Devamlı, yeni işe giren üniversite mezunları istifa etmekte, zaten kaliteli personel öğrenir öğrenmez servise girmekten vazgeçmektedir.

Sözleşmenin tatbikinin ise servisin bu günü ve istikbali için çözüm getireceğine inanmaktayım. Bir bölünme de fiilen istihbaratla uğraşanlar arasında olmayacaktır. Sözleşme tatbikatına acilen yönelinmesi gerektiği kanısındayım.

b. Güney Doğu ve PKK olaylarında da Sn. Müsteşar ile görüşlerimiz tamamen ayrı düşmektedir. Sn. Cumhurbaşkanımız terör konusunda ülkeler arası bir işbirliğinin gerekliliğini çeşitli vesilelerle beyan etmişlerdir. Sadece bu konuda yabancı servislerle sıkı işbirliği gerekirken ve serviste bu bölümü yürüten Güvenlik Dairesi tarafımdan tesis edilmiş ve Müsteşar Yardımcısına bağlanmışken; Sn. Müsteşar son olarak bu bölümü indî bir kararla kendine bağlamış ve işbirliğinin daha etkin hale gelmesi için Güvenlik Dairesi Başkanı Mehmet Eymür'ün bir dış seyahatını gerekçesiz iptal etmiştir. Sn. Müsteşar'a dış postların takviyesi veya yenilerin tesisi teklifi de kabul ettirilememiştir.

e. Senelik tayinler Haziran ve Temmuz aylarında Servis içerisinde icra edildiği halde Sn. Müsteşar Eylül ayı içerisinde bana fikren yakın gördüğü Güvenlik Dairesi Başkanı, Dış İstihbarat Daire Başkanı ile Ankara Bölge Daire Başkanını değiştirme hazırlığına girmiştir. Bu bölümler çok önemli fonksiyonlar yerine getirmekte olup, Başkanları tecrübeli ve muvaffak servis mensuplarıdır. Yerlerine kolay eleman bulunamayacağı ortadadır. Tayinlerin hissi olacağına kaniim.

f. Servis, uzun senelerdir bütçesinin büyük bölümünü lojman yapımında sarfetmiştir. Teknik malzeme ve operasyonel masraflar düşüklüğü, istihbarî hasıla aleyhine sonuçlanmıştır. Bunun telâfisi ve hasım ülkeler ile çevrili, çeşitli yıkıcı faaliyetlere maruz Türkiye'nin istihbaratının çok güçlü olması gereğinden hareketle bütçemizin, bilhassa operasyonlarda kullanılacak gizli ödeneğin biraz geniş tutulması Sn. Müsteşar'dan tarafımdan istenmiş, ancak bu da kabul ettirilememiştir.

g. Son olarak Sn. Müsteşar tarafından, Sn. Başbakan ve Sn. Başbakanlık Müsteşarı ile iş temasım yasaklanmış, sebep olarak Teşkilat'ta tek muhatabın kendileri olduğu ifade edilmiştir.

Sn. Başbakanım,

Ağustos döneminde çeşitli gazeteler ve dergilerde çıkan, değiştirileceği, yerine Sn. Recep Ergun veya benim atanacağım yazılarının Müsteşar'ı çok rahatsız ettiği, makamına rakip olarak gördüğü beni tamamen pasifize etme çareleri aradığı anlaşılmaktadır.

MİT'de yetkiler tamamen Müsteşar'da toplandığından, bu durumda Servise ve Türkiye'nin istihbarî çalışmalarına bir katkıda bulunamayacağım düşünülmektedir. MİT Müsteşarı olarak ancak bir senedir iş başında olan Sn. Korgeneralin ise, olaylara tamamen hakim olamayacağına, personeli vasıfları ile bilemeyeceğine inanıldığından, yardımcı olarak, yanlışlığına inandığım kararların kuru takipçisi olmak istemiyorum. Servis personelinin Müsteşar ve Müsteşar Yardımcısı arasında kararsızlığa düşmelerinden de endişeleniyorum. Devlet görevinde veya haricinde her an Türkiye'nin hizmetinde bulunacağıma emin olmanızı istirham ederim. Karar ve emirlerinizi bekleyeceğimi saygıyla arz ederim.

Hiram Abas

MİT Müsteşar Yardımcısı"

Mektup neticesinde Hiram Bey'e ne söylendi bilmiyorum. Ancak "biraz sabretmesi" gerektiğinin söylendiğini tahmin ediyorum. Hiram bey sabrediyordu.

Hiram Bey Müsteşar Yardımcılığı zamanında, bütün engellemelere karşın bir şeyler yapmaya çalıştı. En büyük arzularından biri de Teşkilat'ın, emeği geçmiş eski mensuplarına karşı daha vefalı olmasını sağlamaktı. Son yıllarda bu vasıf tamamen kaybedilmiş, eski Teşkilat mensupları aranıp sorulmayan, kaderlerine terkedimiş, teşkilata küsmüş kişiler haline gelmişlerdir. Çoğunun cenazelerinden bile haberimiz olmuyordu.

Hiram Bey, eski mensupları aynı zamanda faydalanılması gereken bir istihbarî potansiyel olarak da görüyordu. Emeklilerle ilgili çeşitli teşebbüsleri oldu. Onlara kimlik kartı çıkarılması, lokal yapılması gibi girişimleri neticelendi. Bu bölüme son vermeden, eski Müsteşarlarımızdan Sn. Fuat Doğu'nun bahsekonu çalışmaları yansıtan mektubuna yer vermek istiyorum:

"22.05.1987

Sevgili ve Kıymetli Evladım Hiram cığım

15 Mayıs 1987 sabahı, Ankara'dan ayrılışımızda, Tarı ile birlikte, bizleri uğurlamaya gelmeniz beni ve eşimi son derecede mutlu etti.

Ayrıca, Armutlu'ya varışımızda kamptan dört kişilik bir ekibi bizleri bekler bulduk. Eşyamızın taşınmasında ve eve yerleşmemizde kıymetli yardımları oldu.

Bunun yanında Kamp Müdürü aynı akşam, eşi ile bize geldi ve bir arzunuz var mı diye sordu. Ertesi günü de Bursa Bölge Daire Başkanı ziyarette bulunarak bir telsiz getirdi.

Senin bizlere olan muhabbet, vefa ve kadirşinaslıklarından kaynaklanan bu alaka ve yardımlar için eşim ve ben çok duygulandık. İçten teşekkür ve dualarımızı bildirmek isterim.

Göreve başladığından itibaren, kıymetli ve verimli çalışmaların yanında, eskiyi yeniden ihya eden bu insancıl ve duygulandırıcı davranışların hiç kuşkusuz yeni ve eski mensuplarımızı da sana müteşekkir kılmaktadır.

Eşimle birlikte, tekrar bizleri mesut eden bu asil jestin için, sonsuz teşekkürlerimizi bildirirken, senin ve kıymetli kızımızın, yavrularınızın şeker bayramınızı tebrik eder tanrıdan bir çok bayramlara sağlık, mutluluk ve başarı ile ulaşmanızı niyaz ile gözlerinizden öperiz.

Fuat Doğu"

MİT RAPORU

Evet, kitabın başında da belirttiğim gibi kamuoyunda, "MİT Raporu" olarak bilinen raporu veya "etüdü" ben kaleme aldım. Ama, bu raporu oturup hikaye yazar gibi muhayyilemdeki uydurma bilgilerle kaleme almadım. Günlerce oturup çalıştım. MİT'in çeşitli birimlerine, çeşitli kaynaklardan intikal etmiş bilgileri topladım, bir araya getirdim, derledim.

Bir hayli dejenere olmuş olan bu konuya kitabımda fazlaca yer vermeyeceğim. Sadece bu raporun ne ilk ne de son olduğunu, bunun MİT'in rutin işleri arasında bulunduğunu, bu raporun şanssızlığının açığa çıkmış olması ve benim kabahatimin de MİT Müsteşarı Hayri Ündül'ün benden bilgi isteği üzerine işgüzarlık edip çok kapsamlı bir çalışma yapmam olduğunu ifade edebilirim. Burada bu konuya yer vermemin sebebi sadece olayın perde arkasında kalan bir kaç husus.

Raporu, 10 Kasım 1987'de nihaî şekle getirdikten sonra MİT Müsteşarı görevde olmadığı için yerine vekâlet eden, yani o anda MİT Müsteşarının bütün yetkilerini taşıyan Hiram Bey'e sundum. Tahminlerin aksine Hiram Bey'in o ana kadar rapora ne dahli, ne de müdahalesi olmuştur.

Hiram Bey'in işleri çoktu, "Bırak okuyayım" dedi. Zaten rapor ekleri ile kalın bir klâsöre ancak sığmıştı.

Beş altı gün sonra Hiram Bey raporu geri verdi. Üzerine iliştirdiği kağıda "iyi bir çalışma, Müsteşar'a arzı" yazmış, parafını atmıştı. Rapora tek müdahaleyi de o zaman yaptı. Raporda eski bir teşkilat mensubunun da ismi geçiyordu. Her ikimizin de dostuydu. Raporu yazarken ben de tereddüt etmiş, neticede her zamanki gibi hislerimle görevimi ayırmaya karar vermiştim. Zaten onu bir kez ikaz da etmiştik.

Hiram Bey onun ismini çıkarmamı istedi ve "o bizim dostumuz, açıkça isminin yazılması uygun olmaz" dedi. Odama dönüp sayfayı değiştirdim ve ismi çıkardım. Hiram Bey'in başka da hiç bir müdahalesi olmadı.

Rapor daha piyasaya dağılmamıştı. Müsteşar yine ortalarda yoktu ve Hiram Bey Müsteşarlığa vekâlet ediyordu. 21 Aralık 1987 günü Emniyet Genel Müdürlüğünden Müsteşarlığa hitaben bir yazı geldi. Yazı raporla ilgiliydi:

"Kuruluşunuzca, Emniyet Teşkilatı mensupları ile ilgili olarak hazırla

nıp yetkili yerlere gönderildiği ve fakat Genel Müdürlüğümüze bildirilmediği anlaşılan, illegal olarak elde edilip tarafıma intikal ettirilen rapor ekte sunulmuştur. Rapor fevkalade ağır itham ve iddiaları ihtiva etmektedir.

Emniyet Teşkilatı gibi hassas bir kuruluşta çalışan ve kuruluşunuzla da işbirliği yapma durumunda bulunanların belirtilen çerçevede faaliyetleri var ise bunun mutlak surette tahkik edilmesi gerekmektedir.

Ekli raporda belirtilen olaylar ve şahıslar hakkında tahkikat açılacağından kuruluşunuzda mevcut tüm bilgi, belge ve delillerin genel Müdürlüğümüze çok acele gönderilmesini emirlerinize arzederim.

Saffet Arıkan Bedük

Vali

Emniyet Genel Müdürü

Ekler: 1. Rapor (23) sayfa"

Ertesi gün, yani 22 Aralık 1987 günü bu yazıya cevap yazılıp yollandı:

"1. İlgide bahsekonu rapor "istihbarî" mahiyette olup bu husus raporun ikinci ve son sayfasında özellikle belirtilmiştir. Rapor sonunda da sunulduğu üzere bu raporun "hukuki bir delil olarak kullanılması" mümkün değildir.

2. Raporun dayanağı olan ve asılları mahfuz tutulan dökümanlardan bir kısmı bahsi geçen raporun ekinde ilgili üst makama sunulmuştur.

3. Çok Gizli damgalı raporların illegal yollardan elde edilebildiği dikkate alındığında, ilgi yazıda talep edilen elimizdeki tüm bilgi, belge ve delillerin emirleri alınırsa, üst makama verilmesi uygun mütalâa edilmektedir.

Arz ederim,

Hiram Abas

Müsteşar Vekili"

Bu cevabî yazının yazıldığı akşam üstü Emniyet Genel Müdürlüğünden telaşla gelen bir kurye bizim yazımızı iade ederek kendi yazılarını ve ekini geri aldı. Böylece bu yazışma yapılmamış sayıldı. Nedenini bilmiyorum, herhalde bir yanlışlık olmuştu!

Raporun açığa çıktığına dair ilk emareler kendini göstermeye başladı. 3 Şubat 1988'de senelik izinden görevime döner dönmez Müsteşar Hayri Ündül beni çağırdı. Köşke çağrılmış, raporu sormuşlardı. Eski Genel

Kurmay Başkanı da telefon edip kendisine sitem etmişti. Köşke ve eski Genel Kurmay Başkanına bilgisi olmadığını, araştıracağını bildirmişti. Gerçi Hiram Bey izahat vermişti ama bir de benden dinlemek istiyordu.

Haklıydı, raporun yazıldığından haberi yoktu. Ancak raporu kendi emri üzerine hazırlamıştım. Durakladı. Açıp ajandasına baktı, "doğruydu". Olaya kendisinin karıştırılmasından rahatsız olduğunu anladım. Ona sadece raporu ne sebeple derlediğimi izah etmek için bu lafı söylemiştim. Yoksa onu, henüz kendisine sunulmamış bir raporun mesuliyetine ortak etmek gibi bir niyetim yoktu. Kendisine uygun şekilde bunu izah ettim. Sorumluluk bana aitti. *"Gerekirse hemen emekliliğimi ister, Teşkilat'a gelebilecek şimşekleri üstlenirim"* dedim.

Rahatlamıştı. *"Yok canım ne emekliliği"* dedi. Cumhurbaşkanlığından cevap bekliyorlardı. Hemen bunu yazılı olarak kendisine verebilir miydim?

Hemen odama gittim ve müsteşarın istediği gibi bir yazı hazırladım. Özellikle "etüt, teşkilat içi etüt/rapor" gibi terimler kullandım. Sanki bu terimler raporun yankılarını hafifletecekmiş gibi...

"03 Şubat 1988

Müsteşarlık Makamına

Sayın Müsteşarımızın 3 Şubat 1988 günü şifahi emirleri ile sormuş bulundukları "Banker Bako Olayı, Polis içindeki Çekişme ve Yeraltı-Polis-Kamu Görevlileri ilişkileri" isimli etüt tarafımdan hazırlanmıştır. Etüt, Müsteşarlık Makamını, zaman zaman gündeme gelen ve birçoğu basın aracılığı ile kamuoyuna yansıyan konularda mevcut bilgilerle tedvir etmek amaciyla hazırlanmış olup, bir teşkilat içi etüt/rapor niteliğindedir. Etüdde "MİT'in kaçakçılık konularına nasıl girdiği hususunun açıklanmasının yanısıra, kritik mevkilerde bulunan kişilerle ilgili olarak intikal eden istihbârî bilgilere yer verilmekte ve özellikle İstanbul'dan kaynaklanan birçok karmaşık olaydan bahsedilmektedir.

Etüt bir nüsha olarak hazırlanmış olup, hem rapordaki kritik konulardaki istihbarî bilgilerin doğruluk derecesinin araştırılması hem de raporun üst makamlara sunulması Müsteşarlık Makamının emir ve tasarrufunda olduğundan, resmî olarak herhangi bir makama verilmemiştir. Ancak, bahsigeçen konularda daha önce benzer bilgileri intikal ettirdiğimiz Teşkilatımız mensubu Cumhurbaşkanlığı Güvenlik Müşaviri Sayın Erkan

Gürvit'le bir görüşme sırasında bu konulara değinilerek etüt okutulmuş, talebi karşısında bir nüsha fotokopi özel olarak kendisine tevdi edilmiştir. Etüdün aslı D. Başk. lığı kasasında muhafaza edimektedir.

Arz ederim.

Mehmet Eymür

Güvenlik Daire Başkanı"

Yazıyı bitirip imzalamıştım ki Müsteşar'ın telefonu geldi. Acele ediyordu. "Bitirdim geliyorum efendim" dedim. Cumhurbaşkanlığı raporun aslını da istemişti, gelirken yazıyla beraber onu da getirmeliydim.

Yazı ve dosya ile önce Hiram Bey'e gittim. Raporu, Erkan Gürvit'e verdiğim için bana kızmıştı. Yanlış hareket ettiğimi bir kaç kelime ile belirtmiş, bir daha bu konuda başka bir şey de söylememişti. Canın canını çok sıktığını farkediyor, kendimi sorumlu tutuyordum.

Müsteşar'a hitaben yazdığım yazıyı okuyup, ikinci nüshasının üzerine *"Rapor detaylı ve iyi hazırlanmıştır. Kaynakları hk'da gerekirse döküm yapılması etüdün kuvvetini gösterir. Sn. Müsteşar'a 3/2 de teslim edilmiştir"* yazdı. Her zaman olduğu gibi beni koruyor, arkamda olduğunu açıkça belirtiyordu.

Müsteşar Ündül, olayın dışında kalmaktan ve benim yazılı beyanımı almaktan memnundu. Hemen Köşke doğru hareket etti.

MİT raporu kamuoyuna yansımış ve çeşitli yorumları da beraberinde getirmişti. Erkan Gürvit, "o alçağın yanında", yani benim yanımda yer aldığı için Hiram Bey'le ipleri koparmıştı. Raporun Köşke verildiğini beyan etmeme çok kızmıştı. Okuyup, benden ısrarla bir kopyasını istediği rapor şimdi *"saçma sapan ve arzedilecek değerde bulunmamıştı. Bu pisliği bir köşeye atmıştı".*

15 Nisan 1988 günü Müsteşar Hayri Ündül'le makam odasında konuşuyoruz:

"ME- Şimdi herkes gideceğiz diye bekliyor.

HÜ- Onlar mı diyor? (Erkan Gürvit ve ekibini kastediyor)

ME- Evet

HÜ- Kim gidecek?

ME- E, siz gideceksiniz, Hiram Bey gidecek, ben gideceğim.

HÜ- Ha onlar kalacak, onların düşündüğü şeyler tabiî, onlar biliyorlar yeraltı güçleri kırılınca hacılar, kıçlarına kendilerinin kaçacağını

(Konuşma alt katta kendisine tahsis edilen odada çalışan Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Kutlu Savaş'a ve yürüttüğü tahkikat konusuna geliyor.)

HÜ- Bu inceleme neticesine göre bir idari işlemi bularak yapacaklar. İdari işlemin tabiî şeklini bilemiyorum. Hiram Bey'in durumu değişik. Alır başka bir yere memuriyete mi verirler, bilemiyorum. Erkan olur mu olmaz mı ona da birşey diyemiyorum.

ME- Ona bir şey yapamazlar ki, Cumhurbaşkanına bağlı.

HÜ- Ama

ME- Tavsiye ederler belki.

HÜ- Hukuken bir şey yapamazlar. Ama yarın öbür gün seni alır bilmem Ulaştırma Bakanlığına, Hiram'ı alır bilmem nereye, bilmem ne danışmanlığına alırda, o öyle bırakılsın. Yarın demezler mi ki yine bilmem ne mi oldu diye. Zaten burada uzun vadeli beklememiz lâzım. Onun için susacaksın.

(Üst makamların nasıl bir tutum izleyeceğini tartışıyoruz.)

Eğer Hiram Bey'le seni buradan alırlarsa, ben kalırsam biliyorlar ki atacağım satırdan ilk zarar görecek onlar. Çünkü neden. Bu güne kadar beraberdi, çetenin içindeydi. Çetenin kalması mümkün değil. Ne onun çetesi kalacak, ne de Nuri'nin çetesi. Şimdi onu önlemek için bu işleri yapmayacak bir adamın peşindeler. Ona uğraşıyorlar Erkan Gürvit ve ekibi. Şimdi devamlı benim üzerime geliyorlar.

(Konuşma Erkan Gürvit ve ekibinin gücünün bir yıl sonra, 89 Kasımında Cumhurbaşkanının görev süresinin bitmesiyle birlikte sona erecek ve kimsenin kapılarını çalmayacağı şeklinde devam ediyor.)

HÜ- Tayin ettim diye bana hesap sordu köşkteki. Ama bunları Hayri Ündül yazıyor kara kara defterine. Ben bugün ayrılsam basında benim yerim de var.

(Cumhurbaşkanı, MİT raporu olayından sonra Müsteşar Hayri Ündül'ü çağırarak beni görevden almasını ve cezalandırmasını istemiş, bunun üzerine Müsteşar beni Güvenlik Daire Başkanlığından alarak Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu üyeliğine atamıştı.)

ME- Evet

HÜ - Şu anda ayrılayım ben, basında derhal bir köşem var.

ME- Yazalım bari, başka çaremiz yok yazalım bari.

(Teşkilat içindeki gruplaşmalardan bahsediliyor;)

HÜ- Erkan, ondan sonra Tunç, ondan sonra Tarı, bunlar değil miydi burayı çevirenler böyle? Köstebek bunlar değil miydi oğlum? Köstebek neye başkasının üzerine kalıyor o zaman. Buz gibi köstebek bunlardır. Birisi Köşke götürüyordu, taşıyordu, birisi Başbakanlığa taşıyordu. Ondan sonra burada tayinler, tefeyyüzler, bilmem ne. Yapmayın yahu, sevgili Hiram cığım. Fakat Hiram da her zaman söylüyorum benim şahsımla uğraşmamıştır.

ME- Hayır efendim.

(Hayri Ündül kendisi ile ilgili dedikodular çıkarıldığını, tenkit edildiğini belirtiyor ve Tarı Bey'le yaptığı konuşmada neler söylediğini anlatıyor.)

HÜ- Ben tarafsız bir adamım. Ha.. esas utanması lâzım gelen dedim, geçmişte böyle oturupda beni çekiştirmeleriniz. Oturup aile sohbetlerinizde Hayri Ündül'ü çekiştirirmisiniz. Oh olsun, beter olun. Ben rahat konuşurum. Cumhurbaşkanına da söyledim aynı lafları. Şimdi ben mi getirdim Hiram'ı buraya dedim. Altımda bu oluyor, Başbakanlığa bilgi gidiyor dedim. Başbakana da Sayın Başbakanım ben size demedim mi emir komutayı bozmayın, ayıp oluyor dedim. Onun için bunlar yaptıklarını çekecekler.

(Teşkilat'taki menfaat bağlarından, herkesin birbirinin yüzüne gülüp arkasından konuştuğundan, Hiram Bey'in yanından ayrılmayanların şimdi uzaklaştıklarından bahsediliyor)

"HÜ- Şimdi onu da çıkardılar. İmzasız bir mektup geldi. Hiram Bey, ...'un karısına.... diye.

ME- ....'dan mi?

HÜ- Hayır ....'un karısını Hiram Bey..... diye. Vallahi billâhi mektup geldi. Şimdi tahkik ettiriyorum. Anlayabiliyor musun? Bunlar böyle. At.. helâl olsun, helâl olsun. E, imkanı var a... yorsa, şerefsizim ben olsam ben de a... rım yahu. Bunlar şerefsiz adamlar.

(Hiram Bey'le ilgili çıkarılan bazı diğer dedikodulardan bahsediliyor. Erkan'ın ekibinden bahsediliyor)

HÜ - Şimdi Vedat, Tunç, İsmet, Tarı. Onlar felaket. Hiram'ı düşürüyorlar. Tunç ikili oynuyor.

ME- Ne olur ne olmaz diye.

HÜ- O... tam. G.... başı oynuyor onun. Hiram'a geliyor, lafı oradan alıyor ona götürüyor. Ordan alıyor öbür tarafa götürüyor. Beni tabiî hiç sevmiyor. Onları gayet iyi biliyorum. Aile toplantılarında, farkında bile

değil enayiler konuştukları laflardan. Zannediyorlar ki Hayri Ündül aptal. Şimdi Tarı da konuşacak hal yok. Dedim siz gizlice oturur, tayinler yapar, patronu bilmem ne yapar, bana cephe alırsınız. Ben bunları biliyordum da eylem yapamıyordum. Sebep işte yine Köşke, Başbakanlık ve bizim Askeriye. Yani Öztorun. Ben bilmiyor muyum, hepsini biliyorum ama ne yapayım.

(Arada telefon ve diğer konuşmalar giriyor. Müsteşar ayrılmadan önce son olarak şunları söylüyor.)

HÜ- Şimdi bakalım ne olacak. Senin durumunu, şeyden sonra soruşturma olmayacağını duyarlarsa diğerleri ne yapacak. Konu şöyle açıklanacak herhalde. İşte MİT'in gizlilikli evrakı Teşkilat dışına görevler açıklanamaz, şey yapılamaz denilecek, bu bir kişisel rapordur, nottur, bunların hepsi zaten kaçakçılık şeyiyle ilgili soruşturmalardan çıkan yazılardır. İstihbarî değeri yoktur diyecekler ve böylece sallayacaklar. Rahat ol, işine bak, keyfine bak.

Rapor konusunun, istemeden ve iradem dışında da olsa, Hiram Bey'e ve Korkut Yarbay'a getirdiği neticelerin manevî sıkıntısını halen taşıyorum.

EMEKLİ İSTİHBARATÇILAR

Emekliliğe hazırlıksız yakalanmıştım. Ne yapacağımı bilmiyordum. Geçinmek ve oyalanmak için yeni bir iş lâzımdı. Bazen kendimi boşlukta kalmış gibi hissediyor, hemen bir meşgale bularak bu duygudan kurtulmayı başarıyordum. Hiç bitmeyecekmiş gibi gelen hareketlilik, didişme ve koşuşma sona mı ermişti?

Esasında dışarıdan, hatta bazen karıncalara bakar gibi yukarıdan baktığı zaman insan, ne manasız geliyordu bütün bu didişme. Ama yaşam buydu işte. Böyle devam edecekti. Bir yanda dünyanın en vahşî, en haris yaratığı insanın kendi nesline karşı bitmez tükenmez mücadelesi, terör, savaş; öbür tarafta barış, kardeşlik, silahsızlanma teraneleri.

Teşkilat'ta iken yürüttüğüm görevler bir çoklarının husumetini çekmeme neden olmuştu. Raporun açığa çıkması da buna tuz, biber ekmişti. Bazen hiç ilgim olmayan işlerle benim aramda bağlantılar kurulmuş, yakıştırmalar yapılmıştı. Görevimin özelliği dolayısıyla cevap verme imkanım pek olmadığından, çoğunlukla susmuş, sineye çekmiştim. Bunlara fazla aldırmıyordum. Zira yakın çevrem, amirlerim, eşim dostum beni tanıyor, biliyorlardı.

Devlete ve Teşkilat'a karşı bir küskünlüğüm yoktu. Devlet benim devletim, Teşkilat benim teşkilatımdı. Bunlar hayatımın kutsal bir parçası olmuştu. Onların kimsenin inhisarında olduğunu kabul edemezdim. Esasında durum basitti. Raporun iradem dışında açığa çıkması neticesinde bir meslekî kaza geçirmiş, durumu kaderci bir şekilde kabullenmiştim. Kızgınlığım, küskünlüğüm, adamsendeci zihniyete, dost bildiğim birkaç vefasız meslektaşa ve basiretsiz, duyarsız birtakım yöneticilereydi. Onlara halen de kızgınım.

Emeklilikten sonra içimde yaşadığım çelişkiler, cemiyette sık sık rastlanan fırsatçı, vefasız, inançlarını yitirmişler ile benim gibiler arası idaydı. Onlardan biri mi olmalıydım? Samimiyetle söyleyebilirim ki arzu ettiğim anlar oldu. Yapamadım. Çizgilerim artık değişmezdi. Geçmişimde şerefsiz, haysiyetsiz hiçbir iz yoktu. Özel hayatım açık ve şeffaftı. Doğal olarak benim de hatalarım olmuş ama bu hatalardan bir şeyler öğrenmiş, olumlu sonuçlar edinebilmiştim.

Ailem, her zaman en büyük desteğim oldu. Birkaç hakiki dostum be-

ni hiç yalnız bırakmadı. Yeni kurulan bir şirkete ortak ve yönetici oldum. Hayat mücadelem artık ticari sahada devam edecekti.

Arayan birkaç vefalı meslektaşımla irtibatım dışında Teşkilat'la ilişkimi tamamen kesmiştim. Benim için her zaman şerefle anımsayacağım bir dönem kapanmıştı.

Bu düşüncelerime rağmen, eveliyatımla bu günüm arasına bir duvar çekmem mümkün olmadı. Doktorun ve avukatın emeklisi olmaz derler. İstihbaratçının da emeklisi olmuyordu. Gelişen olaylar, eşden dosttan gelen bazı bilgiler, gazeteler, kitaplar, terör olayları, devam eden bazı yakıştırmalar itiraf etmeliyim ki uzun süre günlerimin büyük bir kısmını işgal etti.

Hiram Bey, hakikatlı bir dostunun şirketine girmişti. Hiram Bey'in genç fakat başarılı bir iş adamı olan oğlu Cengiz de aynı şirketin yöneticisiydi. Taşımacılık, aracı olarak ithalat, ihracat ve birkaç yabancı şirketin de mümessilliğini yapıyorlardı.

Hiram Bey'in şirkette aktif bir görevi yoktu. Bir nevi müşavirlik yapıyor, bazen yeni iş bağlantılarının üst düzey temaslarını yürütüyordu. Pek işi olmamasına rağmen senelerin verdiği alışkanlıkla hergün şirkete gidiyordu. Geliri eski görevinde eline geçenden daha fazlaydı. Şirket namına seyahat harcamaları yapabiliyor, misafirlerini ağırlayabiliyordu.

Esasında, sıradan birçok insanı tatmin edebilecek bu imkanların Hiram Bey'i tatmin ettiği söylenemez. O bir istihbaratçıydı. Onu sadece, istihbaratın, satrançа benzeyen oyun içinde oyunlarını çözmek, yorumlamak, karşı oyunlar hazırlamak, onun gizemli labirentlerinde dolaşmak tatmin edebilirdi. Bu işe, bu mesleğe yöneliş onun doğasında vardı. O akıl oyunlarını seviyordu. Herhalde başarılı bir istihbarat adamı olmasının sebebi, bu içten gelen istek, bu doğuştan var olan yatkınlıktı. Bir ara Afrika'nın küçük bir ülkesine gidip eski mesleğini orada icra etmeyi, birikimlerini orada kullanmayı bile düşündü.

Rapor açığa çıkmasa ve gelişmeler bu şekilde tırmanmasa Hiram Bey mesleğinde yükselir, MİT Müsteşarı olur muydu? Zannetmiyorum. Olsa bile çok büyük barikatları aşması, mücadele üstüne mücadele vermesi gerekirdi. Türkiye'nin siyasetinde ve ekonomisinde etkili bazı görünmeyen güçler, onu her zaman tehlikeli, elde edilmesi veya aşılması mümkün olmayan, kendi menfaatlerine aykırı bir karşı güç olarak gördüler. Onlar için, kokmaz, bulaşmaz, karışmaz, kendi menfaatlerini ön planda tutan yöneticiler lâzımdı.

Hiram Bey, casusların, ajanların, provokatörlerin, fabrikatörlerin, yeraltının, yerüstünün, kaçakçının, örgüt mensubunun ve teröristin bir yu-

mak haline geldiği bu karışık düzene el atacak, yumağı çözmeye kalkışacak, kaleler yıkılıp oyun bozulacaktı. O, oyunun kurallarını, rakiplerinin yöntemlerini iyi biliyordu. Onu yükseltmek değil, bir an önce tasfiye etmenin çareleri aranmalıydı. Rapor olayı tasfiye sürecini hızlandırdı.

Rapor olayından sonra ve emekli olmadan önce, Milli Güvenlik Kurulunda görevli bir üst subay evime gelmişti. Hiram Bey'in ve benim tanıdığım, dostumuz. Raporun hazırlanışı ve açığa çıkışında özel bazı nedenler olup olmadığını merak ediyordu. Kendisine raporun hazırlanışında siyasî veya başka, özel hiçbir neden bulunmadığını izah ettim. Biraz kapsamlı olmakla birlikte rutin bir çalışmaydı. Raporun açığa çıkması ise bizim dışımızda gelişmişti, çeşitli yorumlar yapmak mümkündü.

Üst subaya göre Hiram Bey'in Müsteşarlığa getirilmesi mümkün değildi. Ordunun üst kademelerinde ve Konsey üyeleri arasında "asker düşmanı" olarak tanınıyordu. Kendisi bunun doğru olmadığını biliyordu ama, Hiram Bey üst kademelere böyle empoze edilmişti. Zaten Müsteşar Hayri Ündül'ün yerini alacak aday da ismen tespit edilmişti. Hiram Bey'in üst düzeydeki askerler arasında yaratılan bu imajı silmesi lâzımdı.

Bu imajı silmeye vakit olmadı. Rapor olayında, beni korumaya çalışmaktan başka hiçbir dahli ve taksiratı bulunmayan Hiram Bey, Rapor olayına adı karıştırılarak tasfiye edildi.

Hiram Bey'in artık etrafında gerçek dostları vardı. Yanından hiç ayrılmayan, doğum, evlenme günlerini kollayan, ziyafetler veren, eşi geldiği zaman onu terminalde çiçeklerle karşılayan, Hiram Bey'i günde 3-4 kez şehirlerarası telefonla arayıp, hatırını soran, havaalanından karşılayıp, yolcu eden o günübirlik sahte dostlar kalmamıştı. Sanki tanrı bunları cezalandırmış, yer yarılıp hepsi içine düşmüşlerdi.

Olumsuzluklar Hiram Bey'e inançlarından bir şeyler kaybettirmedi. O halen elinden geleni yapmaya, memleketine hizmet etmeye çalışıyor, âdeta kendini buna mecbur hissediyordu. Görüşmelerimizde bana "sen para peşine düştün, bak ben halen devlete hizmet etmeye çalışıyorum" diye takılıyordu. Teşkilat'la temasları tahditli de olsa devam ediyordu. Üst seviyede temasları vardı. İhtisası olan konularda onları devamlı aydınlatmaya çalıştı.

Üst makamların bilgisi dahilinde ve beynelmilel platformda, Türkiye'yi ilgilendiren bazı kararların alınması sırasında, başarılı lobi ve propoganda çalışmaları yaptı. Devletin üst yöneticileri onun görüşlerine müracaat ettiler. Aktüel bazı konularda raporlar hazırladı.

Hiram Bey'in evrakları arasında bulunan bir müsvetteden 1989 yılında devletin üst makamlarına PKK ile mücadelede alınması gereken ted-

birlerle ilgili bir rapor sunduğu anlaşılıyor. Raporu kime sunduğu müsvettede belli değil, ben de bilmiyorum. Esasında kendisi söylemediği müddetçe bu konularda soru sormaz ve merak göstermezdim. Bu alışkanlığı teşkilattaki amirlerimden almıştım. Hatta eski amirler, odalarına biri girdiğinde evrakları ters çevirir, odaya girenler de böyle yapılmasa bile masa üstündeki evraklara göz ucuyla bakmak gibi bir nezaketsizlik ve mesleki hata yapmaktan kaçınırlardı. Zamanla bir istihbarat teşkilatı için gerekli olan bu gibi alışkanlıklar terkedildi. Başkalarının masasındaki evrakı merak edip gözucu ile bakmak bir yana eline alıp okumaya çalışan personele, Müsteşar'ın kapısına kulağını dayayıp dinleyen Başkanlara rastlar hale geldik. Neticede operasyonel faaliyetler dahil her şey her yerde konuşulmaya, kahve ve meyhane köşelerinde, kadınların günlerinde teşkilat meseleleri tartışılmaya başlandı. Kompartımantasyon, yani bölümler arasındaki gizliliğin bozulması bir istihbarat teşkilatı için en tehlikeli ve olumsuz gelişmelerden biriydi.

Daha önce de belirttiğim üzere Hiram Bey değerli bir "Orta Doğu" uzmanıydı. Ölümünden 1 yıl önce 1989'da yazdığı raporda ABD'nin Orta Doğu politikasını tahlil ederken Türkiye'nin Orta Doğu'daki gelişmeleri yakından ve dikkatle izlemesi gerektiğini düşünüyor. Türkiye'nin önemli roller üstlenebileceğine işaret ediyordu. Irak'ın Kuveyt'i işgali ile gelişen Körfez krizi ve savaş, Türkiye'nin Orta Doğu'da üstlendiği önemli rol bakımından Hiram Bey'i doğruladı:

"Amerika'nın Kissinger devri döneminden itibaren bir Orta Doğu planı mevcuttur ve Amerika'nın politik, ekonomik yönden bölgeye hakim olabilmesini hedeflemektedir. Bu plâna göre:

I- Bölgede Amerika'nın jandarmalığını yapacak olan İsrail, büyük İsrail planına uygun vaziyette Fırat-Nil nehirleri arasındaki sahada hakim ve etkili duruma girmelidir.

II- Bölgedeki Alevî, Sunnî, Hristiyan toplumları, Ermeniler, Kürtler, ekalliyetler kullanılarak, bölünerek, plâna karşı gücü meydana getirebilecek devletler zayıflatılmalı ve iç problemleri ile uğraşır duruma sokulmalıdır.

III- Filistinin davasını ortadan kaldırmak için, Lübnan bölünmeli ve topraklarının güney bölümü üzerinde bir Filistin iskanı imkanı sağlanmalıdır.

IV- Lübnan'daki mali çevreler iç karışıklıklarla tahrip edilmeli ve petro-dolar Lübnan dışına kaydırılmalıdır.

V- İsrail ve Suriye arasındaki Golan problemini çözüme ulaştırmak yönünden Lübnan'ın büyük bir bölgesinin Suriye'ye verilmesi gerekmektedir.

Yukarıda maruz plân, İsrail ve Suriye'nin çıkarlarına uyduğu ve petro-doların bankalarına akabileceği düşüncesiyle başta İsviçre olmak üzere Avrupa ülkelerine de ters gelmediği için bir karşı koyma ile karşılaşmamıştır.

- Ancak; İsrail - Lübnan harbi, İsrail'in bir istila savaşını yapamayacağını göstermiş ve İsrail'in bölge jandarmalığı hayalini çürütmüştür.

- Amerika'nın, petro-dolar nedeniyle yanında olan Avrupa, Lübnan savaşının kısa sürede değil, 15 senede bile sonuca ulaşamaması, sivil halkın katliamı ve bombardımanlar karşısında, Amerikan planına karşı çephe almıştır. Hatta Papa durumu şahsi problemi halinde kabul etmeye başlamıştır.

- Kendi içlerinde de Alevî, Sünnî mezhep farklılıkları olan islam ülkeleri, Lübnan bölünmesinin kendi ülkelerinde de inikasları olacağı endişesiyle politik çareler aramaya başlamışlar ve Suriye'nin Lübnan'daki aktif tutumuna karşı cephe oluşturmuşlardır.

- İnsan hakları konusunda öncü durumunu korumak isteyen Amerikan Hükümeti kendi halkı karşısında dahi zor duruma düşmüştür.

- Sovyetlerin bölgedeki sızmaları eskiden endişe yarattığı halde, Lübnan'daki katliam karşısında bölgeye bir temsilci göndererek, siyasi girişim yapabilmişler ve çeşitli çevrelerde Sovyetlerin bu politik girişimi müspet karşılanmıştır.

- Amerika son ana kadar Lübnan ve Orta Doğu politikasını ısrarla sürdürmüş ve Suriye ile müştereken Fransız filosunun Lübnan önlerinden ayrılmasını, Fransa'ya yaptığı baskı ile sağlamış ise de plan artık çökmüştür.

- General Michel Aoun birkaç gün evvel yabancı basına Lübnan'da yaptığı bir açıklamada, Amerika'nın Lübnan'daki siyasetini izah etmiş, orta Amerika'da uyuşturucu Mafyasına karşı aktif önlemler alan Amerikan idaresinin Lübnan Bekaa'daki afyon ve uyuşturucu yetiştirilmesi, imali ve dünyaya pazarlanması konusunda Suriye'ye göz yumduğu ve bu suretle Suriye ekonomisinin, Suriye'nin, kendi politikasını bölgede yürütmesi karşılığında ayakta tutmaya çalıştığından bahsetmiştir.

Ayrıca, Beyrut'taki bombalı arabalarda CIA'nın parmağı bulunduğuna dair elde ettikleri delil ve emareleri sıralamıştır.

Son olarak General Michel Aoun kendilerinin de Lübnan ve dünyanın her tarafında rehineler ele geçirip baskı unsuru olarak kullanabileceğinden bahisle Amerikan idaresini tehdit etmiştir.

- Bu beyanatın hemen akabinde Beyrut'ta Amerika aleyhindeki nüma-

yiş ve Elçiliğe saldırılar başlamış, Amerika Lübnan'daki Elçiliğini boşaltarak, memurlarını Kıbrıs'a göndermeye mecburiyet hissetmiştir.

- Gelişmeler, Amerika'nın Lübnün-Orta Doğu politikasında değişiklikler yapacağı kanısını uyandırmaktır.

- Muhtemelen önümüzdeki günlerde Lübnan'da bombardımanlar duracak, üç ay müddetle ateşkese gidilecek ve politik çözümler araştırılaracak ve Lübnan'da herkesin kabul edebileceği bir Cumhurbaşkanı seçimi yapılacaktır.

- Orta Doğudaki yeni politika ve gelişmeler, Türkiye için de önemli hususlar ortaya çıkarmaktadır.

- İsrail'in Orta Doğuda jandarmalık yapamayacağının ortaya çıkması, Türkiye'nin Amerika nezdindeki önemini arttırmıştır. Ancak Amerika jandarmalık görevini Türkiye'ye yüklemek için imkanlar araştıracak, belki Kürt ve Ermeni problemleri içerisinde, en azından bilgi toplamak vs. için, daha fazla olacaktır.

- Suriye, Lübnan'da olaylara batmış, Amerika ile işbirliği içerisinde tam görülmüş ve diğer islam ülkelerinin tepkisini çekmiş, zayıflamıştır. PKK'yı desteklemesi muvacehesinde Türkiye'nin çok sert şekilde üzerine gitmesi mümkündür. Tepki gösterebilmesi imkanına sahip bulunmamaktadır.

- Lübnan'daki gelişmeleri Türkiye yakînen takip etmelidir. Orta Doğudaki politik gelişmelerin ve değişimlerin en iyi takip edebileceği saha Lübnan'dır. Sahada istihbarat olanaklarımız üst seviyede götürülmelidir.

- Arz ederim.

6 Eylül 989

Hiram Abas"

Irak Kuveyt'i işgal etmiş. Türkiye için yeni ve aktif bir dış politika devri başlamıştı. Hiram Bey'in devletin en üst makamları ile temasları devam ediyordu. O, mesleki birikimlerini devlet yararına sunmayı bir görev addediyordu. Ölümünden 35 gün önce Körfez Krizi ile ilgili bir rapor yazarak Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a sundu:

"Sayın Cumhurbaşkanım,

Türkiye'nin Orta Doğu ve Dünya devletleri muvacehesinde son günlerdeki aktif politikası, istihbarat ihtiyacını önemli ölçüde arttıracak ve aynı zamanda hedefleri ile yöntemlerinde de değişiklik gerektirecektir.

1960 ihtilâlinden sonra Genelkurmay patronajına giren istihbarat ör-

gütümüz, ülke içerisindeki aşırı uçların çalışmalarına sızma ve onları ifna etmeye, dışarıda ise birinci kuşak devletlerin askeri güçlerini tespite yönelmiş, görevini, topladığı bilgileri ilgili makamlara intikal ettirmekle sınırlamıştır.

Bu maruz sınırlamanın gerekçesi de, servisin yıpranmaması olmuştur. Türkiye'nin dış devletlerden ziyade içe dönük politikası ve Genelkurmayın sadece dış devletlerdeki askerî konuş, kuruluşa, içerde de yıkıcı, bölücü faaliyetlere ilgi göstermesi ise, üst makamların MİT'i ana görevine yöneltme fonksiyonlarında zaafiyet meydana getirmiştir.

Bu günkü çalışma ve yöntemleriyle MİT'in devletimizin aktif politikasında vazgeçilmeyecek unsur olan "milli istihbarat" ve enformasyonu oluşturamayacağı düşündürmektedir.

Günümüzdeki televizyon ve basın ajansları her büyük olayı anında dünyanın her tarafına duyurmakta ve dolayısıyla olayların takibinde belki de Dış İşleri Bakanlığı ve diğer dış örgütlerin önüne geçebilmektedirler. Ancak dış basın ve yayın büyük ölçüde Amerika ve İsrail kontrolündedir. Dolayısıyla bu bilgileri milli kaynaklarımızca tetkik edecek bir seviyeye ulaşamazsak, dezinformasyona maruz kalmamız tehlikesi ortaya çıkmaktadır.

Diğer yönden istihbarat kuruluşları sadece bilgi toplamakla yetinmezler. Devletlerinin gizli politikalarının tatbiki için önemli bir alettirler. Bush'un, Saddam Hüseyin'i devirme görevini CIA'ya vermesi, Suriye'nin Orta Doğudaki bu günkü gücüne Muhaberat Teşkilatı ile kavuşması, Muhebarat'ın ASALA, PKK, AMAL vs. gibi örgütleri devletlerinin politikası muvacehesinde kontrolü ve kullanılması, arz ettiğim hususlara yakın birer misaldir.

Bir askerî harekat ile Saddam rejimi düşürülse bile Orta Doğu büyük değişiklik ve gelişmelere sahne olacaktır kanaatindeyim.

Türkiye'de işleme koyduğunuz aktif politikanın bölgede tatbiki ve olaylardan ülkemizin kazançlı çıkabilmesi için acele bir reforma tâbi tutulmuş istihbarat çalışmalarına ihtiyaç göstermektedir.

Irak'ın askerî güçlerinin konuş ve kuruluşları hakkında toplayabileceğimiz bilgilerin çok daha teferruatlı ve doğru doneleri, Amerikalıların uyduları sayesinde ulaştıkları istihbarattan ve kendilerinden günü gününe alınabilir.

Türkiye'deki yıkıcı, bölücü ve terör faaliyetleri için ise polis istihbaratı az farklılıkla MİT seviyesinde çalışmalarını götürmektedir. Dolayısıyla istihbaratımızın Irak, Suriye, İran, Yunanistan ve Batı Devletlerinin bölgedeki azınlık, kürt konularındaki çalışmalarına, tamamen yeni bir anlayış içerisinde tevcih edilmesi gerekmektedir.

Bu ülkelerde üst seviyede tesir ajanlarına ihtiyaç oratadadır. Bush'un CIA'ya yüklediği Saddam'ı devirmek görevini, askerî bir harekata başvurulmazsa, sadece ekonomik tedbirler ile CIA'nın uygulayabilmesi fevkalade zordur. Kendileri de Irak'a sızabilmiş değillerdir.

Dolayısıyla CIA bu faaliyet için İsrail, Suriye ve Türkiye'nin imkanlarından da yararlanma çarelerini araştıracaktır.

Türkiye'nin imkanlarını CIA yetersiz görür ve İsrail, Suriye işbirliğine yönelirse bu ülkenin imkanları bilhassa kürtler üzerinde mevcuttur ve Türkiye için tehlikeli bir durum çıkacaktır. İstihbaratımızın oyunu çok ustaca oynaması gerekmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanım, dinlemek lütfunu gösterdiğiniz şifahi arzıma ilaveten çok kısa olarak önemli gördüğüm istihbarî ana noktaları bu notda bilgilerine sunmaya çalıştım.

Türkiye istihbaratı Orta Doğuda müessiriyete kavuşabilir. Şimdiye kadar Irak kontrolündeki bazı örgütleri, yeni gelişmelerden faydalanarak kontrole alabilir, üst seviyede ajanlar angaje edebilir. Bu çalışmalar Türkiye içerisinden veya Kıbrıs gibi ülke dışından da sevk edilebilir.

Ülkemiz için çok önemli bir geçiş döneminde iyi bildiğim istihbarat konusunda her hizmeti ülkeme sunmaya hazır olduğumu saygılarımla arz ederim.

21 Ağustos 1990

Hiram Abas"

Okuyucular Körfez Krizinden itibaren takip edilen aktif dış politikada Hiram Bey'in izlerini hissedeceklerdir.

Bu iki önemli raporun Hiram Bey'in yapısını, devlet anlayışını ve değerini yeterince açıklamış olduğunu ümit ediyorum.

BİR İSTİHBARAT DEVİ'NİN ÖLÜMÜ

Türkiye'de terör olayları sistemli bir şekilde artmaya başlamıştı. Sahne değişmiş, eski oyuncuların yerini yenileri almıştı. Oyun aynı oyundu.

26 Eylül 1990 günü sabah saat 10.30 sularındaydı. Büromun telefonu çaldı. Büyük bir gazetenin istihbarat şefi olan arkadaşım bir solukluk aradan sonra "Kötü haberim var" dedi. Herhalde yine gazetelerde aleyhimizde bir haber çıktı diye düşündüm.

"Hiram ağabeyi vurdular" diye devam etti. Dondum kaldım. Bir an kelimeler aklıma gelmedi, kısa bir sessizlikten sonra sordum "öldü mü?" "Maalesef" diye cevap verdi. Dostum, olayın 15-20 dakika kadar önce Hiram Bey'in evi civarında olduğunu arabasında iken çapraz ateşe aldıklarını ilave etti. Henüz herhangi bir örgüt olayı üstlenmemişti.

Bir müddet öylece kaldım. Ne yapacağımı düşünüyordum. Aklıma ilk gelen evi, eşimi aramak oldu. Alışverişe çıkmıştı, evde yoktu. Hiram Bey'in evini aramayı düşündüm. Eşi acaba yalnız mıydı? Kimbilir şu anda ne haldeydi. Benimle konuşacak durumda olamayacağı kararına vardım. En iyisi Hiram Bey'in bürosunu aramaktı.

Telefona santral görevlisi çıktı. Beni tanıyarak hemen Cengiz'e bağladı. Cengiz "ağabey merhaba" deyince sesinden olaydan haberi olmadığını sezdim. "Babandan haberin var mı?" diye sordum. "15-20 dakikaya kadar gelir" diye cevapladı. Demek haberi yoktu. "Cengiz kapının önünde babana ateş etmişler, sen hemen eve git ben de geliyorum" dedim. "Peki, hemen gidiyorum" dedi, başka bir şey soramadı.

İlk uçakla İstanbul'a uçarken düşünüyor, onun ölümüne bir türlü inanamıyordum. Sanki İstanbul'a gidince herşey değişecek ve onu karşımda göreceğim gibi geliyordu.

Esasında böyle bir saldırıya her an hazırdık. Her an birimize yönelik bir eylem olabilirdi. Teşhir edilmiş, işkenceci, CIA, MOSSAD ajanı gibi yakıştırmalara maruz kalmıştık. Gelişmiş ülkelerde, istihbarat görevlilerinin isimlerini bile açıklamak ağır cezayı gerektiren bir suçken, bizim ev adreslerimiz, resimlerimiz yayınlanmıştı. Bazı örgütlerin ölüm listelerinde en başlarda yer alıyorduk.

Hiram Bey'in evi: yakınları, dostları, teşkilat mensupları ile dolmuştu. Eşi, oğlu ve kızının metin görünmelerine rağmen olayın şokunu yaşadıkları belliydi. Sarıldık, hiç bir şey konuşamadık.

Olay, saat 10.00 sularında, Çiftehavuzlar'da, Cemil Topuzlu Caddesini Bağdat Caddesine bağlayan Mahur Sokak üzerinde, 236 no.lu Apartmanın önünde olmuştu. İşe gitmek üzere evden çıkan ve Şahin marka arabası ile hareket eden Hiram Bey, Bağdat caddesine 25-30 metre kala, arabaların hızlı gitmemesi için yapılan tümseğe geldiğinde iyice yavaşlamıştı.

Saldırı işte o anda olmuş, arka sol cama yaklaşan saldırgan, çok yakın bir mesafeden Hiram Bey'in başına ateş etmişti. Hiram Bey, ilk mermi ile ölümcül darbeyi yemişti. Kalleşçe, sinsice bir saldırı idi. Hiram Bey'in arzuladığı bir ölüm şekli değildi.

O hiç bir zaman yatağında bir ölüm düşlememişti. Yatağa bağlı kalmak başkalarının bakımına muhtaç olmak, onun mücadeleci ruhuyla bağdaşmazdı.

Senelerdir taşıdığı silahlar, sahip olduğu en değerli eşyaları arasındaydı. Onlarla atış talimleri yapmaktan zevk duyardı. Öyle durup nişan almak âdeti değildi. Silahı süratle belinden çekip, bir kaç saniye içinde hareketli bir kaç hedefe birden isabet ettirmecesine atış yapmayı severdi. Türkeye'de silahı onun kadar süratli ve isabetli kullanan çok az insan olduğu düşüncesindeyim.

O, böylé kalleşçe ve arkadan vurulmayı hiç düşünmemişti. Hesabını, kendisini 5-6 kişinin bir yerde kıstırıp çapraz ateşe alacağı şeklinde yapıyordu. Vurulup ölürdü ama, en azından iki üçünü de o vururdu. Tanıdığım en mert ve korkusuz insanlardan biriydi. Hatası, düşmanından da mertlik beklemekti.

Olayda, 7.65 çapında tek bir silah kullanılmıştı. Yapılan balistik inceleme, aynı silahın 21 Eylül 1990 tarihinde saat 14.30 sıralarında, Eminönü, Çadırcılar Caddesi, Tektaş Handaki bir döviz bürosunun soyulması teşebbüsünde kullanıldığını ve silahın 3 kişinin yaralanmasına sebep olduğunu tespit etti.

Saldırganlar iki kişiydi. Ateş eden genç ve uzun boylu olanıydı. 4 el ateş etti. İki mermi Hiram Bey'e isabet etti. Bir tanesi hayatî organlara rastlamıştı, öbürü ölümcül değildi. Diğer iki mermi boşa gitti.

Kısa boylu, saçları dökük. 35-40 yaşlarındaki diğer saldırganın elinde çanta vardı. Diğerinin ateş etmesinden sonra eğilip açık olan camdan Hiram Bey'e baktı. Görev tamamlanmıştı. Kaçarak uzaklaştılar.

Hiram Bey, olaydan 2-3 ay kadar önce, kendisine karşı bir çalışma yapıldığını anlamıştı. Yılların verdiği tecrübe ve ön seziler alarm zillerini çalıyordu. Yakınlarına ve bizlere dahi bir şey belli etmedi. Ankara'ya geldiğinde bir ara takip edildiğinden bahsetti. Belki de âdeti veçhile, ne yaptığını kimlerle görüştüğünü merak eden eski Teşkilatı kendisini kontrol ettiriyordu.

Şüphelendiği iki arabanın plakasını, İstanbul Bölge Daire Başkanlığına vermişti. Tetkik ettiler. Araç sahipleri hakkında menfi bir bilgi yoktu. MİT'in üst düzey yöneticileri, eski Müsteşar Yardımcılarının tereddütlerini ciddiye alıp, bir müddet çalışma yapmayı, kapsamlı bir araştırmada bulunmayı akıl edemediler. Her zamanki gibi olaydan, Hiram Bey kaybedildikten sonra, onun evi civarında güvenlik tedbirleri alıyorlardı.

Her eylem için bir ön çalışma yapılması, öncelikle eylem yapılacak kişinin kendisinin, ikametgahının, işyerinin tespiti gerekiyordu. Eylemciler için Hiram Bey'in evini ve kendisini tespit etmek pek zor değildi. Fabrikatör gazetenin ve devamı olan dergi terörist faaliyetler için âdeta bir kara rehber gibiydi. Hiram Bey'in ev adresini ve boy boy, resimlerini teşhir etmişlerdi.

Geriye, onun günlük itiyadlarını tespit etmek, eylem yeri ve tarihini saptamak kalmıştı. Sonuç, bu çalışmanın iyi etüt edildiğini ve uygulandığını gösteriyor.

Olayı, eylemden saatlerce sonra o gece yarısı, Dev-Sol Örgütü üstlendi. Bir bildiri yayınlamışlardı. Her eylemden sonra olay yerine bildiri bırakan veya eylemin akabinde basın kuruluşlarını arayan bir gizli örgüt neden bu kadar geç kalmıştı.

İki sayfalık bildirinin başlangıç kısmından ve devamından bazı pasajlar vereceğim.

"Türkiye ve Orta Doğu halklarının düşmanı, bir savaş suçlusu Hiram Abas,

- 12 Mart, 12 Eylülde halkımıza açılan savaşın kurmaylarından ve yürütücülerinden olduğu,

- Kontrgerilla şefi olarak birçok karanlık cinayetin ve katliamın tertipçisi olduğu,

- Bir işkence, cinayet ve komplo örgütü olan MİT'in yöneticisi sıfatıyla onlarca devrimcinin katledilmesi, binlercesinin işkence görmesi ve zindanlara atılmasından sorumlu olduğu,

- Kürt ulusal hareketini yok etmek için çeşitli devletlerle işbirliği halinde saldırı ve komplo planları yaptığı ve uyguladığı,

- CIA ve MOSSAD'la işbirliği yaparak Filistin halkına karşı komplolar tezgahladığı

- Terör, takip, tehdit ve cinayetlerle korku yayarak halkı sindirmeyi amaçlayan politikanın uygulayıcısı olduğu için,

Örgütümüz tarafından ölüme mahkûm edilerek cezalandırılmıştır.

- CIA ve MOSSAD'ın işkence yöntemlerini ülkemize taşıyan, işkence uzmanları yetiştiren, işkence teknikleri yaygınlaştıran bir işkence uzmanıdır.

- O, Filistin halkının yürüttüğü mücadelenin meşruluğuna gölge düşürmek için elinden geleni yapan, MOSSAD ile işbirliği içinde Türkiye'deki Filistinli yurtseverlere savaş açan, FKÖ temsilciliğini kapattırmak için komplolar tezgahlayan biridir.

Hiram Abas'ın işlediği suçları kanıtlamak için belgelere ihtiyaç yoktur.

Silahlı Devrimci Birlikler

Amblem (Yıldız içinde orak ve çekiç)"

Eylemden sonra saatlerce uğraşılıp hazırlandığı anlaşılan bu önemli bildiride kullanılan deyimlerin bir çoğu bana yabancı gelmedi. Bilmem siz de anımsadınız mı? İsterseniz "FABRİKATÖR" bölümünü bir daha gözden geçirin. Sanki merkezî yayın yapan bir vericinin iki ayrı hoparlörü gibiydiler.

Devrimci Solun yürekli Devrimci Birlikleri, kanıt bile göstermeye ihtiyaç duymadan, devrimci adaleti gerçekleştirmiş, Hiram Bey'e sinsice yanaşıp onu arkadan vurmuştu. Ne yürek, ne adalet, halk için, halk adına (kimin halkıysa) yapılan ne yararlı bir devrimci faaliyetti... Acaba ihtiyaç duysalardı, ne gibi müşahhas kanıtlar ortaya koyarlardı, merak ediyorum.

Kendi kendime düşünüyordum. Acaba bütün bunlar aynı oyunun, aynı senaryonun birer parçası mıydı? Neden olmasın, istihbarat örgütleri, terör örgütleri, yeraltı dünyası, silah, uyuşturucu, bir hamur gibi aynı kabın içinde bir arada yoğrulmuyormuydu?

Babaların himayesinde dokunulmazlık kazanan, aranan örgüt üyeleri, militanlara silah sağlayan kaçakçılar, casusluk şüphesiyle Teşkilat'tan çıkarılan ve yeraltı dünyasının emrine giren istihbaratçılar, düşmanlarıyla bile uyuşturucu ticareti yapan örgüt militanları, bu karanlık dünyanın içinde cirit atan ve kimi nerede, nasıl kullanacağını hesaplayan uzman istihbaratçılar.

Halk adına yapıldığı iddia edilen bu ne biçim devrimdi, bu ne biçim

adalet. Acaba bu işlerin içinde olup kullanıldığının farkında olmayan ve hakikaten iyi bir şeyler yaptığına inanan insanlar var mı?

Bazı meşhur babalarla ilişki ve işbirliği içinde olanlar Paşa Güven, Dursun Karataş, Hüseyin Solgun gibi Dev-Solun liderleri değil miydi? Uyuşturucu ticareti yapan, halk adına ve halk için halkı, insanlığı zehirleyen yine aynı kişiler değil mi? Bunların hepsi devlet arşivlerinde mevcut.

Ben, Polisin, eylemde kullanılan silahın daha önce Döviz Bürosu soygununda kullanılmasından ve Dev-Solca yayınlanan bildiriden hareketle eylemin Dev-Sol tarafından yapıldığı kanaatine çok inanarak bakmıyorum. Bunun ideolojik bir cinayet olduğu kanaatinde de değilim. Dev-Solun reklâm için bir çok eylemi üstlendiği bilinen bir husus. Ayrıca Döviz Bürosu soygununu Dev-Solun gerçekleştirmemiş olması ihtimali ile silahın kolayca el değiştirebilmesi de mümkün. Bence, Dev-Solun taşaron olarak kullanılmış olması daha büyük bir olasılık.

Yaşlısı, genci, emeklisi ile çeşitli kesimden bir çok insan, onu sevenler, ona inananlar, onun bu vatan için çok şeyler yaptığını düşünenler, cami avlusunda toplandılar. Kalabalık, sakin, anlamlı bir cenaze töreni yapıldı. Cenazede, eski âmirlerimizden KA'yı gözleri yaşlı bir vaziyette görünce, Ziya Yılmaz yakalanırken Hiram Bey yaralandığında yurt dışından yazdığı mektup aklıma geldi:

"5 Mart 1972

Sevgili kardeşim Hiram

Ne yapalım, başımıza öyle işler açtın ki, aklıma, hayalime gelmeyen (Hasan, Hüseyin, Mustafa vs.) diye atıldın ortaya. Ben de acil hâllerde, tenkit edilmeyeyim diye (Küçüklerin tenkitleri daha da koymakta), mecburen telgrafı tercih edemedim.

Bedri'den dün aldığım mektupta, iki satır senden bahsetmiş. Anlayamadım, ancak karakterini, heveslerini, deliliğini bildiğim için malesef tahmin ettim. İnşallah tahminimde yanılmışımdır. Eğer doğru ise, sana, evdekilere pek ama pek çok geçmiş olsun. İnşallah şu satırlarımı okurken, eski sıhhatine, neşene kavuşmuş, evin aile fertleri de büyük bir üzüntüden kurtulmuştur. Bütün temennim, senin ailene, (ki kendi ailemin fertleri olarak sayarım), herhangi bir üzüntüyü mucip olay tahaddüs etmesin.

Artık sana nasihat vermekten, yazmaktan, bıktım, usandım. Birazcık şu ağabeyinin nasihatlarından nasiplen ne olur. Hayrola ne oldu? Yine kahramanlık mı yaptın. Değer mi bu risklere girmeye? Çoluk çocuğunu hiç mi düşünmezsin? Aklını mı yitirdin? Bak oğlum aklını başına topla. Geride bırakacaklarını, küçücük yavrularını, bir gözünün önüne getir? Arkandan onlardan başka kimsenin ağlayamayacağını peşinen bilesin..

Bir kaç gün ah, vah, aslan çocuktu vs. derler, ondan sonra da realite ile baş başa kalınır. Ben başımdan geçenleri çok iyi bilmekteyim. Bilmiyorsan gelince anlatırım. Ancak şunu iyice kafana sokasın diye söylüyorum. İşe yaramayacağın gün veya öyle düşündükleri gün herkes yüz çevirecektir, yaptıkların bir kalemde unutulacaktır. İnsanlarda ne haya, ne kadirşinaslık ve ne de izan maalesef yok. Bunu iyi bil.. Ama şunu da iyi biliyorum ki bu söylediklerim bir kulağından girecek ötekinden çıkacak... Bütün çabam seni hakikaten sevdiğimdendir... Ailene ise evcek sonsuz bağlılığımız vardır. Belki, rahatsızlığında en yukarıdan aşağıya kadar millet, (Yaşa, varol) dedi, istersen bunları çerçevelet de duvara as. Ama, dediğim gibi bir tarafına bir şey olursa, bil ki bu (yaşa, var ol)'lar çok kısa süre devam eder. Bunu kafacığına sok.

Ben ha bugün, ha yarın gel çağrısını bekliyorum. Temenni etmem, inşallah yanılıyorum ama yıllardır hayvanlar gibi nasıl ve ne yaptığımısen iyi bilirsin. Herkes yatarken ben Beyoğlu'nda, aşağıda, ha babam didinip durdum. Ama gelince kim bilir, ne gibi akıbetler bekliyor, ne sürprizler hazırlanıyordur. Kıymet bilinecek mi? Hiçde zannetmiyorum. Dedik ya rahatsızlık geçirdik. Modamız belki de geçti. Ama kendimi bu sürprizlere göre hazırladığım için inşallah karşılacaklarım koymayacak. İnsanlar eskileri kolay unutuyorlar.

İşte böyle Hasan, Hüseyin, Ali, Veli... Aklını başına al Allah akıl fikir versin ne diyelim. Yazık olur billâhi. Yavrularını, anneciğini, babanı düşün, Tabiî Gülsen'ciği de.

Haydi geçmiş olsun. Hasret, sevgi ile hepinizi evcek öperiz. Anneciğinin, babanın ellerinden öper, ben de hassaten sevgi ve saygılarımı sunarım. Ben buradan gelmeden her türlü emirlerine hazır olduğumu, bir arzuları varsa zevkle beklediğimi de lütfen ilet.

Sevgiler.

Kahraman asker Şvayk..."

Hiram Bey, Profesör Muammer Aksoy'un ve özellikle şahsen tanıdığı Çetin Emeç'in öldürülmeleri ile bir hayli ilgilenmişti. Her ikisi de kendi branşlarında Türkiye'nin yetiştirdiği değerlerdi.

Hiram Bey'in evrakları arasında bulunan, ancak kime ve ne zaman verildiği belli olmayan "Yıkıcı, bölücü ve terör faaliyetleri" ile ilgili bir raporun müsvettesinde onun bu faaliyetlerin amaçlarını ve yöneldikleri hedefleri iyi bir şekilde tahlil ettiğini ve özellikle Çetin Emeç ile Muammer Aksoy'un öldürülmeleri üzerinde durduğunu görüyoruz.

Hiram Bey terörün amacını "Devletin iç ve dış politikasında güçsüzleştirilmesi, zayıflatılması, ekonomik yönden yıpratılması, dış yatırımların durması, ülke içinden dışarıya sermaye kaçışlarının başlaması, halkta istikbale ve devlete güvensizliğin, şaşkınlığın yaratılması, demokrasinin yıpratılması, hürriyetlerin kısıntıya uğraması, ordu, polis'in ve istihbaratın ana görevlerinden uzaklaştırılarak terör ve yıkıcı faaliyetler ile boğuşur duruma düşürülmeleri" şeklinde özetliyor. Emeç ve Aksoy cinayetlerin arkasında kimlerin olduğunu tespite çalışıyor, *"Bu suikastler ayrı örgütlerin de faaliyetleri olsa, arkasında yabancı Devlet ve planlama desteği olup, olmadığı hususlarının öğrenilmesi lüzumludur. Çünkü sonuç ve güdüler, gayenin Türkiye'nin stabilitesini bozmak olduğunu düşündürmektedir"* diyordu.

Kara listede Hiram Bey de vardı. Manasız ve donuk gözler, bir değere daha çevrilmişti. Türkiye için lüzumlu, kıymetli bir insan, bir istihbarat devi, Emeç ve Aksoy gibi terör kurbanları arasında yerini aldı.

FABRİKATÖR, Hiram Bey'in ölümünden sonra da yayınlarına devam etti. Onu, şerefsiz, basit bir insan gibi göstermeye çabalıyor, okuyanlar "oh osun, iyi ki öldürülmüş" desin istiyordu. Oğlu, Ekim 1990'da, Basın Kanununun 5. Bölüm 19. maddesine göre kanuni bir hak olan "cevap ve düzeltme" hakkını kullanmak istedi. Dergiye noter kanalıyla müracaatta bulundu. Dergi işine gelmediğinden bu yazıyı yayınlamadı.

Mahkemeye baş vurdu. Dört mahkeme oğlunun bu yasal hakkını anlaşılmaz gerekçelerle reddettiler. Beşincisi, dört-beş sayfalık cevap ve düzeltme yazısının bir-iki paragrafının yayınlıyan dergide değilde bir başka gazetede yayınlanmasına karar verdi. İnanılacak gibi değildi. Hiram Bey'in oğlu sonunda avukatı kanalıyla Adalet Bakanlığına başvurdu.

Ölümünden sonra, Hiram Bey'in çok yakın bir tarihte devletin en üst makamı ile temas ettiğini öğrendim. Özel evrakları da bunu teyid ediyordu. Ankara'da olmadığım için son günlerindeki gelişmelerden haberim yoktu. Onun önemli bir göreve getirilmesinin an meselesi olduğunu söylüyorlardı. Acaba cinayetin sebebi böyle bir ihtimal miydi?

Mevcut organizasyonlar ve halihazır zihniyetle, Hiram Bey'in ve diğerlerinin cinayetlerinin çözümlenebileceğine pek inanmıyorum. Hatta, faillerin bile yakalanmasının, neticeyi değiştireceğini sanmıyorum. Herşeyden önce nedenlerin, amaçların iyi saptanması gereklidir. Belli olmayan hedeflere yönelik çalışmalar havada kalacaktır. Alınacak neticelerin beni utandırmasını temenni ediyorum.

Yıllardan beri, müesseseler yıpranmasın diye, bir çok olumsuzluklar ört bas edildi. Ben, organizasyonların, insanların daha düzenli ve daha mutlu yaşaması için birer vasıta olduğunu, bir çok tabuların yıkıldığı gü-

nümüzde, onları, toplumdan soyutlamamak gerektiği düşüncesindeyim. Kitabımı Hiram Bey'in bir sözü ile bitiriyorum: *"Büyük Türkiye'nin İstihbarat Teşkilatı da büyük olmak, büyük oynamak mecburiyetindedir."*

EK 1 İSTİHBARİ TEŞEKKÜLLER VE TERİMLER

Normal yaşam içindeki bir insan için, istihbarî faaliyetler son derece karmaşık ve anlaşılmazdır. İstihbarat teşkilatlarının kendine özgü kuruluşları, çalışma yöntemleri terimleri vardır.

Amerikalılar her şey için bir kelime, bir kısaltma ve bir terim üretmekle ünlüdürler. Keysofiser (Case Officer) gibi bazı terimler Türkiye dahil bir çok ülkede kullanılır. Bu terimler istihbaratın ortak lisanıdır.

Aşağıda, çeşitli ülkelerin istihbarat ve güvenlik teşkilatlarının isimleri, alt kuruluşları, bazıları hakkında kısa bilgiler ve Amerikalıların kullandığı istihbarî terimlerden bir kısmı alfabetik bir sırayla sunulmuştur. Özellikle terimlerin Türkçe açıklamaları okuyucuya bu karışık sistemin nasıl çalıştığı hakkında fikir verebilecek bu kitapta geçen bazı olayların daha iyi değerlendirilmesini sağlayacaktır.

İstihbarat Teşkilatları:

ACSS - Assistant Chief of MI6 - İngiliz Gizli Entelijans Servisinin Baş Yardımcısı

AFOSI- Air Force Office Of Special Investigations-ABD Hava Kuvvetleri Özel Araştırmalar Ofisi (OSI) olarak da tanınır.

AMAN- İsrail Askerî İstihbaratı

ASIO (ASIS)- Australian Security and Intelligence Organization (Service) - Avusturalya İstihbarat Teşkilatı (Servisi)

AVB- Allami Vedelmi Batosag - Macar istihbarat Servisi

BCA- Bo Cong An-Vietnam İstihbarat Servisi.

BCRA- Bureau Central de Renseignements et d'Action - Fransız Merkezî Bilgi ve Harekât Bürosu.

BFV- Bundesamt für Verfassungsschutz - Batı Alman Güvenlik Servisi.

BND- Bundesnachrichtendienst - Batı Alman Entelijans Servisi

BSC - British Security Coordination - İngiliz Güvenlik Koordinasyonu.

Bundes Polizei - İsviçre Güvenlik Servisi.

CIA- Central Intelligence Agency - ABD Merkezi Haberalma Teşkilatı, The Company (Şirket) adıyla da tanınır. I'inci Dünya Harbi sırasında istihbarat işlerini yürüten OSS-Office of Strategic Services (Stratejik Servisler Ofisi)'nin devamı niteliğindedir. CIA, dünyanın en kuvvetli istihbarat teşkilatlarından biridir. 1947'de Milli Güvenlik Kanunu ile kurulmuştur. Langley Virginia'da, 219 hektarlık bir alanda bulunan karargâhı 1961'de açıldı. 1947'de kuruluşundan sonra bazı düzenlemelerle örtülü ödenekten sarf yetkisi kazandı. 1975'den beri çeşitli Kongre Komitelerinin denetiminde. 1982'de "Kimlik Koruma Kanunu" ile CIA mensuplarının kimliklerinin açıklanmaması güvence altına alındı. CIA'nın en hassas bölümü "Operasyon Direktörlüğü. CIA, kongre ve basına zaman zaman çalışmaları hakkında brifingler verir. Personelini seçerken seri mülakâtlar yapar, güvenirlilik araştırması, yalan makinası testinden geçirir. Alexandria, Mc Lean, Virginia Williamsburg yakınındaki Camp Peary'da eğitim yerleri vardır. Dış ülkelerdeki servis personelinin güvenliğinin sağlanmasına özel bir önem verir. Dünyanın her tarafına iyi yetişmiş, kabiliyetli memurlar yerleştirmede ve teknik destek ve araştırmada en kuvvetli servistir. Dünyanın bütün ülkelerinde araştırmada en kuvvetli servistir. Dünyanın bütün ülkelerinde bir gizli "İltica ve Taraf Değiştirme" komitesi bulunur. Bunlar bütün planları ile beklenmeyen olaylar için hazırlıklıdır.

CID-Committee of Imperial Defence - İngiliz Kraliyet Savunma Komitesi.

CIFE-Combined Intelligence Far East - İngiliz Uzak Doğu Birleşik Entelijansı

CIS- Combined Intelligence Service-İngiliz Birleşik Entelijans Servisi.

COI- Coordinator Of Information - İngiliz Enformansyon Koordinatörü.

CRO- Cabinet Research-Japonya İstihbarat Teşkilatı.

CSIS- Kanada İstihbarat Servisi.

CSS-Chief Of MI6 - İngiliz Gizli Entelijans Servisinin Başkanı

C-Chief Of MI6 İngiliz Gizli Entelijans Servisinin Başkanı.

D Branch (Counterespionage Branch of MI5) - İngiliz Güvenlik Servisinin Kontrespiyonaj Bölümü.

DCI-Director Of Central Intelligence - ABD Merkezî Haberalma Teşkilatı (CIA) Direktörü.

DCSS-Deputy Chief Of MI6 - İngiliz Gizli Entelijans Servisinin Başkan Yardımcısı

DDCI - Deputy Director Of Central Intelligence - ABD Merkezî Haberalma Teşkilatı (CIA) Direktör Yardımcısı Teşkilat'ın 2'nci adamı.

DDO - Deputy Director for Operations - ABD Merkezî Haberalma Teşkilatı (CIA) Direktör Operasyonlar Yardımcısı Operasyonlar Direktörlüğünün (DO-Direktorate for Operations) Başı.

DGI-Direccion General de Inteligencia - Küba İstihbarat Teşkilatı

DGSE - Direction Generale de Securite Exterieur - Fransız Dış Güvenlik (Entelijans) Servisi.

DIA-Defense Intelligence Agency - ABD Savunma İstihbarat Teşkilatı.

DIE-Departmentul de Informatii Externe - Romen Dış İstihbarat Başkanlığı.

DMI-Director Of Military Intelligence - İngiliz Askerî Entelijans Direktörü

DNI - Director Of Naval Intelligence - İngiliz Deniz Kuvvetleri Entelijar[illegible]ektörü.

DST - Direction de la Surveillance du Territoire - Fransız Güvenlik ve Kontrespiyonaj Servisi. İngiliz MI5 ve Amerikan FBI Teşkilatlarına muadildir.

DS- Drzaven Sigurnost - Bulgar İstihbarat Teşkilatı

FBI-Federal Bureau Of Investigation - ABD Federal Soruşturma Bürosu

FOE, Forsvarsftaben Operativ Enhat - İsveç Güvenlik Teşkilatı.

GCHO - Goverment Communications Headquarters - İngiliz Hükümet Haberleşme Merkezi.

GCR-Groupement de Controles Radio-Electrique - Fransız İstihbarat Servisinin Kripto Bölümü.

GRI- Çin İstihbarat Teşkilatı

GRU-Glavnoye Razvedyvatelnoye Upravleniye -Sovyet Askerî İstihbaratı. Sovyet Genel Kurmayına bağlı bir direktörlük

HVA-Hauptverwaltung für Aufklarung - Doğu Alman istihbarat Servisi

IIC-Industrial Intelligence Center - İngiliz Endüstri Entelijansı Merkezi.

ISIC- Inter-Services Intelligence Committee - İngiliz Servisler Arası Entelijans Komitesi. MI5 ve MI6'yı kontrol eden komite

ISLD - Inter - Services Liaison Department - İngiliz Servisler Arası Liyezon Bölümü.

JIC-Joint Intelligence Committee- İngiliz Birleşik Entelijans Komitesi

KGB - Komitet Gosudarstvennoy Bezopasnostri - Sovyet Devlet Güvenlik Komitesi. Dünyanın en yüksek bütçesi olan İstihbarat servislerinden. Şubat 1978'de yayınlanan Time mecmuasına göre en iyi dört istihbarat servisinden biri.

KYP- Yunan İstihbarat Servisi.

MEIC-Middle East Intelligence Center-İngiliz Orta Doğu Entelijans Merkezi.

MI5- British Security Service - İngiliz Güvenlik Servisi Eskiden İngiliz Askerî Haber Alma Teşkilatının 5.nci Kısmı (Military Intelligance 5) olduğundan bu isim halen de kullanılmaktadır. Amerikan, FBI Teşkilatı ile ana hatları ile aynı tip bir kuruluş olmakla birlikte yurtdışında Kontrentelijans faaliyetleri yürütmez. Esas görevi İngiltere'de İngiliz sırlarının yabancı unsurlara karşı korunması, içte düzenlenebilecek sabotajlara karşı koymak, devlet sırlarının çalınmasını ve yıkıcı faaliyetleri önlemektir.

MI6- British Secret Intelligence Service-İngiliz Gizli Entelijans Servisi. Daha önce İngiliz Askerî Haber Alma Teşkilatının 6'ncı Kısmı. SIS (Secret Intelligence Service) Gizli Entelijans Servisi olarak da tanınıyor. Bu sivil kuruluş, Amerikan CIA Teşkilatına benzer. Görevi ülke dışından haber toplamak ve stratejik görevleri yerine getirmektir. Şubat 1978 tarihli Time dergisine göre en iyi istihbarat teşkilatlarından biri olup diğerlerine göre analiz ve politik değerlendirme yapmakta üstündür.

MI9-Escape and Evasion Service - İngiliz Kaçma ve Kurtulma servisi.

MOSSAD- Ha Mossad, Le Modiyn Ve Le Tafkidim Mayuhadim - İsrail Entelijans ve Özel Operasyonlar Enstitüsü. Dünyada 20.000 tanesi faal, 15.000 tanesi uyuyan olmak üzere toplam 35.000 ajanı bulunmaktadır. Şubat 1978 tarihli Time dergisine göre dünyanın en iyi dört İstihbarat Ser-

visinden biridir. Diğer teşkilatlara göre üstünlüğü, iyi organize olmuş bulunması ve Mossad'a sızmanın mümkün olmamasıdır. Şili İç Güvenlik Servsini, İran'ın Savak Teşkilatını, Kolombiya emniyet kuvvetlerini, Arjantin, Batı Almanya, Güney Afrika'yı ve Uganda Diktatörü idi Amin'in ve Panama eski Diktatörü Manuel Noriega'nın Gizli Polis örgütünü eğitmiştir.

MUHABERAT- Mısır, Suriye ve birçok Arap devletinin istihbarat servislerine verilen isim.

NIC-National Intelligence Cuuncil - ABD Milli Haberalma Konseyi

NIS-Naval Investigative Service - ABD Deniz Kuvvetleri Soruştufma (İstihbarat) Servisi.

NSA-National Security Agency - ABD Milli Güvenlik Teşkilatı

OS-Overvaaksningst jeneste - Norveç İstihbarat Servisi

RCMP-Royal Canadian Mounted Police - Kanada Kraliyet Dağ Polisi.

SABO-Underrattelse Och Sakerhetsenhet -İsveç İstihbarat Servisi

SAVAMA - İran İstihbarat Servisi.

SB-Sluzba Bezpieczenstwa - Polonya İstihbarat Servisi.

SDECE-Service de Documentation Esterieur et Contre - Espiyonage -Fransız Dış Dökümantasyon ve Kontrespiyonaj Servisi.

SHABACK- İsrail İç Güvenlik Teşkilatı. FBI muadili

SIS - Secret Intelligence Service - İngiliz Gizli Entelijans Servisi (MI6)nın diğer adı.

STB-Statni Tajna Bezpecnost-Çekoslavakya İstihbarat Servisi

ÜB- Polonya İstihbarat Servisi.

İSTİHBARÎ TERİMLER:

Accommodation Address - **Aracı Adres** - Normalde, o yerde oturmayan bir gizli faaliyet mensubu için yollamlan posta malzemesinin, gönderildiği adres

Active Opposition - **Aktif Mukavemet** - Belirli bir operasyon bölgesindeki gizli faaliyeti önlemeye veya istismar etmeye çalışan unsurlardır. Bunların başında ilgili operasyon bölgesindeki güvenlik sistemi gelmekte olup, bu sistem profesyonel güvenlik güçleri ile polis ve diğer kanun uygulayıcı kuruluşlar gibi yardımcı güvenlik unsurlarından ve gönüllü veya

tesadüfi muhbirlerden oluşmaktadır. Mukavemet sistemi diğer siyasi grupları veya üçüncü bir ülkenin güvenlik servislerini de kapsam içine alabilir.

Agent Net- **Ajan Şebekesi** - Bir baş ajanın yönetiminde gizli maksatlar için çalışan bir grup, şebeke.

Alias - **Takma Ad** - Bir şahsın temasta bulunduğu şahıslar veya teşekküllerden hakiki kimliğini saklamak için kullandığı sahte isim. Bu isim genellikle özel ve geçici bir operasyonel maksatla kullanılır.

Audio Survellance - **Teknik Dinleme** - İstihbari açıdan ilgi çeken şahıs veya şahısların konuşmalarını, her türlü ses alma, kayıt ve yayınlama cihazlarını gizli bir şekilde kullanarak, tespit etmek.

Authentication Documentation - **Dökümantasyon** - (1) Ajanın, hayat hikayesine uygun düşen, onu destekleyen mahiyette şahsi belgeler, hesaplar ve teçhizat temin için girişilen teknik destek görevi (2) Okuyucuya, güvenlik çerçevesi içinde kalmak kaydıyla, bir haber raporunun bilinen veya muhtemel olan doğruluğunu kaynağın tarifi gibi alametlere dayalı olarak kanıtlamak; doğruluğuna karar vermek olgusu.

Backstop - **Geri destek** - Maskenin, tahkikata tâbi tutulduğu takdirde, bağımsız bir kaynak veya kaynaklar tarafından teyid edilebilecek şekilde tertiplenmesi.

Blow Compromise (Burn)-**Deşifre** - Gizli bir teşkilat veya faaliyetle ilgili personel, tesisler veya sair unsurların genellikle kasıtsız olarak açığa vurulması. Açığa vurmak keyfiyeti dost unsurlar tarafından kasıtsız, hasım tarafından ise kasıtlı olarak yapılır.

Border Crossing - **Saldırış** - Bir hududu veya bir siyasi sorumluluk sahasını legal veya illegal şekilde geçmek olayı gizli veya illegal geçiş şeklinde de ifade olunur.

Brush Contact - **Fırça Teması** - Gizli bir teşkilatın iki mensubu arasında maddi veya şifahi bir haberin dikkat çekmeden aktarılması için kazara yapıldığı izlenimini verecek şekilde düzenlenen bir anlık bir temas.

Bug-**Böcek**-(1) Mikrofon gibi bir dinleme cihazı, (2) Böyle bir cihazı yerleştirmek.

Build - up Material - **Yemleme Malzemesi** - Bir İstihbarat Servişi tarafından, karşı servise aktarılmak üzere bir dubl-ajana verilen hakiki bilgiler. Bu bilgilerin veriliş maksadı ajanın hasım servis nezdindeki itibarını artırmaktır.

Bury-**Gömü**-(1) Bir sorgulama veya sair mülakât sırasında asıl ilgiyi

çeken mesele, isim veya konunun etrafını, ona olan ilgiyi perdelemek amacıyla ona benzeyen fakat direkt ilgisi olmayan unsurlarla sarmak (2) yere gömmek.

Cache - **zula** - (1) Operasyonları ileride desteklemek maksadıyla ihtiyaç duyulan malzemenin gizlenmesi. (2) Bu şekilde gizlenmiş malzeme genellikle bozulmaktan da korunmuştur.

Case Officer - **Keysofiser** - İngilizceden Türkçeye adapte edilmiş olup, herhangi bir istihbarî vak'ayı yürüten, bu meyanda çeşitli kategorideki elemanları sevk ve idare eden istihbarat görevlisi. Bu görevi masa başında yapıp değerlendirmeye tâbi tutan kişiye ise Deskofiser (desk officer) denilir.

Chicken Feed - **Yem** - Hasım bir servisi, müteakip, yanıltma malzemesine heveslendirmek için özellikle hazırlanmış yemleme malzemesi.

Conducting Officer - **Refakat Memuru** - (1) Bir operasyon bölgesinde bir ajan veya ajan grubuna sevk noktasına kadar refakat eden memur (2) istihbari maksatlarla bir ajana veya dost servis temsilcisine bir yerden bir yere veya bir ülkeden diğerine kadar refakat eden bir memur.

Consumer - **Müşteri** - Bir İstihbarat Teşkilatının ürettiği istihbarî bilgileri kullanan şahıs veya kuruluşlar, kullanıcı.

Countersurveillance - **Kontrtakip** - Bir şahsın başka bir şahıs veya grup tarafından takip edilip edilmediğini anlamak için sistematik bir şekilde uygulanan takip ve gözetleme faaliyeti.

Cover Stroy - **Maske Hikayesi** - Bir gizli faaliyet elemanının faaliyetini gizlemek için mevcut kimliğine, pozisyonuna ve yaşantısına uygun olarak hazırlanmış hayat hikayesi.

Covert Disruptive Action - **Örtülü (Gizli) Önleme Faaliyeti** - Yıkıcı faaliyetleri önleme gayretlerine destek olmak amacıyla şahıslara baskı yapmak, provokasyonlara girişmek, isyanlara sebep olmak veya önlemek, sokak olayları düzenlemek veya onları dağıtmak gibi faaliyetlerde bulunmak.

Covert Associate - **Örtülü (Gizli) Yardımcı** - Gizli bir faaliyet içinde, maddi menfaat beklemeksizin, sadece ideolojik nedenlerle ve işe olan bağlılığından işbirliğinde bulunan kişi

Covert Action Operations - **Örtülü (Gizli) Faaliyet Operasyonları** - Hakiki organizatörü gizlemek ve gerektiğinde onun ilişkisini ve sorumluluğunu reddetmek imkânı yaratmak amacıyla planlanan ve uygulanan operasyonlardır. Bu tür operasyonlar, organizatörün istihbarat teşkilatının hedef ülkedeki resmi temsilcilikleri tarafından yapılanlara ilaveten ve on-

ları tamamlamak üzere siyasî, ekonomik ve para-militer sahalarda ve organizatörün milli politikasını o ülkede daha köklü uygulayabilmek amacıyla tatbik edilirler. Bu operasyonlarda organizatörün kimliğini gizlemek için gizli faaliyet teknikleri uygulanmakla birlikte, genelde gözle görülür bir sonuç elde etmek maksadıyla uygulandıklarından, diğer gizli faaliyet operasyonlarından ayrı mütalâa edilirler.

Dead-End- **Çıkmaz Yol** - Hayat hikayesine dahil unsurların munzam bir tahkikata imkân vermeyecek şekilde bir tıkanma noktasına getirilmek suretiyle düzenlenmeleri.

Deception - **Yanıltma** - Bir millet, grup veya şahsı, yanlış yola sevk etmek amacıyla düzenlenmiş faaliyet

Defection - **İltica, Taraf Değiştirme** - Kişinin bir ülkeye, hükümete, davaya, partiye, inançlara olan bağlılığını bilinçli olarak terketmesi Genelde o ülkeden kopan ve istihbarî, operasyonel ve psikolojik değeri olduğu için hasım ülkenin bağımlılığına giren şahıslar (Defector) için kullanılır.

Defection In Place - **Yerinde Taraf Değiştirme** - Bir şahsın bağlılığını gizlice terk ederek, kendi hükümetinin hizmetinde kalmakla beraber, hasım devlete çalışması. Yerinde Angaje (Recruitment in Place) terimi de aynı manada kullanılmaktadır.

Denied Area - **Katı Bölge - Giriş** - Çıkış ve seyahatlar üzerine sıkı kontroller uygulamak suretiyle normal giriş-çıkışların zorlaştırıldığı bir ülke veya bölge.

Dispatch - **Resmî Yazı** - Karargâhla kuruluşları veya üniteleri arasında veyahutta bölge tesislerinin kendi aralarında kurye çantası içinde teati olunan yazılı resmi belgeler.

Disposal - **İz Silme** - Bir ajanın ilişkisinin kesilmesini müteakip onu kullânana gizli teşkilatın güvenliğini sağlamak amacıyla yapılan işler ve alınan tertipler.

Double Cover - Second Cover - **Dubl Maske (İkinci Maske)** Belirli bir gizli faaliyet için kullanılan yedek bahane. Genellikle ilk kullanılan bahane veya açıklamanın geçerli olmaması üzerine ufak çaplı bir suç veya yanlış bir uygulamaya karışmış olma keyfiyetinin itiraf edilmesi halidir. Maksat esas gizli faaliyetin ve niyetin saklanmasıdır.

Double -Agent - **Dubl-Ajan** - İki istihbarat veya güvenlik serisi ile ajan ilişkilerini sürdüren, bir servise diğeri hakkında veya her iki servise de birbirleri hakkında bilgi veren kişi.

EEFIS - Evasion And Escape Fingerprint Identification System -

KKPTS-Kaçma, Kurtulma ve Parmak İzi Teşhis Sistemi - Bir şahsa ait parmak izlerinin, bulunduğu bölgede tasnif edildikten sonra şifreli olarak bir veri formuna geçirilip daha kesin bir teşhis sağlamak amacıyla ilgili merciye telgraf vb. yollarla gönderilmesi metodu.

EEI - Essential Elements Of Information - **EBU - Esas Bilgi Unsurları** - Esas itibariyle askerî bir tabir olup, elde edilmesi istenilen ve lüzumlu olan istihbarî bilgilerin tespiti anlamında kullanılır.

Elicit - **Sızdırma** - Bir şahısla yapılan konuşma esnasında ona kendisinin istihbari maksatlarla kullanıldığını hissettirmeden ağzından laf almak.

Evasive Action - **Atlatma** - Yakalanmayı, saldırıyı veya özellikle bir takibi atlatmak için uygulanan hareket.

Exfiltration - **Gizli Çıkış** - Karşı tarafın veya düşmanın kontrolü altındaki bölgelerde bulunan personelin gizlece oralardan tahliye edilmesi

Fabricator - **Fabrikatör** - Siyasî ve şahsi maksatlar için, genelikle hakiki ajan kaynaklarına sahip olmaksızın uydurma veya şişirme haber üreten şahıs veya grup anlamındadır. (Paper Milli) Kağıt Fabrikası tabiri de aynı maksatla kullanılmaktadır.

Handholder - **Rehber** - Bir ajana, bir dost servisin temas unsuru veya operasyonla ilgili bir başka şahsa; onların aşina olmadıkları bir bölge veya şart içinde rehberlik ve refakat eden, genellikle servis mensubu bir şahıs.

Infiltration - **Sızma** - (1) Düşman arazisindeki bir hedefe bir ajan veya bir başka şahsın, gizlice yerleştirilmesi. Bu faaliyet, mutat olarak bir hudut veya muhafaza altındaki bir hattın geçilmesini gerektirir. (2) Bir veya daha fazla şahsın, bir grup veya teşkilat içine onları dinlemek veya faaliyetlerini kontrol etmek amacıyla gizlice sokulması.

Informant Sub-Source - **Tali Kaynak** - (1) İstihbarat bilgisi veren angaje edilmemiş, kontrol dışı bir kaynak (2) Rapor yazmada: Belirli bir bilgi veren ve kendisine ana kaynağın kaynağı şeklinde atıfta bulunulan bir şahıs.

Informer - **Muhbir** - Şüpheli telâkki ettiği şahıslar veya faaliyetler hakkında polise veya güvenlik servisine bilinçli olarak ve mutaden ve maddi mükâfat karşılığında bilgi veren şahıs.

Insulate - **İzalasyon** - Genel anlamda biri veya diğerinin deşifre olduğu veya sızmaya maruz kaldığının bilinmesi veya bundan şüphe edilmesi halinde; bir şahıs, teşkilat veya bölgenin diğer gizli unsurlardan tecrit edilmesi.

Intelligence Audit - **istihbarat Muhasebesi** - Bir istihbarat servisi tarafından üretilen pozitif istihbarat haber raporları muhtevasının munferiden ve kolektif bir şekilde yapılan değerlendirmesinin tetkiki; doğrulukları zamanında ulaştırılmış olmaları, yeterlilikleri ve müşteri kategorisindeki kuruluşlar için ifade ettikleri değer gibi faktörler gözönünde tutulmak suretiyle bu raporların onları temin için sarfedilen çabaya değer olup olmadıklarının kıymetlendirilmesi.

Katsa - **Keysofiser** - İsrail istihbaratında kullanılan terim. Keysofisere bakınız.

Liaison - **Liyezon** - İki veya daha fazla ülkenin servisleri arasında resmi ve kurumsal işbirliğinden, gayriresmi, son derece kural dışı veya şahsi ilişki şekline kadar değişkenlik gösterebilen ilişkiler.

Liasion Operations - **Liyezon Operasyonları** - Bir yabancı servisin mensupları ile ilişkilere dayalı olarak en basit anlamdaki işbirliğinden başlayıp, ortak operasyonlara kadar yönelebilen her türlü faaliyet

Motivation - **Motivasyon** - Motive etmek, yüreklendirmek anlamında kullanılmaktadır.

Name Check - **Fiş Kontrolü** - bir şahıs hakkında bilgi edinmek amacıyla kayda geçmiş mevcut bilgileri araştırmak. Bu işlem normalde ilgili şahıs hakkında menfi bir kayıt mevcut olup olmadığını tespit amacıyla yapılır ve onun güvenirliğine veya istihbarat sahasımda kullunılabilir olup olmadığına karar verme amaliyesinde ilk adımı teşkil eder (Traces) ibaresi de aynı anlamda kullanılır.

One - **Time Pad** - Bir Defalık Şifre Bloku - Belirli bir usulle karıştırılmış harflerden meydana gelen bir şifre sistemi olup, bir kere kullanıldıktan sonra terkedilir.

Penetration - **Hulûl** - Bir hedef kuruluşun sırlarını öğrenmek veya faaliyetlerini etkilemek amacıyla o kuruluşa ajan yerleştirmek, teknik yerleşme yapmak veya o kuruluşun içinden ajan angaje etmek.

Project - **Proje** - Bir istihbarat örgütüne verilmiş belirli bir görevin başarılabilmesi için hazırlanan operasyon planının onaylanmış şekli.

Recruitment - **Angaje** - Bir şahsı, bir gizli teşkilat için çalışmaya ikna ve teşvik fiilî veya ameliyesi

Recruitment In Place - **Yerinde Angaje** - Bir hedef kuruluş mensubunun o kuruluştaki görevini muhafaza etmekle beraber bir istihbarat servisine ajan veya tali kaynak olarak hizmet etmeğe ikna olunmasını amaçlayan bir faaliyettir.

Refugee - **Mülteci** - Değişik bir yönetim tarzıyla idare edilen bir ülkenin fiilî veya sabık vatandaşı olup, o ülkeden kaçmış bulunan ve / veya oraya geri dönmek isteyen ve aynı zamanda ikamet etmekte olduğu ülkenin ekonomisiyle bütünleşmemiş bulunan bir kimse.

Roll Up (Roll Back) - **Temizlik** - Mevcuduyeti ve faaliyetleri sızma yoluyla veya belirli bir şekilde deşifre edilerek ortaya çıkarılan bir gizli örgütün bir güvenlik servisi tarafından imhası.

Stake - **Out - Sabit Takip ve Gözetleme** - Bir şahıs, yer veya tesisin sabit takip ve gözetlemeye alınması.

Termination - **İlişki Kesme** - Bir proje veya bir ajanın kullanımını sona erdirirken uygulanan idari ve güvenlik usulleridir.

Third Country Operation - **Üçüncü Ülke Operasyonu** - Bir istihbarat teşkilatının bir yabancı ülkeden diğer bir ülkeye karşı yönettiği bir operasyon.

Third Country Agent - **Üçüncü Ülke Ajanı** - Milliyeti kendisini kullanan ve aleyhinde kullanıldığı ülkeden ayrı olan bir ajan.

Walk - In - **Kendi Gelen** - Başka bir ülkenin temsilcisine, taraf değiştirmek, istihbari alanda hizmet etmek veya sair şekillerde yardımcı olmak amacıyla gönüllü olarak başvuran kişi.

EK 2 KAYNAKÇA

Kitabın Adı	Yazar	Tarihi
KGB	John Barron	1974
MI6	Nigel West	1983
VEIL (Peçe)	Bob Woodward	1987
SPY CATCHER (Casus Avcısı)	Peter Wright	1987
GAMES OF INTELLIGENCE (İstihbarat (Akıl) Oyunları)	Nigel West	1989
BY WAY OF DECEPTION (Hile Yolu)	Victor Ostrovsky/Claire Hoy	1990

İNDEKS

A. Denton Thompson — 112
Abbas Hilmi Abas (Abbas Kaptan) — 106
Abdullah Öcalan — 120
ACSS — 163
Adnan Ersöz — 36
Adolf Slavik — 53
AFOSI — 163
Ahmet Atasoy — 79, 80, 84
Ahmet Salih Korur — 34, 98
Ajan Şebekesi — 168
Akrepolis Gazetesi — 54
Aktif Muhavemet — 167
AMAN — 163
Anatoli Petroviç Privalov — 21
Angaje — 51, 115, 170, 171, 172
Aracı Adres — 167
Arap Mehmet — 22
Arnavutköy Baskını — 74
AS — 63, 64, 65
ASALA — 55
ASIO — 163
Atatürk — 29, 31, 32, 33, 49, 107
Athanassiadis Pantelis — 54
Atlatma — 171
AVB — 163
Avni Kantan — 35
Ayetullah Humeyni — 30
Aykut Bey — 138

Bahattin Özülker — 35, 106
Banker Bako — 145
BCA — 163
BCRA — 163
Behçet Cantürk — 137
Behçet Türkmen — 32, 34
BFV — 163
Bilge Erol — 106
Billy (CIA'dan) — 127
Bir Defalık Şifre Bloku — 172
Bizim Radyo — 27
BND — 39, 163
Böcek — 168
BSC — 164
Bundes-Polizei — 164
Burhanettin Bigalı — 36, 139
Bülent Ecevit — 103, 126, 133
Bülent Türker — 35, 36
Celal Bayar — 108
Celalettin Tevfik Karasapan — 34, 98
Cengiz Abaoğlu — 125, 126
Charles (CIA Temsilcisi) — 102
CHP — 29, 77, 100, 133
CIA — 38, 42, 54, 164
CIA Başkanı — 42
CID — 164
CIFE — 164
CIS — 164
Cihan Alptekin — 84
COI — 164
CRO — 164
CSIS — 164
CSS — 164

Çetin Emeç — 160, 161
Çıkmaz Yol — 170
D Branch — 164
DCI — 165
DCSS — 165
Demokratik Cephe — 57
Deniz Gezmiş — 58
Deşifre — 94, 130, 168, 171, 173
DGI — 165
DGSE — 165
DIA — 165
DMI — 165
DNI — 165
Doğu Almanya — 166
Dökümantasyon — 167, 168
DS — 100, 165
DST — 165
Dubl Maske (İkinci Maske) — 170
Dubl - Ajan — 170
Dursun Karataş — 159
EBU — 171
Efraim Elrom — 123
El-Fetih — 57
El-Saika — 57
Emin Çobanoğlu — 34
Erkan Gürvit — 146, 147
Ertan Saruhan — 84
Ertuğrul Kürkçü — 82, 84
Eşref Abaza (Şerafettin Eyüp) — 58
Eyüp Özalkuş — 126
Fabrikatör — 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 152, 157, 171
Fahri Korutürk — 103, 106

Bahattin Özülker — 35
Banker Bako — 145
BCA — 163
BCRA — 163
Behçet Cantürk
Behçet Türk
BFV — 1
Bilge Er
Billy
Bir
B

, 34, 35, 53, 73, 74, 98, 141, 142
ıcı — 59, 60, 61, 62,
O — 165
GCR — 165
George Bush — 38
Geri Destek — 168
Gizli Çıkış — 171
Gömü — 168
GRI — 165
GRU — 43, 165
Gülten Çayan — 62
Güney Sadık — 119, 120, 121, 122, 128, 129
Güngör Mengi — 131
Haldun Yeşil — 61, 62, 63
Halk Cephesi — 57
Hamza Gürgüç — 33, 35, 109, 116, 127
Hayri Ündül — 10, 36, 139, 143, 144, 146, 147, 148, 149, 153
Hazret — 57, 58
Hiram Abas — 8, 72, 98, 116, 122, 123, 124, 125, 132, 141, 144, 157, 158
Hiram Usta — 50

HT — 104
Hulûl — 38, 172
Hüdai Arıkan — 84
Hüseyin Avni Göktürk — 34, 98
Hüseyin Bey — 104
H. G. — 78, 79, 80
Hüseyin Özkan — 72
Hüseyin Solgun — 159
Hüseyin Yıldırım — 80, 81
HVA — 166
IIC — 166
Inarae Onsager — 112
Irak Talebe Birliği — 57
ISIC — 166
ISLD — 166
İlişki Kesme — 173
İltica, Taraf Değiştirme — 170
İlyas Aydın — 84
İsmail Berduk Olgaçay — 102
İsmail Bilen — 119
İsmet 27, 120, 148
İsmet İnönü — 27, 120
İstihbarat Muhasebesi — 172
İz Silme — 170
İzalasyon — 171
JIC — 166
John (CIA'dan) — 127
John (SIS'ten) — 127
Katı Bölge — 170
Katsa — 172
Kemal Eker — 108, 109
Kenan Evren — 10, 55
Kendi Gelen — 38, 173

Keysofiser — 163, 169, 172
KGB — 43, 51, 52, 53, 166
Kızıldere Köyü — 80, 81
KKPTS — 171
Kontrtakip — 169
Korkut Yarbay — 10, 11, 149
Kutlu Savaş — 147
Küçükkutlu — 53
KYP — 54, 166
LA — 70, 71, 74, 75
Levent Menekşe Sokak Baskını — 68
Liyezon — 166, 162
Liyezon Operasyonları — 172
Lyle Onsager — 114
M.Şükrü Ali Öğel — 33
MAH — 13, 14, 31, 32, 33, 34, 35, 52, 107, 108, 109, 124
MAH Dönemi Reisleri — 33
Mahir Çayan — 58, 59, 61, 62, 68, 69, 70, 71, 77, 78, 79, 81, 82, 83, 84, 87
Mahmut Dikler — 70, 74
Manukyan — 45, 46, 47
Maske Hikayesi — 169
Mazhar Eymür — 13, 25, 126
MBK — 100
Mehmet Şansal — 45, 46
Mehmet Ali Bey — 107, 109, 112, 115
Mehmet Erel — 99, 100, 101, 102, 103
MEIC — 166
Memduh Paşa — 59, 62, 63, 74, 75, 77, 87
MGK — 43
MI5 — 42, 164, 165, 166
MI6 — 42, 43, 127, 163, 164, 165, 166, 167
MI9 — 166

Mihri Belli — 119
MİKK — 32
Milli Birlik Komitesi — 100
MİT Dönemi Müsteşarları — 35
Mossad — 129, 155, 158, 166, 167
Motivasyon — 172
Muammer Aksoy — 160
Muhaberat — 42, 57, 58, 167
Muhammed Memo Muhammed — 58
Muhbir — 168, 171
Mustafa Muğlalı — 31
Mustafa Suphi — 119
Mübarek Galip Eldem — 49, 50
Mülteci — 60, 173
Münir Ramazan Aktolga — 77
Müşir Şakir Paşa — 49
Müşteri — 169, 172
Naci Aşkun — 34, 98
Naci Eldeniz — 31
Naci Perkel — 30, 33
Nahit Töre — 57
Namık Gedik — 29
NÇ — 51, 52
Necati — 87, 88
Necdet Bey — 29
NIS — 167
Nick (CIA'dan) — 127
Nigel West — 37, 175
Nihat Erim — 77
Nihat Yıldız — 33
Nihat Yılmaz — 84
NSA — 167
Nurdane Atasoy — 78

Nurettin Ersin — 35, 72, 78, 96, 97
Nuri bey — 33, 107, 108, 109, 112, 115
NY Paşa — 107, 108, 109, 110
O. Fazıl Polat — 73
Oberst Walter Nikolai — 31
Olcay Özsever — 61, 62
Orhan Savaşçı — 61, 62
OS — 167
Osman Cahit İyigün — 72
Osman Hamdi Bey — 49
Ömer Ayna — 82, 84
Örtülü (Gizli) Faaliyet Operasyonları — 169
Örtülü (Gizli) Önleme Faaliyeti — 169
Örtülü (Gizli) Yardımcı — 169
Paşa Güven — 159
PDA — 119
PKK — 120, 129, 140, 153, 154
Proje — 172
RCMP — 167
Recep Ergun — 62, 140
Refakat Memuru — 169
Rehber — 171
Reinhard Gehlen — 39, 41, 44
Resmî Yazı — 170
Robin Seeley — 115
Roksan Abas (Eldem) — 49
Rüçhan Manas — 59, 60, 61
Sabahattin Kurt — 84
Sabahattin Savaşman — 107, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 119, 120, 124, 125, 127, 128, 137
Sabit Takip ve Gözetleme — 173
SABO — 167
Sadrazam Ethem Paşa — 49

Sadrazam Koca Hüsrev Paşa — 49
Saffet Alp — 84, 85
Saffet Arıkan Bedük — 144
Saldırış — 168
SAVAMA — 167
SB — 167
SDECE — 167
Sedat — 22
SHABACK — 167
SIS — 115, 127, 166, 167
Sızdırma — 171
Sızma — 38, 40, 107, 135, 167, 171, 173
Sibel Erkan — 58, 61, 83
Sigint — 38
Sinan Kazım Özüdoğru — 84
Sonia Dhont — 108
STB — 167
STA — 78
Süleyman Demirel — 133
Şefik Hüsnü — 119
Şemsi Bey — 99, 101, 102
Ş.Ş. — 78, 79
Şerafettin Serdar — 72
Şeyh Sait İsyanı — 32
Ş — 70, 74
T — 70, 71, 72
Takma Ad — 125, 168
Tali Kaynak — 171, 172
Tarı — 141, 148, 149
Tasmalı Çekirge — 102
TD — 108
Teknik Dinleme — 168
Temizlik — 173

Teoman Koman — 36
THKP-C — 84
TİKP — 119, 120
TİP — 119
TİİKP — 119,
TKP — 119, 120
TT Albay — 110, 111
Tunç — 148
UB — 167
Ulaş Bardakçı — 71
Üçüncü Ülke Ajam — 173
Üçüncü Ülke Operasyonu — 173
Vasil Stayanov — 100
Vedat — 148
William Philips — 114, 115, 124
Yanıltma — 169, 170
Yem — 169
Yemleme Malzemesi — 168, 169
Yerinde Angaje — 170, 172
Yerinde Taraf Değiştirme — 170
Yılmaz Güney — 87, 88
YS Albay — 77, 83, 88, 105, 107, 108, 109, 113, 114, 115, 125
Yuri Vladimirovich Maksimov — 46
Yusuf Küpeli — 77
Zeki Baştımar — 119
Ziverbey Köşkü — 88
Ziya Selışık — 34, 35, 98
Ziya Yılmaz — 71, 72, 77, 79, 84, 159
Zula — 169
14'ler — 100
644 sayılı MİT Kanunu — 32

ANALİZ

Bu kitabın yazarı **Mehmet Eymür,** 1943 yılında İstanbul'da doğdu. İlk, orta ve liseyi Ankara'da okudu. Ankara Koleji'nden mezun oldu. İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Yüksek Okulu'nu bitirdi. Ardından 1 Ocak 1966'da Milli İstihbarat Teşkilatı'na girdi. Askerlik görevini yedek subay olarak yaptıktan sonra yeniden Mit'teki görevine döndü. Öğrencilik yıllarında sigortacılık ve turizm sektöründe çalışan **Eymür,** bir süre sertifikalı profesyonel Tercüman Rehberlik de yaptı. Mit'teki görevi sırasında İstanbul, Ankara başta olmak üzere Anadolu'nun çeşitli yerlerinde ve yurtdışında çalıştı. Geçtiğimiz yıllarda kamuoyunda büyük bir yankı yapan ünlü **Mit Raporu** olayı üzerine, Mit dışında bir göreve atanacağının bildirilmesi üzerine kendi isteğiyle emekli oldu. Halen bir şirketin yönetim kurulu üyesi olan **Eymür,** evli ve iki çocuk babası.

Bu kitabın bir bölümü **Milliyet**'te yayımlanırken geniş bir ilgi ve tepki gördü. Bu nedenle **Analiz,** içerdiği konular nedeniyle alanındaki ilk kitaplardan biri. Kitaplığınızın bu alandaki bir boşluğunu dolduracağına inanıyoruz.

ISBN 975-506-097-9

BAĞLARBAŞI 6000 KİTAPEVİ